

Matija Kračmanov Valjavec

POEZIJE

Izdala

SLOVENSKA MATICA

Uredil

Fr. Levec

* V LJUBLJANI *

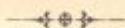
Založila Slovenska Matica
Tiskali J. Blasnik/nasledniki.

1900

Matija Kračmanov Valjavec

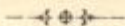

POEZIJE

Izdala

SLOVENSKA MATICA

Uredil

Fr. Levec

V LJUBLJANI

Založila Slovenska Matica. — Tiskali J. Blasnika nasledniki.

36056

vii B, g

vii B 36056 g

030023035

Valjavčeve poezije.

I.

Ro sem bil pred petimi leti objavil Valjavčev životopis, sem kratko poročilo o njegovih poezijah završil z nastopnimi besedami: »Ne morem pa skleniti tega poglavja, da ne bi izrekel iskrene želje, naj bi pesnik na svoja stara leta zbral svoje najlepše lirične in zlasti epične pesmi, ki so zdaj raztresene in nekoliko tudi pozabljene po mnogovrstnih slovenskih novinah, ter jih v novi izdavi poklonil svojemu narodu. Lepa knjižica bi jih bilo.«¹⁾

Te izpodbudne besede, zlasti pa ustne in pismene prošnje njegovega prijatelja dr. Janeza Mencingerja, so Valjavca res nagnile, da se je oprijel misli, da bi izdal svoje izbrane poezije.

Dne 13. grudna 1896. sem namreč prejel od njega tole pismo:

»Blagi prijatelj! . . . Kar se pa tiče izdaje mojih pesmi in legend, mislil sem že mnogo o tem in prijatelj Mencinger mi je res pisal kaj laskav in pobuden list, ali

¹⁾ Matija Valjavec, Životopis v II. zvezku Knezove knjižnice, str. 201.

take kakeršne so, ne morem nobene pesmi pretiskati dati, zlasti bi imel poprej popraviti povsod slikove ali rime, ker za dozdanji napredek našega jezika niso več dobri, zlasti pa ne za to, ker nisem pazil takrat na naš dvovrstni naglas. Sliki se še vedno delajo le preveč za oko, ki gleda na črke, na mestu za uho, ki glasove sprejema. Dobri sliki so taki, ki imajo samoglasnike enake in enakega glasu in naglasa. Rimovati se sme le postavim: *é* spet z *é* a ne z *é* ali celò z *ê*; *ó* le z *ó*, a ne z *ó* ali celò z *ô* itd. Takoj početek pesmi Prek Save: O Sava, káko ti der^óč — postál je val nocój to n^óč. To bo treba predrugačiti, postavim tako: O Sava, k^óliko ti v^ál — der^óčnost je čez n^óč pribrá^l. V tej isti pesmi so za nič še ti le sliki: br^ód — t^ód, kvár — denár, strán — prepelján, v^éš — gr^éš, t^ó — žer^ó. V epu sestri Solnca in Zora pa vse mrgoli takih krivorjavih slikov. N. pr. kitica:

Pa si vesél in sam ne v *é*š —
 kakó je prišlo, jež al p *é*š,
 od k^ód je prišlo, s kterih strán,
 zakaj je prišlo, da ta d^án
 od vsega bivaš radován.

To bo treba popraviti nekako tako le:

Pa si ves^éť ko mladi máj,
 a sam ne v^éš čemú, zakáj,
 ta dan čedí ti pélin m^éd,
 nažánješ r^óž, če drač gr^éš ž^éť,
 v zlat^ó zmení se vsaka sm^éť.

Nič ne velja strofa:

Pa je na skoraj to zapáziť,
 da vzeti dobro je mlad^énko
 si iz Slovenskega za ž^énko,
 da kdor oženi se s Slov^énko,
 ne bo zabredel in zagázil.

Vsaj tako je treba predelati:

Pa se je brž spoznal z resnico,
da je zvestoba čudna cvetka,
da so povsod sejani z redka
zakoni brez kesà nasledka,
iznēt le zakon je s Kranjico itd.

Ker me le hrabrite, bom se pa lotil, da popravim slikove in zberem pesmi za eno knjigo, ali samo s to pogodbo se poprimem dela, če mi Vi obljubite pomagati v nekaterih stvaréh, namreč, da mi naznanite, katere pesmi naj iznovič izdám, in da mi priskrbite tiste knjige, v katerih so dotične pesmi, postavim, da mi priskrbite tisti varaždinski program, ki je v njem Göteova Ifigenija, jaz ga nimam več in v Zagrebu ga ni dobiti v nobeni biblioteki niti v gimnaziji, a v ljubljanski realki bo pa menda še. Precej po novem letu se vsedem in bom najprej jel popravljati nesrečne slike v Zori in Solnci. . . .

Ker Vam skoraj leto dni nič nisem pisal, ne mislite, da mi kaj ni všeč, kar ste napisali o meni. Jaz le strašno nerad pisma pišem, to je vse in to me je že z marsikom spravilo v zamero, pa si ne morem kaj.*

Iz tega pisma vidimo, da je hotel Valjavec svoje pesmi v formalnem oziru, posebno pa gledé rime, korenito preurediti. Godilo se mu je tedaj tako, kakor že poprej Levstiku. Dolgoletne študije o naglasu v slovenskem jeziku so poostrile njegov jezikovni čut in sluh, da je zdaj našel v svojih pesmih polno slabih rim, ki jih poprej ni čutilo njegovo uho. Poprej je mislil kakor drugi slovenski pesniki, da se smejo ujemati besede, kakor »kolô« in »nesó«, ker se v pisanju ta kakor ona končava na »o«. Ali prva beseda se izgovarja »kolú«, druga pa »nesuó«. Po izgovoru tedaj te dve besedi nē delata čiste rime. Vse take napačne rime je nameraval Valjavec od-

straniti iz svojih pesmi, pa jih zameniti s čistimi rimami, n. pr. »kolô: lepô« (izg. »kolû: lepû«). Da bi pa povsod pokazal tudi izgovor onih vokalov, ki se rimajo, je sprejel — kakor se vidi že iz verzov v zgoraj natisnjenem pismu — vsa tista diakritična znamenja, ki jih uporablja profesor Pleteršnik v svojem slovensko-nemškem slovarju. ¹⁾ Valjavec je hotel tedaj v svojih novourejenih pesmih praktično izvesti nauke, ki jih je poprej teoretično učil v svoji poslednji tiskani razpravi »Glavne točke književne slovenštine« ²⁾, kjer je zapisal te besede: »Jedno imam, što ne mogu da ovdje mukom mimolazim, a to je dojakošnje često rdjavo rimovanje u pjesmama. Do sele se rimovalo više za oko, koje gleda na pismena i slova, nego li za uho, koje glasove prima. Ako je pjesma inače dobra i po mislima i izvedbom, bit će svakako bolja, ako ima pravilne rime iliti slikove, to je takove, koje imaju vokale jednakoga naglasa, da se n. pr. é rimuje opet sa é, a ne sa é ili tja sa ê; ó sa ó, ne sa ó ili tja sa ô itd.« Potem navaja v svoji razpravi za primer slabih rim ravnotiste verze, kakor v zgoraj natisnjenem pismu. Dasi-ravno se ta Valjavčev nauk ne da izpodbijati, vendar mislim, da bi ga bilo v našem pesništvu težko povsod in popolnoma dosledno izvesti, ker zlasti naše gorenjsko uho ne čuti tako te tanke glasovne razlike pri zgoraj navedenih vokalih in bi mogli zatorej take pravilne rime, kakor jih zahteva Valjavec, delati ali samo pesniki jezikoslovci, ali pa samo pesniki, ki so rojeni Dolenjci.

Valjavcu nisem utegnil precej odgovoriti. Nekoliko tednov pozneje zvem, da je nevarno zbolel in dne 16. sušca 1897. zjutraj mi dojde od njegove žene brzojavno poročilo, da je prejšnji večer ob 1/29. uri umrl.

¹⁾ Prof. dr. August Musič, »Uspomeni Matije Valjavca«. Posebni odtisk iz Ljetopisa jugoslavenske akademije za g. 1897, str. 15.

²⁾ Rad jugosl. akad., knj. 132, 212—213.

V skrbeh zaradi njegovih pesmi povprašam vdovo gospo Berto Valjavec, kaj je z njegovimi rokopisi. Pride mi odgovor, da je vso knjižno zapuščino izročila g. vseučiliškemu profesorju dr. Avgustu Musiču, da jo uredi. In prof. Musič jo je modro razdelil: korespondenco, ki je pa ni veliko, kajkavski slovar in ves folkloristični material je odmenil jugoslavenski akademiji, zadnjega v ta namen, da ga porabi za svoj »Zbornik«, vse slovenske pesmi pa je odbral, da jih izdá »Slovenska Matica«. Dne 4. prosinca 1898. sem nato prejel iz Zagreba vso slovensko rokopisno zbirko Valjavčevo.

Ta zbirka obsega: *A)* 9 knjižic razne velikosti in debelosti. Prva knjižica sega še nazaj v dijaška leta; v njej je nekaj slovarskega gradiva in nekaj opazk, ki si jih je Valjavec zapisaval pri pouku iz zgodovine in nemške literature; druga, tretja, četrta in peta knjižica — iz varaždinske dobe — imajo v sebi mnogo slovenskih pesmi, časih po večkrat prepisanih in prenarejenih, dalje nekaj nedovršenih prevodov iz Homerja, Ovida in Mickiewicza, prav mnogo folklorističnega blaga iz Medmurja, iz varaždinske okolice in iz južnovzhodne Štajerske ter naposled raznovrstne beležke, ki jih je izpisaval Valjavec iz raznih knjig, ki jih je ravno prebiral; šesta in sedma knjižica — obe pisani zadnja leta v Zagrebu — obsegata razen nekaj slovenskih pesmi samo jezikovne stvari, posebno veliko od besede do besede prepisanih citatov iz Škrabčevega »Cvetja«; v osmo in deveto knjižico je Valjavec l. 1896. in 1897. na čisto prepisal in za natisk pripravil naslednje pesmi: *a)* Idila »Zorin in Strelina«, *b)* romantični epos »Zora in Sonca« (dvakrat), *c)* »Sanje« (ulomek), *č)* »Osel, kralj zverin«, *d)* »Volk in pes«, *e)* »Miš-deklica« (do 46. verza), *f)* Legende »Sveti Gregor«, »Sveti Mihèl« in »Tica pivka«. Vse te pesmi so spisane

večinoma po pravopisnih pravilih Škrabčevih (samo za poluglasnik mu rabi cirilski Ъ) z vsemi diakritičnimi znamenji Pleteršnikovega slovarja. V nobeni knjižici pa ni nobenega podatka iz življenja Valjavčevega in nobene opazke o njegovih osebnih dogodkih. — *B)* 49 lepo pisanih listov v 8ki, same izvirne pesmi Valjavčeve, večinoma prepisane iz knjižic, ki so omenjene pod *A)*. — *C)* 15 manjših listov, ki so nanje spisane nekatere izvirne in narodne pesmi. — *Č)* 27 listov razne oblike in velikosti, popisanih večinoma s svinčnikom. Na njih so za beležene posamezne kitice zgoraj z imenom navedenih na čisto prepisanih pesmi. Iz teh listov se jasno vidi, kako je Valjavec l. 1896. in 1897. pred svojo smrtjo pilil in prenarejal svoje starejše pesmi. — *D)* Prva tri poglavja Chamissove »Čudne povesti Petra Šlemihla« (nedovršeno).

To je vsa Valjavčeva knjižna zapuščina, kolikor je je prišlo v moje roke.

II.

Pojasniti mi je sedaj, po katerih načelih sem uredil pričujoče poezije.

Najprej mi je bilo določiti, kaj naj se iz tiskanega gradiva in iz rokopisne zapuščine sprejme v to knjigo, a kaj naj se izpusti. Odločil sem se najprej za to, da kaže izpustiti vse tiste že poprej natisnjene stvari, ki jih Valjavec sam ni sprejel v svoje »Pesmi« iz leta 1855.¹⁾; zakaj kar se Valjavcu samemu ni zdelo vredno, da bi

¹⁾ Pesmi. Založil Matija Kračmanov Valjavec. V Ljubljani. Založil Janez Giontini 1855., m. 8., 215 str. Tisek in papir L. Sommera na Dunaju.

se natisnilo, to se tudi zdaj po toliko letih ni izboljšalo. Izvzel sem samo eno pesem »Kam in kje?« (str. 6), ki jo je Valjavec l. 1855. zavrgel, pa se je pozneje vendar po Janežičevih berilih razširila in mladini priljubila.

A niti vseh pesmi, ki jih ima Valjavec v svoji tiskani zbirki l. 1855., nisem tukaj ponatisnil. Izpustil sem najprej vse psalme in to zategadelj, ker se Valjavčevi psalmi, dasi za tisti čas dobro prestavljeni, vendar s poznejšim izbornim prevodom dekana Ivana Vesela ne morejo meriti. Tudi se mi zdi, da jim Valjavec sam ni pripisoval posebne važnosti; zakaj v nekem pismu iz leta 1883. do mene pravi: »Ko se mi je zadnjega poluleta na Dunaji huda godila, stisnol sem nekaj pesmi in zraven dodal nekaj psalmov, da mi jih Bleiweis ne bi odbil. Prosil sem njega, naj mi jih speča, in dal jih je Giontiniju in dobil sem zanje 30 gld.«

Razen psalmov pa sem izpustil še dvanajst drugih izvirnih pesmi, ki jih je Valjavec sprejel v svojo tiskano zbirko, ker se mi zdi, da nosijo na sebi pečat Valjavčevega dijaškega pesnikovanja. ¹⁾ Marsikaj, kar so bravci l. 1855. s pohvalo sprejeli, bi zdaj že v formalnem oziru ne ugajalo naši kritični dobi. Sploh je izmed šestdeset pesmi, ki jih ima Valjavec v svoji tiskani zbirki iz l. 1855., tukaj ponatisnjenih samo osemindvajset. Tudi dolga, a ne končana epična pesem »Náglica se rada kazni« ²⁾ se mi ni zdela vredna ponatiska, zlasti ker je ostala ulomek.

¹⁾ Te pesmi so: Solnce svečana, Pesmi 47; — Jutranja zarja 55; — Pogled 67; — Zla beseda 68; — Tukaj ni naš dom 78; — Kaj morem jaz za to? 82; — Finska deklica 84; — Brezbožnik 91; — Bratec in sestrica 148; — V bolnišnici 203; — Kvatrni večer 209; — Take so 211.

²⁾ Novice 1855., l. 89–93, 95.

Zavrget sem nadalje tudi vse prevode iz Goetheja ¹⁾, Langbeina ²⁾, Castellija ³⁾, Bürgerja ⁴⁾, Mickiewicza ⁵⁾, iz Homerja ⁶⁾, Vergila ⁷⁾ in Ovida ⁸⁾, in to zategadelj, ker se oni iz nemščine in poljščine ne odlikujejo s posebno formalno dovršenostjo, ti iz klasičnih jezikov pa niso celotni, ampak samo posamezni drobni kosčki. Žal pa mi je, da iz ekonomičnih ozirov nisem mogel ponatisniti Sofoklejevega »Ajanta« ⁹⁾ zakaj s tem bi se bila knjiga, ki je že tako prestopila svoj prvotno ji določeni obseg, še pomnožila za kake štiri tiskovne pole.

Iz rokopisa sem izbral v prvi vrsti take doslej še nenatisnjene pesmi, ki se mi, kakor n. pr. »Dunajske tercine« (str. 12), »Čudno« (str. 29), »Grozne sanje« (str. 29), »Gorje« (str. 41) itd. zde karakteristične za srčne razmere Valjavčeve ali pa sploh za razvoj njegovega vnanjega in duševnega življenja. Več teh pesmi je že dne 12. kimavca 1892. priložil Valjavec pismu do g. prof. Antona Funtka, ko mu je za »Zvon« poslal dva kratka članka (1. »Koroša, Korošica, Korošec« in 2. »Tržačan, tržaški«) ter mu naročil: »Prosim Vas,

¹⁾ »Preobrážanje sadik« in »Zvon pride po otroka«, Pesmi 87 in 151.

²⁾ »Gorska žena«, Pesmi 167.

³⁾ »Kmet pravi, kaj de bi ne tel biti«, Novice 1850., 2. l.

⁴⁾ »Frater Kutar in romarica, Slov. Bčela 1852.

⁵⁾ »Farys«, Novice 1856., l. 10 in 11; dalje sonete »Stepe akermanske, Novice 1857., l. 32, »Morska tihota«, Novice 1857., l. 39 in »Vožnja po morji«, Novice, 1857., l. 42.

⁶⁾ Homerove Odiseje I. spev do 112. verza, Glasnik slov. slovstva 1854.

⁷⁾ »Sinonove laži«, Eneide II. 1—197 v. Slov. Bčela 1853, str. 159.

⁸⁾ »Čveteri véki ali dobe sveta«, Koledarček slov. 1856, 62.

⁹⁾ Sofoklov Ajant. Žaloigra, ki jo je iz grščine poslovenil Kračmanov Matija (Valjavec). Cvetje iz domačih in tujih logov, v Celovcu 1863., m. 8, 87 str.

izročite druge priložene stvari g. Levcu. Obetal je za Zvon prirediti moje življenje, more biti mu prav pridejo pesmice, ki se svoje dni néso smele natisniti.«

Iz teh besed se da sklepati, da je Valjavec sam želel, da se te pesmi kdaj natisnejo.

Da kažejo pesmi, ki obsegajo dolgo dobo štiriindvajsetih let (1848—1872) in so bile pisane v raznih časovnih presledkih, ali pa tiskane po različnih knjigah in novinah, tudi raznovrstno vnanje lice, to je naravno. Da tako zbirko urediti ni legák posel, to mi bode priznal vsak, kdor se je kdaj pečal s takimi stvarmi. Popolno in dovršeno bi bila urejena pričujoča knjiga samo tedaj, ko bi bile v njej natisnjene tudi vse inačice in pod črto navedene vse različne oblike iz tiskanih virov in rokopisov. Take kritične izdave pa nisem mogel prirediti, najprej že zaradi obsega ne, ki je bil določen tej knjigi, in potem tudi zategadelj ne, ker pričujoče »Poezije« v prvi vrsti nimajo znanstvenega namena, ampak so namenjene samo širjemu občinstvu, ki bi se gotovo spotikalo ob znanstveni aparat. Vobče sem pridržal vse besedilo, kakor sem ga našel, ne opiraje se na razne pravopisne razlike. Mislim, da se razumen bravec ne bode spotikal, če tudi zasledi v tej knjigi nekatere take nedoslednosti n. pr. al' in al; kmal, kmal', kmalu in kmalo; boginji bog'nji in bognji; domóv poleg domú; tako, tak' in tak; ptica, ptič poleg tica, tič, solnce poleg sonce itd. Pri nekaterih besedah pa sem pač odstopil od Valjavčeve pisave ter jo bolj približal oblikam, kakor jih zdaj sploh pišemo. Tako n. pr. se bere v Valjavčevih tiskanih pesmih: svitlo, osvitljena, mladeneč, memo, grajšak, nikdo, življenje, kedar, desi, toraj, zatoraj, drvi, nadrvi, ojstra, gojzd, oznanovavka, materna, tičikov, solnčice, detice, te vrisk,

te šum, te pomèn, rmené, zmirom (poleg zmeraj), vidil, fantazii, pred solncom, pretekle leta, na te črne tla, nage debła; k višku, k ljubú, k malú, h drug'mu, od tistih mal, do seh mal, ná njo, zá njo, zá me, vá nj, in iž-nj, vá te, méd nje, na razno, po časi, od zdaj, od kod, od pusti, sem ter tje, s pomladi, z nova, v novo, sto krat, naj več, naj prva, naj tršo, se ve da, za res, malarjem, kušne, sostavlja, gospod bog, k bogi, sveti trojici; poj'te, poj'te tič'ce itd. Mislim, da Valjavčevemu jeziku nisem delal nobene sile, če sem v ponatisku te zgoraj navedene oblike pisal tako: svetlo, osvetljena, mladenič, mimo, graščak, nikdor (nihče), življenje, kadar, dasi, torej, zatorej, drevi, nadrevi, ostra, gozd, oznanje-vavka, mater'na, tičkov, solnčece, detece, ta vrisk, ta šum, ta pomèn, rumené, zmerom, videl, fantaziji, pred solncem, pretekla leta, na ta črna tla, naga debła; kvišku, kljubú, kmalu, k drug'mu, odtistihmal, dosihmal, nánjo, zánjo, záme, vánj, iž njega, váte, médnje, narazen, počasi, odzdaj, odkod, odpusti, semtertja, spomladi, znova, vnovo, stokrat, največ, najprva, najtršo, seveda, zares, slikarju, ljubi, sestavlja, gospod Bog, k Bogi, sveti Trojici; pojte, pojte, tič'ce itd.

Na premnogih mestih uporablja Valjavec v svojih tiskanih in pisanih pesmih apostrof. Ker se je v svojem življenju veliko pečal z narodnim pesništvo, v katerem apostrof ni nič nenavadnega, in ker je živel ob času, ko zoper apostrof niso bili še tako pretirano občutljivi, kakor so nekateri ljudje še dandanes, je naravno, da se ga je posluževal v obili meri tudi v svojih pesmih. Vendar menim, da bi se ga bil lahko ognil v mnogo primerih, ko bi bil — tudi po zgledu narodnih pesmi — namesto njega uporabljal sinicezo, kar je res storil v nekaterih verzih. Le oglejmo si n. pr. naslednje verze:

S' me iz sna budila. Pesmi, 63.
 K' obličje božje gledajo, 154.
 Ki so v številu 'zvoljenih, 154.
 Mož pravo vero 'mate vi, 159.
 Noč, pravijo, 'ma svojo moč, 164.
 Ene v srcu še 'ma želje, 170.
 Težavo vsaka svojo 'ma, 173.
 Bodite
 Kakor otroc', in raj bo vaš, 178.
 Ki niž' ima ko jaz zvonik, 190.
 Ti 'maš tol'ko vina, 198 . . .

Mislím, da teh verzov nisem pokvaril, pa tudi pesniku ne storil nobene krivice, če sem jih, uporabljaje sinicezo, tiskal tako :

Si me iz sna budila. Poezije, 9.
 Ki obličje božje gledajo, 65.
 Ki so v številu izvoljenih, 65.
 Mož, pravo vero imate Vi, 69.
 Noč, pravijo, ima svojo moč, 59.
 Ene v srcu še ima želje, 72.
 Težavo vsaka svojo ima, 61.
 Bodite
 Kakor otroci, in raj bo vaš, 64.
 Ki nižji ima ko jaz zvonik, 80.
 Ti imaš tol'ko vina, 82 . . .

Že pred dvajsetimi leti je p. Stanislav Škrabec priporočal v takih primerih sinicezo ter želel, naj bi slovenskemu pesniku ne bila samo dovoljena, temuč tudi zakon vselej, kadar mu prideta dva kratka glasnika v dotiko. Besede, kakor: zaostati, preobuti, poiskati, doorati, priigrati, needinost itd. naj šteje le za tri zloge; ravnotako n. pr. je obula, po otavi, ne igrajte, za aprila itd. ¹⁾ In spominjam se, da je hrvaški pesnik Marković pred nekaj leti v

¹⁾ Nekoliko o hiatu v naši poeziji, Cvetje I. 7. in 8. l. Ta razpravica podaja slovenskim pesnikom nekaj prav zlatih naukov.

»Viencu« objavil nekoliko prekrasnih sonetov, v katerih je slavil naše gorenjske gore, pa se je v njih tudi posluževal siniceze v precejšnji meri ter se pri tem skliceval na hrvaške pesnike XVI. veka. Znano je, da se je nekateri slovenski pesniki, kakor Cegnar, Oliban in tudi Valjavec niso popolnoma ogibali.

Tudi skrčene roditeljske oblike svojilnih zaimkov *m*oj, *t*v*o*joj, *s*voj so po nekaterih mestih tiskane brez apostrofa: *m*ojga, *t*v*o*jojga, *s*vojga, ker je Škrabec tudi že pred mnogo leti dokazal, da so pravilne in da se smejo zlasti v pesništvu pisati brez vsega pomisleka.¹⁾

Še na neko stran Valjavčeve pesniške tehnike moram opozoriti bravca. V že zgoraj pohvaljeni razpravi o hiatu v naši poeziji graja Škrabec po pravici, da je pri naših pesnikih hiat slaboglasen najprej, kadar stoji glasnik pred tistim kratkim *u*, ki ga naš narod gotovo že čez tristo let izgovarja za *v*, n. pr. Jenko, *Pesmi*, 45: »Tam se nad gorami — Našim' bo ustavil.« Po dobri ljudski izreki bi se to lepo reklo brez zevanja: »Tam se za gorami — Našimi bo vstavil.« Drugič je hiat neprijeten med dvema kratkima nepoudarjenima glasnikoma, kadar stoji eden od njiju namesto dolgega poudarjenega, n. pr. »V zlato se obleko — Zarjino opravil.« In tretjič je hiat neblagoglasen za nedoločnim ali poluglasnim *i* in *u*, n. pr.: Jenko 89,: »V tebi odseva — Vsacega dneva — Svit se mi ali tema«. . . . Str. 117,: »Legla je pa ni več vstala — V Bogu osmi dan zaspala«. Zoper hiat priporoča Škrabec ta pomoček: za besedo, ki se završuje z glasnikom, naj se postavi taka, ki se začinja s soglasnikom; pred tisto, ki ima glasnik v začetku, naj se dene pa taka, ki ima soglasnik na koncu. To ni tolikanj težavno, kakor bi se moglo komu zdeti, ker imamo besed, ki imajo

¹⁾ Nekoliko o svojilnih zaimkih. *Cvetje* II., 8. l.

glasnik odspredaj, primeroma le malo, besed s soglasnikom na koncu pa zadosti. Po tem Škrabčevem pravilu se je večinoma ravnal Valjavec zlasti v tistih pesmih, ki jih je l. 1896. in 1897. na čisto prepisal in mislim, da so verzi v njih zategadelj nenavadno blagoslasni, zlasti ker je vrhutega, kolikor mu je bilo možno, uvaževal tudi modre nauke, ki jih daje omenjeni pisatelj o jambih in trohajih v naši poeziji. ¹⁾ V pesmi »Zorin in Strelina«, kakor tudi v pesmi »Zora in Sonca« mu je všlo le malo verzov, ki bi se ne ujemali s tem pravilom.

Veliko preglavico so mi delale tudi interpunkcije v pričujočih »Poezijah«. Valjavec je bil namreč silno površen, kar se tiče pravilne rabe ločil, že v svojih tiskanih pesmih, kaj pa šele v svojih rokopisih. Mnogokrat pred odvisnimi stavki, pred ogovori in v skrčenih stavkih ni pisal povsod ločil, kjer bi morala stati, kar kažejo že »Pesmi« l. 1855., n. pr.

Slava tebi vsevladavec, 71.

Nisi ti ki zmika

Srcu zdihe mile.

Kamorkoli gledam

Al zidovje biva,

Al pa dolga dolga

Plan neprevidljiva, 76.

In ve da rada ga imaš,

In ti da tebe on to znaš, 126.

In toliko hitrejša bila

Je v uku vsacem ker dajala

Od njega se jej vsa je vaja

K' imel je srce celo nje, 126. . . .

Takih zgledov bi lahko nabral še polno kopo. Ker ni kazalo te površnosti prenatiskavati v to knjigo, sem po svoji razsodnosti povsod postavil ločila, kakor so se mi zdela potrebna. Zlasti velja to o prevodu Goethejeve

¹⁾ Cvetje, II. 1. in 2. l.

»Ifigenije«, ki jo je Valjavec najbrž preložil po kakšni malo kritični šolski izdavi ter je vsled tega na mnogo mestih postavil popolnoma napačna ločila, ki v tej globokochutni drami časih docela premene zmisel in pomen izvirkovih besed. Zategadelj sem v njej povsod interpunkcije uravnal po neki kritični izdaji Goethejevih del.¹⁾ Sploh je »Ifigenija v Tavridi« edini Valjavčev prevod, ki sem ga vzel v to knjigo. Storil sem to nekaj zaradi velikega pomena, ki jo ima ta drama za pesniško delovanje največjega nemškega pesnika in zaradi visoke estetične cene, ki se ji vobče pripisuje v svetovni književnosti; nekaj pa zategadelj, ker se je Valjavec mnogo let pečal z njenim prevodom, ki ga je mislil tudi uvrstiti v svoje izbrane poezije. Prvič jo je poslovenil že po dovršeni šesti šoli. V svojem životopisu piše namreč: »L. 1848. se je šola končala že konec junija, in prazniki so trajali do Vseh svetih, polne štiri mesece. Ta dolgi čas sem doma poslovenil Goethejevo »Iphigenie auf Tauris« ...²⁾ Prvo dejanje je priobčil potem v »Ljubljanskem časniku« l. 1850. (str. 116 in nasl.) Pozneje je prevod iznova opilil ter ga dal tiskat v letnem poročilu varaždinske gimnazije l. 1856. z nastopno opazko: »Ifigenija u Tauridi« je velekrasna drama i sasma primérna za čitanje dijakom. S toga se nahadja u němačkih čitankah za naše gimnazije. S toga sam i ja poslovenio, te priobčivam ovu dramu u tome programu, a to v slovenskom jeziku; jezik bo okò Varaždina je, kako no priznavaju svi slovničari, slovenski i doista malo različan od pismenoga slovenskoga jezika. K tomu pako ima u ovdašnjih učionah svake godine više manje Slovenaca iz Štajerske.«

¹⁾ Joseph Kürschner, Deutsche National-Literatur. Historisch Kritische Ausgabe: Goethes Werke, IX. Theil, Dramen, IV. Bd. Herausgegeben von Prof. Dr. K. J. Schröer, Berlin und Stuttgart, Verlag von W. Spemann. — ²⁾ Knezova knjižnica, II., 174.

Velika škoda je, da je Valjavca prehitela smrt, da ni mogel svojega prevoda še enkrat predelati, kakor je nameraval. Ker si je od l. 1856. dalje nabral veliko jezikovnega znanja, ublažil svoj pesniški čut ter pridobil v pesniški tehniki veliko dovršenost, bi bila slovenska »Ifigenija« gotovo dobila lepše lice, nego ga ima zdaj.

III.

O pesniku Valjavcu sem že nekoliko pisal v »Knezovi knjižnici« (II., 187—201) in temu, kar sem povedal tam, nimam dodati mnogo novega.

Kaj je vnelo Valjavca, da je začel zlagati pesmi, to je lahko ugániti. Gotovo so že mlademu dečku jako razvnele domišljijo narodne pesmi in pripovedke, ki jih je slišal od svoje babice (materine matere) na Srednji Beli in pozneje kot ljudskošolski učenec od Mežnarjevih v Kranju. ¹⁾ Vse Valjavčevo književno delovanje kaže, da so te narodne pesmi in pripovedke popolnoma osvojile njegovo dušo, in ne trdim preveč, če rečem, da bi Valjavec brez njih nikoli ne bil slovenski pesnik. V svoji avtobiografiji ²⁾ sam priznava, da se mu je od babice vliila ljubezen do narodnih umotvorin, ki mu ni nikoli popolnoma ugasnila. Vsled tega ni bil Valjavec že od svojih dijaških let sem samo eden izmed najpridnejših in najbolj kritičnih nabiravcev narodnega blaga, ampak iz narodnih pesmi, pravljic in pripovedek je kakor iz neizčrpnega vira zajemal motive za svoje umetne pesmi, poleg tega pa si osvojil tudi njih dikcijo, frazeologijo in obliko v toliki meri, da se bero nekatere njegove poezije, n. pr. »Drobne pesmi« (str. 34), »Milko« (str. 42), »Kaj

¹⁾ Krasno se spominja svoje babice in svojih srečnih detinskih let v pesmi »Sanje«, Poezije, str. 142—145.

²⁾ Knezova knjižnica II., str. 168.

si tak bleda, zvezdica« (str. 43), »Gospodič« (str. 43), »Dva vrta« (str. 44), »Bratovska ljubezen« (str. 48), »Vasovavec« (str. 50), »Od nebeške glorioje« (str. 65), »Ovsenjak« (str. 76) in še nekatere druge kakor prave narodne pesmi.

Vrhutega je bil Valjavec v Ljubljani gimnazijalec tisti čas, ko so ves slovenski svet navduševale poezije Jovana Vesela Koseskega. Nam je zdaj skoraj nedoumno, kako je mogel Koseski tako neizmerno vplivati na svojo, dobo, ki je vendar že imela Prešerna. Priznati moramo, da se niti izdaleč ne dá primerjati Prešernov vpliv na njegove vrstnike in na malo izbrano četo njegovih prijateljev z velikanskim, vseobsežnim vplivom, ki so ga pokazale pesmi Koseskega pri vsem tedanjem slovenskem razumništvu. Navdušenje zanj je bilo občno, Prešeren toliko da ne pozabljen, vpliv mogočen in trajen, kakor kažejo proizvodi vseh tedanjih mladih pesnikov; pa tudi politični govori, znanstvene razprave, potopisi, lokalnega pomena članki — vse je tiste čase polno citatov iz Koseskega, ki je kar očaral svoje vrstnike kakor Klopstock ob svoji dobi Nemce. Da se tudi Valjavec ni mogel odtegniti temu občnemu navdušenju za Koseskega, to je jasno. Toda že častno in posebno značilno je za našega pesnika, da se v svojih pesmih iz mlajše dobe, kolikor moči, ogiba takozvanih koseskizmov. Res mu časih kateri uide izpod peresa, n. pr. kinč (nam. kras) plam (nam. plamen) šumón (nam. šum), gib in gan itd., a le redki so pri njem; popolnoma se jih pa v svojih mladih letih ni ogibal niti Levstik, dasi je bil že dijak odločen nasprotnik Koseskega. Koseskizmi so skoro dvajset let kar kužili slovensko ozračje, in vsa naša tedanja književnost jih je polna. Valjavec pa je že izza mlada predobro poznal narodno govorico in pravo narodno mišljenje, pozneje

so ga pa vestne študije o slovenskem jeziku ohranile, da ni zašel na stransko pot, da ni stopinj pobiral za Koseskim, kakor drugi njegovi vrstniki mladi pesniki. Krepák odpor zoper kvarni vpliv Koseskega na slovensko pesništvo se kaže zlasti v »Sanjah« (str. 139—140).

Poleg Koseskega tudi Vodnikove pesmi niso bile brez vsega vpliva na Valjavca. Pri nekaterih pesmih n. pr. »Na planini« (str. 7), se dá ta vpliv kar s prstom pokazati; pesem se bere kakor Vodnikov »Vršac«, izraža iste misli in je pisana tudi v isti meri. Pa tudi druge pesmi kažejo na Vodnika, ki ga je zlasti v mladostnih pesmih rad posnemal v pevski meri.

Izmed nemških pesnikov je imel brez dvojbe Goethe nanj največ vpliva, kar bi se dalo tudi iz pesmi samih dognati, n. pr. Valjavčev »Kmet v risu« (str. 59) bravca kar otipno spominja Goethejeve balade »Der Schatzgräber«, in ravno tako so njegove klasične, v šestomeru zložene živalske pravljice nastale najbrž pod vnanjim vplivom Goethejeve živalske epopeje »Reinecke Fuchs«.

Pa tudi vplivi Prešernovi se dadó zasledovati v nekaterih pesmih, n. pr. v pesmi »Gorje« (str. 41) in zlasti v baladi »Katrínčica« (str. 55), ki človeka nehoté spominja Prešernove balade »Povodni mož«. Vendar vsi ti vplivi ne segajo tako globoko v Valjavčeve poezije, da bi mogli omajati njegovo pesniško samostalnost. Navzlic njim si je znal ohraniti svojo krepko individualnost, in jasno očrtan stoji karakteristični naš pesnik v družbi svojih slovenskih pesniških tovarišev. Saj popolnoma se niti največji umetnik ne more povzdigniti nad svoje vrstnike, in nehoté mu čas in razmere, v katerih živi in stvari svoje umotvore, pritisne nanje časih komaj vidno znamenje tujih vnanjih vplivov. Tako je bilo tudi pri našem naj-

večjem pesniku in tako je tudi pri njegovih naslednikih do najnovejših dni.

Oglejmo si najprej nekoliko natančneje lirične pesmi Valjavčeve!

Otroško nedolžno veselje do lepe prirode, prava usmiljenost do trpinčenih živali, zlasti do ljubeznivih ptic, iskreno domoljubje, posebno hrepenenje po krasni oddaljeni gorenjski domovini so glavni čuti, ki se nam razodevajo v njegovih najstarejših pesmih.

V prvo vrsto spadajo pesmi »Drevo v cvetu« (str. 1), »Poletni večer« (2), »Na planini« (7), v drugo »Tice vinopivke« (3) in »Prostost« (4) in mnogo drugih pesmi, ki niso sprejete v to zbirko. Vse te pesmi so iz dijaških let ter popolnoma primerne mladim bravcem, ki so jim pred petdesetimi leti v priljubljenem »Vedežu« in v »Novicah« razvemale dovzetno srce in jim ugajajo še danes.

Med domoljubne pesmi Valjavčeve prištevamo tiste, ki v njih lepo izraža svojo domotožnost, svoje hrepenenje po oddaljeni domovini. Političnih pesmi Valjavec nikoli ni prepeval, pač pa je dal duška svoji duši, ki jo je morila osamelost v daljnem dunajskem mestu ter svoje čute izlil v genljive pesmi »Brezgorje« (9), »Danici« (9), »Podonovska riba« (10) in »Hrepenenje« (10). Sploh je bila pesnikova duša s tisoč vezili priklenjena na lepo »Storžičevo deželo«, eno najkrasnejših pokrajin krasne naše domovine. Na zahodu obdana od sinje Save in zelene Bistrice, na izhodu od globokotekoče Kokre, se razprostira nad starodavnim Kranjem do sivih Karavank ravna zemlja, polna šumečih potokov, zelenih lok, bogatega polja in temnečih gozdov, polna prijaznih vasi, belih cerkvá in starih gradov, in na ta prekrasni svet gleda od severja doli gozdopolni, proti vrhu skalnati, s snegom kriti Storžič s svojo sosedo, zeleno Zaplato na desni in položno Kriško

goro na levi; dalje proti zahodu pa se vzdigajo sinje Julijske Alpe z očakom Triglavom, a proti izhodu orjaški Grintavci. Res, nepozabljiv ti ostane pogled na to pokrajino, ako hodiš po njej lepega poletnega dne.

In to je ozemlje, ki je Valjavec večino svojih poezij spočel na njem. To je ozemlje, ki je dalo Valjavcu največ motivov za njegove lirične, največ snovi za njegove epične pesmi — to je pesnikova »Storžičeva dežela«, katere krasoto slavi Valjavec v toliko pesmih! Globoko v srce se je zasadila pesniku ta čudovito lepa pokrajina, in prekrasno opeva vrli narod, ki živi po njej, njegove praznike in navade (»Sanje« 134—137), svojo ljubljeno babico (»Sanje« 142—144), smrt predragega očeta (»Takó je bilo!« 45), svojo prvo ljubezen (»Sanje« 138—141) in druge zlate spomine na dijaška leta (»Slovo« 11 in »Sanje« na mnogo mestih). In v to gorenjsko pokrajino je postavil tudi torišče svojih najlepših epičnih pesmi, pripovedke »Ovsenjak« (76), idile »Zorin in Strelina« (150) in romantičnega eposa »Zora in Sonca« (174), katerim vsem lokalno planinsko ozadje daje neko posebno mikavnost.

Tri znamenite pesnike je doslej Sloveniji rodila prelepa Gorenjska: Prešerna, Jenka in Valjavca. Vsi trije so slavili v svojih poezijah gorske domače kraje, a zanimivo je primerjati, kako. Prešeren, doma v zeleni ravnici pod pečinami veličastnega Stola, na obrežju šumeče Dolinke v okolici blejski, »podobi raja«, sin ponosnega, imovitega kmeta, je tudi v svojih poezijah ohranil ta svoj gorenjski ponos. Zapel je visoko pesem o krasotah rajskega Bleda, romantičnega Bohinja in planinske hčere, bobneče Savice, omenja tudi »glavo trojno snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja«, drugače pa zasledimo pri njem le malo pokrajinskih motivov iz njegovega domačega kraja. Zdi se mi, kakor bi bil Prešeren tudi v tem

oziru prototip trdega, redkobesednega Gorenjca, ki čuti in ve, kaj je njegov dom, ki je ponosen nanj, pa se le malokdaj izpozabi, da bi o njegovi lepoti izgubil kakšno besedo. Šele, ko se mu je razbila ladja življenja, so se z vso silo v njegovi duši oglasili mladostni spomini, da je obupni kontrast med svojim izgubljenim življenjem in med srečo, ki bi jo bil lahko našel doma, izlil v svoj neumrjoči sonet »O Vrba, srečna, draga vas domača!«

Jenko, rojen v ubogi, kmetiški bajti na širokem, malo obljudenem in malo rodovitnem Soriškem polju, ki ga samo ob Sori in Savi obroblyajo redki hrastovi, borovi in brezovi gozdi, gore okoli njega pa stopajo daleč v ozadje, je ves čas do konca svojega življenja nosil težo edinščine in malenkostnih razmer, ki mu je tekla zibel v njih. Toda z vso dušo se je oklenil na obče nekoliko enoličnega, v svojih posameznih in podrobnih delih vendar jako zanimivega in lepega domačega kraja, ga slavil v večnolepih slikah in obrazih, z globokim čutom opeval fantovsko ljubezen in dekleške solze ter dal celo mnogim svojim pripovednim pesmim popolnoma lokalni kolorit. Snov za snovjo je zajemal iz preprostega in malostnega kmetiškega življenja, motiv za motivom jemal iz najbližje okolice svojega doma; a prizorov nam ni opisaval na dolgo in široko, ampak svoje misli in čute izražal v kratkih in krepkih verzih, prizore slikal v malo potezah tako, da zbuja bravčevo fantazijo, da si ta sama dalje stvari svoje obraze in podobe. Lehko rečemo, da noben slovenski lirik ni tako malobeseden kakor Jenko, pa tudi noben tako slikovit kakor on.

Kako različen je Valjavec od Prešerna in Jenka! Svoja otročja leta je prebil v ugodnih razmerah: doma so imeli tri četrti grunta in vrhutega še malin in žago. Pri

Kračmanu so se zategadelj vedno zbirali vaščani, ki so ali nosili v malin, ali vozili na žago. In kakor je mlademu dečku babica s svojimi bajkami in legendami razgrevala fantazijo, tako je mladenič z dovzetnim srcem opazoval raznih dogodkov polno življenje okoli doma, po domači vasi, po zelenih pašnikih in temnečih gozdih ter se navzel tistega fantovskega veselja, tistega blagodejnega humorja, ki nam odseva iz njegovih drobnih pesmi. Obupnega krika, ki nam tolikrat zadoni iz Jenkovih pesmi, da nam kar stisne srce; globoke melanholije Prešernovih poezij, ki nam do dna pretresa dušo, zastonj iščeš v Valjavčevih pesmih. Jasne in čiste so kakor planinski zrak nad domačo vasjo; živahne kakor zelena Belica, ki šumi mimo pesnikove rojstne hiše; zdrave in vesele, kakor zale Gorenjke, ki se v nedeljo vračajo od cerkvenega opravila; dobrodušne, kakor je gorenjski narod, kadar odloži svojo trdo vnanjost ter ti pokaže svoje zlato srce. Valjavčeve poezije so verna slika prekrasne »Storžičeve dežele« !...

Rahločutnost in velika ljubezen pesnikova do svojih roditeljev, zlasti do predrage matere, se nam razodeva v raznih pesmih in odseva zlasti iz hudih srčnih bojov, ki jih je boril pesnik sam s seboj, preden se je odločil zoper voljo materino oditi na Dunaj. Iz njegove avtobiografije je znano, da je iz sedme šole izostal in da bi se bil malone pokmetil samo zategadelj, ker se ni čutil poklicanega za duhovski stan. ¹⁾ Bridka žalost, ki jo je napravil sebi in svoji materi s tem, da je odšel na Dunaj, nam plastično riše v prvi »Dunajski tercini« (12—14), in isti motiv se ponavlja v raznih oblikah tudi v drugih pesmih, n. pr. »Oče ino mati« (47). In kako je on, ki je svoji materi izkazoval do nje smrti dejansko ljubezen,

¹⁾ Knezova knjižnica II., 174—176, 179.

čutil in mislil o sinovski nehvaležnosti, nam jasno kaže pesem »Mati« (49).

Po svojem značaju in mišljenju pravi Gorenjec, ki je, kakor nam lepo pripoveduje Stare v svojem krasnem nekrologu ¹⁾, nad vse ljubil svojo slovensko domovino, je posebno bridko občutil, da ni mogel dobiti svojega kruha na Slovenskem ²⁾. Ta bridkoba nam odseva iz več pesmi, ki so očitno zložene v prvih letih njegovega službovanja v Varaždinu, tako v pesmi »Taki so« (24), »Vrhu Varaždinskih gor« (23) in v nekaterih sonetih. Vendar mu je pa ravno tukaj v Varaždinu posijalo tudi zlato solnce moške ljubezni v dovzetno srce. Kar je erotičnih pesmi iz prejšnjih časov, to so, kakor n. pr. »Dunajske tercine« odsevi begotnih ljubezenskih čutov iz dijaških let. Prava ljubezen se je oprijela njegovega srca šele v Varaždinu, kar nam kažeta pesmi »Čudno« (29) in »Grozne sanje« (29). O postanku zadnje pesmi sam piše dne 12. kima vca 1892. prof. Funtku: »Grozne sanje« bi mogel (Levec) življenjepisu pridejati. Zložil sem pesem, ko sem slišal v družbi oficira izgovoriti ime dekleta, ki sem se va nje zatelebal drugo leto, ko sem v Varaždin prišel. Nésem bil še besedice ž njo pregovoril, ko se je po nevedoma vmes zaletel oni oficir in vzdihnil: »o Žuli, Žuli!« (francozki Julie). Bila je to hči Kranjca, ki je bil tačas uradnik v Varaždinu, dejalo se mu je Matavšek in za sodnikova v pesmi je stalo s početka Matavškova. Kam so ti ljudje potem prešli, ne véme. ³⁾

Milejša nego z Julijo mu je bila sreča z Berto, hčerjo geometra, rojenega Hrvata, ki jo opeva v pesmih

¹⁾ Ljublj. Zvon 1897, 279.

²⁾ Glej Knezovo knjižnico II., 184.

³⁾ Emanuel pl. Matavšek je umrl l. 1886. v Ljubljani kot c. kr. deželnega sodišča višji svetnik. O Juliji nisem mogel ničesar zvedeti.

»Maj« (31) in »Berta« (32). S to se je poročil l. 1864. ter živel z njo v srečnem zakonu do svoje smrti. O njej piše v nekem pismu l. 1882.: »Ker je slabo znala hrvaški, ljubovával sem nemški in pri tej priliki jej tudi nemške pesmice koval, ki sem jih časih prej nemški napisal, potem pa na slovenski obrnol in naopako. Tri sem še oni dan našel, náte jih, pa jih s slovenskimi primerjajte in pa smejte se, kakšen je zatelebanec«. Tudi te nemške pesmice so tako presrčne, da bi bilo škoda, ko bi se ne ponatisnile.

Schönes mädchen!

(mai 1862.)

Es war ein mensch, der hatte einst
 Zu tief in eines mädchens aug' geblickt,
 Er gab auf sich zu wenig acht
 Und merkte spät, dass er zu tief
 In ihre augen hat geschaut.
 Er nahm zusammen seine kraft
 Das bild zu tilgen aus der brust;
 Im herbeste und im winter drauf
 Verschwand das bild vor seinem geist.
 Da kam der lenz, der schöne mai
 Erschien in ganz verjüngter pracht,
 Er schloss der röslein busen auf.
 Die rosen sandten ihren duft
 Zu andern menschen und zu ihm,
 Und weckten dort und weckten da,
 Was überall geheimes schlief,
 Und ihm erweckten sie das bild
 Des mädchens -- und in meiner brust
 Ist stark und mächtig aufgegangen
 Nach Dir ein sehnen und verlangen. (Gl. Poesije 31.)

Liebste Berta!

(juli 1862.)

Ich ging mit dir bis unter's thor
 Und flehte dich um einen kuss,
 Da trat die böse schwester vor
 Und brachte mich um den genuss.

Zorn zitterte um ihren mund,
 Ihr auge blickte finster drein,
 Und mir ward's augenblicklich kund:
 Es wird umsonst mein flehen sein.

Den kuss verbot ihr hartes wort,
 Du hast mein flehen abgelehnt,
 Und ich ging ohn' ein küsschen fort,
 Nach dem ich mich so sehr gesehnt.

Du folgtest ihr und thatest recht,
 Dass du mich, mädchen, nicht geküsst,
 Sie wusste, dass die männer schlecht,
 Und keinem je zu trauen ist.

Und ich bin so wie jedermann,
 Noch schlechter als die andern fast,
 Und du hast da sehr wohl gethan,
 Dass du mich nicht geküsst hast.

Du hättest mir mit jenem kuss
 Die seele sicher weggeküsst,
 Ach, um den kuss, um jenen kuss
 Hätt' ich die freiheit eingebüsst.

Dann wäre auf der erdenwelt
 Ein sklav, ein armer sklave mehr,
 Und wem so eine sünde fällt
 Auf sein gewissen, drückt sie schwer.

Dank deiner schwester, dass dir nun
 Am herzen nicht die sünde nagt,
 Und dass die freiheit durch dein thun
 Kein neues opfer mehr beklagt. (Gl. Poczije 33.)

Meine Berta!

(august 1862.)

Wie doch bist du, mädchen,
 Gar so lieb und gar so schön,
 Dass mein aug' an dir sich
 Nie kann satt und müde seh'n!

Sag mir, liebes mädchen,
Wie sich jener ort benamst,
Wo du so viel anmuth,
So viel schönheit herbekamst?

Thu' es mir zu wissen,
Sag den zauberort mir an,
Dass auch ich mir etwas
Von der schönheit holen kann;

Dass die welt nicht sage
Wenn sie geht an uns vorbei:
»Sehet, welch' ein kobold
Hängt im arm der schönen fei!«

Toda kdor pozna samo lirične pesmi Valjavčeve, ta pesnika Valjavca sploh ne pozna. Prevesni del svojega pesnikovanja je Valjavec posvetil epičnemu pesništvu, posvetil že ob času, ko je gaj slovenskih pevcev odmeval od samih liričnih pesmi. Vsa vzgoja Valjavčeva je bila takšna, da ga je morala napotiti na epično pesništvo. Pripovedke in legende njegove babice so že mlademu dečku vcepile veselje do epičnih stvari; to veselje mu je rastlo, ko je bival mlad učenec v Kranju pri ljudeh, ki so ga ohranili v istem duševnem toku, in dolgoletno nabiranje narodnih pesmi ni moglo ostati brez vplivanja na njegovo umetno pesniško stvarjenje. Zatorej se tudi pesniška individualnost Valjavčeva nikjer ne razodeva tako odločno, kakor v tistih epičnih pesmih, ki jim je Valjavec snovi zajemal iz narodnih pesmi, iz narodnih pripovedek, pravljic in legend. V tem oziru je Valjavec nov pot pokazal svojim vrstnikom, le škoda, da jih je šlo tako malo za njim!

V prvo vrsto njegovih epičnih pesmi je staviti njegove pravljice, zlasti živalske pravljice, zajete iz narodnih ust, in to so: »Pastir« (94) in »Miš-deklica« (124);

potem »Volk Rimljan« (107), »Osel, kralj zverin« (115) in »Volk in pes« (119).

Koliko imamo v našem slovstvu tako ljubih, tako presrčnih pravljic, kakor je Valjavčev »Pastir«? Beri ga na glas otrokom in videl boš, kako bodo strigli z ušesi, kako se jim bodo iskriale oči in kako jim bo rdel obraz od veselja in razgrete fantazije! Čudim se, da še nikomur ni prišlo na misel, da bi bil to prelepo pravljico uvrstil v naša berila. Kakor bistri studenec po zeleni loki mu teče v tej pravljici gladka beseda neprisiljenega pripovedovanja, da se ga poslušavec ne more naslušati.

In s kakšnim dobrodejnim, nedosežnim humorjem nam slika v živalskih pravljicah nezgode domišljavega volka - Rimljana, ki ga zaporedoma prevare kobila, kozel, svinja in petelin; kako plastično nam riše klasični boj neumnega, požrešnega volka z zvestim, lokavim Belinom; kako drastično opisuje slavno zmago pretkanega osla nad kraljevim levom in kakšno fino ironijo je znal podtekniti svoji pravljici o miš-dekllici! Te pravljice spadajo sploh med najlepše stvari, ki jih je spisal Valjavec, in so v našem pesništvu toliko večjega pomena, ker so edine te vrste v njem. Vsem trem živalskim pravljicam je vzel Valjavec snov iz svojih »Narodnih pripovesti«¹⁾, in zanimivo je primerjati, kaj je znal pesnik ustvariti iz te neznatne snovi. Zdi se človeku, kakor da bi naši pesniki zdanje dobe ne bili zmožni, da bi se vtopili v naivni, nedolžni svet narodnega mišljenja, ki je bilo Valjavcu neusahljivi vir zlate poezije. S temi umotvori je pokazal Valjavec, kaj se da narediti iz neznatne narodne pravljice, pokazal našim pesnikom, kolik zaklad je zakopan v našem narodnem pesništvu tistemu, ki ga zna najti in vzdigniti.

¹⁾ Vuk Rimljan (str. 267); Rat med psom Belinom i vukom (str. 269); Osel, kralj 'se zverine (str. 278).

In ti heksametri, kako zvené pesniku in kako prijetno in mično zna pripovedovati. Res, tuintam zasledimo kakšen šestomer brez »ponarejenih spondajev«, kakor jih je izumil Stritar in kakor sem jih tudi jaz zagovarjal pred leti. Pa le malo je takih. Časih mu uide v naglici tudi šestomer, ki ima celo po sedem stopic ¹⁾); vobče pa se morajo vendar Valjavčevi šestomeri šteti med najboljše, kar jih ima naše pesništvo. Zato je Levstik po pravici grajal mojo »Pravdo«, kjer govorim o slovenskih pesnikih, ki so zlagali dovršene šestomere, a med temi ne navajam Valjavca.

Druga skupina njegovih epičnih pesmi so njegove narodne legende. Imenujem jih narodne, ker je Valjavec vsem zajel vsebino po legendarnih pripovedkah naroda samega, in gotovo se ne motim, če trdim, da je vse slišal iz ust tvoje babice. ²⁾ V nobeni svoji pesmi Valjavec ni tona, dikcije in vse tehnike narodnih pesmi pogodil tako srečno, kakor v svoji legendi »Od nebeške gloriije« (str. 65). Samo pripovedka »Ovsenják« (str. 76) bi se mogla ž njo v tem oziru še primerjati. Lepe v svoji preprosti besedi in prozorni tehniki so tudi »Znamenja dežja« (67), »Odkod reveži« (70) in »Starček« (72), le škoda, da Valjavec ni imel prilike, da bi jim bil zadnje leto svojega življenja nekoliko ugladil tuintam obliko, kakor je to storil pri prvi imenovanih legend do šeste kitice. Zato pa je eno najpopularnejših legend po naših šolah, »Tico pivko« (74), odel s popolnoma novo obleko, tako da se ta krasna pesem zdaj še bolj odlikuje med njegovimi proizvodi. »Zaprta smrt« (82) je zložena v španskih asonancah, kar ji navzlic narodni vsebini ni na škodo. V drugih dveh svojih legendah — »Sveti Mihel«

¹⁾ Tako na str. 107. peti in šesti verz od zgoraj; na str. 119. šestnajsti verz od zgoraj in sedmi verz odspodaj.

²⁾ Glej »Sanje«, 142—144.

(84) in »Sveti Gregor« (87) — pa je ubral spet besedo prav po naivni narodni govoricu. In kakor ti prva povzdiga dušo do nebes Kraljice, tako ti druga pretresa srce s svojo tragiko, dokler se olajšan ne oddahneš, ko pesnik tako srečno reši tragično krivdo nesrečnega slovenskega Ojdipa. Kakor v živalskih pravljicah, tako tudi v legendah Valjavca doslej ni dosegel še noben slovenski pesnik. Valjavec nam je zložil doslej največ in najlepših legend in ž njimi si je ovil čelo z vencem neminljive pesniške slave; zakaj te legende bodo gotovo preživele še mnogo slovenskih pesmi, ki se jim dandanes poje slava.

Tudi snov ostalih balad, romanc in pripovedek je posneta mnogokrat po narodnem ustnem sporočilu; tako sloni očitno na njem n. pr. ljubezniva pripovedka »Ovsenjaka« (76), globokočutna »Bratovska ljubezen« (48) in balada o prevzetni »Katrinčici« (55), najbrž tudi romanca o pridni »Žnjici« (58) in balada »Kmet v risu« (59). Dve, »Vasovavec« (50) in »Prek Save« (53), opevata prešernost in podjetnost zaljubljenega mladeniča, in rekel sem že enkrat, da zlasti druga je posebno značilna za način Valjavčevega pesnikovanja, za njegovo naivno pripovedovanje, kakor tudi za tehniko njegovih verzov, rim in kitic. »Blagi sin« (61) je najbrž posnet po kakšni tuji povesti. Globoko melanholijo izraža »Županja hči« (51) in s srce pretresujočo tragiko nam pesnik pripoveduje smrt svojega dragega očeta v pesmi »Tako je bilo« (45).

Karakteristična za Valjavca se mi zdi tudi njegova pesem »Sanje«, ki je, žal, ostala ulomek.

V prvem delu v prav krepkih potezah riše porod nove napredovne dobe¹⁾ ter opisuje nje herostratične

¹⁾ Usod v tej pesmi je (kakor Rojenice) moško usodno božanstvo. Glej, Valjavec, O rodjenicah ili sudjenicah, Književnik II., 52—61; — Valjavec, Narodne pripovjesti v Varaždinu i okolici, str. 236. — Dr. Sket, Berilo za V. in VI. razred srednjih šol, str. 36.

čine: vojsko, kugo, lakoto in občni državni prevrat do l. 1860. Za perečo satiro vendar Valjavec ni imel prave žile.

Drugi del je krasna idila, ki se Valjavec v njej presrčno spominja cerkvenega žeganja v svojem gorenjskem domačem kraju, postavlja lep spominek svoji predragi babici ter opeva druge dogodke svojih zlatih otročjih let.

Iz tretjega dela nam odsevajo lepi spomini na veselo dobo dijaških let na ljubljanski gimnaziji, zlasti spomini na »ljubega očeta Martinjaka«, Valjavcu nepozabljivega učitelja, in na prijatelje součence (Trdina, Božiča, Žepiča); hudomušno pa tudi omenja dveh učiteljev (Heinricha in Luscherja), s katerima si ni bil nič kaj zadovoljen, ker sta ga časih pehnila »iz ojníc.«¹⁾

Izpregovoriti mi je še nekoliko besed o dveh največjih pesmih Valjavčevih, s katerima si je v našem slovstvu, ki ima tako malo daljših celotnih pripovednih pesmi, postavil krasen spominek. Prva je »Zorin in Strelina«, tako nežna idila, da ji v naši književnosti ne vem primere. Za podstavo ji je dal neki nedolžen roman svojega součenca Dremaalovega Janeza (Trdina).

Deček Zorin in deklica Strelina se v otročjih letih seznanita in sprijateljita, da kar ne moreta prebiti drug brez drugega.

In kaj je bil ta srčni vžig,
Ki strnil je na prvi mig
Dve mladi duši pretesnó?
Bilâ sicer ljubav je to,
Takó pa še ne gre ga zvati,
Oboje dete premlado
Je še, ime mu tako dati;
A kaj je, pravi mi srce,
Ki samo je to slast čutilo
In zánjo vé predobro le
Ter je ne bode pozabilo
Do zadnjega življenja dne.

¹⁾ Glej Knezovo knjižnico II., 169, 170.

Strelina, pridna, nedolžna in lepa deklica, popolnoma prestvari nekoliko nagajivega in prešernega Zorina. Ta odide v mestne šole, Strelina ostane doma. Odsotnost in razdalja pa ne pretrga srčnih vezi, ampak jih le še bolj nategne med obema: iz prijateljstva se rodi ljubezen, tista čista ljubezen, ki oba obvaruje greha in zmot. Tako mine nekoliko let. Strelina zraste v krasno, zorno in pobožno devico, Zorina pa v visokih šolah napadajo verski dvomi, da sčasoma izgubi vso vero. V takšnem dušnem stanju pride na počitnice; ljubezen do Streline je tako močna, da blizu nje spet potihnejo notranji viharji. Po stari navadi gre Zorin na Velikega Šmarna dan v cerkev in tu vidi, kako po končanem cerkvenem opravilu Strelina, lepa in čista kakor angel nebeški, prejme sv. obhajilo. Z vso strastjo ob tem pogledu Zorina iznova napadejo verski dvomi; dušo mu osvoji peklena oblast, spozna, da ni vreden tega angela v človeški podobi, zbeži iz cerkve in za vedno iz domačega kraja.

Strelina, zdaj si pač Strelina,
 Vstrelila si na smrt Zorina.
 A kaj, Zorin, spet njo dolžiš
 Ter sam si kriv, kar zdaj trpiš;
 Zorin, Zorin, gorje Zorin,
 Dozorel, zrel si za pogin!

Posebno krasno riše pesnik v tej pesmi grozno stanje Zorinovo v cerkvi v nasprotju z nebeškim mirom v angelsko čisti duši nedolžne Streline in veselje, ki odmeva po nebesih zaradi nje svetosti in pobožnosti. Krasni v tej pesmi so tudi verzi »Prijazno mestece je Kranj« itd., ki v njih pesnik poje slavo nekdanji gorenjski stolici in nje čudovito lepi okolici ter opisuje svoje srečno mladostno življenje v tem mestecu.

Še nihče starodavnega Kranja ni slavil v tako krasnih verzih, in pesnik bi gotovo zaslužil, da bi mu

Kranjci, ki v novejšem času vsled novoodprte velike gimnazije in svojega podjetnega duha tako lepo napredujejo in svoje mesto lepšajo in širijo, v središču Gorrenjske postavili vidno znamenje svoje hvaležnosti.

»Zorin in Strelina« je ena najstarejših pesniških proizvodov Valjavčevih, in nje sledovi gredo nazaj še v dijaška leta pesnikova. Zatorej se nam ni čuditi, da kaže v svoji prvi izdavi leta 1855. še očitna znamenja mladostnega spočetja, bodisi gledé oblike, bodisi glede vsebine. Toda malo mesecev pred svojo smrtjo je Valjavec idilo korenito predelal, in s tem je pesem mnogo pridobila.

Nasproti je pa romantični epos »Zora in Sonca« poslednje večje pesniško delo Valjavčevo iz časov, ko se je Valjavec že poslavljal od pesništva ter se vglabljal v znanstvena raziskavanja. Sploh sodim po beležnicah, ki so v mojih rokah, da Valjavec potem, ko je bil leta 1865. priobčil »Zoro in Sonco«, ni več zlagal pesmi, izvemši kako malenkost; ako je katero tudi priobčil pozneje, n. pr. leta 1872. v »Zori«, so bile take stvari zložene že mnogo let poprej. »Zora in Sonca« je tedaj najzrelejše delo Valjavčevo. Na to se je resno pripravil; zlasti je natanko študiral razmere Sultanovega harema, navade in življenje njegovih žená itd, kar kažejo mnoge nemške opazke v njegovih dnevnikih. Vse te podrobnosti je potreboval za svoj epos; iz katere knjige pa jih je zajemal, tega nisem mogel zaslediti.

Kakor poudarja že profesor Musič¹⁾, je Valjavec, ki je znal sicer jako dobro pogoditi narodni duh in narodno dikcijo, vendar v pesmih mnogokrat zapisal kakšno besedo in obliko, ki bi je ne bil upotrebil, da ni bil jezikoslovec. V tem se mu je godilo kakor

¹⁾ Na n. m. str. 13.

Levstiku, s katerim se je tudi drugače v marsičem zlagal. Nobena pesem Valjavčeva pa tako bistro ne kaže pesnika - jezikoslovca kakor ravno »Zora in Sonca.« Poleg njegove tanke jezikovne vesti so ga silile na to zlasti krepke moške rime in kratki, jedrnati verzi v tej pesmi. S posebno ljubeznijo se je le malo mesecev pred svojo smrtjo izznova lotil dela, da bi ji dal umetniško in jezikovno dovršeno obliko, ter jo je dvakrat predelal in na čisto prepisal.

Kako je nastala »Zora in Sonca«, to nam sam pripoveduje v »Cvetju iz domačih in tujih logov« (1866, 33. zv., str. 3) tako :

»Pregledovaje svoje nekdanje zapiske narodnih stvari, naletim na prosto narodno pesem z napisom Zorika in Solnčica, ki jo je bil leta 1850. moj rojak in žensev Janez Valjavec, ki je bil tačas z menoj vred učenec na ljubljanski gimnaziji, zdaj je pa jezuit v Požegi, v Srednji vasi na Gorenjskem zapisal in ki mi jo je nekaj časa potem tudi le malo različno od prvega zapisa v pero narekala mati pokojnega mi součenca Matevža Šavsca iz Preddvora na Gorenjskem. Prebravši jo reče mi nekaj: naredi iz te pesemce epiško pesem po svoji glavi, in tako je postala ta pripovedka v verzih. Da pa bravci pozvedó, kako sem dobljeni materijal porabil, dodajem ono narodno pesem za predgovor tako, kakor mi jo je ona žena narekala. Taka le je :

Zarika in Solnčica.

Star Vah in stara Váhinja	Zaričin mož na semenj gre,
Prosíva sta lepó bogá,	Pa praša mvade Zariče:
De b' jima dav jen poros lep.	Kaj pa ti kupim na semnji,
Boh jima j' dav jen poros lep.	Kar bi po všeč b'o tebi?
Boh jima dav je hčeri dve,	
Ta prva j' biva Sončica.	Zarika tok odgovari:
Ta druga j' biva Zárika,	Kar najdeš tam nej levšega,
Sončico vkrade turšči car,	Nej levšega, nej dražega.
Zariko vzame španšči kralj.	

Sončica na semnji stoji,
Jin Zarčin mož tok govori:
Kolkò pa Sončica veljá?

Sončica štir sto kron veljá,
Gdor jih ima, ta nej jih dá,
Gdor jih pa nima, nej nehá. —

Zarika táko govori:
Kaj si mi kupu za semènj,
Vse levši koker sama sem,
Vse draži koker sama sem?

O nič ne marej, Zarika,
Štenže nam bo pométova,
Vsak dan bo grš' prhájova.

Sonca j' štenže pométova,
Vsak dan je levš' prhájova.

Že mi pokliče hvasce vse:
Le pejte vovit ribice,
Ki so z iménam kačice.

Zar'ka je kače kúhova,
Sonca jih je pokúšova,
Sončico gvava zabolí,
De precej v lica vobledí.

Sončica j' šva v ta gornji stan:
Le vleci, vetrček hvadán
Semkaj jiz vaščih deževá,
Čer so voča jin mat' domá.

Zarika je posúšova,
Močno se je prestrášiva:
O Sončica, sestra mojá,
De nisem vedva preh tegá!
Pa sem ti dava káči strup.

Zarika tudi vomedli
Jin dušo s Sončico spustí. —
Kokó je vender to hudó,
De sestra sestre ne pozná
Jin strupa kačiga ji dá!*

In kaj je naredil Valjavec iz teh kratkih vrstic? Zložil je dolgo in lepo pripovedno pesem, ki spada med najboljše proizvode njegove fantazije. Vsebina pesmi pa je ob kratkem ta: »V petnajstem veku Bosenski paša udari z malo četo divjih Turkov na Kranjsko ter oblega ž njimi grad slovenskega graščaka na Gorenjskem, ki je imel dve lepi hčeri Zoro in Sonco. V Zoro se je bil zagledal krepak in zali gorenjski kinetski mladenič; tega pa ne ljubi Zora, ampak nje sestra Sonca. Ko zdaj svojo tajno ljubljeno devico vidi v takšni nevarnosti, zbere četo gorenjskih junakov, plane ponoči na turški tabor ter zmane sovražnika. Samo en Turek uide smrti na naglem konju, a ta odnese s seboj predrag plen — graščakovo hčer Sonco. Vtem prihiti tudi deželni glavar s svojimi vitezi obleganemu gradu na pomoč; ko vidi, kako junaško dejanje je izvršil

mladenič, sporoči to cesarju, in ta povzdigne gorenjskega korenjaka v plemeniti stan.

Ker je zdaj tudi Zora rada videla svojega rešitelja, že misli graščak na to, da bi si pogumnega in zdaj tudi plemenitega mladeniča vzel za zeta. Toda tisti čas pride v njegov grad bogat in imeniten vitez don Almiro in —

Ni umel Slovenke vitez	Iz zemlje je šla Slovenske
Gospodična ne Španjolca,	Da postane španska dona,
Toda Amor tolmačitelj	In voščila so spremljala
Je ljubečega veseljstva.	Iz vsega jo src podloštva . . .

Slovenka Zora s svojo lepoto in ljubeznivostjo kar očara špansko gospodo, in don Almiro presrečno živi z njo polno leto. Sreča njegova prikipi do vrhunca, ko mu Zora rodi krepkega sina.

Don Almiro izpolni svoji ženi vsako željo, ki jo bere raz njenega obraza. V tej sreči pa se prevzame Zora.

»Ti praviš, da je ni nad mene
Lepote krasniše nobene
Na zemlji, koder sonce sveti,
Veliš, da imam le želeti,
Pak imam, kar želim imeti.

Prišla do nas je govorica,
Da lepše ni na širu zemlje,
Kot je Zaira, sultanica;
Kristjani se godi krivica,
Po sili se ji vera jemlje.

Zaira ta me v oči zbada;
Napotič se do Carigrada,
Iz harema mi jo dopelji
Da tam ne zvedne cvetka mlada,
Kjer jo držé vse proti želji!«

Komaj Zora izreče te besede, že se jih kesá; zakaj don Almiro, ki je že poprej prehodil pol sveta, izbojeval mnogo bojev in izvršil mnogo neverjetnih junaških činov,

se odpravi nemudoma v Carigrad, kjer prebije celo leto, dokler se mu naposled ne posreči, da podkupi žida, ki je imel pristop v harem; z njegovo pomočjo Zairo izvede iz turškega ujetja ter jo pripelje na svoj grad na Špansko, pa je ne pokaže precej Zori, katero strašno grize ljubomorstvo.

Don Almiro je napravil velike gosti, ko je ^{Zairo} Zoro pripeljal na svoj grad; povabil je vso znano gospodo na botrinjo, ko se mu je rodil sin; zdaj napove na svojem gradu veliko slavnost, ob kateri hoče španski gospodi pokazati Zairo.

In Zaira stopi v sobo:
Kip z lepoto preposut,
Da očesu, ki jo vidi,
Trèp zastane od krasu.

Dona Zora, dona Zora,
Táko mi ne prebleduj,
Kaj takó srce ti vjeda
Ljubomorstva smrtni strup?

Don Almiro, don Almiro,
Táko se ne prehinjaj,
Zvest si Zori, pa se delaš,
Kakor da bi bil ji tuj!

Zori strašne, celo peklenske misli rojijo po glavi, kako bi se iznebila svoje tekmovavke. Ravno tisti dan pa pride tudi slovenski junak v Almirov grad. Ker svoji srčni rani domá ne najde leka, se napoti na božjo pot k sv. Jakobu v Kompostelje in, vračaje se z božjega pota, hoče tudi pogledati, kako se godi Zori. Tej dojde junak ob pravem trenutku. Hoče se maščevati svojemu možu, in kakor misli, da don Almiro gorí za Zairo, tako hoče tudi Zora v junaku zbuditi mladostno ljubezen do sebe. Toda ta se slučajno na grajskem vrtu snide z Zairo, spozna v njej Sonco, ji pové, da je Zora nje sestra, Almiro Zorin mož. Sonca mu razodene svojo mladostno ljubezen, svoje čudne zgone. Ljubezen do kranjskega junaka jo je obvarovala, da se ni vdala turškemu carju.

Tegà hoteti ni mi dala
 Najbolj podoba tvoja res,
 Ki pred očmi je sploh mi stala
 In je ko neprelezna skala
 Pred mé in greh nasula jez.

Zdaj se spoznajo vsi, in veselja in sreče ni ne konca
 ne kraja.

Za teden so bilí na póti
 Don, dona, Sonca in junak
 In z blagom slug povorek tak,
 Da vidca se strmenje loti;
 Na Kranjsko šli so tóti.

Privede jih na Kranjsko tir,
 Na Kranjskem bil je sjajen pir,
 Junak se s Sonco je poročil;
 Nad hiši dve se je zobločil
 Veselja svit, nebeški mir.

Možje, ki so Valjavca dobro poznali in ž njim občevali več let ¹⁾, nam opisujejo našega pesnika kot ljubeznivega družabnika, zvestega prijatelja, pravičnega učitelja, neumorno delavnega, vestnega književnika, blagega sina in brata ter preskrbnega očeta — sploh kot pametnega, vrlega moža in poštenjaka od nog do glave. In tudi njegove poezije so čist in jasen odsvit njegove čiste duše, njegovega zlatega srca in njegovega poštenega, kremeni-tega gorenjskega značaja. In dasi nas od časa, ko so prvič zagledale beli dan, loči doba štiridesetih, da, celo petdesetih let, in se je v tem času premenil naš jezik in v mnogo stvareh tudi naš estetični okus, vendar sem prepričan, da jih bo s slastjo prebiral vsak, kdor si je ohranil pravi čut za pravo poezijo.

Fr. Levec.

¹⁾ Jos. Stare, Ljubljanski Zvon 1897, str. 279—284. — Dr. Avgust Musič, Uspomeni Matije Valjavca. Nekrolog, v Zagrebu 1898., str. 10—12.

Popravki.

Pri jako težavni korekturi mi je izdatno pomagal g. kolega profesor Alojzij Tavčar, za kar mu javno izrekam iskreno zahvalo. Vendar nama je ušlo še nekaj zelo neprijetnih tiskovnih pogreškov, ki jih tukaj popravljam:

Na str. IV, 7. vrsta odspodaj beri: zlatô, ne pa zlatô

Na str. 2, 8. verz odzdočaj na desni beri: Duša, da; ne pa:
Duša da

Na str. 11, 1. verz odzgoraj na levi beri: Stožčeve, ne pa:
Storščeve

Na str. 14, 10. verz odspodaj beri ohladi, ne pa: ohlad

„ „ 18, 15. „ odzgoraj „ Še ljubše, ne pa: Se ljubše

„ „ 22, 2. „ odspodaj „ Kakor bratom bratje. —
Lepa reč! ne pa: Kakor bratom bratje, lepa reč!

Na str. 24, 8. verz odspodaj na levi beri: Želel, da postanem
orel, ne pa: Želel, da postanem otel

Na str. 28, 6. verz odzgoraj beri: Naj ga kreše, kakorkoli
hoče, ne pa: Naj ga kreše kakor koli hoče

Na str. 35, 11. verz odzgoraj na desni beri: Viž, ne pa: Viš

„ „ 37, 11. „ odzgoraj na desni beri: kljubu, ne pa: kljubn

„ „ 42, 3. „ odzgoraj na levi beri: Saj, ne pa: Vsaj

„ „ 46, 8. „ „ „ „ kmal, ne pa: kmal'

„ „ 64, 2. „ „ beri: Še, ne pa Se

„ „ 69, 5. „ „ beri: Pa v govoricí, ne pa: Pa
v govovici

Na str. 74, 16. verz odzgoraj beri: Prst prekápajo robato,
ne pa: Prst prekápajo rábato

Na str. 90, 4. verz odspodaj beri: Škatla, ne pa: Skatla

„ „ 103, 20. „ odzgoraj „ Ker ga imam sam le mal,
mal, ne pa: ker ga imam sam le mal', mal'

Na str. 109, 14. verz odspodaj beri: opehariti, ne pa: opehatiti

„ „ 114, 2. „ „ „ Šel, ne pa: Sel

Na str. 144, 14. verz odzgoraj beri: Odzdravilo, ne pa: Od-
zdravila

Na str. 173, 3. verz odzgoraj beri: zgubi, ne pa: zgnbi

„ „ 196, 12. „ „ „ v naročji, ne pa: z naročji

„ „ 197, 8. „ „ „ kot je Zaira, sultanica;
ne pa: kot je Zaíra, sultanica,

- Na str. 204, 3. verz odzgoraj beri: hrepeneče, ne pa: hrepeče
 „ „ 204, 13. „ odspodaj „ „Za, ne pa: Za
 „ „ 204, 10. „ „ „ „In, ne pa: „In
 „ „ 219, 12. „ „ „ „Šenkomposteljski, ne
 pa Senkomposteljski
 „ „ 226, 4. „ odzgoraj „ Še, ne pa: Se
 „ „ 227, 3. „ odspodaj za nadpisom **Drugi nastop** do-
 stavi *Ifigenija Arka*.
 Na str. 239, 1. verz odzgoraj beri: Šele vrstā hudobnih, ne
 pa: Sele vrsta hudobnih,
 Na str. 250, 12. verz odspodaj beri: Apolonu, ne pa: Apolouu
 „ „ 251, 11. „ „ „ „dol k mrtvakom, ne pa:
 dal k mrtvakom
 Na str. 255, 1. verz odspodaj beri: človeški, ne pa: človeski
 „ „ 265, je pred 16. verzom odspodaj izpadla beseda Orest.
 „ „ 265, 10. verz odspodaj beri: Je vzela, ne pa: Je zvela
 „ „ 276, 10. „ odzgoraj „ Še čas je, ne pa: Se čas je
 „ „ 283, 2. „ „ „ temu, ne pa: teuu
 „ „ 300, 16. „ „ „ je le tebe, ne pa: le le tebe
 „ „ 300, 3 „ odspodaj „ Očetni dom, in mene
 spet povrne, ne pa: Očetni dom, spet povrne
 V Kazalu prideni za 7 pesmijo „Prostost“ še: Vedež 1848,
 str. 153; pri legendi „Sveti Gregor“ beri: 1860, I, 33, ne
 pa: 1860, II, 33.

Dostavek k str. XXIV., zadnja vrsta odspodaj: Julija pl. Matavšek se je iz Varaždina preselila v Zagreb, kjer je bil njen oče svétnik banskega stola. Tam se je temeljito izobrazila v glashi in zlasti v slikarstvu ter se omožila s slikarjem Ivan Zasche. Ko ji je mož kmalu umrl, je tako žalovala po njem, da je šla v samostan ter umrla kot nuna v Neudorfu pri Mödlingu poleg Dunaja l. 1871. Julijin brat Ferdinand je bil l. 1856. najpridnejši učenec Valjavčev in temu tako priljubljen, da je bil skoraj vsak dan pri Valjavcu na domu. Zdaj je sekcijski načelnik v bosenskem oddelku državnega fin. ministrstva na Dunaju.

Drevo v cvetu.

Ko gledam spomladi
Cvetoče drevó,
Veselja se smeja
Mi srce sladkó.

Približam pobožno
Se mu gologlav,
Ker ono mladosti
Podoba je prav.

Vseh vrtov je slava,
Vseh vrtov je kras,
Prepevajo tice
Mu hvalo na glas.

Za dom si izvoli
Ga tičkov par,
Ljubezni je srečne,
Vesele oltár.

Iz cveta čebele
Nabirajo med,
Napravljajo 'ž njega
Nebeško si jed.

In v senci njegoví
Pozabi se trud,
Glavičiči sivi
Prijazno je tud'.

Mladósti nedolžni
Enaka je last,
Ta cvet je dežele,
Človeštva je čast.

Veselje razseva
In rádot budí,
O krásnosti njeni
Se vse veseli.

Z veseljem napaja
Še starcu srcé,
O njej se nebesa
Samé veselé.

Zatorej ko vgladam
Cvetoče drevó,
Veselja se smeja
Mi srce sladkó.

Poletni večer.

Lej, solnce zahája,
Zapušča zemljó,
Vrhovje le gaja
In gór je svetló.

In kosci in žnjice
Sem s polja gredó,
Fantiči, deklíce
Prijetno pojó.

In slavčevo petje
Po logu doní,
V te glase zaplétje
Še múrin: škriškri!

Iz dímnikov skaka
Visoko že dim,
Večerja pa čaka
Priprávljena vsim.

S planine ženejo
Pastirci govéd,
Na piščle pojejo
Med čedami sréd.

Noč tiha pokrije
Zdaj trudno zemljó,
Da vsak si počije
Za delo novó.

Na grobu.

Teci, teci, solza,
Solza mater'na,
Doli na gomilo,
Na ta črna tla.

Kaj se jokaš, tarnaš,
Duša mater'na?
Dete je veselo
Z angelčki domá.

Križ pri križu, žali
Bridka známenja;
Dosti mnoga, razna
Ti je drúščina.

Duša da; al' truplo,
Truplo ni domá.
Zemlja, zemlja tuja
Bodi mu lehká!

Teci mi le, teci,
Solza mater'na,
Doli na ta črna,
Črna tuja tla.

Tice vinopivke.

Grozdje na trtici
Visi rumeno
Zunaj na vrtici
Hiši vpleteno.

Jagode pikajo,
Željne medice,
Vinčeece zmikajo
Male tatice.

Z bližnje goričice
Pa priletele
K meni so tičice
V petju vesele.

Ko se napila je
Mala družin'ca,
Soček hvalila je
Sladkega vinca:

V trto spustijo se,
Peti začnejo,
Živo glasijo se,
Jasno pojejo.

„Srečna dežela je
Vinorodivka,
Trta vesela je
Togopodivka.“

„Z vinom pregánjajo
Slednje skrbi se,
Žali se pánajo,
Vse oživi se.“

Rožica.

Trgal sem rožo
Zalo cvetečo,
Vbode mi v kožo
Rano skelečo;
Al' zaceléla
Kmalu je rana,
Bol odletela
Brž je pregnana,
Ljubica vzela,
V nedro je déla
Rožico.

Prostost.

Do jeseni preživela   Ker tedaj je log goliše,
 Že je mlada tičica,   Gozdne trate zapustí,
 Starka zánjo je skrbela,   Tikoma na vrtec hiše
 Mati srca milega.   Jest' iskât si priletí.

Ali mater sókol vjame   Al' sirotica se vjame,
 Pozno, pozno na jesén,   O gorjé, na žimnico,
 Vso podporo tici vzame   Z locna deček brž jo sname,
 V srcu svojem tič ledén.   V kletko jo zapre tesnò.

Zdaj si sama tica vbóga   Res da piti, jest' imela
 Hrane išče na zimó,   Dosti zmerom je vsega,
 Po drevesih vel'ga loga   Al' kot zunaj ni vesela
 Leta semtertjâ skrbnò.   Nikdar, nikdar več bilâ.

Gaj ogoli ostra zima,   Le zdihúje vjeta reva,
 Naga debela so drevés,   Da zgubila je prostóst,
 Piče tičici več nima   Vedno poje in prepeva
 Posmojèn od burje les.   Težke sužnosti grenkóst.

Prevzetnici.

O ti déklica prevzetna,
 Kaj si vendar tak nemila?
 Vseh očém takó prijetna,
 Enega bi vsaj ljubila!

Par očésec — svetla zvezda! —
 V lice — kri in snegobela —
 Vsa postava — rajska rés da! —
 To prevzetno tebe dela.

Al' prevzetna in nemila
 Tak ne bodi, duša ljuba!
 Saj veš, da prevzétnost bila
 Angelcem je clo poguba.

Ti moj oče.

Slava tebi, vsevladavec!
Svet je velik, je širok,
Ti njegov si oskrb'vavec,
In tud' jaz sem tvoj otrok.

Kím si v varstvo me izročil,
Ni bilò jim záme mar,
Sem pustívši jih se ločil,
Ne vedoč v korist, al' kvar.

Zemlja pred menoj velika,
Jaz tak majhen sam na njéj,
V širnem svetu micna pika
Nisem vedel, kam napréj.

Temno sem o tebi slišal,
Kdo si, kaj si, ne vedoč;
Prošnjo k tebi sem povišal,
Ti si dal mi koj pomoč.

Te ne vidim, te ne slišim,
Te ne čutim, ti si duh,
Al' da stran od tebe nisim,
Znáni vid mi, čut in sluh.

Svet je velik, zemlja širna,
Nisem sam, ti si z menój,
V srcu pokoj, duša mirna,
S tabo celi svet je moj.

Kam in kje?

Kam drži na desno cesta,
 Kam drži na levo pot?
 Mož, povejte mi po skušnji:
 Kje se láže ognem zmot?

„Pot, ki vidiš jo na pravo,
 Te prinese v mesta kras;
 Ki drži na levo steza,
 Te pripelje v prsto vas.

Če nameriš jo na mesto,
 Kras zidovja najdeš hiš,
 Če se pa na vas obrneš,
 Tam nasprotno vse dobiš.“

Kam tedaj naj se obrnem:
 Al' se v mesto naj podám,
 Ali naj na vas jo mahnem,
 Srečo boljšo kje imam? —

„Vidiš, to ti je vse ena:
 Kakor se obnašal boš,
 Láhko v mestu, lámko v vasi
 Si, če hočeš, srečen mož.“

Rožica.

Rožica vesela
 V pómladi cvetéla,
 Prišel je kresník
 Vseh rož svetník,
 Rožica je suha,
 Vela in brez duha.

Roža na pomlád
 Si človek mlad;
 Pridejo pa leta,
 Roža gola cveta;
 Roži suhi par
 Si človek star.

Na planini.

Vstopim se vrh planine,
Solnce ravno gori gre,
Z nebotične visočine
Se mi daljni svet odprè.

Ozrem se na domovino,
Gledam na gorenjsko stran,
Zrem dolino za dolino,
Za planjavo vidim plan.

Polje žitno rodovitno
Se v oči mi lesketá,
Vidi pridnost se očitno
Kmetovavca marnega.

Bistri potok, reka vije
Se tja v rajsko zelenjád,
Zemlja vlage se napije
In rodi stoteren sad.

Hrib za hribom se dviguje,
Gora gleda čez goró,
Božjo moč mi oznanjuje
Vse, kar vidi krog okó.

Od tam belega Triglava
Daje mi v oči ozír,
Bistra tam izteka Sava,
Petja nevsahljivi vir.

Ondi se mi odgrinjúje
Bléjskega jezéra kras,
Raj pozemski, kjer dvigúje
Iz valóv se k nebu glas.

Od tam doli, kjer meglà se
Ravno je pretrgala,
Sem v oči mi lesketá se
Svit zidovja belega.

Stara tam stojí Ljubljana
Vse dežele část in kras,
Mati sinom slavnoznana,
Z gore čuj pozdráva glas!

Zrem po hribih, zrem po polji,
Mečem semintjà oči,
Gledam, kar mi je po volji:
Mesta, trge in vasí.

Vidim pred sebjó Gorenjsko,
Tamkaj Notranjsko poznám,
V vinorodno stran Dolenjsko
Zdaj oči uprte imam.

Tamkaj doli s Kranjci brati
Štajerec se in Hrvát,
Ne zamuja desne dati
Tu mi korotanski brát.

Rajske rádosti zigráva
V vnetih prséh mi srcé,
Vidim, brata brat spoznava
Vedno bolj od dné do dné.

Brezgorje.

V podonavskem mestu
Huda sapa piše,
Kranjskemu učencu
Črne lasce više.

Kamorkoli gledam,
Al' zidovje biva,
Al' pa dolga, dolga
Plan neprevidljiva.

Pihaj, pihaj, burja,
Saj sem te navajen,
Kras še od močnejše
Vendarle je glajen.

Ni življenja ribam
Urnim brez vodice;
Kjer ni drevja, petje
Se ne zlega tice;

Pihaj, al' ne pihaj,
Mi ne delaš sile,
Nisi ti, ki zmika
Srcu zdihe mile.

Kjer ni strmih stánov,
Travnate planine,
Al' veselje biva
Tam za gorske sine?

Danici.

Al' na tujem tudi,
Zvezda, me poznáš,
Ker na mene doli
Ko domá migljáš?
Zgodnja zbujevavka,
Dne oznanjevavka,
Al' me še poznaš?

Kaj že hočem? Teci,
Nesi ji pozdráv:
Vnuček Vas pozdravlja
Z dúnajskih dobráv.
Kaj še potlej? Rés da!
Prašaj še je, zvezda,
Al' me vid' z višáv.

Jaz poznám še dobro
Tebe, zvezdica,
Stara mati so te
Mi zaznámila,
Kadar prisvetíla,
Si me iz sna budíla
Dáleč tam domá.

Zvezda, zgodnja zvezda,
Ti takó migljáš,
Ali hrepenenje
Moje mar poznáš?
Al' na kako vižo
Mi rešítve bližo
Oznaniť imáš?

Podonavska riba.

Rib'ca jasnooka,
Plavaj za valóvi
Doli po Donóvi
Tjà do Save vtoka.

Pa mi jo pozdravi:
„Zdrava bodi, Bela,
Srečna in vesela
Drevi kakor davi!“

Plavaj gor po Savi
Na slovenske strane,
Gori do Ljubljane,
Pa mi jo pozdravi.

Pa poglej, al' sije
Še ji solnee milo,
Al' se potemnilo,
Da oblák ga krije;

Dalje le po vodi
Brez pomudovanja
Do preljub'ga Kranja
Gor po Savi brodi;

Storžec al' še koli,
Záplota planína,
Zverska domovina,
Nánjo gleda doli;

Pa mi ga pozdravi:
„Zdravo, ljubo mesto!“
Pa popusti cesto
Dalje gor po Savi.

Al' me kdo pogreša,
Kdo po meni praša —
Nihče nič ne praša,
Nikdor ne pogreša.

V Kokro, 'z Kokre v Běl'co
Plavaj k vasi Béli
Do mojè zibéli
V Storžčevo dežel'co.

Ali jaz pogrešam,
Hrepením po tebi,
Pa me nočèš k sebi,
Pa te le pogrešam.

Ribica, ne hodi,
Le se spet zasukaj
Pa ostani tukaj
V podunájski vodi!

Slovó.

Stôrščeve se glave
Megla je prijela,
Bližajo se dnevi
Svetega Mihéla.

Ljuba, mila, draga,
Češ li moja biti,
Moraš le za mano
Tjâ na Dunaj priti.

Sedajo študentje
Na vozove hitre,
Pojejo popevke
In igrajo v citre.

„Jaz pa nočem tvoja
Draga ljuba biti,
Nočem ne za tabo
Tjâ na Dunaj iti.“

Konji so spočiti,
Dirja se je vnela;
Draga se je zgrud'la,
Padla, omedlela.

Pa domá ostani,
Druzega si zvoli,
Časi se me spomni,
Pa kaj záme móli.

Svoje bele roke
Skupaj je sklopila,
Z grenkimi solzámi
Lica si močila.

„Bom domá ostala,
Nem s tebój hodila,
Ljubega domá si
Druzega zvolila.“

„Zelen grob bo ljubi,
Ž njim pogreb poroča,
Venček mi bo trava
Z neder mi rastoča.“

Hrepenenje.

Daleč sem doma,	Smrti zgodnje zobu
Duh pa vsak dan roma,	Plen spi oče v grobu,
Roma, roma, roma	Kar mi še je ljubo,
Dan za dnem do doma.	Vse mi je pod zgubo.

Kaj si mi storila,	Pa si le mi ljuba,
S čim se prikupila,	Skli me tvoja zguba,
Si mi priljubila	In bo vedno sklela,
Se, dežela mila?	Nikdar zacelela.

Nag sem šel od tebe,	Brez mirú, brez neha
Bil sem sam za sebe,	Duh po tebi zeha,
Brez dobička, zgube	Roma, roma, roma
In brez duše ljube:	Slednji dan do doma.

Vzeli so mi srečno
 Upanje za večno,
 Vendar roma, roma
 Vsak dan duh do doma.

Dunajske tercine.

1854.

I.

Domá sem bil po šolah dokončanih,
 Nikdor ni vedel za namene moje,
 Nihče me prašal po namerah zbranih,
 Kar med soródnike jih štejem svoje.
 Ni upal strijec, upala ni mati, —
 Dasi je hude bila v duši boje,
 Kar mogel sem iz nje vedenja brati,
 In bral sem z nekako tesnobo dušno, —
 Kaj mislim, kaj namerjam, me prašati.
 In jaz sem s težo molčal klopoušno,
 Nerad žalíti jo z nevšeč-besedo
 In spet nerad, da srce sebe glušno
 Pretrgalo odločno bi čez sredo.

Ni prašal stric me, dási rad bi prašal,
 Do kar mu sum je zbuja radovedo,
 Za kar pa me prašáti je odlašal,
 Ker slišal je od drugega jezika,
 Kar se od mene čuti je zanašal.

Al' mater gnala skrb je bolj velika,
 In želja, da bi želji nje ugodil
 In vrgel stran posvetnega malika;
 Molila je, da bi se ne izrodil;

Molila je, da bi spoznal nevarnost,
 Ki pot zgrešivši vánjo sem zablodil,
 Da bi odložil dušno to nemarnost,
 Ki vánjo me je svetni duh pogreznil
 In zapeljiva kvara radodarnost;

Molila je, da bi se duh mi streznil,
 Da bi minila me nesrečna mama,
 Da pókrov bi se mi z očí odveznil.

Velika bila je nje duše klama,
 Priložnosti je čakala ugodne,
 Da misli zvedela bi moje sama,
 Olajšala skrbi si mukorodne . . .

Prišel je k meni v vas prijatelj 'z bliže,
 Tovariš šolske dóbe jako plodne,
 Dve šoli bil od njega jaz sem níže.

Ko je odšel, približajo se mati:
 Na čelu temnem čudnogrbe riže

Kazale so mi črke lahke brati,
 In čudno gánile so me te črke,
 Nasprótnosti dve jeli sta se klati;

In tolklo mi je srce kar na glasne trke,
 Krotil sem s težo, kar je vrelo v meni,
 Gasíl, da je letela duša v cmrke.

V besedi skoraj poluzadušení

Poprašajo me: „Kdo pa ta gospód so?“ —

V besedi rečem kratko izrečeni:

„Študent kot jaz.“ In mati spet: „Odkod so?“

Nastavijo v pogumnosti začeti.

Odgovorim: „Oné odonegód so!“ —

„V kateri šoli so pa že?“ — „V deseti.“ —

„Ti si pa tak, da nočes iti vánjo?“ —

„Jaz sem pa ták!“ — Začne mi dušo meti
 Bridkoba, ki zvalila se je nanjo,
 In materi je bil odgovor britev,
 Ki vrezala je rano ji notránjo,
 Ki zánjo težko se dobi celítev.
 Več dalo meni ni pokoja,
 A mater tolažila je molítev.
 Meglena mi odzdaj je bila hoja,
 Zamišljenost me vsega je prevzela,
 Peklila me je neka sprótnost dvoja,
 Ki, rekel bi, se náme je zaklela.
 Prišel je čas, da pojdem stran od hiše,
 Da bo odločba me od doma vzela.
 Ločítev kratka; nihče solz ne briše,
 Ne briše mati, jaz si jih ne terem,
 Ni zdiha záme, mati tud' ne zdiše,
 V obrazih zlahte žalosti ne berem,
 Al' jeza náme iz očí jim bliska
 Grozeča: naj te smem, te v prah poterem!
 Al' materi samota srce stiska,
 Oblije solza lice ji upálo,
 Da klela bi me, ni tak duša nizka,
 Ni tako nizko duše ji dognalo.
 Le brž iz para pa na sapo zunaj!
 Hlapon zažvižga, urno je zdrdrálo,
 Na znojno čelo hlad pihljá mi Dunaj.

II.

V nedeljo večer majevega dnova,
 Ko solnce odbeží za naše vide,
 Soparna zemlja ohlad: se znova,
 Lepota dúnajska, pustivši zide,
 V obleki dragi, v spreminjávi svili
 V priljudni Prater na sprehòd izide,
 Al' kam drugám v okolici obili.
 Domá tud' mene biti več ne mika
 Na Videnu v prijazni mali vili.
 Zaprem Prešerna, svojega malika,
 Napotim v hlad se vodnega Glasíja
 In z máno množíca ljudi velika.

Od daleč že mi godbe harmonija
 Na sé ušesa radoslušna vleče,
 In razna vstaja v meni domišljija.
 Akácijevo cvetje mi dišeče
 Napaja z dobrodetno duh vonjavo.
 Mladiči in deklice cveteče
 Sprehajajo skoz senčnato dobravo,
 Šeptaje na ušesa sladke kremlje,
 In sedajo v hladilno mehko travo
 Na prt, od matere pogrnjen zemlje,
 Na to zeléno zofo na tleh doli;
 Ozir se na spodobnost malo jemlje.
 Okó, še ti si zvezdico izvoli!
 Si pravim, in pošiljam krog ozire,
 Ker človek sam je človek le popoli.
 Odprejo muzikantje godbí vire
 Hladijo težo žejnega mi duha,
 Globoke delam, vlečem v sé požire.
 Pazljivost vzame vsega mi posluha
 Mladenka zala sama sred gospode,
 Za vso okolico na videz gluha.
 V oči me rajska ta podoba zbode;
 Približam se in k njeni sedem mizi,
 Prinesti rečem si cukrene vode,
 Al' upal nisem z govorico blizi,
 Sedel sem nem, ko bil bi brez besede.
 O le se, norček, le se v ustni grizi,
 Da te nesrčnost tako kmal oprede!
 Jaz tiho bil sem, ona je molčála,
 Skrivaj pošiljal samo sem poglede,
 Al' ona jih z očmi je odbijála,
 Da me sprelétala je rdečica;
 Cukréne si je vode dati dala.
 Izprazni meni plitva še sklenica,
 Al' še ostati veže moč me čudna —,
 Oči nje tihoglasna govorica,
 Podoba lepa, rajске slásti budna.
 Prinesti rečem ledetine sladke,
 Da ohladí vročina se negudna,
 Zadájana mi od nasprotne mladké.

Lej, ona reče tud' za ledetino
 In jé počasi, žirke dela kratke,
 Posnema mene vidno s priliznino,
 Pa le se jezik meni ne odveže.
 Zadel na trdo Amor je ledino,
 Al' oster plug najtršo kepo zreže,
 Razorje kraje, prst zrahljá po njivi,
 Ljubezni seme vseje, sad doseže
 Sejavec mali, pobič nagajivi.
 Potrkam, priti strézetu pomignem,
 Oči ji v mé se vpreta ljubeznjivi,
 In jaz ta hip po udih se prešvignem;
 Še bodi, beži proč! mi nekaj pravi,
 Ne vem, kaj delam, plačam pa se dvignem,
 Priklonim se in jezik le pristavi:
 Da bila noč Vam láchka, gospodična!
 In ona: Láhko noč naj Bog Vam javí! —
 A meni grenka bo, pelinu slična.

III.

Na vrtu kneza Švarcenberga v hladu
 Sprehajajo se dunajčanske rože,
 Zadoščevaje srčne želje gladu.
 Jaz tudi vrinem se med ljudstva množe,
 Ker polni cvet z veseljem ogledujem,
 In kjer jih več je, lepših vidiš lože
 In veš, lepote rad ne prezirujem.
 In lej, med njimi, kí so se vozile
 Na vse strani, zapazim, ko zmotrujem,
 Kje strnjene bi vse krasosti bile,
 Na sprehajálišču prelepo žensko;
 V njo vpro oči se od neznane sile.
 Dekle sem menil videti slovensko
 Takove zrasti kakor tanka jela
 S postavo zalo, lepo kot helénsko;
 Rdeča kakor kri, ko mleko bela,
 Okroglo nedro, snežno, hrepeneče!
 Pogledov luč mi prvi hip je vzela,

Da videl nisem, kaj krog mene se leskeče;
 Ko v solnčno bil pogledal bi svetlobo,
 Mežurek meni vid očí prevleče,
 In pride misel mi na temno dobo,
 Ko videl bil bi že teló to krasno,
 In duh havtá na vso moč ino z zlobo
 In dirja za spominom nepočasno,
 Ne spómeni se časa ne, ne kraja,
 Preteklo mu ni vedro, ni mu jasno.
 Ribnják na koncu družega je gaja,
 Po vodi plava razna perotnina,
 Iz skale ónkraj bister vir izhaja,
 Hladilna in okusna studenčina.
 Tjà grem in kupim si je steklenico,
 Izpijem željno jo ko kupo vina.
 Pa lej, za mano vrtnico cvetlícó!
 In kakor jaz izprazni ona kupo,
 Odlemi z belo kruheka ročico,
 Da rajsko néktarno zatakne pupo,
 Ko videla je malo predi mene.
 Da bi odšel, mi delo je gorjupo,
 Al' kar ostati, tudi stran me žene.
 V ribnjaku zadnjem plavajo labudi,
 Iz tujih krajev tice zaplojene;
 Tem móškim dolgovratcem vse se čudi,
 Metáti jim začnem drobtine v vodo,
 In komaj jaz, drobí že ona tudi.
 Sirena hitra, ti želiš mi škodo,
 Zakaj se vedno pred očí mi staviš?
 Stojim na trdnih nogah, o ne bodo
 Me páhnili, če še tak onegáviš,
 Pogledi tvoji v póložéne mreže,
 Na sé ko druge mene ne pripravíš.
 No, komaj sklenjen sklep, se že razveže;
 O človek, slaba tvoja je narava!
 Zapaljen ogenj mi se ne poleže.
 Pogledam jo, motnóst z očí odplava,
 Lej, ona je, spoznana na Glasjú,
 In ko takrat me danes pogledava,
 Poznam po željnih nje očí jo siju.

Pobegnem, sam ne vem, zakaj; pa kmalo
 Zadržan od oči in strelcev njiju
 Od spodaj vsedem se na počivalo.
 Za mano pride. „Bi li sestí smela“,
 Me praša po gosposki, „na sedalo?“ —
 „Prostora dostí, ako Vam ne dela
 Nadleže moja mala pričujočnost.“
 In ognem se, da sama bi sedela.
 „Gospod“, mi reče, „moja naj navzočnost
 Nikar ne bodi Vam uzrok umika!“ —
 „„Gospá, odreči Vam je nemogočnost,
 Pri Vas sedeti radost mi velika.““
 „Nisem gospá, zakonska ne soproga.“ —
 „„Odpustka prosim, gospodičen dika,
 Se ljubše mi in radost boljše mnoga.““
 In tak beseda je besedo dala,
 Prišla do družnega sva kmalu zloga
 Počasno bliže se primikovála,
 In ko na zemljo se je noč razlila,
 Že roka mi v ročici je zastála,
 S poljubki nárazen sva se ločila.

IV.

Poletni stan mogočnega cesarja
 Obdaja vrtov dunajskih krasota,
 Odprt je vsem po milosti vladarja.
 Tu shaja rezidencije lepota
 Se dan na dan, očém nevarna paša,
 Palilo src, uzrok željá, pohota,
 Nesrečen kraj, od koder se odnaša
 Nemír srcá, hudoba nepokeja,
 Ki zlastí v tihí noči se oglašá. —
 Od solčnega se ohladíti znoja
 Polóžila sva v travo ude trudne
 Jaz in pa ljubezniva draga moja.
 Zaljubljeni imajo misli čudne,
 Deklé obimčka lépo me z rokáma
 In reče mi besede te priljudne:

„Resnica bodi, dragi moj, med nama,
 Povej mi po pravici vse na tanko:
 Sem li jaz prva tvoja, sem li sama?
 Al' imel drugo katero si meščanko?
 Katera v ljubic tvojih že sem čredi?
 Al' mestno raji, raj' imaš seljanko?“
 In željno vpró se njeni v mé pogledi,
 Odgovora po godu pričakuje,
 Nikoli v taki nisem bil še zmedi,
 Nikoli bilo ni mi v sreca huje,
 Enakodušje le sem hranil s težo.
 Pa kaj se hoče! Naj resnico čuje,
 Čemú zapletati jo v lažno mrežo?
 In kaj pa, mislim, je, če tudi tvegaš
 In ji odženeš sluha mučno prežo.
 „Ti nisi prva! — Kaj rokó utegaš?
 Ah, tako dobro, ljuba, to mi dene,
 Z objemom ti vso zóprnost mi begaš.
 Ah, roka tvoja naj me spet oklene,
 Razlija to po udih mi telesa
 Sladkoto slastno, dražjo od vse cene,
 Da precej zánjo rad bi dal nebesa.
 Ti nisi prva, vendar zdaj si sama.
 Kaj gledaš me tak čudnega očesa?
 Zakaj obhaja zdaj te taka mama?“
 In „Zdaj“ beseda tího ji úide,
 In, „Nič, nič!“ reče, koj tak ena klama,
 Ki naglo pride, naglo spet odide.
 In ona nasloni se náme znova,
 Vrsté pobeša v tla pa váme vide.
 „Ti nisi prva, ta pa je gotova,
 Da ljuba moja, draga, ti si edina.
 Al' da si nič zamólčala ne bova,
 Odkrije naj se sreca globočina,
 Povem ti svoje vse stvari ljubezne . . .
 Najprva, ki me vnela je, deklina
 Še ni pozabljena in ne pogrezne
 Se nje spomin mi v Létine valove,
 Le vedno silí čez ograje jezne.

Ko sem dozdévanja doživljal dnove
 In luč prižigala se mi spoznanja,
 Da misli sem dobival bolj gotove;
 Ko je pohájala otročja sanja,
 Tedaj očem podoba se prikaže,
 Predmet edini zdaj premišljevanja.
 Začuti srce, da okó ne laže,
 In želja se zbudí jo pridobiti,
 In čutil sem premagati vse straže,
 Ki bi ovirale do nje mi priti,
 Za to se dosti močnega junaka.
 O kak sem mogel tak neumen biti,
 Da bila mi svetinja stvar je vsaka,
 Ki bila količkaj je ž njo v dotiki!
 O to je čudna luda doba taka,
 Zdaj smejem se budalosti veliki,
 Ko spomnem se in se sramujem skori.
 Imel sem v eni časti jo s svetniki
 In kakor želel sem nebesa gori,
 Ko risala mi raj je stara mati,
 In črtala z besede čudotvori,
 Takó začele so za njó me gnati
 Zbujene v srcu želje nepokojne,
 In niso mi hoteli mira dati
 Obraz nje mili, ustne rožnoboje,
 Vseh udov ravnomerna čudna rednost,
 Lastnosti, živi bóginji dostojne,
 Polnota prs, okrogla snežna sprednost,
 Budilna hotno grešno poželjivost,
 In tista nje namišljana nevednost
 Za lastno nje lepoto, ljubeznivost,
 In nižanje pod druga se dekleta,
 Kar večalo šelé je zapeljivost.
 Po teh lastnostih bila mi je vzeta
 Pokojna moja duša prosta prejšnja,
 Edina bila mi je misel Meta,
 In želja prilastiti jo pregrešna;
 In željo pomnoži mi še priložnost
 Do svidanja, do znanja moč pospešna.

In šla je proč od mene vsa otožnost,
 Onà mi v rajski diki je sijala,
 In ko svetloba solnčna daje zmožnost,
 Da spešno raste zel pozemna zala,
 Takó je rãdosti, v temi klijóci,
 Vesele rasti ona moč dajala.
 Kaj pričo njega se godí, ne loči,
 Ki zgubil je predragi dar pogleda.
 Ljubezen prva — celi svet svedoči
 In vsakdo to resnico sam pozveda —
 Ljubezen prva je in bode slepa.
 Al' pride čas in človek le spregleda
 In odbeží mu domišljíja lepa.
 En sam pogled in solnce meni mrkne
 In radost fúrija postane srepa,
 Ki, kamor grem, za mano urno drkne,
 In kot sokól, ko pride nad goloba,
 Kar zviškega kot blisk na njega frkne.
 Postavi brž se njena mi podoba,
 Kadàr v zavetju ravno biti menim,
 V tej sceni, ko mi fantalinski poba
 Je odobímčkal raj s poljubkom njenim,
 Pred vide, ki nenadoma prevlekla
 Jih neka stvar s preprtom je meglenim
 In veri v ženske hudo rano vsekla.““

Dokler sem študiral . . .

Dokler sem študiral,
 Ljubice sem zbiral,
 Danes kakor včera
 Dve sem ímel zmeraj.

Sape so odvele
 'Z rojstne me dežele,
 Tuj sem kraj izvolil
 Pa na tujem zbolel.

Ena b'la Kranjica,
 Ena pa Nemčica;
 Pustil sem Kranjico,
 Šel sem za Nemčico.

Od menè orlica
 Zbegla je Nemčica;
 Stan sem svoj obrísal
 In Kranjici pisal:

Pošlji mi, Kranjica,
Moja golobica,
Zlo vest, al' veselo:
Zdravje, al' smrt belo.

Pride list in pravi:
„Naj te Nemka zdravi,
Naj te Nemka leči,
Saj ti je po všeči.

Zdravje dečla mlada
Imam sama rada,
Pustil si Slovenko,
Smrt ti pošljem grenko.“

Ob štiriindvajsetem letu.

Kaj stojé oziraš se nazaj odtod? —
Gledam, kak je dolga od zibéli pot.

Hitro je poteklo dvakrat dvanajst let,
Bodem li doživel toliko jih spet?

Enkrat sem od spred to pot pod mero děl:
To bo dolgo, preden konec bom dospél!

Danes se dozdeva kratka mi na moč,
Kakor jo prehodil bil bi dan in noč.

Ki je hitro tekel, stekel se je dan,
Ki ko polž je lezel, stéčen je, končán.

Gledam na pretekla leta le nazáj,
Milo mi se dela, sam ne vem, zakáj.

Mož sem, al' otročji čas nazáj želim,
In okó, da gledal kot otrók sem ž njim;

In pa pamet, da bi ko takrát umél,
In srcé, da vsem bi ko takrát verjél;

In ljudi, ko mislil sem si jih takrát,
Da bi vsac'mu upal kakor bratu brat,

Kakor bratom bratje, lepa prazna reč!
V grob so te zagreblí, vem, za večno leč.

Vrhu Varaždinskih gor.

I.

Vrhu Varaždinskih gor
Družba trtni sok okuša,
Veselice glasni kor
Pak odbija moja duša.

„Al' si čuden, Kranjec moj,
Ni po godu tebi družba,
Gospodičen in gospój,
Vidim, mrzi tebe služba.“

Umeknil sem se na stran
Pod nebó, pod milojasno,
Tamkaj vživat božji dan
In naturo tako krasno.

Več beséd iz zalih ust
Nisem mogel, da bi čakal,
Grozd ta mi je sok prepúst
Na moj čutni jezik stakal.

Vem, pogrešal me ne bo
Ni gospod, ni gospodična,
Kupice na glas pojó,
Taka godba je premična.

„Kranjec moj!“ odgovorim,
Druge zamolčim besede,
„Kranjec moj!“ spet ponovim,
Vánjo vprem srepé poglede.

Ni pogrešil me gospód,
Pogreši me dekle mlada,
Gre ter išče me povsód,
Po vseh kotih vinograda.

Zgane jo besede glas,
Ki jo ž njim sem izgovóril,
Z lic ji ide rožni kras,
Kjer se prej je tako zóril.

Poleg mene vsede se
V senčico pod sočno trto
Na zeléno kanapé,
Po zemljíci razprostrto.

Nič mi ne odgovorí,
V tla molčé poglede sklóní,
V roke skrije si očí,
In glavó na mé naslóní.

Joka se na glasen zdih,
Na ta zdih sem ji opróstil;
Tak odgovor glasnotih
Mi za vselej je zadóstil.

II.

Ponapili so se vina,
Vrel iz njih je zloben duh,
Zginil jim je iz spomina
Trezne pameti posluh.

Bog je slišal moje želje,
V sredo médnje me je del,
Od Njegà mi je povelje:
Bodi brata brat vesel!

Spústili so jezo svojo
Ne naravnost koj na mé,
Padli so na dečlo moje,
Nánjo brusit šli zobé.

Dekle se naslóni náme,
Ne zjezi je ta njih golk,
Mene pričo njih objame,
Da nastane precej molk.

V glavi šlo jim je okroglo,
V srcu pekel jih je strup,
Ni jim to v možgane moglo:
S Kranjcem Hrvatica skup!

In ta molk je bil zgovoren,
On govóril je za mè,
Bil pri njih mi to je stóren,
Kar je znalo že deklè.

Oh, in jaz sem zánje gorel,
Odkar diham in živim,
Želel, da postanem otel,
Da bi precej zletel k njim.

In deklè je toli vedlo,
Kol'kor jaz od mladih nog,
In da se za večno vsedlo
Váme je, vé v nebu Bog.

Taki so.

Dejál sem, da je draga
Mi domovina blaga.
„Tako je prav!“ so sladko
Dejáli mi prav gladko,
V oči so se spozrli
Pa vhod mi v dom zaprli.

Soneti.

I.

Zató, ker si tak prenebeški zala,
Pa moških trop okoli tebe leta,
Ko bčele okrog ajdovega cveta,
Kadàr je nánjo blaga rosa pala.

Od vsàkod ti jih je lepota zbrala,
Vojník bahaje slavo ti obeta,
A civilista srečo tega sveta,
Ki vama skupaj v lep sad kal bo gnala.

Med trumo, ki za tvojim sledom hodi,
In ki brez tebe ni jim več živeti,
Je tudi pesnik in zaláža tebe.

Poslušaj vse, naj govoré kar bodi,
Le pesnika odpravi brž od sebe,
On vtegnil bi o tebi še zapeti.

II.

O Romeo, ne bodi jezen náme,
Ker sem obrekal te, da pomanjkljiva
Ljubezen bila je, ne Jul'ja kriva,
Da si otresel Rozalino z rame.

Ljubezen mislil sem, da, ko se vname,
Je stanovitna in nepremekljiva,
Da, kakor oživí, je vedno živa,
Da težko se to sladko breme sname.

Ni taka, ni. Imèl domá sem ljubo
Na daljnem Kranjskem prelepó Slovenko,
Imèl nje zgubo bil bi duše zgubo.

Na Dunaj prišel sem, tri dni ne mine,
Zagledam brhko dunajsko mladenko,
Srcé mi vname, prejšnjo mi spodrine.

III.

Minila je nebeškega obraza
 Za dušo mojo glorijska dekliska,
 Ko zvenila je roža nje deviška,
 Poparjena od slane in od mraza.

Nič več do srca bilo ni prelaza
 Za vero v ženske; žila mi pesniška
 Dobila ni za krasni spol poviška,
 Vsaj za nasprótnost bilo ni dokaza.

Pohvali neki Giges mi soprogo,
 Da lepša ko na truplu je na duši,
 Da nje krepóst je stolp, nemožen pasti.

In že naganjalo uzrokov mnogo
 Me peti znova je o ženski časti,
 Kar pade stolp in se pred mene zruši.

IV.

1852.

Pod vlado Faraonov vsemogočo
 Se izraelski rod ni več zavedel,
 Takó neznano ga je čas opredel
 S pozabnostjo, zavednost jemajočo.

Z ljubávjo do Bogá in roda vročo
 Je bistri Mozes spet na novo vredil,
 Kar vsemekavi dolgi čas je zmedel,
 Zašló je čredo vrnil v svojo kočó.

Kaj Noricum je bil, biló je v dvomu,
 Noben pisar nam pravega ne znani,
 Katerega bilí so debela veja.

Pa mož učén je vstal na našem domu,
 Po njem Slovenci so zares Norčáni,
 Slovenska, če še ni, pa bo Noréja.

V.

Ná, pokusi grozdíč muškátéla,
 Jagoda se taka sladko hrusta,
 Ustna bo se z ustnico sprijela,
 Na poljubek se zavlekla usta.

Jeli hočeš od kostanja sade?
 Daj mi nóžič, jaz ti bom lupila,
 Da kovačev pes te ne popade,
 Pa poljubek bom za to dobila.

„Varaždinka, lepo moje zláto,
 O poljubek ti bi že prejela,
 Ko bi znotraj kakor múškat grela,

Ko zunanje bilo bi osáto,
 Ko ježica vašega kostanja,
 Déklice, ne bila bi znotránja.“

VI.

Kar poznám te, nisem, nisem čula
 Še od tebe je besede lepe,
 Strele le iz ironije tula,
 Vsak odgovor samo kaže srepe.

S komer drugim sem še govorila,
 Govorila pa sem z marsikterim,
 Sladka vseh je govorica bila,
 Glej ti, glej ti, da ti ne zamerim.

„Varaždinka, zláto moje drago,
 Ti zameri, ali ne zameri,
 Malo mar mi to, pri moji veri!

Saj ste le mi te grenkote srago
 Natočile ve med kupo vina,
 Pa vam torej točim od pelina.“

VII.

Jeli vidiš tam na produ Drave
 V sredi gline zraven kamna kamen?
 Trd je kremen, trde je sestáve,
 Al' ni mrtev, žitja hrani plamen.

Tvoje srce pa je kremen trši,
 Naj ga kreše kakor koli hoče,
 Nič iz njega, nič se ne izkrši,
 Ni dobiti iskricе mogoče.

„Varaždinka, lepo moje zláto,
 Srce moje že bi iskre dalo,
 Ko bi pravo prišlo nanj kresálo,

Že je bilo še preveč iskrato,
 Ali vaše, deklice, netflo
 Je prevečkrat iskre pogasílo.“

VIII.

Dan se steže, solnce moč dobiva,
 Novo žitje zemljo spet objemlje,
 Vsa narava giblje se tak živa,
 Tvoje srce pa le vedno dremlje.

Pojdi v gajič, tica tice išče,
 Nič ni samo, kar je, vse je parček,
 Srce tvoje samo je samišče,
 Sebi triplje le njegov udarček.

„Varaždinka, lepo zláto moje,
 S prvo polo svojega imena
 Že prepletaš venec za jelena.

Kako všeč ti kukavica poje!
 Nisem pen'ca, ne trpim podložkov,
 Nisem jelen, ne trpim porožkov.“

Čudno.

Zbrali smo se z zboru	Kakor ona trene,
Jaz in drugi moji,	Zgane meni srce,
Onstran mene zala	In od teh dob goni
Vsedla se je Julika.	Brez miru me strah in up.
V njo pogled obrnem,	Čudno! Saj sem vendar
Gledala je náme,	Gledal jo tri leta,
Vjameva se z gledí,	Al' oči so vselej
Ona trene brž na stran.	Vid'le zalo dekle le.
Sramežljivost lepa	Prašal nisem nikdar,
Zardi ji ličce,	Kaj in kdo je ona,
Kjer še pomnoži se	Danes pak sem šepnil:
Le število rožnih boj.	Kdo je pa ta deklica?

Grozne sanje.

1856.

Izrekel je v družbi častnik imé,
 Ki dušo mi burka, burka srcé.
 Izrekel ni: „Jula!“ — dejal je: „Žáli!“
 O krasna, prekrasna sodnikova hči!
 Dejál ni častnik nič žáli za njó,
 A mene zapeklo je grozno hudó.
 Iz družbe zgubim se, da se razhladim,
 A v mislih častnik je, vrté se le ž njim.
 Vrté se le ž njim, podé me na stan;
 Domá sem, mirú ni, drevi me na plan.
 Mirú ni pod nebom, domov grem spet,
 Častniku se zlemu, zlim mislim otet.
 Spát ležem, a ura za uro beží,
 Da nič ne zaspím, ne zatisnem oči.
 Prebračam z desne na levo se strán,
 Izganjam častníka, a vse je zamán.
 Nazadnje se misli le v drém prelijó,
 Ne spím, igra se le drémež z menó.

Prestavim bliskoma v tujo se stran,
 Ondukaj vršil se je sodni dan.
 Iz gornjih krajev od dolnjih, odvsód
 Privrelo vse tožit človeški je rod.
 Za mizo sedel sodnik je trd,
 Čez mizo je prt zelèn prestrt;
 Sodnika tik sedi drugi mož,
 Trd, kakor zašit v sto bikovih kož:
 Ne gane ga nič, kar sodnik mu veli,
 Natánko prehitro vse izvrši . . .
 Kar prideta Pust in pa Maj s tožbó,
 Oči nju srepó se v mene ozró.
 Da mene koncert ni videl, ne bál,
 Pust reče, karkoli sem letos jih dál.
 In priče, ki njemu krasile so ples,
 Stoglasno prisegajo, da je to res;
 Da Jula si kriva, da je zaostal
 Mi davek, ki rad sem sicér plačevál.
 Ukradla, veli, si meni okus,
 Da bali murzé mi, da ples mi je gnus;
 Da ti si ukradla meni ves sluh,
 Da sem za veselje vsako bil gluh;
 Da ti si ukradla meni ves vid,
 Da kras je lepót vseh meni bil skrit;
 Zagledan ves váte, za druge vse slép
 Da cipa sem tebi šel na precép . . .
 Pristopi zdaj Maj, pomládí vodič,
 Vse rožice s pólja, iz loga vsak ptič,
 Narava zbujena vsa šla je za njim,
 Tožila je, da je več ne častim,
 Da boljše sem mrtev negoli živ,
 Da temu si Jula, ne drugi kdo kriv.
 Prisega sto róž zardelih lic
 Na tožeb resnico in vseh teh krivíc;
 Stotisoč vijolic s ponižno glavó
 S prisego tožbi veljavo dajó;
 Prisegale ptice vse so na glas,
 Prisegal na kvar mi narave je kras.
 Ni dosti te tožbe, še pride tožnik,
 Prišel te je tožit sam Odrešenik.

O Julika, Jula, sodnikova hči!
 Ne čuješ na Julo? — Pa čuj na Žüli —
 Žüli, o Žüli, zdaj tebi gorjé!
 On toži, da si mi ukradla srcé,
 Da dušo ukradla si mi, ki za njó,
 Da reši jo, smrt je trpél pregrenko.
 Zapisal sodnik je vse v protokól
 Napisal ti grehov veliko je pól.
 Sodnikov drobán je leksikón
 Ni najti je v njem besede: pardón.
 Ko šibico voda vil me je trés,
 Kar pride tvoj angel varuh z nebés;
 Sprl záte se z Bogom, z nebes je usél,
 Sodnik vaju oba vsodi v pekél.
 Vršitelj kazni priskoči takrát,
 Oba vaju sune v gehénski prepád.
 Jaz skočim za vama, pa preden do dnà
 Peklà priletim, zbudim se iz snà.

M a j.

1862.

Živél je človek svoje dni,	Nastopi v novem blesku ves,
Ki je globoko v deklico	Odprè cveticam nedrija,
Zasadil svetli gled očí.	In rože pošljejo svoj duh
Nadzíral, pazil in čuvál	Na vse strani med živi stvor
Dovólj ni sebe samega,	In tudi k njemu ter zbudé,
Pa je izvedel prekesnó,	Kar tiho mirno spančkalo
Da je pogrozil v deklico	Je tu in tamkaj skritega,
Vse pregloboko svoj pogléd.	Pa njemu v duši zdramijo
Zato pa zbere dušno moč,	Iznovega podobo njé,
Da prepodi si iz srcá	Podobo deklice lepé;
Podobo deklice lepé. —	Krepósti njene róžice
Jeseni in pozimi res	Razvile so se v rajski cvet:
Izgine izpred duše kip;	On ljubi, ljubi, ljubi spet.
Pa pride pómlad, mladi maj	

Trdosrēni.

1853.

Kamenito li ostaje
Vedno, dečla, ti srcé,
Solza moja ti ne daje
Omečiti se za mé.

Zdenca prašaj, ki število
Solz prelitih zna za té,
Zvedela boš, da je lilo
Záte mi okó solzé.

Povedó naj drobne ptice,
Žalovale so z men',
Kako lile mi solzice
So edino za tebó.

Luno prašaj, ki je milo
Luč sijala mi bledó,
Zvedela boš, da je bdilo
Záte celo noč okó.

Vetra prašaj, ki je pihal
Žalostno v moj zdih in stok,
Zvedela boš, da sem zdihal,
Da ves záte bil je jok.

To ti žali nič ne daje,
Trdosrčna si še lé,
Tvoje srce le ostaje
Nečutljivo vse za mé.

Berta.

I.

Slonel sem pod oknom,
Krajšal sem si dolgi čas
Z ljubimi deklíči,
Kakor šega je pri nas.

Ah dà, reče Fani,
Mlada Berta sem skakljá,
Pazi, brate, pazi,
Da ti ne bi v srce všla.

Kar se ti prikažeš,
Sem po ulici si šla,
Meni pa zastane
Jezik sred pogóvora.

Varuj se mi Berte,
Berta je deklíček zal
Ino tak deklíček
Vkrade moškím srce kmal.

Čudno se je zdelo
Prec dekletom paznim to,
Pa so koj šle gledat
Kam obrnil sem okó.

Vtem se ti približaš,
Vidim, da si lepa koj,
Akoravno videl
Sem že mnogo lepših roj.

V okeca ti pogledam,
Najdem, da so lepa res,
Akoravno gledal
Sem že v lepših sto očes.

Rokec sem ti stisnil,
Čutil, da je nežna zgolj,
Akoravno stiskal
Sem že nežnejših dovolj.

Glasek tvoj sem slišal,
Muzika je záme bil,
Dasi lepši glas mi
Že je iz lepših ust zvonil.

Ali v tvoji bliži
Šlo na šir mí je srcé,
Ko še pri nobeni
Spómeniti se ne vé.

Kaj pa tvoje, Berta,
Je čutilo tudi kaj?
Rad bi, rad bi vedel,
Al' odgovora ne daj!

II.

S teboj sem šel do vežnih vrat
In prosil tam te za poljub,
Kar se prikrade vražji tat
In mi zadá stotisoč zgub.

Prišla je tvoja sestra ven
Iz hišnih sób na vežni prag,
Oči nje gled je bil temèn,
Srd stal ji je na ustnicah.

Besede trde ostri glas
Poljubek tebi prepové,
In jaz prišél zastonj sem v vas,
Ker tí držala si se njé.

Ker ima več od tebe let,
Imá že tudi skušenj več,
Pa ji zatorej gre verjét',
Da moški so dvorezni meč.

In jaz sem kakor vsak možak,
Karkoli jih na svetu je,
Pa te bo hvalil modri vsak,
Da nisi poljubila me.

Jaz tudi se ne bom kesal,
 Da sem ohranil bil se svoj,
 Da še svoboden sem ostal
 In rešil sem se sužnjih noj.

Ti veš, da za nobeno stvar
 Jaz ne podajam prošenj dveh:
 Če kdo kaj hoče dati v dar,
 Prositi dvakrat ga je greh.

Ti bi mi bila tistokrat
 S poljubom vzela dušo proč,
 Postal jaz bil bi robstva svat
 S poljubom tistim, hoč al' noč.

Zato pa tvoji sestri hval
 Stotisoč dajva jaz in ti,
 Da, kar bi bilo kmal' in kmal',
 Pomnožil sužnjih broj se ni.

Drobne pesmi.

I.

Šla bi na goró,
 Pa ne gre čez vodó,
 Ni mostú, ne brví,
 Ki čez potok drží.
 Prišel je fantič
 Tak uren ko ptič,

Preskočil z menó
 Je globoko vodó,
 Mi je skočil v srcé,
 Da iz njega ne gré,
 Pa tud' nečem tegá,
 Da bi šel iz srcá.

II.

Lica ljubice rdeče
 Kakor vrtnica so barve,
 Pa tak rada ljuba zoblje
 Sladkosočne pomaranče,
 Da na teden jih pozoblje
 Za dva tri rumene zlate;
 A jaz nosim rad jih semkaj
 Z vekomaj zelene Laške

Izpod modrega obnebja,
 Nikdar skritega v oblake,
 Ker jo imam rad ko pomlad
 Višnjeve vijole krasne.
 Saj je ona solnce moje,
 Ki vse raznobrojne žarke
 Na mladost razlija mojo,
 Da vesela spešno raste.

III.

Tiho lila je vodica,	Legel sem na breg zeleni,
Da se šum je komaj čul,	Teža moja stlači tla,
Zgládila se je stružica,	Da se voda šumno speni,
Kamne pesek je zasul.	Da je kamnje šlo iz dna.

Prašáš me : Odkod ta peza,
 Da se oži breg od njé ?
 Veš, kaj je dekliška jeza,
 Ko ti legne na srcé ?

IV.

Pesemco zapél bom	Govoré ji vedno :
Srčno, drobno, malo,	„Pusti tega,“ mati,
Moje mile drage,	„Viš, da ti ne more
Moje ljube hvalo :	Skorje kruha dati.“

Lepe srednje rásti,	Ona pa je gluha
Oči žive krasne	Za te grde gláse,
Kakor zvezde božje,	Srce ji užgano
Ko noči so jasne.	Ugazit' ne dá se.

Ko nalašč je záme,	Pesem bogatinov
Rad jo imam zmeraj,	Se povsód ji poje ;
Ker me ljubi danes,	Njim besede daje,
Kakor me je včeraj.	Srce pak je moje.

V.

Ko bi kakor tice	V zrak bi kvišku švignil,
Imel perotnice,	Gor nad stolp bi mignil,
Vedel že bi, vedel,	Trikrat zvil se v kroge,
Kaj bi jaz naredil.	Zginil tjá za loge,

Tjá do ljube praga:
 „Dobro jutro, draga!“
 Pa bi spet se dvignil
 In nazaj bi švignil.

VI.

Moja draga bere
Rože vsake boje
Po livadi travni
Za veselje moje.

Za klobuk deváje
Mi je govorila :
„Kádar ta povene,
Drugo bom ti zvila.“

Snoči mi je draga
Svétel prstan dala,
'Z leplih rož nocój mi
Kito bo zvezála.

Solnce bo sijálo,
Megle dež rosile,
Znova po livadah
Rože bodo klíle.

S klinčkov, 'z rožmarina
Mi je kito splela,
Za klobúk mi jo je
Z iglico pripela.

Sijalo, nehálo,
Dežilo, nehálo,
Za vse lepe rože
Mar je meni malo.

Kitice povsod se
Zlahkoma dobijo,
Al' od vsake dečle
Kite ne dišijo.

VII.

O ti ljuba mala
S črnimi očmi,
Ki čez okno gledaš
S črnimi očmi
In mi srce vžigaš
S črnimi očmi,
Ali hočeš, da mi
Bedno vse zgori?
Naj gori, če hočeš,
Da mi izgori,
Ali pa če hočeš,
Naj se pogasi;
Saj nobena druga
Nima te moči.

VIII.

Izvedavo dèkle,
Kaj me tako gledaš,
V mé poglede vsajaš
Ter mi z lic izvedaš? —

Gledajo pa náte,
Ker je volja mene;
Pa naj tvoja volja
S tebe glèd odžene.

„Lejte, ker mi dal je
Bog oči, da gledam,
In so moje, pa jim
Torej zapovedam.

Ali z lic ti vidim,
Da si volje bore,
Ki mu gleda náte
Braniti ne more —“

Pa bi bilo čudno,
Ako nepokorne
Ne bi na povelje
Gledale pozorne.

Dèkle, imam voljo,
Ki je volja moja;
Ali kljubu bodi
Vendar volja — tvoja!

IX.

O polnóči piše
Kračmanov Matija,
Ker ne sme po dnevi,
Kadar solnce sija.

Ljubeznivo pesem
Luna mu nareka,
Ki me v srce suje,
Prsim rano seka.

Tinto so mu vzeli,
Ves popir pobrali,
Da ne imel bi pera,
Goske so poklali.

„Mati, ljuba mati,
Jaz ga bom pa vzela,
Če Vam je po volji,
Žali Vam ne dela.

Noč mu je za tinto,
Skril namèst' popirja,
Piše pa s peresom
Nočnega sovirja.

Če ni Vam po volji,
Meni je po všeči,
In brez njega níkdar
Mi ne bo po sreči.“

Starec in mladost.

Kam si odletela,	Na plesišča v raje
Moja mila draga?	Ti si me vodila,
Vrni se vesela	Vse vesele kraje
Spet do moj'ga praga!	Skup sva obhodila,
Kaj sem se zameril?	Dokler verna druga
V čem ti ne pogodil?	Ti si bila moja,
Sem se li zneveril,	Jaz pa veren sluga
Ali preporodil?	Tvoj bil brez pokoja.

„Molči, kaj me kličeš,
 Stara glava luda?
 Vse zastonj to vičeš
 In si delaš truda;
 Oglašála bom se
 Tebi še velikrat,
 Ali na tvoj dom se
 Ne vračála nikrat.“

Ne trobi svetu!

1891.

Če zmerjal te je kdo: „Ti pès!“
 Imá li znati tó svet vès?
 Če storil ti je žali kaj,
 Na tihem mu za úho daj,
 Da svet ne zve; če né, ti res
 Ostane kaka pasja vmes,
 Da se je več ne boš oprál,
 Da več nikdár ne boš svetál.

Oj, kako ga je ljubila . . .

Oj, kakó ga je ljubila
 In kakó ga rada imela,
 Bistvo svoje v njega zčila,
 V njem življenje le živila.

Priča bil sem jaz od strane,
 Ko sta prvokrat se našla;
 Njo in njega nekaj zgane,
 Obadvá sta se prestraš'la.

Govorica je obema
 Kar pohajati začela,
 Stala sta nasproti nema,
 Obadvá sta onemela.

O saj onemela nista,
 Z dušama sta se menila,
 Ino govorica tista
 Je še le zgovorna bila.

Tiho šepne mati njena
 Do navzočega gospoda:
 „Tole pa ni brez pomena,
 Njima je odločna zgoda.“

In od zdaj sta bila eno,
 Ker kot ona bil je ták on,
 On zasnují jo za ženo,
 Združí kmal' ju sveti zakon.

Nju ljubezen prevelika
 Kmal' njej stisne v smrt očesa;
 Za zemljó prekrasna dika
 Morala je brž v nebesa.

Od ljubezni prevelike
 On pa ni življenja sklenil,
 Od ljubezni prevelike
 Se je znovega oženil.

In ta druga žena tudi
 Je krasota in millina,
 Pa se mu nikar ne čudi,
 Ker se zove domovina.

Zapuščena.

1860.

<p>Kolnem li naj, ali molim, To se več ne praša zdaj, Več ne dvojim, kaj naj volim, Ko s peklom zmenjen je raj.</p>	<p>Ti si njemu mojster bilo, Ti kazalo si mu pot, Vsem stvarém si ti svetilo Tukaj zdaj in zdaj drugod.</p>
--	--

<p>Sámo to je zdaj prašanje, Kaj naj kolnem in kakó, Sebe li in svoje stanje In pa njega vred s seboj?</p>	<p>Ti si mu na znanje dalo, Da širok in dolg je svet, Ter da ima lice zalo Razen mene več deklét.</p>
---	--

<p>Sebe kleti vzroka nimam, Njega kleti le ne smem: Kaj do sebe krivde imam? Kaj o njem krivice vem?</p>	<p>Da se ti obraz počrni, Klela táko te ne bom; Ne, ne, luči ne utrni, Sij le še na zemski dom.</p>
---	--

<p>Solnce, ti prekleto bodi, Tebe klela bom ves čas, Dokler srce v prsni grodi Zledení mi smrtni mraz.</p>	<p>Svétí in po svetu hodi Staro mero svojo pot, Vekomaj tak lépo vodi Ko dozdam človeški rod.</p>
---	--

Svétí, le nad svetom svétí,
 Nosi vsestran ta svoj uk:
 Tolažilno je imeti
 Tovaršice lastnih muk.

Gorjél

1854.

Izgubil vero, upa ni,
Oboje vzela si mi ti.

V pekél verjel sem in nebó,
Podrla ti si vse mi tó.

Ko cvel mi je veselja raj,
Poprašam: Si li moja kaj?

Trdila si: Čigava pak? . . .
Jaz sem verjel ti siromák.

Poteče voda, odšumí,
Beseda z vetrom odbučí.

Kje je pekél, kje je nebó,
Kdo, děkle, tebe sodil bo?

O, ni peklà in ne nebá,
Podrla si mi ti obá.

Mrzla slana pala . . .

Mrzla slana pala,
Polje posmodila,
Srca rožno cvetje
Mi je pomorila.

Lepi cvet veselja
Se je ves posušil,
Viher sevra mu je
Zalo rast zadušil.

Prišla sem od sevra
Sova je do juga,
Ljubega prevzela
Mi je dečla druga.

Kakor je zapela,
Me je spreletelo,
Skoz ušesa v srce
Me je zbolelo.

Prej sem jaz ti pala,
Za ves svet s' oglušal,
Zdaj ti ona poje,
Kaj bi ne poslušal?

Nisem nevoščljiva,
Nisem ti zavidna,
Vsaj je ona lepa,
V lice zalovidna.

Nje črtiti nečem,
Tebe ne bom klela,
Vsaj ne vem, zakáj bi
Vama zlò želela.

Bog ti daj vse dobro,
Štokrat ti povrni,
Mene pa ti, zemlja,
V črno skor ogrni!

Ona razžalila
Mene ni nikoli,
A ti bil življenje
Moje si popoli.

Ino na gomili
V družbi rožmarina
Cvetke poženite
Grenkega pelina!

Milko je prašal solnčeca . . .

Milko je prašal solnčeca:
Kaj si tak lica toplega,
Kaj si tak svita krasnega
V širu obnebja jasnega,
Kakor nikoli nisem še
Tako te videl, solnčece?

„Ko sem pos'jalo čez goró,
Videlo Vido sem lepó,
V rósici se je vmívala,
Mene je solnca klicala:
„Pridi le, pridi, solnčece,
Pa me poljubi v ličece!“
Vnela so nje me ličeca,
Da sem tak žarka svetlega.“

O ti neumno solnčece,
Tebi ni tega rekla ne,
Tebe je Vida klicala,
Pa le mene mislila!

Kaj si tak bleda, zvezdica . . .

Kaj si tak bleda, zvezdica?	V hiši je spala deklica,
Saj nisi blizu meseca;	Lepša ko vsaka zvezdica;
Saj ne bo danes lunice,	Svetla je bila v ličeca
Vzela ne bo ti lučice;	Bolj ko danica jutranja,
S'cer si se tako zblédila,	Čista je bila v srčece
Kádar je luna svétila.	Bolj ko rojeno detece.

„Kaj sem zbledela zvezdica,	Vzela je meni lučico,
Dasi ne bode meseca,	Vzela bi tudi lunico,
Dasi ne bode lunice	Vzela bi zvezdo jutranjo,
Ino nje blede lučice?	Vzela bi vsako zvezdico,
Príšla sem lês čez višo to,	Vzela bi vse, vse zvezdice,
Pa sem pos'jala v hišo to.	Vzela bi tudi solnčece.“

Gospodič pod gradom hodil . . .

Gospodič pod gradom hodil,
 Gospodična v lini stala
 Pa mu z line govorila:
 „Pobič, ki po zemlji hodiš,
 Kaj bi ti po zemlji hodil?
 Hodi k meni, gospodični,
 Ne bo treba kruha jesti,
 Ni studene vode piti,
 Ni po črnih tleh hoditi;
 Hodil boš po lopah belih,
 Jedel boš pogačo belo,
 Srebal boš rebolo sladko,
 Ljubil mene gospodično.“
 Šel sem, šel v te bele zide,
 Hodil sem po lopah belih,
 Jedel sem pogačo belo,
 Srebal sem rebolo sladko,
 Ljubil gospodično zalo;

Ali pride z mečem angel,
 Spodil me je 's paradiža,
 Spet po črni zemlji hodim,
 Ajdov kruh prižuljen zobljem,
 Pijem vodo iz studenca,
 Ljubim vse in nič ne ljubim.

Dva vrta.

1853.

Majhen vrtec ograjèn
 Z rožami je posajèn;
 Rožicam je vónjav duh,
 Ki prijetno draži njih.
 Tu cvetéjo rožice
 Za vse mlade pobiče;
 Tu cvetéjo lilije
 Za vse mlade deklice;
 Tu cvetè stotisoč rož,
 Kterim znal imen ne boš.
 K njim čebele létajo,
 Sok iz njih ti srébajo,
 Sládek kakor ne še pred
 Zdí čebelam njih se med.
 Drevje raste tu plodnó,
 Ne visoko, bolj nizkó.
 Sad je teh dreves sladák,
 Da ga željno zoblje vsak,
 Da sršeni in osé
 Trumoma kar nánj leté,
 Trumoma nánj sedajo,
 Pa ga kar objedajo.

Še stoji vrt ograjèn,
 Tudi ta je nasajèn
 Z rožicami, liljami,
 Z drugimi cveticami;
 Tudi te lepó cvetó
 In mirisav diš dajó,

Prenesene s tujega,
 Zasajene v naša tla;
 A domačih rožic né,
 Komaj ena ali dve.
 Čbele pravijo: za strd
 Nič kaj ne veljá ta vrt!
 Čmrliji pa tako brenčé,
 Da je ko nalašč za njé.
 Zlasti pa črnulčev rod
 Dviže ga čez vse povsód,
 Tacega da ni biló,
 Da ga ni in ga ne bó.
 In drevesa tu stojé,
 Vrhe do nebes molé,
 In visoko veje vse
 Gor na vis so stegnjene,
 Gor do néba sézajo,
 Da v oblake drézajo.
 Kí pa sad je bolj sladák,
 To po svoje sodi vsak,
 Ker imá vsak svoj okús
 In pa ker de gustibus
 Nunquam disputandum est.
 A če mene prašaš, jest
 Sem mišljenja tacega,
 Da mi teka slajšega
 Vino ima tisti vrt,
 Kí je bolj pritličnih trt,
 In da sadje bolj sladkó
 Raz pritlično je drevó.

Tako je bilo.

Dobil sem dobre klase
In bil sem jih kontent,
Kot lepih dobrih klasov
Vesel je vsak študent.

Nobena žala misel
Ni prišla mi na um,
Preteče mi nezgode
Moril ni duše sum.

Imel sem dobre klase,
Domov sem šel vesel,
Domov gredoč sem žvižgal,
Domov gredoč sem pel.

Imel sem dobre klase,
Pa sem bil ves vesel,
Pa sem zató do doma
Prižvižgal in pripel.

Smejál se mi je Storžec
In migal mi naprot,
Tak kratkočasna bila
Nikoli ni mi pot.

Domá so pač veselí,
Se mene veselé,
Skoz okno vidim sveče,
Na mojo čast goré.

Nikoli po livadah
Ni bil tak srčen cvet,
Nikoli táko sládsko
Iz rož ni dišal med.

Vesela pride mati
Naprot na vežni prag,
Ne more govoriti
Veselja solznih srag.

Nikoli ni tak milo
Glasil se tičev kor,
Nikdar ni pozdravljala
Me smreka tak in bor.

Podám ji desno roko,
Žvižgaje grem navspred;
Al' mati se ne gane,
Ne gre za máno v sled.

Nikoli tak veselo
Ni pel mi s stolpa zvon,
Nikoli tak pogoden
Njegov ni bil mi don.

K očetu v hišo žvižgam,
Vesel ko v zraku tič,
Sred svetlih sveč gorečih
Me čaka on — mrlič.

Kdorkoli me je srečal,
Nikoli ni zarés
Obračal tak prijazno
Na mene še očes.

Oči so mu zaprte,
Obraz je vdrt in bled,
Okoli ust se vidi
Zatrlih sled besed,

Besed, ki rad govoril
 Bi bil jih še z menó,
 Ki pa prebrž preseklela
 Mu jih je smrt s kosó.

In vsak se mi je čudil
 In gledal me ko nor,
 In ne vedoč, kaj čejo,
 Sem reva bal se skor.

Čeravno nisem nikdar
 Še takih pisem bral,
 Le vendar njih pomembo
 Izmodroval sem kmal'.

Šeptali so si tiho:
 Poglej ga, čuden sin!
 Le ene solze nima
 Očetu za spomin.

Pa nisem se zajokal
 In nisem se solzil,
 Na glas sem se zasmeljal,
 Ko da bi z uma bil.

Šeptali so in rekli:
 Nič se mu ne pozná,
 Da zgubil je očeta,
 On sam je brez srcá.

Ki videli so mene
 In slišali moj smeh,
 Popadla jih je groza,
 Od mene šli so v beg.

In ko v Ljubljano pridem
 Med součencev kor,
 Prašali so se tiho:
 Kje ima črni flor?

In ko smo šli k pogrebu,
 Vse davil jih je zdih,
 In ko so zagrebáli;
 Samó jaz bil sem tih.

Da mene bil umél bi,
 Nobeden ni bil tak,
 En sam le me umél je:
 Učitelj Martinjak.

In on, ko se preselil
 Je kmal' v nebeški kras,
 Očetu mi je nesel
 Od srca pravi glas.

Oče ino mati . . .

Oče ino mati,
Ves moj mili rod,
Vsi so se motili,
Da bom jaz gospod.

Le motilo ni se
Sestrino srcé,
Ali je hranila
Sestra sum za sé.

Ona je imela
Bistrogleden vid,
Pa je brž iznašla
Sklep mi v srcu skrit.

Njej je v srce segal
Tiste dečle brat,
Ki sem jaz jo gledal
Nad vse druge rad.

Pa ni bila huda
Kakor žlahhta več,
Da sem se odločil
Potovati v Beč.

In ko sem odhajal
Z doma v daljni svet,
Nihče ni slovesa
Šel od mene vzet.

Oče ino mati
Šla sta nekam stran,
Da ju ni pri domu
Bilo tisti dan.

Samo sestra spremit
Šla me je takrát,
In poslóvil z máno
Se je dečlin brat.

Dečla sama pa mi
Prišla ni na vid,
Tudi jaz sem skušal
Odvrniti snid.

Kadar zvršim šole,
Vrnem dohtar se,
Oh, kakó vesela
Bo me pač deklè!

Oh, kakó vesela
Bo me sestrica,
Dol na konec sela
Protí bo mi šla!

Dol na konec sela
Nikdor šel ni prot',
Hódití sem moral
Sam vso dolgo pot.

Očo in pa mater
Greje topla peč,
Ganil sem ju kakor
Ktera bodi reč.

Pozabila sta me
Kakor kako stvar,
Ki od male cene
Zánjo nam ni mar.

Solze so oblile
Mene čez in čez,
Stopil sem iz hiše,
Zdihnil do nebés.

Da mu mila sestra
Prišla je ob um,
Ker, da góspod nisem,
Šel je nánjo sum.

Dečlin brat me vidi,
Prime se na jok,
Dolgo skup drživa
Sklenjenih se rok.

In da moja sestra
Pod zemljíco spi,
Ker njegova draga
Biti smela ni.

On mi je naznanil
Bridko pripoved:
Da obema nama
Žalost je posest.

Da obnórel nisem,
Čudim se, takrát,
In da ni obnorel
Moje dečle brat.

Bratovska ljubezen.

Po livadi travni
Bistra voda dere,
A na bistri vodi
Lepo dèkle pere.

Ljubega in brata
So na vojsko vzeli,
Na tej travni planji
Prusi ju zajeli.

Prideta po stezi
K dečli dva človeka,
Žvižgata, pojêta,
Deklica pa veka.

Sedem let preteklo,
Sedem let minulo,
Kar uhó ni glasa
Od nikogar čulo.

Prašata popotna:
Kaj pa, duša, miješ
In kalíš vodíco,
Da v njo solze liješ?

Prst jimà je póstelj,
Zelen prt odeja,
Srce moje kamen,
Če se kdaj posmeja.“

„Jaz pa srajce perem
Dražje mí od zlata,
Ena je od ljubca,
Druga je od brata.

Za kom bi ti, duša,
Dalje togovala,
Ljubca, ali brata
Dalje žalovala?

„Ljubega, doklèr bi
Druzega dobila,
A za bratom vedno
Bi solzice lila.“

Ne, moj bratec, pusti,
Kaj se boš krvavil!
Saj deklíčji jezik
Je resnico pravil:

Kaj to bledeš, lajaš,
Da bi te volčico!
Meč moj bridki, sekaj,
Sekaj ji glavico!

Ljubega bo láhko
Druzega dobila,
Brata več ne, ko bi
Ga iz trte vila.

Mati.

Mimo hiše pelje cesta v daljno stran,
Mati nánjo hodi gledat dan na dan.

Vidijo ljudjé jo, ni jim tega mar,
V miru vsi pusté jo, saj jim to ni kvar.

Sin po njej odšél je, kam, — tegà ne vé;
Vé le to edino, da šel za goré.

Hodi in le hodi, dnevi pa tekó.
Mati, kaj li čakaš? Sina več ne bo.

Ali ona hodi na preljubi kraj,
Gleda in pa čaka, kakor je dozdaj.

In ga res dočaka: pride sin — gospod.
Kak ji srce skače! — mim' ga pelje pot.

Nič se ni zmenila, pravijo ljudjé,
Kdo je videl njeno počeno srcé?

Vasovavec.

1849.

Le sij, le sij, o lunica,
 Ti moja nočna družica,
 Da vidim brez nobenih zmot
 Svetlò do moje ljube pot!

Oblaček sivi, beži mi,
 Svetlobe luni ne zakrij,
 Da videl priti bom tistàm,
 Da ne zablodim kam drugàm!

Oblaček sluša, luna pa
 Po nebu plava vsa svetlà,
 Da môči ni zaíti kàm,
 Ni moči priti kam drugàm.

Zavriskam ti na glas tenák,
 Ta vrisk poznàn je fantom znak.
 Za čas jih pride vse živó,
 Zavriskamo vsi vkup glasnó,

Zavriskamo takó na glas,
 Da se zbudi zaspana vas,
 Da se dekleta prebudé,
 Na line gledat prihité.

Lej moje tam, zdaj láhko noč,
 Bog vam in meni daj pomóč!
 Spal bom sladkó, da me zbudi
 Petelin, ko se zadani,

Da pridem še domóv pred dném,
 Uidem grizavim zobém,
 In da domá ne izvedó,
 Da v postelji ni spal nikdó.

Županja hči.

Pa ga ni drevesa
Kakor naša lipa,
Tam na sredi sela
Gleda čez vse drevje.

Ljubi žvižga, poje,
Židane je volje,
Pa spominja ljube
Deklice se svoje.

Pa je ni mladenke
Kakor hči županja,
Ki ko solnce luno
Vse dekličice mráči.

„O ti žvižgaš, poješ,
Ljubica pa joka,
Joka in zdihuje,
Da ji srce poka.

Gori v lipi tice
Glorijo pojéjo,
Pa pod lipo joka
Milo hči županja:

Nam je naročála,
Da naj te pozdrav'mo,
Zadnjikrat v imenu
Njenem te pozdrav'mo;

„Pojte, pojte, tič'ce,
Kar vam gre iz srca,
Meni pa zapojte
Pesmico mrtvaško!

Da pojdè k poroki,
Poročí se s smrtjo,
Kakor sušca roža
Poročí se z mrazom...“

Kar vas prosim, tič'ce,
Mi ne odrecíte;
Zadnje pozdravljenje
Ljubemu nesíte:

Zéleno gomilo
Senči drevodvojka,
Dve sta spodaj debli,
V vrh drevó je êno;

Da pojdèm k poroki,
Poročím se s smrtjo,
Kakor sušca roža
Poročí se z mrazom...“

Znamnje: razdeljéna
Bila sta na zemlji,
Al' v nebeškem rajú
Dva sta v dvojem êno.

Razloček.

Zalo déklíco je videl moj roják,
Mlad in lep Gorenjec, zal in čvrst junák.

V srcu mu prižgala ogenj plamijoč;
„Bodi moja!“ reče ji ljubezni vroč.

„Nočem!“ — „Kakor hočeš! Saj je velik svet,
Saj na zemlji dokaj še cvetè deklét.

Pa zapojem prosto, pa drugám zletim,
Pa zažvižgam, drugo tičico vlovím.“

Zvézdice migljajo, lunin sije kras,
Fantje pa žvižgljájó, pójejo na vas. —

Príšel sem na Nemce; kmalu z máno znan
Bil je dosti čeden, brhek Dunajčan;

Šétala po Pratru se v nedeljo sva,
Sreča naju v cvetju roža dunajska.

Ves se v njo zagleda, ves za njo gori,
Dvíga zdih mu prsi, celo noč ne spi.

Píše cele tri dni in sestavlja list,
Da bi vsak olikan, vsak izràz bil čist.

Príde mu odgovor, pismo ljubi koj,
Trepetá, in stopi mu na čelo znoj.

„Ne!“ je celo pismo; črke druge ni, —
Gleda, ne verjame, revež omedlí.

Drugi dan obiskat ga na dom hitím,
A zaprto sobo, njega ne dobím.

In zvečer prebiram dunajčanski list:
„V Dónovi utonil je J. A., jurist.“

Pismo smo dobíli: „Z Bogom, zali svet,
Al' brez nje osul se záme vsak je cvet.“

Prek Save.

O Sava, koliko ti vá!
 Deročnost je čez noč pribrál!
 Tik brežnih tečeš skor ovér,
 Pa le naraščaš venomer.

Oh, naj sem tičica nebés,
 Kakó lehkó bi zletel čez!
 Al' naj sem tvojih vód postrv,
 Ne prašal bi za most al' brv.

Al' nimam tičjih ne kreljút
 In tudi ribjih ne plavút,
 Mostove in brví pa je
 To noč pobrala Sava vse.

Hoj, čuješ ti, ki tvoj je brod,
 Ki voziš se od tam do tod,
 Ki veš valovom statí v bran,
 Prepelji me na ono stran!

„Bedák le dela sebi v kvar,
 Ne vozim za nobèn denár,
 Poglej le val, vrtincev poln,
 Pogoltnili bi moj mí čoln.

Al' ti povéj mi, moj junák,
 Pa kak opravek ímaš ták,
 Da siliš tak na ono stran
 In prek bi rad bil prepeljan?“

Znan ti je grajski lepí vrt,
 Ki je za proste nas' zaprt,
 Al' zlatí ključ odprè skriváj
 Za nas ga tudi kdaj pa kdaj.

Iz njega kupil sem si rož,
 Kakršnih tukaj ne dobóš,
 Pa sem jih lépo v šopek zbral
 In svojemu dekletu dal.

Zató pa rad bi vedel zdaj,
 Al' dekle jim priliva kaj,
 Al' šopek je zelèn al' suh,
 Al' ima še poprejšnji duh.

A dekle moje blizu ni,
 Prek Save daleč tam stoji,
 Zató pa bil na ono stran
 Tak silno rad bi prepeljan.

„Zdaj pa celó ne vozim te,
 Junak, ki ima rad deklè
 In ki jo ljubi prav zarés,
 Brez čolna tudi pride čez.

Če plavati ne znaš, ne veš,
 Zakaj prek vode ljubiti greš?
 Le glej, za té ni moj čolnič,
 Postani riba, al' pa ptič!“

Požéri ti vrtíneec čoln,
 Kadár bo najbolj z blagom poln,
 Potópi te povodni mož,
 Kadár na sredi vode boš!

Al' ne! Še prejmi tisoč hval
 Za dobri svet, ki si ga dal;
 Čolnár, ne bodi náme hud,
 Da bil sem táko náte ljut! —

Zaprašil sem se v Savni val,
 Preplaval sem čez vódo kmal',
 Prijazen bil je val z menoj,
 Vrtín mi djal: nič se ne boj!

Obá pa sta mi rekla to,
 Da vode ljubih ne žeró
 Nič več, odkar Leander mlad
 Dobíl je v njih vročini hlad.

Od ljubim blagih vod podprt.
 Pritečem kmal' na ljub'čin vrt,
 Na ljub'čnem vrtu šopek moj
 Precvita ves veselih boj.

Priliva mu, postál ni suh,
 Iz njega gre poprejšnji duh,
 In meni nikdar žal ne bo,
 Da ljubít šel sem čez vodó.

Katrinčica.

Na ravnem, na planem, na sredi vasi
 Pa lipa širokokošata stóji,
 Pod lipo je senca in v senci je kraj,
 Pripravljen za ples je, pripravljen za raj.

Piščali pojó in pa gosli in bas,
 Da sliši in zlega se daleč na vas,
 Odglaša, kar žvenk doletí na okrog,
 Odmeva dolina, plan, gora in log.

Pod lipo se sučejo urne vrsté,
 Vse s parom, fantini in dečle mladé,
 Vsem gleda veselje iz polnih očí,
 Da žalosten bil bi, le enega ni.

Najlepša v okolju je slava plesú,
 Katrinčica zala, sloveč'ga glasú,
 Ni videlo solnce, ne luna, ne dan
 Še tacega krása, kot njej je odbran.

Ki vidi jo, koj se mu vname okó,
 Ne more drugače, da gleda le v njó,
 A se ne nagleda nikoli, nikdár,
 Užiga le večji si z gledanjem žar.

Mladen'či se skušajo, kdo bo več dal,
 Da njemu odbór bi za ples jo izbrál,
 Kupujejo raje, prekupljajo se,
 Kar eden zastavi, brž drugi podrè.

Najlepši mladenič od daleč stoji,
 Ker reven je, blizu se priti boji,
 Tud' ona želi ga, ker lep je junak,
 Al' moška ga noče, on je siromak.

Tud' družih se brani, nikdór ji ni všeč,
 Domači in bližnji vsakdanja so reč:
 Živál od neznanega pazno beži,
 A moja Slovenka po tujem hlepí.

Prišel je neznanec ne lep in ne grd,
 Popraša za ples jo, odgovor je strd;
 Tri zlate na mizo za raj potočí,
 V njegovih rokàh se Katrinca vrtí.

In plešeta, sučeta se na okrog,
 Da „Viž ga!“ in „Viž jo!“ glas čuje se mnog,
 Obljubim, tak čudnega rájavca ni;
 Katrinčica, ali te nič ne skrbi?

Odplešejo raj in počivajo en čas,
 Katrinčica praša: „Kaj ti je tak mraz?
 Zakaj rokavice o Kresu imaš?“
 Povej mi, moj rájavec, plesni pajdaš!“

Al' ples ponovi se, in hola! v okrog,
 Da „Lej ga!“ in „Lej jo!“ glas čuje se mnog,
 Obljubim, da takega rájavca ni;
 Katrinčica, ali te nič ne skrbi?

Raj drugi končajo in kóren razdró,
 Katrinčica praša: „Kakó je pa to,
 Da taka vročina od tebe zdaj gré,
 Da pari in peče me v moje srcé?“

Iznova zasučejo se in vrté,
 Iznova se „Lej ga!“ in „Viž jo!“ glasé,
 Obljubim, bolj čudnega rájavea ni;
 Katrinčica, ali te nič ne skrbi?

Objame jo, stisne jo k sebi trdó:
 „Saj s' čakala mene, pa pojdi z menó,
 Le pojdi z menó, te popeljem na dom,
 Kjer mraz in vročino razjasnil ti bom;

Pozimi bo vroče, poleti pa mraz,
 In družčine dosti, ne bo ti dolg čas,
 Na izbiro bo tujcev, neznancev dovolj,
 Zaplésati s tábo jim želja je zgolj!“

In rájata izpred plesávcev očí,
 In rája ponovil nobeden več ní;
 Sirota obrača za njima okó,
 In misli in pravi: „Le škoda za njo!“

Žnjica.

- Prišlo je leto; zreli klas   Škrjanček zdaj zagostolí,
Očém je rádot, njivam kras.   Vidovo kliče in budí.
- Župan ima največ poljá,
Vse belo žnjic na njem migljá.   Al' sklene se ji koj okó,
Saj dete spančka še sladkó.
- Posli jim srpe brúsijo
Da v žetju se poskúsijo: Petelin spet: kikiriki!
Vidovo kliče in budí.
- Ki stavkov več našela bo,
Zvečer petíc več štela bo.   V zibéli dete se smehljá,
Zaspati to ji več ne dá.
- Kraj njiv župana sétata
In pridne žnjice glédata.   Nasíti sinčeka lepó,
V zibeli nese ga s sébo.
- Oča je star in sívobrad,
In sín kot rano solnce mlad.   Nobene žnjice ni še tam,
Župan ob njivah hodi sam.
- „Žele ste pridno, in končán
Vam bodí trud današnji dan;   In „Dobro jutro!“ govórí,
„Najprva s srpom prideš tí.
- Pazíte pa, kar vam povém,
Najpridniša mí bo očém,   Molil Bogá, prosil Bogá,
Naj vodi on in znamnje dá.“ —
- Ki jutri, ko se dan zazná,
Najprva snop našet imá.“ —   V zibeli detece mladó
Obrača jasno vánj okó.
- Vidova spl, nje dete spi,
Vso noč se nič ne prebudí.   Poljubi ga, poboža ga:
„Al' hotel bí me tí očká?“
- Al' ko zazná se rano svít,
Slavuljček jame jo budít'.   Sladkó se angel nasmejí
In „Ata!“ izpregovórí.
- Pa sklene se jí prec okó,
Saj dete spančka še sladkó.   In bíl mu oča je odzdaj,
Županov sín on vekomaj.

Kmet v risu.

Noč, pravijo, ima svojo moč,
In taka moč je čudna,
In temna noč je strašna noč,
Je grozna, nepriljudna.

A večja je bogastva moč,
Ta moč je še bolj čudna,
Te ne ustraši temna noč,
In še tak nepriljudna.

Poglej ga kmeta, kak hití
Tja gor na križempotje,
Zaklad ga tjakaj tak drevi,
Ki v risu tamkaj nót' je.

Tri letne šibe léskovke
Vijálne nese s sábo,
Pred Vidjim solncem vrézane,
Ker so le té za rabo.

Ko pride tja, na sredo se,
Na sredo pota vstavi,
In ris okolinkol' sebè
Tri šibe dolg napravi.

Načrta ga in stopl vánj,
Enájste pričakuje,
Se s turna zvon, ki kladvo nánj
Udar'lo je, začuje.

Na glavi mu začnó lasjé
Se kvišku dvigovátí,
Kakor se v jezi grebené
Živalim sploh na vrátí.

Že misli: sto in sto pošást
Bo zdaj in zdaj prihrulo,
Jih kdo ve kaj, ki njih oblást
Pekél je, ga obsulo.

V naprej že sveti križ stori
In rožni venec moli
In stopi, da na vse strani
Lih daleč je okoli.

Se zdajci razsvetli nebó,
Ko solnce bi sijálo,
In bliže, bliže to svetló
Je k njemu prihajálo.

Približa se mladenič mu,
Ves v svetlem oblačilu,
Dol z neba je poslán prišél
Po božjem naročilu.

In stopi k njemu, dá novó
Oplužje mu v darilo,
Orodje drugo vse takó
Za kmečko opravilo.

Podájal mu je vse molčé
In zginil je podávši,
In kmet domov s podánim gré,
Pomen daril spoznávsí.

In kakšen li je ta pomèn?
Povém ga vsem in tebi:
Kdor priden je in pa pošten,
Imá bogastvo v sebi.

Blagi sin.

V Algiru noč in dan je vrisk,
 In jok in stok potresa zrak,
 Brezbrojno gleda solnce stisk,
 In tisoč rev pokriva mrak,
 Kar zvezdic z jasnega migljá,
 Težavo vsaka svojo ima.

Poslušaj, kakšen hrup in šum
 Od brega morskega vrši!
 Al' spet prignali novih tram
 Ubogih tržci so z ljudmi,
 Ki jim odsvetil zadnji dan
 Je od svobode obsiján?

O ne, to šum bridkosti ni,
 Ta vrisk težave ne pozná,
 Veselje se takó glasi,
 In rádost takov don imá.
 Mordà obhaja god Algír,
 Je praznik tega šuma vir?

O ne ta šum je ves inák,
 Bolj radosten in bolj vesel,
 Da tak se veselí divják,
 Bi komaj, bi nerad verjel;
 Kristjani oproščeni so,
 Ki tak veselo vriskajo.

Kdo jim je dal svobode žar,
 Po temni noči solnčen dan?
 Ne prašaj, kaj je tega mar,
 Al' krščen, al' mahomedan;
 Naj bo, kdor hoče, ki je bil
 Je blaga duša, ljudomil.

Potihne šum. — Spet zahrušči,
 Al' ne veselje, žalokrik;
 Od morja na uhó bobni;
 Gorjé, na vekomaj jetnik,
 Podnevi in ponoči trt,
 Življenje hujše kakor smrt!

Na dušnem trgu, lej, stojé
 Naprodaj razpostavljeni,
 Po boljših kupci brž hité,
 Brž poberó se trdniši;
 Gorjé za nje, ki so močni,
 Stokrat gorjé, ki so slabi!

In rešeni, ki mimo pot
 Nazaj jih pelje v Kanaán
 Iz Babilonovih rabót,
 Iz sužne tme na belí dan,
 Ozirajo se milo v njé,
 Ki jim preti gorjé, gorjé!

In slednjemu se iz oči
 Za revne brate kapljica
 Pomilovanja potoči,
 Za vse vkup in za vsacega,
 Ker skusil, skušal jih je vsak,
 Kakó je sužni jarm težák.

„Kaj vidim tam? Je res, al' ne?
 Al' morda zmota je oči?
 Moj oče! — vendar motim se,
 Pogled ga dolgo videl ni,
 Se motim. — Oče je — je že,
 O rádot, rádot, — o gorjé!“

In glej, objemata se dva,
 En mož, en starček sivolas,
 In en mladen'č rasti možá,
 Al' v lice vdrt in bled v obraz —
 „Moj oče!“ — „Sin, moj sin!“
 Veselja krik in bolečin.

Vsa teža sužnosti šele
 Zdaj stopi sinu pred oči,
 Zdaj čuti trinogov roké,
 In bič svinčeni ga skeli,
 Ki, dokler sam je sužnik bil,
 Ga manj je čutil, kot moril.

Zamisli se, molčé stoji,
 Zdaj žari, zdaj bleđi v obraz,
 Po žilah roji, dirja kri,
 Zdaj vroče je, zdaj mu je mraz,
 Izmika prs visok povzdig
 Mu srca marsikteri zdih.

Se duša v dvoje mu deli
 In bije sama s sábo bor,
 Veselje od ené strani,
 Od druge žalost, srčni mor,
 Al' zmaga duše blaga stran —
 Sovrag uničen je, končan.

Lej, srce blago kaj stori?
 Za oča v sužnost v novo gre.
 Prodávavec se zveseli,
 Da táko dobro menjal je;
 Zijál začujenih se trum
 Do beja zlega krik in šum.

Kaj vrišč pomeni, bej pozvé,
 Novico slíši na uhó,
 Le na uhó, ne na srcé,
 Srcé brezčutno je, gluhó.
 Al' brez plačila bode sin
 Ostal za táko blagi čin?

Nikár! Obete večni Bog
 Spolnuje vselej, slednji čas,
 Obljubil sinom blager mnog,
 Odšlo ga jim ne bo za las;
 Ne boj se, brez plačila sin
 Ne bo ostal za blagi čin.

Priskaka k beju sinček mlad,
 Se malo dete, ves otrok,
 Oklene beju se za vrat,
 Poljubi ga — iz prs globok
 Očetu to prisili zdih,
 Prestvari srce mu na mig.

To čuden je srcá pretvor,
 In vendar po naravi vse!
 Glej, mlado dete! Meniš skor,
 Da angelček pred tabo je,
 Nedolžnost sama, ves priprost
 Otrok je vsem prijazen gost.

Oči — naraven ves pogled —
 Beseda — misli čist izvír,
 Obličje — slikarju predmet,
 In pórok, da je v srcu mir. —
 Bodíte — d'jal Gospod je naš —
 Kakor otroci, in raj bo vaš.

Kdo mislil bi! Solzé vlijó
 Se beju s curkom iz oči,
 Ki mu solzénje je biló
 Neznano že od mladih dni;
 V srcu se vname prvi čut,
 Milosten je, ki bil je ljut.

Odkupi sužnika oba
 In pošlje ju nazaj domu. —
 Slaviti, pesem, češ kogá,
 Povej, al' beja, al' sinú?
 Naznanjam pesem in grmim:
 Sinú, sinú čez vse slavim!

Od nebeške gloriije.

Stoji, stoji tam samostan,
 Menih je v njem, ki leto in dan
 Premišljal je samó letó,
 Kakó v nebesih je lepó
 In kakšno je veselje tam,
 Ki je ljudém prikrito nam,
 Ki videlo ga ni okó,
 Ki slišalo ga ni uhó,
 Ki ga čutilo ni sreé,
 In ki presega vse željé.

Iz kloštra šel počasnih nog
 Sprehájat enkrat se je v log;
 Kar na drevesu pevčica
 Zapoje rajska tičica
 In poje, poje tak lepó,
 Da obena tica ne takó.
 Prepévala je gloriijo,
 Ki jo v nebesih vživajo;
 Prepévala na jasen glas
 Je njega veličast in kras,
 Ki je zemljé in nebá vladár,
 Od ktereга je vsaka stvar;
 Prepévala, kak božji svit
 Nebésčanom je vsem odkrit;
 Kak angeleci lepó pojó,
 Lepó pojó, sladké pojó,
 Sveti Trojici stréžejo,
 Marijo devico venčajo,
 Ki vsa, vsa osvetljéna je,
 Kraj Sina posajéna je.
 Pelà je od veselja tih,
 Ki so v številu izvóljenih,
 Ki njih posést za vekomaj
 Veseli je nebeški raj,
 Ki obličje božje gledajo,
 Brez néhanja ga vživajo.

In pela je takó lepó,
 Takó lepó, takó sladkó,
 Da se od glasov presladkih
 Je précej zameknil menih.

Zbudívši spet se v klošter gre,
 Vratár neznán mu vanj odpre.
 Poznàl menihov nič več ni,
 In njega tudi ne oní.

„Kakó je to, kakó je to?
 Pred eno uro je biló,
 Ko sem zapustil samostán,
 Da šel sem v log, ko slednji dan,
 In spremenjeno vse je zdaj,
 In skoraj mi neznan ta kraj!“

Zdaj spomni višji se opát,
 Da je bral v zapisniku enkrát,
 Da šel menih iz kloštra je,
 Pa da ni vrnil nič več se,
 Pa nikdar se ni vrnil spet —
 Od tistihmal je tristo let.

„Tedaj poslušal tristo let
 Sem rajsko tico pesem pet',
 Ker tak sladkà je pesem b'la,
 Ki pela jo je tičica.
 O kakšna šele glorijska
 Veselja bo nebeškega!“

Znamenja dežja.

Gospod in sveti Peter sta
Na pot o hudi suši šla,
Sijalo solnce zlo je vroče,
Ker dolgo ni bilo že moče.

Močno pripéka solnčni žar,
Da kar sopiha živa stvar,
Ljudem pot s čela s curkom teče,
In vse se od sparine peče.

Prileten mož ju sreča zdaj.
Li vroče, oča, Vam je kaj?
Mu Peter dé, a starček pravi:
O vroče, vroče! — ter pristavi:

Zares vročina huda je,
Pa menim, kmalu dež pojde,
Ker davi zgodaj videl lesti
Sem polža črnega na cesti.

Gospod pa mu nato veli:
Mož, Vaša vera prava ni,
Ni polža Bog preróka storil,
Dežju ne bo zapor otvoril. —

Naprej gresta in drugi dan
Jo kreneta na drugo stran;
Sijalo solnce je pekoče,
Bilo je grozno, grozno vroče.

Pa v govorici tej in tej
Koračita počas' naprej,
Kar jima mož, gredé po poti,
Prileten, star že pride proti.

Ga vpraša sveti Peter zdaj:
 Li vroče, oča, Vam je kaj? —
 Seveda, starček urno pravi
 In te besede še pristavi:

Zares vročina huda je,
 Pa menim, kmalu dež pojde,
 Pod streho mojo se viseča
 Zaprla neža je bodeča.

Gospod pa mu odgovori:
 Mož, Vaša vera prava ni,
 Nebo zavoljo tega dalo
 Ne bode vam dežjã še kmalo. —

Naprej grestã in drugi dan
 Popotvata na drugo stran;
 Pekoče solnce je sijalo,
 Ker dolgo časa ni dež'valo.

In v govorici tej in tej
 Koračita počas' naprej,
 Kar jima mož, gredé po poti,
 Prileten, star že pride proti.

Ga praša sveti Peter zdaj:
 Li vroče, oča, Vam je kaj? —
 Seveda, starček urno pravi
 In te besede še pristavi:

Zarés vročina huda je,
 Pa menim, da že dež pojde,
 Že v kádi zjutraj je brbljãlo,
 Ko prvo solnce je pris'jalo.

Gospod pa mu odgovori:
 Mož, Vaša vera prava ni,
 Nebo zavoljo tega dalo
 Ne bode vam dežjã še kmalo. —

Naprej grestà in drugi dan
 Popótvata na drugo stran;
 Pekoče solnce je sijalo,
 Ker dolgo časa ni dež'valo.

Pa v govoricu tej in tej
 Počas' koračita naprej;
 Kar jima mož, gredé po poti,
 Prileten, star že pride proti.

Ga praša sveti Peter zdaj:
 Lí vroče, oča, Vam je kaj? —
 Seveda, starček urno pravi
 In te besede še pristavi:

Zarés vročina huđa je,
 Po polju vene skoraj vse,
 Pa saj nam Bog pomaga v sili,
 Dež kmalu dal nam bode mili.

Gospod pa mu odgovori:
 Mož, pravo vero imate Vi,
 Še danes dež na polje pride,
 Ki v tej okolici se snide.

Naprej grestà, na drugo pot,
 Zgodi se, kar je djal Gospod,
 Meglà nebó in solnce skrije,
 'Z oblakov kmalu dež se vlije.

Učiš se človek iz tegà,
 Da vervati gre le v Bogà
 In da verjeti v prazne vraže
 Nam poti prave pač ne kaže.

Odkod reveži?

Odám in Eva dokaj sta
Sinóv in hčer zaróčila,
Da daleč, daleč zlo stegnilo
Otrok se njunih je število.

Tedaj ker Evo otroke vse
Skrbelo preživítí je,
Povzdigne milo prošnjo k Bogi,
Da živež dal bi trumi mnogi.

Gospod do Eve stopi sam,
Al' ker biló je žene sram,
Da jih je toliko rodila,
Jih polovico je prikrila.

Gospod, karkoli le imá,
Pokázanim v posestvo dá,
Dá vsak'mu svoje rokodelo,
Ki pridnega bo preskrbelo.

Ker videla zdaj Eva je,
Da je porazdeljeno vse,
Da slaba s skritími poteče,
Otrók prikritje jo zapeče.

Zbujena vest jo nadreví,
Da skritje Bogu obstojí
In Bóga tud' za zamolčáne
Poprosí blagodarne hrane.

Usmiljen bil je Bog gospód,
Pokrega Evo prvo pot,
Kot oče hčerko posvarí jo
In odpustí ji hudobijo.

Pa potlej ji takó je djal:
„Kar sem imél, vse tem sem dal,
Naj živež pa pri teh imajo,
Ki milo z brati naj ravnajo.“ —

In kakor greh smo dédvali
Smo tud' njegov nasledek zli,
Odtod so reveži se bíli
Med ljud na večno zaplodíli.

In ker je revež tud' naš brat,
Pomaga vsakdo naj mu rad,
Bodimo torej pravi bratje,
Da bomo enkrat rajski svatje!

Starček.

Živel mož je dolgo časa,
 Sneg pobeli mu glavó,
 Brada je že sivolasa
 In se sveti kot srebró.

Ura mu je že odbila,
 Pride k njému bela smrt,
 Ki ga bo v nebó spremila,
 Ga peljála v rajski vrt.

Jezus hoče k sebi vzeti
 Gori v sveto ga nebó,
 Ker on živel je na sveti
 Kakor angelci svetó.

Ene v srcu še ima želje,
 Te doseči še želi,
 Preden v rajsko tja veselje
 K Jezusu se preseli.

Želje troje: od družine
 V hiši vzeti še slovó
 Ino v hlevi od živine
 In od polja tud' takó.

„Rasti, rasti, žitno polje,
 Kakor rastlo si doslój,
 Rasti, rasti še vse bolje
 Ko dosihmal zanaprój!“

S polja v hlev k živini gréde
 In jo boža in drgljá
 In izústi te besede,
 Prišle mu iz dná srcá:

„Rédi, rédi se, živina,
Kakor si se mí do zdé,
Dalje od sinú do sina
Še vse boljše ko dosló!“

Starček zapusti živino,
V hišo gre, pa vleže se,
Skliče vkupaj vso družino
In jo zbere krog sebé:

„Le sem, le sem, vi družina,
Tri reči vam še povém,
Vredne vašega spomina.
Tri besede, preden grém.

Prva je beseda taka:
Ljubíte gospod - Bogá,
Ker gre njemu slava - vsaka,
Ljubíte ga iz sreá!

Druga je beseda taka:
Ljubi naj zavolj Bogá,
Ker gre njemu slava vsaka,
Vsak kot sebe bližnjega!

Tretja je beseda taka:
Kdor bo starše spoštoval,
Ki jim gre spodobnost vsaka,
Jezus ga bo daroval!“

Tri so lučice prižgáli,
Sladko v Bógu je zaspál,
Angelčki so prijadráli,
Angelcem je dušo dál.

Rajsko pesmico zapeli,
Pa so peli prelepó.
Kvišku, kvišku so zleteli
Z dušo k Jezusu v nebó.

Tica pivka.

Z zemlje voda je splahnila,
 V malo morij je stopila,
 Z gór ni voda več curljala,
 Grozna suša je nastala.
 Vsi ljudje in vse živali
 Žeje konec so jemali.
 A njih klice Bog začuje:
 „Slišal vaše že sem nuje;
 Gora vode bo dajala
 In studenec trda skala;
 Toda prêtoke skopljite,
 Jih do morja dovodite!“
 In ljudje so in živali
 Prihiteli brž s kopali:
 Moški z rovnico, z lopato
 Prst prekápajo rábato;
 Ženske s pridnostjo veliko
 Ročno sučejo motiko;
 S klinci rujejo otroci,
 Prst odnašajo kar v roci;
 Dela vprežena živina
 In pa divja vsa zverina:
 Junci, krave in pa voli
 So zemlje z rogovi boli;
 Konj teptal je tak togotno,
 Da vso polt imèl je potno;
 Pes in mačka vkup sta stala
 In sta s tacami kopala;
 Krt s podgano in pa z miško
 Ril je prst odspod na kviško;
 Medved, tacar-kosmatinec,
 Volk - ovčar in vsak divjinec,
 Lev mogočni, tiger hudi
 So bili kopači tudi;
 S kremplji brskale so kure,
 S kljuni race, goske, pure,

Vrabci, orli, vrane, sove,
 Vse, vse delalo je rove.
 Ena sama, sama pivka
 Tam na strani lena čivka
 In jih gleda, zaničuje
 In se 'z delavcev norčuje. —

Vodotoči so skopani
 In do morja pripeljani.
 „Tak' je prav!“ Gospod zdaj reče,
 Dá, tma rék da z gór priteče.
 Vsi gasé si silo žeje,
 Samo pivka le ne sme je.
 Bog jo vklel je, da od zemlje
 Vode nikdar si ne jemlje,
 Sam edini dež sme piti,
 Kar ga more v kljun vloviti;
 A kadar jo žeja stiska,
 „Piv, piv!“ proti nebu vriska.
 Bog jo čuje, kadar joče,
 Kmalu dá dežja ji moče.
 A tí, slišati jo vpiti,
 V kupe, kosec, z mrvo híti!
 Sploh pa, ki jo čuješ pivko,
 Le imèj jo za znanívko,
 Da pri Bogu ní prekane,
 Da dolžán nič ne ostane,
 A vendár se rad usmilí,
 Kádar prosimo ga v silí,
 Ne želí pogube grešnih,
 Dokaj potov ima rešnih.

Ovsenják.

Kruh nobeden ni tak ojster,
Da bi lakote bil mojster.

Pregovor.

Stoji, stoji tam beli grad,
V tem gradu gospodičič mlad;
On po gosposko je zrejen,
O kmetih slabo podučèn;
Od prvih let, od mladih nog,
Kar dal mu je življenje Bog,
Le zobal je potičice
Iz rumene pšeničice,
Na sladkem mleku mēšene,
Vse s cúkrčkom potrēsene. —
Stoji pred gradom klopica,
Ni lipova, je hrastova,
Popótnikom pripravljena,
Pod streho tja postávljena,
Da láchko ondi prevedrí,
Če huda ura ga vhití. —
Sem s polja kmet pripelje réž,
Kar vlije dol se z neba děž.
Pa vstavi voz pod hrastičem,
Da varen bil bi pred dežjem;
Vedrit gre sam na klópico,
Na klopico na hrastovo,
Popotnikom pripravljeno,
Pod streho tja postávljeno.

Pod streho on, pod streho voz,
Pa vzame v roko kruha kos,
Oj kruha ne ržénega,
Pač kruha kos ovsénega.
O čeren, čeren je zares,
Iž njega gleda polno res;
Al' kmet ga zoblje, ga zobá,
Ko bila bi potičica,

Ker grudi ga že lakota
 Od poljedela težkega,
 Pa zoblje, zoblje ovsenják.
 Skoz okno se ozrè graščak,
 Skoz okno gleda, v kmeta zrè,
 Ki spešno tak črnják mu grè.
 Začudi se, zavzame se,
 Kako mogoče jesti je
 Pač kruh, ki v njem je taka zmes,
 Iž njega gleda polno res.
 Popraša ga, pobara ga,
 Al' kaj okusen slaj imá.

„O dober, dober slaj imá,
 Okusen kot potičica.
 Pokúsite, pokusite,
 Gotovo mi potrdite!“

Pa vzame ga, pokusi ga,
 Al' prec iz ust izbrusi ga:
 „Ne jédo takega ljudjé,
 Bilò bi komaj za svinjé,
 Kdo nek' bi grudil tako zmes,
 Ki iž nje gleda polno res?
 Od prvih let, od mladih nog,
 Kar dal mi je življenje Bog,
 Le zobal sem potičice
 Iz rumene pšeničice,
 Na sladkem mleku méšene,
 Vse s cúkrčkom potresene.
 Do zadnjih let, do starih nog,
 Dokler mi dá življenje Bog,
 Le zobal bom potičice
 Iz rumene pšeničice,
 Na sladkem mleku méšene,
 Vse s cúkrčkom potresene.“
 Odreče kmet, odgovori:
 „Mogoče, nemogoče ni,

Zgodíti se še more vse,
 Al' boste, al' ne bodete,
 Obrani tega naj Vas Bog
 In takih váruje nadlog! —

Prevleče se in prevedri,
 In zopet solnce prisvetí,
 Požene konja kmet in grè,
 Graščak pa okence zaprè.

Stojí stojí, tam Záplota,
 Soseða strmega Storžca,
 In druge gore tam okrog,
 Ki jih odeva gozd in log:
 Po njih pasó se srnice,
 Oj srnice, srné skočné,
 In dívje koze skačejo,
 Se v zelenicah pasejo,
 In zajee, zajčeke plašné
 Ujede po grméh lové.
 V nedeljo je graščakov god,
 Graščakov god vesel bo god.
 Graščak pokliče lovce vse,
 Med njimi tudi kmetič je,
 Ki videl jesti ga graščak
 Na klopčici je ovsenják.

Vsi lovci vkupaj pridejo,
 Pod gradom vkup se snidejo,
 Graščak pristopi, govori
 Le tacih lovcem besed:
 „V nedeljo prvo moj je god,
 Gor v gore zdaj bo vaša pot,
 V goráh pasó se srnice,
 Oj srnice, srné skočné,
 In dívje koze skačejo,
 Se v zelenicah pasejo,
 In zajee, zajčeke plašné
 Ujede po grméh lové;

Tja gori v gore pojdemo,
 Da kako srno dóbimo,
 Al' kako kozo vjáhamo,
 Al' vjedam zajca vzamemo.“

V goré gredó, ž njimi graščak,
 In nese svoje brešno vsak,
 In vsak se dobro preskrbí;
 Graščaka nošnja le teží,
 Zatorej vzame majheno
 Jedila v svojo torbico.

Al gôre, gôre so goré,
 Kdor jih ne zná, na nje ne gré,
 Kdor jih pozná, se preskrbí,
 Si polno torbo naloží.

Še dneva pol minilo ni,
 Že prazna torba je jedí.
 Popoldne pride; lakota
 Presilna se že loti ga,
 Pa vtolažiti moč je ni,
 Ker prazna torba je jedí.
 Kmet-lovec tolče ovsenják,
 Približa njemu se graščak,
 Približa se, zaprósi ga,
 Da naj mu kruha kos podá.
 O kak ga jé, kakó mu gre!
 Dasi je črn, se nič ne vpre.
 Sam sebi lovec govori:
 „Mogoče, nemogoče ni,
 Črnjaka nisi jedel še,
 Poznal še ovsenjáka ne,
 Le zobal si potičice
 Iz rumene pšeničice,
 Na sladkem mleku méšene,
 Vse s cúkrčkom potresene;
 Al' kruh noben tak ojster ni,
 Da lakota ga mojster ni.
 Mogoče, nemogoče ni,
 Kar ni, se more, se zgodi.“

Srečni Štefan.

Oj, Štefan, srečen si zarés,
 Ker takó blizu si nebes,
 Po celem mestu vidiš vse,
 Kakó lepó pobožno je.
 Na cérkve gledaš krog in krog,
 Kjer se časti naš gospod Bog,
 Oj, srečen, srečen si zarés,
 Ker takó blizu si nebes!

„O kranjska dobra duša ti,
 Ki svet te še ostrupil ni!
 Oj, srečen, srečen bil bi res,
 Če bil bi nižje od nebes,
 Da bi ne videl krog in krog,
 Kakó se žali gospod Bog,
 Kakó me vsak dan kámnjajo
 In z gróbljami podsipajo.
 Kar vidim jih okrog, ljudjé
 So marni, toda vsak za sé,
 Ljubezni bratovske nikdár
 Se mi prikazal ni oltár;
 In kamor se ozrém okrog,
 Se rev mi trop prikaže mnog,
 Bogaboječih prav ljudi
 Le malo, malo se dobí;
 Oj, srečen, srečen vsak svetník,
 Ki nižji imá ko jaz zvonik!

O kranjska dobra duša ti,
 Ki svet te še ostrupil ni!
 Ti mene meniš srečnega,
 Ker vidim toliko cerkvá,
 Oj, srečen bil bi že zarés,
 Ko prišel bi čez gore čez
 Iz mesta na slovensko stran,
 Da tamkaj svoj imél bi stan.

Letukaj v cerkev hódijo,
 Da le pobožne mótiijo,
 Moški, da ogledujejo,
 Ženske, da se skazujejo,
 Da gospod - Bóga žalijo
 In mene vsak dan kámnjajo.
 Oj, srečen, srečen vsak svetnik,
 Ki nižji imá ko jaz zvonik!''

Tri kaplje Jezusove.

Po národni.

Stoji, stoji hišica,
 Hiša Jezusova,
 Mala hiša kočica,
 Mala kočica nova.

Prva kane na poljé,
 Na poljé, na žitno,
 Žegen božji v njega gré,
 Prec je rodovitno.

V hiši stoji mizica,
 Mizica je zlata,
 Na njej stoji kupica,
 Kupica iz zlata.

Druga kane na poljé,
 Na poljé, na ravno,
 Žegen božji v njega gré,
 Précej je vse travno.

V kup'ci so tri kapljice,
 Kapljice krvave,
 Kapljice Jezusove
 Rešnje krvi prave.

Tretja kane na goré,
 Na vinske gorice,
 Žegen božji nánje gré,
 Da rodé trtíce.

Zaprta smrt.

K svetemu Tomažu
 Pride dekla božja,
 Zlo užejala jo
 Je človeška košnja.
 Svetega Tomaža
 Krčma ti je dobra,
 Vina ga poprosi,
 Ne diši ji voda:
 „Ti imaš tol'ko vina,
 Trda duša skopa,
 Pa ga nič ne daš mi,
 Toma, trdi Toma!“

V klet jo pelje polno,
 V sredo tja sodovja:
 „Pij ga, pij do sita,
 Rébrna strahota!“

K sodu naglo plane,
 Odmaši ga ročna,
 Srkne — sod je prazen.
 To je pivka močna!

K drug'mu sodu šine,
 Odmaši ga ročna,
 Srkne — sod je prazen.
 To je pivka močna!

K tretjemu blahutne,
 Odmaši ga ročna,
 Srkne — sod je prazen,
 To je pivka močna!

„Čaki, zavolj tebe
 Se mi ne izprazni mošnja!“

Havt! Po njej z rokama,
 V sod zmaši jo Toma.

„Tukaj notri bodi,
 Žena grozonosna,
 Naj počiva malo
 Ljudosečna kosa!
 Jej in pij, al' pa ne,
 Bolj ne boš životna,
 Dokler kaj ljudi je,
 Tud' ne bo te konca.“

Sedem let je smrti
 Vedro ječa grozna,
 Sedem let kopali
 Niso en'ga groba.

Bog Tomažu pošlje
 Angelskega posla:
 „Smrt izpusti! Strašna
 Vpije k meni tožba.
 Kakšen je nasledek
 Tvojega zapora?
 Bolj ko pred potopom
 Zemlja je hudobna;
 Kdo je, da bi mu bila
 Mar zapoved božja?
 Tolovaji vsi so,
 Rod ves — ena zloba.
 Zla je ura solučna,
 Doba zla polnočna:
 Kaj se nam je bati,
 Saj strahú ni groba!
 Le poglej okoli,
 Kaka reva grozna!“

Starci žitja trudni
Prosijo umora,
Slabi zavolj silnih
Si želijo konca,
Da nihče ne pride,
Žál'je družba božja;
Le poglej okoli,
Kaka reva grozna!“

In Tomaž spregleda,
Reši smrt zapora;

Mró življenja siti,
Pojenjuje zloba.

S právljico to mati
Me je še otroka
Vráčala od straha
Smrti in pa groba,
Vam pa jo prebira
Glasno struna moja,
In predmèt podaja,
Fantaziji bôgat.

Sveti Mihèl.

Zunaj rjove sapa viharno,
 Mraz je, da ude pretresa,
 Blagor mu, komur hišico varno
 Dala so blaga nebesa!

Mihèl pa nema, kam da priteče,
 Spókali so ga iz službe,
 Usmiliti se nihče ga neče,
 Ljudske oropan je družbe.

Zadela ga je roka nesreče,
 Huda ga stiska nadloga,
 Pa tarna, zdiše in milo večje:
 „Kaj sem zagrešil, za Boga?“

Tako zdihuje, da zdih prevpije
 Oblak nebeške palače,
 Zdihanje dojde tja do Marije,
 Ki se zastónj ji ne plače.

Marija vselej mati je blága,
 Kdor jo zazáva, ga slíši,
 Vernemu sínu rada pomága,
 Srčni nemir mu potíši.

Prijazno praša: „Mladenič ljubi!
 Zakáj zdihuješ premilo?
 Kaj te zatira? V čem si na zgubi?
 Kaj ti srcé je pobilo?“

„Kaj bi ne zdihal, tarnal in jokal,
 Ker se mi zlega je bati:
 Iz službe gazda me je izpokal,
 Nič plače neče mi dati.

Da bi vsaj nekaj dal mi plačila,
Potrpel me pred ognjiščem,
Dokler največja prešla bi sila,
Da druge službe poiščem.

Kam hodil zdaj bom tik pred Božičem,
Kako prebijem te tri dni?
Brez hiše že je zverju in ptičem,
A meni nič kaj na prid ni.““..

Marija njemu milostno reče:
„Poslovi, Miha, se s tugo!
Ta skrb naj več te dalje ne peče,
Dobim jaz službo ti drugo.

Ako bi k meni hotel ti v službo,
Pred sveti raj te postavim,
Odvagoväl boš duše za družbo,
Al' levim, ali pa pravim.““..

„Jaz bi že hotel vägati duše,
Jaz ti dobre že vägam,
Ali ko pride red na grehuše,
Bojim se, v službi omägam.

Ah, kaj bom störil, ko zmanjka vage,
Ko greh skodelo mi zniža,
In vidim z dalje v nasmehu vrage,
In črncet duši se bliža?““..

„Ne boj se tega!“ reče Marija,
„Tačas na strani bom stala;
Če stlači zdelo k tlom hudobija,
Duši bom vage dodala.““..

Šel je z Marijo služiti pred nébo,
In prec se duša približa,
Ta hip začuti v srcu zazébo:
Skodele duša ne zniža.

Mihel prebleda, toda priskoči
Marija ter mu pomaga:
Solzé tri v zdelo k duši potoči,
Brž potegnila je vaga.

In Miha vzklikne: „Češčena bodi,
Bodi češčena, Devica!
Tebe bo klical, ki v grehu blodi,
Ti pa boš njemu rešnica.“

Sveti Gregor.

I.

Conticuere omnes intentique ora tenebant.

Vergil.

Zgodovinar sede modro za katedro,
 Kar iz ust mu grede, vse zlató je jedro,
 Govorjenje se harmonično razlija,
 Gladki tek besedni skladno se razvija.

Mladež živa, ki sicer je vsa uporna,
 Mirna danes vsa je, danes je pozorna,
 Sluhaželjna vir modrosti hlepno pije,
 Da besedice nobene ne zgreši je.

Tudi jaz sem na vse úho pazno slušal
 Ter ohrániti besedo vsako skušal,
 Ker bilà je mična, prav prijetna stórja
 Od kršćanstva glave, papeža Gregórja.

Kakor konec šole zvon oznani s turna,
 Mene k domu žene sila neka burna:
 Rad bi bil z mikavno, lepo pripovedko
 Razveselil svojo teto radovedko.

Pravil z živo sem besedo brzotočno,
 Kak oblast osnuti znal si je mogočno,
 Potentate kak svetá vsegà premožne
 Je ponižne delal, storil si podnožne.

Mólči, mólči, reče teta láhke jeze,
 Kar to praviš, to so fabule in tveze,
 Brill norca z vami v šoli so se ménda,
 Ker takole slóve sveta ta legenda:

II.

Káj pa je tēbe trēba biló,
Dēte ljubó, dēte lepó,

Prešeren.

Enkrat — davno je biló pred vsemi nami
In pa daleč, daleč tamkaj za gorami —
Sta živela ti človeka dva poštena,
On je mož bil njen in ona njega žena.

In zatorej sta dobila eno hčerko
In krstila za to ljubo sta jo Jerko
In učila na Bogá sta jo boječnost
In vodila na to večno sta jo srečnost.

Ali hči se nič, kar nič po njih ni zvrгла,
Svoje glavno jima up je ves raztrгла
Ter je rastle kakor druga prej dekleta,
Nič ne mánj hudobna, nič ne mánje sveta.

Bila kastnar je peršona tako čedna,
Jerka méhkovoljna, a priložnost vedna,
Nét in ogenj v tej bližini tako vkupaj,
Da se vnelo ne bi to, kdor hočeš, upaj.

Pa sinú povije, krsti ga za Grega
In zato, boječ se onega in tega,
Dene v škatlico ga, v potok potočí jo —
Že ljudje, si misli, dobri ga vlovijo.

III.

Zeuch in Frieden dahin,
es möge der Herr dich geleiten!

Karoline Pichler.

Škatla plava dalje, ribič si jo vjame,
Vidi dete in s seboj domov ga vzame
In ga v škatli nese v svojo si kolibo:
„Vidiš, žena, kakšno vjel sem danes ribo!“

In ker némata sinú ne, niti hčére,
Ga za svoje vzeti némata zavére,
In redila sta ga prav ko svoje dete
In dajala sta mu vse najboljše svete.

A ko mali Gregec zrase velik Groga,
Ni živiti mogla hiša ga uboga,
Ribič dá mu škatlo — néma drugo dati —
„Nisem jaz tí oče, ta ne tvoja mati.“

Velik dosti si in bistre glave tudi,
Pa ne bo tí sile, ni težki tí trudi,
Koderkoli hodiš, z Bogom vedno hodi,
Srečno pot želim ti, Bog povsod te vódi!“

IV.

*Φανήσεται δὲ παισὶ τοῖς αὐτοῦ ξυνοῦν,
ἀδελφὸς αὐτὸς καὶ πατήρ, καὶ ἢς ἔσιν
γυναικὸς υἱὸς καὶ πόσις.*

Σοφοκλῆς, Οἰδ. τῦρ.

Dela milo mu se, malo da ne joče,
Ker je néma duše, néma niti koče,
Pa premišlja malo, potlej k vodi skor gre,
Ker je Gregor, za potokom tudi gor gre.

Gre in gre in hodi, koder potok vodi,
In za dolgo časa h gradu jo doblodi,
Sreče dobre mu takój tu zazori zor:
Drugi dan po gradu hodi že provizor.

Ker spoznala kmal' gospa je njega zmožnost,
Je še lepše dala sreče mu priložnost,
On je lep bil, ona svoja in bogata,
Pa odpreta duri v zakon si in vrata.

In živela sta lepó zakonski mirno,
Zraven srečo sta vživála prav obširno
In dobila kmal' otroka dva sta zála,
Ki dva angelčka sta krogi njih skakljala.

Toda sreča ženska, prava je ciganka,
Skor nikjer ga néma trdnega obstanka:
Zdaj se smeje váte, brž se proč obrne
In megle pod jasno solnce dene črne.

Škatla s krstnim listom razodene pozno
Vso pregreho silno, vse naključje grozno:
Da je s sinom lastnim mati poročena,
Da možú je grofnja mati ino žena.

V.

Popustí posvětno rábo
 Orglarček in grè v puščávo.
Prejeren.

To je greh, da skoraj reči ni mogoče,
 A pokore le zmijó solzé ga vroče.
 To previdí Gregor, precej neodlášno
 Naloží pokoro óstro si in strašno:

V róke materi dá sveti paternóšter,
 Na pokoro v stran ljudí zaprè jo v klóšter,
 Kar ima, vse na korist prodá ubogím,
 Da se ogne kazni z dobrotvorom mnogím.

Sam pa gre čez grm in strm, čez plan in bórje,
 Dokler tjakaj pride, kjer se ziblje mórje,
 Steše čoln iz skorje, sede vánj brez vesla —
 Ga že voda sama nekam bo zanesla.

In morjé igra se s čolnom siromaškím
 In dreví ga s sábo tjà k obalam laškím,
 A Gregorja suné na otók na kópno,
 A čolnič pogoltne žrelo blagoropno.

Tu dovede ga po gozdu pot do gabra,
 Pokoriti tu se volja ga je hrabra,
 In z verigo se železno k deblu vklene,
 Krog sebè in debbla sedemkrat jo dene.

Ključ pa v mórje vrže med valove jézne,
 Da se v brezen mórski vek za vek pogrézne;
 Jelo mah mu bil in skorja je drevésna,
 Pilo: dež in rosa, dvá dará nebésna.

VI.

Evviva papa nostro!

Sedem let pokore dela tu najtrje,
Medtem oče svetí papež v Rimu vmrje,
Po vsem voljnem svetu molíjo molitve,
Ali v Rimu čudež vse kazí volitve:

Bel golob priteče v Rim z neznane zemlje,
Krone papežem z glavé izbranim jemlje
In po več volitvah to volivcem pravi:
„Papež bo, ki pokorí se mož v puščavi.“

In poslali so iskát tegà svetníka,
Šla na vse strani je ljudstva množ velika,
A dobiti ga, jim up je skor izginil,
Kar je ribíča dva svetí Duh prešnil,

Da sta šla na mórje, tamtod sta krmila,
Koder sama ju je sapica podila,
Ladjo krmil jima sam je svetí Peter,
In h Gregorju jo prignal je ročno veter.

Eden mrežo vrže — grude ga že lákot,
Drugi gre na kópno, luče ta povsákod;
Prvi ribo vjame, ključ v želodcu najde,
Drugi pa naravnost tja h Gregorju zajde.

Ko zazrè ga, klíče onega od čoina,
In obá strmíta, vsa zavzétja polna.
„Kdo si?“ prašata stopivši bliže mesta —
„Če sta božja“ — reče — „to od Boga vesta.“

„Čaj, verige morti tale ključ odklene,“
Reče prvi, pa ga v lókot noter dene.
In lej, res je praví ključ bil od lokóta,
Pak odklene in od debla ga odmóta.

In za kratko sta gotova s svojo ladjo,
V njo neseta ga, ker hoje se odvad'jo
Pač nogé od neprestanega klečanja,
Blagoslòv razpròstri Bog za ta čin nánja!

Zaveslata, ladjo hitro sapa goni,
In pred čolnom vse samó se s póti vkloni,
Zapojó od sebe v Rimu vsi zvonovi,
In vrvé naproti ljudstva jim valovi.

Ko vodili so ga v cerkev posvečeno
Z lučjo samovžgano, krasno razsvetljeno,
Priletí golobec, dene mu na glavo
Krono papeško in odletí v višavo. —

To resnična je, edino prava storja
Od očeta svet'ga, papeža Gregorja,
To besede so ti té legende zlate,
In tako je treba, vsi da jo poznate.

Pastir.

Tak je bila stara mati,
 Ni imela žive duše,
 Razen sinčeka edinca.
 Ta je pasel kravo dimko
 Po gozdéh in občnih pašah,
 Zraven bral je suho šibje
 Ter naprodaj nosil v mesto,
 In kar za suhljád je skupil,
 Dal za kruh je vse denarje,
 Da živil je s tem zaslužkom
 Sebe in pa staro mater.

Dogodí se, da je nesel,
 Ko navadno, šibje v mesto,
 Ga prodal in kruha kupil
 In domov ga starki nesel,
 Pa prišel je do pastircev,
 Ki so tolkli mlado ščene.
 V srce se mu pes zasmili,
 Gre k pastirjem, pa jim reče:
 Čujte, ne morite psička,
 Ne moríte, mar ga meni dajte!
 Táko mu rekó pastirci:
 Koliko pa daš za njega?
 On jim reče: Kaj čem dati?
 Saj nič nimam ko ta kruhek. —
 Daj nam kruh, rekó, za kužka! —
 Kup je gotov, dá jim hlebček,
 Oni pa mu dajo psička.
 Vzame ga in nese s sabo
 In ko k domu pride, praša
 Po navadi stara mati:
 Ali si prinesel kruha? —
 Nisem, ali psa sem kupil,
 Moral zanj sem ves kruh dati.
 Posvari ga stara mati:

Tega nama je še treba,
 Komaj midva jest' imava,
 S čim še bova psa redila? —
 No, bo že kak, sinček reče,
 Pa le pojdem brat suhljadi
 In poneseš jo naprodaj,
 Spet dobil bom zánjo kruha,
 Spet imeli bomo jesti
 Vi in jaz in tudi psiček.

In nabral je spet šibovja,
 Nesel v mesto ga naprodaj,
 Za denarje kruha kupil,
 Materi domov ga nesel;
 Ali spet se mu nameri,
 Da jo pride do pastircev,
 Ki so tolkli malo mačko.
 Tudi mucek se mu smili,
 Gre k pastirjem ter jim reče:
 Čujte, ne morite muce,
 Ne morite, mar jo meni dajte! —
 Koliko pa daš za muco? —
 Ta le kruhek, če bo dosti. —
 Naj pa bo, rekó pastirci
 In za kruh mu dajo mačka.
 In ko k domu pride, praša
 Po navadi stara mati:
 Ali si prodál šibovje
 In si kaj prinesel kruha? —
 Nisem; kupil sem to muco,
 Moral zánjo kruh sem dati.
 Posvari ga stara mati:
 Tega spet je bilo treba!
 Komaj midva jest' imava,
 S čim še bova to živila? —
 Bo že Bog dal, sinček reče,
 Pa le pojdem v les po drva
 In poneseš jih naprodaj,
 Pak imeli bomo jesti
 Vi in jaz in pes in mucek. —

Pa je le nabral suhljadi,
 Nesel v mesto jo naprodaj,
 Za denarje kruha kupil,
 Materi domov ga nesel;
 Ali spet se mu nameri,
 Da jo pride do pastircev,
 Ki so tolkli malo kačo.
 Tudi kača se mu smili,
 Gre k pastirjem in jim pravi:
 Ne moríte reve kače,
 Ne moríte, mar jo meni dajte!
 In pastirci mu rečejo:
 Koliko pa daš za kačo?
 On odgovorí pastirjem:
 Kaj vam morem zánjo dati,
 I kaj neki? Saj nič nimam.
 Al' odgovoré pastirji:
 Mi zastonj nič ne dajémo,
 Al' ne veš, da so Zastónja,
 Bog vé, kdaj že pokopali?
 Daj nam tisti hlebec kruha,
 Potlej ti pa damo kačo. —
 Dá jim kruh, a kačo vzame,
 Pa jo nese proti domu,
 Al' ogovorí ga kača
 In mu reče po človeško:
 Ljubi dečec, Bog ti plati,
 Da si rešil me pogube
 In otél pastirjem hudim;
 Kar te prosim, še mi stôri,
 K materi me moji nesi,
 V našo hišo, v skalni dular!
 Moja mati bo vesela
 In te dobro nadaríla,
 Da si ljubo hčer ji rešil.
 Ponujala ti srebrá bo,
 Ponujála ti zlatá bo,
 Al' ne jemlji nič od tega,
 Ne od srébra, ne od zláta,
 Prôsi le za tisti prstan,

Ki leži tam na zapečku;
 Prstan ta je čuden prstan:
 S členom óbenj boš potrkal,
 Pa ti pride to minuto
 Dvanajst júnošev pokornih
 Prašat, kaj boš zapovedal;
 In ta hípee, prej ko veja
 K veji vdari, za gotovo
 Spolni se povelje vsako.

In na dom on kačo nese
 K materi v čerovni dular:
 Tu sem Vam prinesel hčerko,
 Kupil sem jo od pastirjev,
 Ki so jo pobiti hteli;
 Ona pa me je prosila,
 Da na dom bi k Vam jo nesel.
 In vesela kačja mati
 Reče: Bog ti stokrat vrni,
 S čim te pač bi nadarila?
 Pa srebrá, zlatá mu kaže
 Kupe kakor kope mrve:
 Tu si vzemi, kar si hočeš,
 Al' pa družega kaj reci,
 Kar ti všeč je v naši hiši,
 Vse bom dala, kar izvoliš.
 Ali on srebrá ne voli,
 Tudi si zlatá ne voli,
 Semintja po hiši hodi
 In z očmi stvari prebira,
 Pa zaprosi jo za prstan,
 Ki ga spazi na zapečku:
 Tale prstan bi si volil.
 Mati kača odgovarja:
 Kaj boš to malenkost volil?
 Vóli rajši srébra, zláta! —
 Al' on noče, pa le noče
 Ino reče: Mati kača,
 Ako čete, prstan dajte,
 Ako ne, pa kakor čete.

Kaj si hoče mati kača?
 Kar sem rekla, to sem rekla,
 Mož beseda, ná ga prstan! —
 Bog Vam plati, mati kača!
 Deček reče in odteče.
 Ino kadar pride k domu,
 Praša brž ga stara mati:
 Kje si hodil tako dolgo?
 Jaz sém že neznano lačna:
 Ali si prinesel kruha? —
 Nisem Vam prinesel kruha,
 Ali nekaj, kar je bolje.
 Vzame prstan, óbenj trkne,
 In ko trkne, precej pride
 Dvanajst júnošev pokornih:
 Vaša gnada, kaj bi rada? —
 Jestí, piti vsake vrste,
 Kakor mi jedó gospóda,
 Fajmoštri in pa graščaki
 Na največji letni praznik.
 Kar je rekel, prec je bilo,
 Jestí, piti, več ko dostí.
 In gostili so se skupaj
 Matí, on in pes in maček,
 Kakor žive dni nikoli.

Zdaj ni pasel nič več dimke,
 Več ni hodil zdaj po šibje,
 Več ni nosil drv naprodaj,
 Saj mu več ni bilo treba,
 Saj imel je vsega dostí.
 Al' to dostí, ta obilnost
 Vsakršne zbudí mu misli.
 On domisli se nečesa,
 Česar mislil prej ni níkdar.
 Vidi lepo cesarično,
 Pa se precej v njo zaljubi
 In k cesarju pošlje mater,
 Al' bi dal mu hčerko v zakon.

Svetli cesar odgovarja:
 Pojdite Vi, mati, k sinu,
 Pa mu poročite tole:
 Tako pravi svetli cesar:
 Če mi skrčiš to lesovje,
 Ki sprostira se pred nami,
 Da se preobrbe v polje,
 Ki rodilo bo pšenico,
 Da bo zrela jutri zjutraj,
 In iz nje kolače vmesiš,
 Da jih jedel bom za zajtrk,
 Pa ti hčerko dam za ženo.
 Če pa tega ne napraviš,
 Dal te bom ob glavo djati
 Za predrznost, da si upal
 Dvigniti pokonci glavo
 In zbuditi tako misel
 Črv, ki viješ se po prahu!

Stara mati k domu pride
 In pove odgovor sinu.
 Sin pa reče: Ljuba mati,
 Ne jokajte, vse bo dobro!
 Pa potrka na svoj prstan.
 Ko bi mignil, prédenj stopi
 Dvanajst júnošev pokornih:
 Vaša gnada, kaj bi rada? —
 Skrčite mi to lesovje,
 Ki ga vidite pred nami,
 Pa ga prebrnite v polje;
 Tam kalí naj koj pšenica
 In zori do jutri zjutraj.

Drugo jutro vstane cesar,
 Vidi, da so gozdi polje,
 Ki zibljá se od pšenice
 Ko na jezercu valovje,
 In na pragu starka čaka
 Že s pečenimi kolači.

Ali cesar neče dati
 Le še hčerke v zakon sinu
 Ino pošlje mater k njemu:
 Pojdite le, mati, k sinu,
 Pa mu naročite tole:
 Tako pravi svetli cesar:
 Če razmečeš mi do jutri
 Te bregove, ki jih vidiš,
 Da postaneje gorice,
 Kjer rodi naj precej trta
 In zori do jutri grozdje,
 Da bom pil iz njega vino,
 Rad ti dal bom hčer za ženo.
 Al' če tega ne napraviš,
 Krokarjem te za kosilo
 Na viselnice obésim
 Za predrzne tvoje misli.

Stara mati k domu pride,
 Solze toči, milo joka
 In pové odgovor sinu.
 Sin pa reče: Ljuba mati,
 Ne jokajte, vse bo dobro!
 Pa potrka na svoj prstan,
 Júnošem velí poslušnim,
 Naj razmečejo bregove,
 Spremené jih v vinske gore,
 Zasadijo vinsko trto,
 Ki rodi prežlahtno vince.

Drugo jutro vstane cesar,
 Pregleduje te gorice
 In okuša sladko grozdje
 In še slajši mošt iz grozdja,
 Ki prinesla ga je starka
 In ž njim čakala na pragu.

Ali cesar noče dati
 Le še hčerke sinu v zakon,

Ampak pošlje mater k njemu:
 Pojdite le, mati, k sinu
 Ter mu poročite tole:
 Tako pravi svetli cesar:
 Če napraviš na tej planji,
 Ki je vidimo pred sabo,
 Tak grad, kakor jaz ga imam,
 In krog grada lepe vrte,
 Nasajene z zlahtnim drevjem,
 Nekaj v cvetu, nekaj v sadu,
 In po drevju lepe tice,
 Ki pojó najslajše pesmi,
 In pa pot odtod do grada,
 Vse do jutri, preden vstanem,
 Rad bom dal ti hčer za ženo.
 Al' če tega ne napraviš,
 Glej, kak dolgo še boš živel!

Stara mati k domu pride,
 Solze toči, milo joče
 In pové mu vse natanko,
 Kar je rekel svetli cesar.
 On pa reče: Ljuba mati,
 Ne jokajte, vse bo dobro!

Gre in trkne na svoj prstan:
 Kakor trkne, precej pride
 Dvanajst júnošev postrežnih,
 Pa mu zvršijo povelje,
 Da, ko vstane zjutraj cesar,
 Vidi lepši grad od svoj'ga
 In krog grada lepe vrte
 In na vrtih lepo drevje,
 Nekaj v cvetu, nekaj v sadu,
 In po drevju lepe tice,
 Ki so pele miloglasno,
 In od svoj'ga grada stezo,
 Vso potlakano s cekini,
 In kraj steze živo mejo,
 Nasajeno z grmjem zlatim:

Pa veléva, naj priprave
Se omišljajo za svate.

Tisti čas pa se pripelje
V gostje sem zamorski cesar,
In na čast mu gostarije
Dan za dnem so se vrstile.
Medtem pa zamorski cesar
Polakomni se za prstan
Zavolj dobrih mu lastnosti,
Ki jih spaziti je vedel
Modra glava, ki so bile
Samemu cesarju skrite,
Ker ni zet, kaj ima, nikdar
Živi duši nič povedal.
Pa mu nekak prstan zmakne
In potrka s prstom óbenj.
Pridejo postrežni sluge:
Vaša gnada, kaj bi rada? —
Da prenesete prek morja
Cesarično, grad in mene.
Kakor reče, tak se steče:
Precej bil je grad prek morja
Ino ž njim zamorski cesar
In s cesarjem cesarična.

Cesar jezen zove zeta
In veleva mu, da precej
Mu postavi grad na mesto
In nazaj pripelje hčerko.

Revež išče, ali najti
Prstana mu ni mogoče,
Kako djal bo grad na mesto!
Kako vrnil hčer cesarju!
Jezni cesar dé ga v ječo.

Temna ječa je brez luči,
Božje solnce v njo ne zajde,
Noč in dan sta tam enaka.

Milo zdiše, ali zdiše
 Le zidovom trdosrčnim,
 Stenam gluhim, neodglašnim.
 Živa duša ga ne sliši,
 Živi duši se ne smili,
 Smili se le psu in mačku;
 Al' ne vesta, kje ga najti.
 Iščeta ga vse po mestu,
 Dokler pes ga ne izóha.
 Ali kak bo v ječo priti?
 Ječa nima vrat, ne oken.
 Maček spleza gor na streho
 In iztika po razpokah,
 Pa se splazi h gospodarju,
 Ki je ravno jedel kruhek,
 Sahel kruhek, trdo skorjo.
 Milo mu zamavče: mávmav! —
 Reva moja, reče mačku,
 Kak bom dal še tebi kruha,
 Ker ga imam sam le mal', mal',
 Kar ukrál zamorski cesar,
 Tat tatinski! mi je prstan
 In odnesel vse čez morje.
 Ah, ko mogel ti bi, mucek,
 Mi nazaj dobiti prstan,
 Vse bi zopet dobro bilo.
 Maček sliši te besede,
 Zmota se nazaj na streho
 In ko pride na tla srečno,
 Psu, kar zvedel je, naznani.
 Pa se dvigneta na tuje
 Ino prideta do morja.
 Se sta tukaj premišljala,
 Kako bi čez morje prišla,
 Kar na suho riba pljusne,
 Ker se je preveč pognala
 Za mušico nad vodico.
 Hitro maček k njej poskoči,
 Pa ji hoče vrat zaviti,
 Ker je lačen bil od hoje.

Ali psu se riba smili,
 Pa poprosi zánjo mačka,
 Naj nikar je ne zadavi,
 In nazaj jo v vodo dene,
 Da vesela splava v morje.
 Spet začneta premissljati,
 Kako bi prek morja prišla,
 In domislita si dobro.
 Maček sede psu na hrbet,
 In tak plavata čez morje
 Do cesarjevega grada.
 Pes ostane zunaj hiše,
 Maček pa se splazi v hišo,
 Mili se okrog princeze,
 Da ga ona rada sprejme,
 Mili se okrog cesarja,
 Da ga tudi on rad sprejme;
 Pa se skrije v sobo spalno.
 In ko san cesarja zmaga,
 Splazi tiho se do njega,
 Pa mu prstan s prsta zmakne
 Tako rahlo, da ne čuti,
 Ino smuk! čez okno plane
 In poišče psa pod zidom,
 In grestà naravnost k morju.
 Zdaj pes pravi: Veš kaj, mucek?
 Daj ti meni v gobec prstan,
 Jaz sem vajen nošnje v gobcu,
 Da ne pade tebi v vodo,
 Ker ti nisi nošnje vajen.

Ali maček noče dati,
 Iznebiti se te slave,
 Da je on pridobil prstan.
 Ino sede psu na hrbet,
 In tak plavata čez morje.
 Al' ni prstan mehka miška,
 Zmuzne mačku se iz gobca,
 Pade mu v globoko morje.
 In dokler na suhem nista,

Razodeti si ne upa
 Maček psu nesreče take,
 Ker bi precej bil ga zgrabil.
 Al' ko prideta na suho,
 Ko pové mu vso nesrečo,
 Ko začne pes jezen biti
 In zobé kazati mačku,
 Lej, priplava riba h kraja,
 Ki je pala prej na suho,
 In sta djala spet jo v morje,
 Da poginila ni v pesku.
 Ona je požrla prstan,
 Pa ga zdaj na prod izriga
 In pomiri psa in mačka.

Zdaj pa pes pobere prstan
 In ponaša ga do ječe.
 Al' pri ječi dá ga mačku,
 Da ga brž jetniku nese.
 Maček spleza brž na streho,
 Zmuza s prstanom se v ječo.
 Cvenk! zacvenkne ga pred njego.
 On vesel poboža mačka
 In pogladi ga po dlaki;
 Maček pa zobloči hrbet
 In repič zavije kvišku,
 Ker mu je to dobro délo.
 Brž na prstan s členom trkne,
 Ino to minuto pride
 Dvanajst júnošev pokornih:
 Vaša gnada, kaj bi rada? —
 Záme in za mačka jesti
 In za psa, ki zdolaj čaka,
 In da bodem prec odzidan,
 Pa da se moj grad postavi
 Precej na poprejšnje mesto
 Ino z gradom cesarična
 Ino ž njo zamorski cesar.

Kar je rekel, prec je bilo:
Precej bil je sam odzidan,
Precej stal je grad na mestu
Ino v gradu cesarična
Ino ž nje zamorski cesar,
Pak on lepo v grad pristopa.
Cesarična, ko ga vidi,
Gre vesela precej k njemu,
Vije se mu okrog vrata
In poljubljata se strastno.
A zamorskega cesarja
Dá napičiti na raženj
In ga vreči v sredo morja
Ribam na povoljno gostje.
In napravili so svate,
Da ni bilo nikdar tacih;
Pa so jedli ino pili,
Da je bilo vsem zadosti.

Tudi jaz sem bil povabljen,
Dali so mi jest' iz črepa,
Piti pak iz naprstnjaka;
Dali so mi iz stekla škornje
In iz pajčevine suknjo.
Hodil sem po kamni poti,
Strli so se moji škornji,
Hodil sem po gostem grmju,
Strgala se mi je suknja.

Volk Rímljan.

Volku pristadi se stan, na misel mu pride prememba,
 V temnem logu sedé sam s sábo si tak beseduje:
 „Kaj bi jaz volk še dalje moril živali po zemlji?
 Pojdem drugám, potoval bom do mogočnega Rima,
 Rímljan biti želim, zakaj bi se klatil potuhnjeno tukaj?“
 Reče in — mož beseda odide na pot do mogočnega Rima.
 Gré in na poti dobí prasico; prasica se zgane.
 Videti strah, ji velí: „Ne boj se nikar me, klapača!
 Svinj ti ne bodem moril, ne menim se več za prasice,
 Jaz bom Rímljan postal.“ To reče in dalje odide.
 Gré in gredoč naletí na kozla po sreče naklombi;
 Kozel drgeče strahú in se trese po celem životu;
 Vidi to volk, pa mu reče: „Čemú se bojiš in trepečeš?
 Kaj bi se bal, ti bradač? Ne bom te klal in mesaril,
 Kozlov ne bodem moril, se ne menil za take smrudhe,
 Jaz bom Rímljan postal.“ To rekši, odpótuje dalje.
 Dolgo ne hodi in spet naletí na kobilo na paši,
 Starko pa strah spreletí, da hrže in bije s kopitom,
 Dviguje grivo na vis, trepetú ti po celem životu;
 Toli jo volk govorèč: „Ne boj se me, mršava kljusa,
 Klal ne bodem kobil, več menil za take se gure,
 Jaz bom Rímljan postal.“ To reče in k Rimu odide.

Potuje dva, tri dni; zdaj prime ga lakota huda,
 Misli si: „Kdo ve, kje je še Rim!“ — In, al' si ga videl!
 Pustil je Rim, pa se vrnil nazaj po ravno tej poti.
 Spet kobilo dobí, ko se sivka na travniku pase,
 Volka je več ni strah, saj djal je, da bo se porimčil.
 K njej stopívši velí: „Zaklal te bodem, kobila!“
 „Ti me zaklati ne smeš — mu zavrne — kajti si
 Rímljan!“ —
 „Rímljan bil, al' ne bil, zaklati te vendarle mislim.“
 Reče to volk, in strah in trepet prevzame kobilo,
 Pa se le vendar zavé in, dobivši besede, mu reče:
 „Ljubi moj volk, veš kaj, ker biti ne more drugač že,
 Da me le bodeš zaklal, počakaj nekoliko vendar,

Da se kaj odebelim in postanem tolstomesnata,
 Zdaj so me same kosti in rebra mi lahko sešteješ;
 Moje mesó, tak pusto, ne bo, le verjemi, okusno.“
 Volk se ukániti dá in gre, zapustivši kobilo,
 Obetajoč, da pride nazaj, ko se kaj mu otólsti.

Žene in tira ga glad na plan, kjer pustil je kozla,
 Kozel je res spet tam, al' volka se več ne ustraši.
 Al' ko mu volk zagolči: „Zravnaj se in spravi se dalje,
 Jarec, tvoj čas je minul, na smrt se mi zdajci pripravi,
 Zdaj, zdaj bom te zaklal,“ polasti se ga grozno drhtanje,
 Strah mu prešine kosti, po hrbtu mu lazijo mravlje,
 Vendar zbere si um in reče mu tak trepetaje:
 „Ti me klati ne smeš, to se R'mljanu res ne spodobi;
 Spomni se vsaj, da nisi več volk, da klal in mesaril
 Trume bi v bogih žival, le pomisli, da R'mljan si, R'mljan!“ —
 „Rimljan bil, al' ne bil, kaj mar, zakoljem te vendar.“
 Reče to volk, pomen teh besed prestraši bradača;
 Misli si: to ne bo nič, ne dam se klati, in reče:
 „Veš kaj, ljubi moj volk, nikar me zdaj še ne kolji,
 Lej me, mršav sem, suh, da skozi me videti moreš,
 Slab ti obed bo moje mesó, tak pusto in trdo,
 Škoda bi bilo ti zob, in želodec si lahko pokvariš,
 Čakaj, da odebelim, saj lahko prideš pozneje.“
 Spet oslepari se volk in lakoti vkljub mu zanese.

Dalje hití in pride do tam, kjer pustil je svinjo.
 Ta se ne meni za to, da se volk ji znovega bliža;
 Ali pozvé iz njegovih besed, da žuga nevarnost.
 Tak se ustraši, da strah ji dvigne na hrbtu ščetine,
 In nehoté pritira si zdih, in stok ji uide,
 Komaj se reva zavé, da volku zakruli besede:
 „Ali bi bil ti bedák, če zaklal bi me, mršavo svinjo,
 Vreden je nekaj špeh; al' zdaj ni špeha na meni,
 Kaj ti bode ta mast, ta malinka masti se ne spleča,
 Komaj dobil boš toliko s krač, da je vredno za usta.
 To mi verjemi, da boš se jezil, če mene zakolješ,
 Glodal kostí le vendar ne boš, nikoli te to ne nasíti,
 Bolj bo pametna ta, da počakaš nekoliko časa,
 Da se kaj odebelim in dobim kaj špeha in sala,
 Pridi le slej, obljum, da ne boš se kesal odložitve.“

Volk je verjel in spet se je dal opehariti svinji,
 Šel je od nje govoreč: „Golčič prav pametno, svinja,
 Dobro se rédi tačas in pripravi mi tolste slanine,
 Ko se povrnem nazaj. Bod' zdrava, in dobro ti tekni!

Mine nekoliko dni, pa se spet povrne h kobili.
 Ona zboji se na moč, al' vendar ji pride na misel,
 Kak bi dobila sovét, da bi ž njim opeharila volka.
 Preden jo ogovori, že volku takó beseduje:
 „Vidiš, moj volk, da je prav, da si prej me poslušal,
 Da si počakal ta čas; lej, zdaj sem lépo debela,
 Jel boš dobro meso, boš videl, ko me zakolješ.
 Preden umrem, še nekaj želim, kar vem, da dovoliš.
 Dal me je moj gospodar nedavno podkóvati znova
 In kovaču velél na kopite mi leta je vžgati;
 Kaj je namerjal, ne vem; ljudjé so ti muhaste glave!
 Nogo povzdignem, poglej na kopitu napisano starost,
 Da boš vedel in znal, kdaj staro zaklal si kobilo.
 To ni vsákaka stvar, in ponašati bodeš se mogel,
 Kadar do bratov dospěš, kar nihče ne bo se ti bahal,
 Koliko staro žival je zaklal; to vredno je nekaj.“
 „Prav govoriš“, — volk reče na to — povzdigni nožuro,
 Da bom letnice bral in pozvedel, kol'ko si stara,
 Da volkovom povem, vrnivši se v bratovsko družbo.“
 Kamen težák odvalé od srca besede kobili,
 Ker se je dal opehatiti volk, in zadajo desnico
 Dvigne navzgor in — lop! ga udari po buči s kopitom,
 Joj me! da koj se zvalí in stegne vse štiri od sebe,
 Toliko, da je še živ; al' preden se buča zaceli,
 Prejde nekoliko dni. Al' kadar iznova okreva,
 Žene po mesu ga sla in napoti se k svinji na pašo.
 Zatrepetá, ko naznani okó ji volkovo bližo.
 Brž se povrne zavest; življenje pustiti je težko!
 Misli si: veš kaj? Daj, goljufati ga znova poskusi,
 Dvakrat se že ti je vdal, poskusimo, v tretje gre rado.
 Preden še reče kaj volk, že svinja začne govoriti:
 „Ali si modrih možgan, preljubi moj volk, da natanko
 Čas si prerajtati znal, kdaj bom se dodobra zredila,
 Da sem dobila že špeh in dobro prejela slanino;

Storil si prav, da si tistega dné me modro poslušal,
 Da si počakal dozdam in nisi me mršave snedel.
 Danes ti bo, boš videl, napol vse boljše dišalo;
 Dober je bil moj nasvét, in ki moder je, sluša ga vselej.
 Vem, da me boš zaklal, braniti se nič ne pomaga;
 Nekaj te še prositi imam, to boš mi dovolil,
 Vem, da si blag. Lej, dokaj imam prijateljev, žlahte,
 Če me ne bode domov, žalovali bodo za mano,
 In da zastonj ne bodo v skrbeh, kaj neki je z mano,
 Zgrabi me ti za uho, da zacvilim in znamenje dam jim.““
 Zgrabi jo brž za uho, in svinja se dere na vso moč,
 Glas ušesa gluši, gluši tak samega volka,
 Da ti je slep na drhal prasičev in sviuj, ki na pomoč
 Z bliže hité; zaslišale klic so, ki zval je: pomagat!
 Reveža strgajo skor, ves šantav komaj uteče;
 Bežal je v gozd, in kri, ki iz ran mu je scurkoma lila,
 Delala sled je za njim krvavega, bridkega bega.

Čas je najboljši zdravnik, zaceli on vsakršne rane.
 Volk se ti brž skolehá in zdrav pozabi nesreče;
 Pride mu kozel na um, ravna se hipoma k njemu,
 Vleče ga stari nagon do mesárjenja revne živali;
 Prav govori pregovor, rekoč, da navada propada.
 Kozel, sevé, se zbojí ga na moč, ko ga vidi od daleč.
 „Šembrana stvar! — govori sam s sabo — zdaj bo pa teža,
 Kaj bi tajil? Ne diši mi še smrt, če me ravno ne straši,
 Vendar bi živel še rad, da bi to ino ono dovršil.
 Skušnja veljá; mor'biti dobó se še kaka nastava,
 Da se vloví, in kesneje, obljum, da me nikdar ne najde.“
 Volk se približa; da on bi začel govoriti, ne čaka.
 Kdor se méni za čas, tudi čas se méni za njega;
 Misli si to, in storivši poklon, mu potuhnjeno reče:
 „„Bistri ta um! Da bi jaz ga imel, zanj dal bi, ne vem kaj;
 Kak si natanko zadel, da me tista minula je slokost,
 Ravno sem odebelél in““ . . . „Môlči!“ mu volk zarentači,
 Tek besedi ustavivši, srdit govori mu razkačen:
 „Ti bi me rad goljufal, priliznjena brada kozlovska,
 Tega si ne domišljuj, tud' svinja je tak govorila;
 Ves svet je goljuf, goljušje je treba poznati!
 Da bi za njó ne bili v skrbeh prijatli in žlahta,

Dal sem rilecu, da smel je naznaniti zlahtnikom svojim,
 Kaj se je zgodilo ž njim; al' rilec jih skliče na pomoč,
 Da sem s težo ušel, al' ti me ne boš ogoljfičil.
 Misliš, da tak sem bedák, da tebe popadem za brado?
 Tega ne misli nikar; mar misliš, da šleva sem taka?"
 Jarca besede te strah odženo. Zdaj — reče sam s sabo —
 Smo pa na konju; volkač, si že vjet, ne uideš mi nikdar,
 Sam si se vjel, ne boš ga mesá ti mojega zobal,
 Če te ne ogoljufam, premenim naj koj se v ne vem kaj.
 Misli si to in na um mu pride zvijača, pa reče:
 „Ljubi moj volk! Sam veš, da umeten zvijače ni kozel,
 Da je on ktereга že goljufal, le nisi še slišal,
 Nisi ne slišal, ne bral, saj uismo lisičjega roda.
 Res, da brado za kras in nakit in za znamenje modrosti
 Ima nekol'ko ljudi, al' pamet tistih bradačev
 Krajša je sploh od bradnih kocin; to je vsakemu znano.
 Škode ti jaz ne želim; al' ker se mi smrt približuje,
 Rad bi poslednji ta čas kaj dobrega storil za hudo,
 Ktero poprej sem storil, živč v nečistem življenju;
 Brat se je meni rodil, ki je živel enako nečisto;
 Precej ondód se pase; sit tud' on je svoje hudobe,
 Z máno umreti želí, da se mukam ogne življenja.
 Stopi ti sred te njive, pa rep povzdigni na višek,
 Eden odspred in eden odzad v te pojdeva z bratom,
 Ker tak boš dalj sit, se enkrat najedši za dvakrat.“
 Volk požrešni ni čul od zadnjih druge besede,
 Da en obéd, veljaven za dva, obenem dobil bo;
 Je li mogoče al' ni, kar pravil je jarec, ne misli.
 Kar mu je rekel, storí; sred njive stopivši povzdigne
 K nebu svoj rep in drži ga molč netrudoma kvišku.
 Prideta jarca in — trk! zaletita se v njega na vso moč,
 Eden od spred in eden od zad, da se hipoma zgrudi —
 Komaj je živ in s težo jo v gozd polomljeno plazi.

„To je pa vendar preveč, da sem tolikokrat osleparjen,
 Ni se mi, kar sem živ, še taka nikoli godila;
 Bilo je v zadnje ta krat; saj menim, da nisem ob um še.
 Prva žival, ki dobim jo, ne bo se mi zmuzala nikdar.“
 To govorč, šantá se plazč po trnjevem logu,
 Poln bolečin, bolí ga glava na moč in možgane

Suče mu nekaj okrog, da vrti se mu zemlja in drevje,
 Tudi drugod po životu kostí ga bolé nepretrpno.
 Tako plazé potujoč petelina zagleda pod brezo:
 Splazi se k njemu — in šavs! ga zgrabi, golčéč mu besede:
 „Ti me pa vkanil ne boš, ker s parklji držim te dovoljno.“
 „„Bom te — mu reče kokot — in zakaj da bi tebe ne
 mogel,

Tega ne vem, ti nesiti žeruh, ki sem vendar lisico,
 Najmodrejšo žival, opeharil, ki vas je volkove
 Tolikokrat vodila za nos.“ Volk čudi se temu.
 „Ti si lisici ušel, kak vendar se to je godilo?
 Preden požrem te, še to mi povej!“ Govori mu petelin.
 „„Bilò je onega dné, ko sem šel k sosedovim kúram,
 Príde lisjak, pa me praša rekoč: Hoj, kam petelinček?
 Kam? Ti bedak, k sosedovim v vas, v vas k jarčici mladí,
 Ki jo je sosed te dni prinesel iz bele Ljubljane.
 Ni ti je daleč okrog tak lepe in zale kokoške,
 Krasi jo živa mladost in lepša jo taka lepota,
 Da ti jo vsaka kokoš, ki so nje tovaršice in družé,
 Gleda po strani srepò, češ, ti pritepenka nevgodna,
 Da bi te snedel kragulj, al' vrat ti zavila lisica,
 Preden prinesla te k nam je kríva sovražna usoda;
 Komaj izlezla 'z lupin, nam že petelíne spodriva,
 Vsak le za njò obrača očí, preziraje nas druge,
 Nosí pokonci greben in šopíri se vse po gosposko,
 Moški ko mlad oficír zakrivljeno sabljíco suče,
 In skakljá poln sladkih besed ko kak gospodičić
 Krog pritepenke, da skli kokoši, to videti, v sree.““
 Volka besede te vžgò, zaželi po slavi enaki,
 Sline se mu pocedé, al' ne po kokotovem mesu,
 In samoljub, ki je bil, ga mikavne prevzamejo misli:
 „Rímljan, sem rekel, da bom; že dolgo je, kar sem od doma,
 Pa se vrnívši domov bom moški vrtíl po gosposko.
 Kar je mladíh volkulj, vse gledale bodo za mano.
 In volčice to kaj pojezí, da obrnil od njih sem mladenke,
 To ti bo“ . . . Smuk! odleti na drevò mu petelin,
 Kikiriki! jo zapoje na glas in se volku nasmeja.
 Volk, ves v misli vtopljen, je pozabil ga držatí trdo,
 Parklje odprè nevedoč, in petelin, to spazívši, beží!
 Smukne na hrast in golčí: „„Volk, al' sem te vkanil?

Vidiš ga, kakšen bedak si le ti; mar pravil ti nisem,
 Da te prevaril le bom, pa mi nisi verjel na besede.
 Nisi ne mene dobil, ki si mislil me že za pečenko,
 Ino povesti ne veš, ki si želel jo zvedeti vendar,
 Kak sem lisico navil, ki modrejša od tebe je stokrat.
 Tudi je zdaj ne povem; če pa mika te zvedeti vendar,
 Pojdi, naj ti pové jo čbelar, ker njemu sem bil jo
 Že naznanil takrát, ko roj ogrébal je petí.
 Vendar ne misli nikar, da drugače ne bil bi te mogel;
 Še znam dosti zvijač, da take prevárim neumce!“
 Tak se jeziči kokot in pripravlja ga v sram in sramoto,
 Skače z drevesa naprej na drevó in od veje do veje.

Volk goljufan zabrne okó po strani na njega,
 Jezen pobere se v gozd, govoreč sam sebi besede:
 „Oče moj Rímljan ni bil, pa živil se vendar je dobro,
 Tudi ni bil fiškal, da prebiral bi pose kobilam,
 Merjevec tudi ni bil, da bi kozlom njive premerjal,
 Tudi ni bil muzikáš, da bi godel prašičem in svinjam,
 Pa se je dobro živil in doživel do starosti lepe.
 Naj pa nikar še jaz ne bom; že prav mi je bilo;
 Al' ne jezé me še nič vse moje peklate nezgode,
 To me jezí in letó mi je žal, da me tamle na hrastu
 Ta potepúh je goljfal, ki ni vreden, da volk ga pogleda.
 Lepa je ta, moj volk, zdaj drugega nič ne zaslužim,
 Kakor da lopi me kdo spod tegale hrasta s sekíro
 Tak po čepinji, da koj se zvalim in níkdar ne vstanem.“

Komaj to izgovorí, že vdari kmetavs ga po buči,
 Da se zvalí in zgrezne na tla s prebito čepinjo.
 Komaj imèl je še čas, da izustil je take besede:
 „Ta je pa lepa, da zdaj še s seboj se ne sme govoriti,
 Daleč dognal si jo svet, mor'biti da enkrat še pride,
 Da bo še misliti greh“ . . . in smrt mu prestriže besedo.

Zdaj je Rímljana konec, ki dal ti je ukov en lonec;
 Komur pa to ni dovólj, kdor hoče še večo natančnost,
 Pride naj k meni, povem mu znovega stvarico vsako,
 Ker na lesniki tičé sem gledal umirati volka,
 Videl tedaj sem nezgodo, ki volk jo je moral trpeti.

Ker me pa silil je smeh in sem volku privoščil nesrečo,
Kazni me hipoma Bog; prilomasti do mene jo medved,
Spleza na moje drevó; da je mene ugledal, si mislim.
Kako me lomil je strah, kak so se mi hlačice tresle!
Klical sem božjo pomóč, in Bog mi je tudi pomagal.
Pride do mene trdó, pomolí zdaj tace kosmato,
Z veje utrga sí sad, pomolí mi lesníko pred usta,
Mislim, da meni molí, in od straha zavpijem mu: „Nočem!“
Medved se zgane in — resk! zašumi jo po vejah na zemljo.
Ni kosmatún me videl, prikrit sem tičal med perjem,
Proti svetlobi držé, je gledal sad, če je dober.
Padel je. Jaz pa vesel sem splezal z drevesa na zemljo,
Sel sem domov in še zdaj pred očmi si vidim medvedá,
Kak drží mi pod nos in trpko ponuja lesníko.

Oslel, kralj zverin.

V času, ko v klasu je bob, in ko rastla je v stročju
 pšenica,
 Živel je dolgouhan, ki navadno ga kličemo osla.
 Všeč mu ni več gospodar, preobilo nalaga mu dela,
 Od tovara hrbet se šibi mu, od bičanja gol je.
 Komaj drže ga nogé, od lakote vamp mu je skrčen,
 Kajti slab je trnje obéd, pa se rédi od tega!
 S težo prenaša svoj stan in misli si: posel je osel,
 Tako ljudje govoré, res osel sem jaz po imenu,
 Da po dejanju ne bom, odpovem se póselskim delom.
 Reče in, mož beseda, zbeží in pustí gospodarja.
 Šel je v gozd in redil se je tam ob svojem na paši,
 Ves svobode vesel, ki dozdej bilà mu je tujka:
 Bil je tepen, odkar ga rodila je mati oslica,
 Ni je besede poznal, ki ljubó se glasi samostojnost,
 Vedi pa vrag, kdo vžgal mu je um, da prišel je do znanja.
 Saj mu dajal gospodar prav zmerom je zveste čuvaje:
 Trnje za jéd in po rébrni bič, dva váriha jaka.
 Vendar pustímo to stvar, ker to modrovanje ne hasni,
 Ali svoboda mu dá, kar sánjati prej si ni upal,
 Misli mu dá, in misli dadé mu prebrisano bučo.

Enkrat se ravno gostí, kar vidi, da k njemu koraka
 Vseh zverin gospodar, oroslansko njih veličanstvo.
 Splaši ga prvi ugled, da tí skor ni vedel, pri čem je,
 Toda zavé mi se kmal' in v mislih prevdarja zvijačo.
 Eno dobí, ki ko blisk mu um in možgane prešine.
 Dolgo ne misli, na tla se zvalí in leží po oslovski,
 Miren in len, ne bojéč se ničesar, in čaka pokojno.
 Modro drže približuje se lev in stopa počasno,
 Meri korák, da korák za korakom enak mu je vsakter.
 Pride srdit oroslán, a osel lenuh se ne gane,
 Reče mu lev govoréč: „Ne boš li se meni naklonil?
 Kakšen rešpekt je tó pred menoj, tí para oslovska?
 Ali ne veš, da sem jaz, da sem kralj vsevrstne zverine?“
 Oslel odriga na to: „Káj? Káj si rekel, da tí si?“

Lev zarjove na glas, da je kralj vsevrstne zverine.
 „Ija!“ zariga oslè, „ti tega nikar ne govori,
 Kar ti pride na um, moj lev; za miseljo jezik!
 Láhko bi jaz življenje ti vzal, le nikar me ne draži,
 Mólci in fletno miruj! Kdo tebe izbral je za kralja?
 Láhko je vneti prepír, poravná pa s težo se vsekdar,
 Daj ti, povej, od kdaj si ti kralj vsevrstne živine?
 Kje ti je list, da si kralj? Pokaži mi pisano spričo!
 Nisi ti, lev, kralj; jaz sem ti kralj vsevrstne živine!“ —

Takih besed oroslán od osla ni slišati mislil,
 Reče mu: „Kako je to? Jaz mislil sem vselej in zmerom,
 Jaz da sem kralj zverin, in za kralja me klicalo vsè je,
 Ker moči mi nima žival je nobena enáke.“
 „Ija!“ odriga uhán in zadnjo prizdigne nožuro,
 Kaže mu podkov, rekoč: „Lej moje tu pismo, pa béri,
 Da si ti nič in da jaz sem kralj vsevrstne zverine.“
 Žalostno reče nato oroslán: „Čaj, malo poglejva,
 Kdo da je kralj, jaz ali pa ti, da se skaže resnica.
 Kdor bo več nalóvil zverin, on kralj je živalstva.“ —
 „Dobro!“ zariga oslè, „pa se skúsiva, pravo je, v lovu!“

Gre oroslán in drči po gozdéh, po ravnem in krivem
 Ino lovi vsevrstno zverjad, kar pride mu v parklje.
 Osel pa vleže se znak in širom razkrene nožure,
 Jezik iz ust pomolí in stóri se, kakor da crknjen.
 Bistrooti gavrán in vrane in škanjci in drugi
 Mrhožrei leté kar trumoma vkup na osleta,
 On pa šávsa za vrat in morí, kar pride mu blizu.
 Kar umorí, to dene na stran, da ne vidijo drugi.
 Vrne se lev in pokaže mu plen vsevrstne zverine,
 Dolgoušescu golčí: „Čaj, koliko ti si nalóvil?“ —
 Dolgouhán mu velí: „Ti bedák, če bi táke jaz hotel,
 Kakor loviš jih ti, ki drcé po nogah na okoli,
 Takih ti jaz nalovim, da jih ti nikdár ne prešteješ.
 Ali čemu bi se motil še s tem? Nalóvi ti takih,
 Ki jim je zrak za dom, oroslán, nalóvi mi tičev!“ —
 „Tega ne morem,“ velí oroslán, ki ne vé, da je vkanjen.
 Kralj ime je lepó, in bolí prepustiti ga drugim,
 Ali drugač se ne dá, ker očitno ga zmagal je osel.

Žalosti poln govori oroslàn: „Zdaj vem, da si ti kralj. Oh, odpusti mi to, da prišël sem bédasto k tebi; O, ne kaznuj me za zdaj, iz nevednosti delal takó sem, Krivo misleč, da sem kralj, pa nisem, le ti si vladavec, Dajem spodóбно ti čast, spoštovanje, za kralja dostojno.“
Dolgouhàn mu velí z veličanstvu dostojno besedo:
„Vidiš ti, lev, da bi vzel ti po vsej pravici življenje;
Bodi za zdaj, odpustim, ker le iz nevede si delal,
Toda ne bodi bedak zanaprej in opusti prevzetnost!“

Žalosten gre oroslàn pa volká prijatelja sreča,
Volk se prikloni takój in pozdravi ga kralju dostojno:
„Zdravo moj kralj, da si zdrav, vladar vsevrstne živali!“
Odgovori oroslàn: „Kaj, volk, se iz mene norčuješ?
Jaz sem ti vrabca kralj! Ne, nisem, ne, tam ti je drugi,
On ti je kralj, ne jaz.“ — Volk gleda in čudi se levu,
Kaj govori, in popraša rekoč: „Kje kralj ti je drugi?
Kdo to velí, da nisi ti kralj?“ — „E, nisem, pa nisem,
Vidiš ga, tam ti je kralj; oj néhaj, nikár se ne bližaj,
To ti povem, da dobro ne bo, pokori se zvedavost.“
Volk govori: „Oroslàn, gotovo te vkanil je nekdo;
Nihče drugi ni kralj, ne pozná ga celo živalstvo.
Ti le si naš gospodar; čaj, greva ga gledat goljufa!“ —
„Dragi prijatelj, nikar, da se treba kesáti ne bode,
Toda če nočeš drugáč, privéživa vkup se za repe,
Da se zedinjenima ne zgodí kaj kake nesreče.“ —

Zvežeta rep si za rep in gresta na vzvišeno mesto,
Tukaj pokaže mu lev, govorèč z drhtečo besedo:
„Vidiš ga, tamkaj leží, ki kralj je vsevrstne zverine!“
Zagrohota se mu volk: „Oj brate, nikár ne budáli,
Hohoho, to ti je kralj! Oh, vidiš, da to je le o sel!“ —
„O sem jih je, govoriš? O jojmnasta, jojmnasta, béži!“
Reče in steče na moč in drčí, da se nič ne ogleda,
Koder vodi ga pot, po ravnem, po krivem, po gošči,
Vlačí volká za rep in ne čuti, da s sábo ga vlačí.
Dolgo beží, a ko vidi mu se, da prebil je nevarnost,
Beg si ustavi, ozrè se nazaj po prijatelju volku.
Ali, o joj! Volk več ne živi, izdihnil je dušo —
Paro, velim, da žalú ne zavdam s to grdo zarékbo,

Para je duša zverí — izdihnil je paro,
Vísí mu jezik iz ust, in rana dotiče se rane.
Slep oroslán na prvi pogléd vse vídí megléno,
Jezik, iz gobca visèč, le zapazíjo kalna očesa,
Torej velí: „O volk, in tí se še sméjati moreš!
Jaz sem vesel, da sem živ, da ušél sem toliko kraljem;
Ní mi, zares tí povem, moj volk, do nobenega smeha.“

Jaz sem tudi se zbal te strašne množice kraljev
In sem za levom ceptál, da še zdaj od bega sopiham
Ter sem vesel, da peté umeknil sem nevarnosti hudi,
Da sem pritekél do vas, da še presne prinesem novice,
Pórok, da res je to láž, da se zgódilo to je v taistem
Času, ko v klasu je bob, in ko rastla je v stročju pšenica.

Volk in pes.

Čudne stvari se godé, da bi komaj véroval človek,
 Tudi v okrožju zverin, v neštétem cesarstvu živálskem.
 Basni nam kažejo tó, in basni so tudi pomémbne.
 Neki jih radi beró in posluh jim dájejo voljno,
 Ker jih stvar veselí že po svoji navadni lepoti.
 Drugi, ki krasi jih sklen globočéjega dušnega vida,
 Zró v teh basnih modróst, ki sije med národom žarno.
 Tem naj eno povem, ki pride mi prva na misel,
 Tisto o volku in psu, ker te še slišali niso.

Žível je bógat selják; on imél je vsega obilno:
 Poln mukáčev je hlev, svinjak mu je z rilci natlačen.
 Pseto Belin je čuváj mu bogatega blagoimetja.
 Volku iz bližnjih goščav pocéde se sline po prascih.
 (Dobro gre v tek res pleče in gnját in kdo bi zamétal
 Kar je od krač, ki ni Jud? O, Matija Kračmanov že ne,
 Ker ne imél bi iména od krač, in od krače ime je njegovo,
 Ne, Trstenjak, od Kraka, če Krak ni maral za krače!)
 V misli zagrezne se volk, kakó dobil bi pečenke.
 Ena mu pride na um, ta bode gotovo najboljša:
 Kmal' se z Belinom spozná in pobratita brž se dodobra.
 Nekega dné, ko je mislil volkáč, da je že štanovitna
 Družna z Belinom ta vez in več ne razrušna prijaznost,
 Reče mu: „Dragí pajdáš, ti največi prijateljev mojih,
 Daj, združíva se v zvez in takó naredíva pogodbo,
 Da, ko bi jaz kaj ukrál, me ti ne izdaš in ovadiš,
 A ko bi ti kaj ugrabil, te jaz ne izdam in ovadim.“
 To diplomatično vez potrdita z lastnim podpisom
 In zapečatita list po navadi, veljavni na zemlji.
 A da se véz uresniči in list, da mrtva ne bode beseda,
 Reče Belinu volkáč: „Nocój jaz k tvojemu gazdi
 Pridem nekoliko v vas da si prasca izberem iz kotea,
 A da ko mutec molčíš in, odgnil ti jezik, če lajneš,
 Da ne zbudiš mi domačih in jaz da brezskrbno mesarim.“
 Reče Belin: „O, le pridi, pajdáš, brezskrbno po svinjče,
 Jaz te ne bodem izdál.“ — „No, dobro, pa pridem,“ velí volk.

Kakor nastala je noč, volkáč se priplazi k Belinu:
 „Dober večer, Belin, prišel sem zdaj po obljubi.“ —
 „Bog daj dober večer!“ odzdravi Belin; „veseli me,
 Da si prišel, že dobro, le nič se ne boj in le srčno
 Pojdi v svinják in zakôlji si tam ga prasca po volji,
 Ki se ti zdi, da imá najboljšo slanino pod kožo.“ . . .
 Volk gre takôj v svinják med čredo prašičje družine,
 Grozno morijo prične, da od zob mu cépajo prasci
 Kakor senó od kosé in žitno klasóvje od srpa.
 Cviliti svinje začné in ženó prežalostno kruljbo,
 Da je takôj glas znanil, da joj in prejoj se jim góde.
 Kakor začuje Belin, pa zalaja pred vežnimi dvermi,
 Laja glasno, da bi mrtvi, nikar le se zbudili speči.
 V hiši družina zbudé se, hité vsi vstajati s postelj,
 Kaj da laja Belin, in zakaj pač cvilijo svinje.
 V kotecu dobé volká, pa lop s poleni po volku;
 Tolčejo na vso moč in mlátijo z batí mu grbo,
 Revež polomljen in zbit jim komaj unese življenje.

Ali tedáj, ko spát poléžejo znova družina,
 Volk za plotom prikrit razsrjen počaka Belina,
 Pa ga pograbi, rekóč: „Ahà, ti vérica pasja,
 Je li si tu? Ti si djál, da lajal ne bodeš, ko pridem,
 Pak si me vkanil, Belin; tegà ne pozabim nikoli,
 Kajti sem stolčen, da joj, in bolí me vse po životu.“
 Zdaj izgovarja se pes in ga prosí, da naj odpustí mu,
 Naj ga ne kazni za zdaj, naj vdrugo le pride neskrbno
 Danes zvečer na dvor, da nem bo za cviljenje vsako,
 Pa se roti: „Naj mine me um, če zdaj se ti lažem,
 Jezik, če laž govorim, da takôj mi prisahne na nébo.“
 Še se rotí je in klel, da vsega ní znániti moči.
 Kdor se veliko roti, le tistemu malo verjémi!
 Vedel tegà še ni volk, še prišel je premalo po svetu,
 Pa je verjel, kar legál je Belin, in imél za resnico.

Pride večér in pripelje s sebój noč s támno odejo.
 Kakor pri hiši pospé, primuza se volk na dvorišče,
 Zleze v svinják in začné tu klati brezskrbno prašiče;
 Rilci pa v cvil ino v krul, da glušilo je huskanje klavca.
 Kakor začuje Belin, pa zalaja in laja na vso moč,

Dokler družino zbudí; ti planejo z drógi na vólka;
 Udri po njem, kdor more, da le ga telébi po koži.
 Sreča mu blaga je spet, da pobili ga niso docela;
 Spet jim uide razbit, z raztrgano kožo na hrbtu,
 Vleče se proč in skrije za plot in počaka pokója.
 Gleda, kje bil bi Belin, pa ga spazi pred vežnimi dvermi,
 Pa mu golčí: „Le počakaj, Belin, ne uideš mi nič več,
 Ne odpustím ti, že čas bo prišél, ki te dal mi bo v zóbe,
 Ko bi ne bil, kjer si, že dal, kar gre ti, bi zdaj, zdaj.
 (Oh, heksámeterček, ves šepast si ti se naredil,
 Čisto iz enozložnih besed! Odpusti mi, Stritar,
 Tudi ti, Levec, da ni sestavljen po vaj'nem kopitu!
 Nisem, zares ne, nalašč ga takega delal,
 Pa ga v Ljubljano bom dal profesorjem, da bi imeli
 Datí vsaj kaj za izgled marljivim gimnazijarcem,
 Kakšen je slab in grd heksámeter v našem jeziku.)
 Toda pri vratih ležiš, pa ne morem doseči do tebe,
 Mólči, le mólči, Belin, in nikar mi se nič ne praviči,
 Védi, čez tri dni pridem z vojskó, da za boj si pripravljen!“

Reče in gre si iskát v temničasti gozd pomagačev,
 Sam s seboj govoréč: „Poslal bom k divjemu prascu,
 Pa mu prijateljski mir med nama obljubim in rodom
 Na vekovékovni vek, tó, vem, mu bode po volji.“
 Mislil je prav, ni up ga premotil, ker priti na pômoč
 Mu je obljubil nerés, saj vščéč mu bilà je pogodba.
 Ali to ni še dovólj, da vojsko Belínovo zmaga,
 Spravi na svojo si stran še medveda in modro lisico,
 Dobre pogodbe dajóč obadvema, da morata priti,
 Ako biló jima skrb za prid je le količkaj lastni.
 Zdaj jih imél je dovólj pomočnikov, da zmaga Belina,
 Živel je mirne vesti in srcá je pokojnega čakal
 Tistega dné, ki bilà sta za rók ga postavila boju.

Tudi Belin se na boj pripravlja in družnikov voli:
 Gre po dvorišču okrog in žalosten pride do mačka.
 Maček ga nagovori s to pomilovalno besedo:
 „Kaj pa je tebi, Belin, da se ves prežalostno nosiš?“ —
 „Dragi moj muc,“ govoréč mu Belin odgovarja po tiho,
 „Oh, ti ne veš, kaj mene teží; lej, boj mi je z volkom,

Jutri pod onile hrast z vojskó se postaviti moram.
 Jeli bi šel ti z menój mi pomagat, volká da potolčem? —
 „Oh, oh, hočem, Belin moj ljubi, zakaj bi ne hotel?
 Bom, bom,“ maček velí, „zdaj pojdi še racmana prosit,
 On je gotov pomočnik, on pride brez dvojbe pomagat.“
 K racmanu gre, ki takój mu obljubi, da pride na pômoč.
 Reče: „Zakaj bi ne šel? Saj ti nas braniš lisice,
 Da si ne upa na dvor, prikradši se splaziti stiha
 In da ljubljениh rác, predragih mi žen, ne pokrade;
 Pójde še tudi gosák, le pojdi in prosí še njega!“
 Gre h gosáku, gosák mu takój obljubi, da pride,
 „Kaj bi ne šel?“ velí, „saj némam ga vzroka odreči,
 Bil nezahválen bi pač, če té bi dobrote ne storil
 Tebi, ki nam si čuvaj, nas braniš zaláznikov nočnih.“ —
 „Nas bo pa, menim, dovólj zdaj!“ reče Belin, veselěč se.

Dojde določeni dan za boj. Volk s svojo armado
 Gre na bojišče pod hrast, ves v svesti si zmagodobitja,
 Kar ne jemajóč si na pamet, da mogel bi biti
 On, ki dobil bo krc; ni skušal še vojskine sreče.
 Modri dajó mu svét za uredbo si vojskovojenja;
 Ali le on si se pameten zdí, pa ne dela po svetu;
 Drugi, ki slutíjo zlò, pa ne upajo zlù se upreti,
 Volk jim je znan trmoglav, a bojé se zameriti voju.
 Vsakemu sam stan dá ino dé v kup hrastove stelje
 Divjega prasca velěč: „Nerès, tu tebi je mesto!
 Ti pa, lisica, na hrast se popni, kar moreš visoko,
 Glej in napeňaj si sklen na vséstran paznega vida,
 Kdaj in odkód nam pride Belin in vojska njegova;
 Onda nam stiha pověš, da se bódemo mogli ravnati.
 Medved, ti tudi na hrast, jaz grem pa pod ónole klado.“

Ko po zapóvedí vse se zgodí in storí po povelju,
 Bliža se tudi Belin in junaška Belinova vojska:
 Njej je na čelu on sam, pred njim koraka jo racman,
 Maček, držěč rep moški na vis, maršira za njima,
 Ž njim je koráči gosák, on puše iz celega kljuna.
 Spazi lisica vojskó, pa zašápne: „Sovrážnik se bliža,
 Vojsko vodi Belin in s tamborjem hodi od sprédaj;
 Tambor udarja na móč, čuj hobnanje: tátata, táta!

Stopa za njim vojník, on puško nosí nabito,
Streljal bo zdajle na nas; joj, joj, mi némamo pušek!“

Vse, vse umolkne, ko pride Belin nekóliko bliže.
Prascu iz listja uho je molélo, nánj sedla je muha.
Zmiga, da preč bi jo zgnal, a maček zapazi ta migljaj,
Misli si: lej mi jo miš! pa priskoči in urno pograbi
Prasca, o joj, za uhó; prestraši se prasec pa puhne
Vun izpod listja, beží, kar nesó ga nogé vse četvere.
Maček se tudi zbojí in pobegne na hrast do medveda,
Medved se splaši, in strah ga vrže z drevesa na zemljo;
Maček še bolj se zbojí in pleza še više do vrha
Gor do lisice, kí strah jo pograbi, da tudi opádne
In z medvedom zbeží in nič se nazaj ne ogleda.

Volkova vojska se v les razbeží, sam volk je pred klado
Tičal in mirno čepèl, bojèč se, da kdo ga ne spazi.
A ko odšel je Belin, vrnivši z vojskó se junaško
Zmagovénčan domóv, le brali smo v volčjih ukazih:
Tako velévamo mi volk, kralj nepremágljivi zverstva.

Miš - deklica.

V času, ki davno minil in bil za krščanstvo je grozen,
 Ker so pregánjali té, ki sprejeli so Kristovo vero,
 Žível je dober kristján tam v Indiji, lepi deželi.
 On si odločil za stan od ljudi je odstranjeno mesto,
 Duplo v puščavi, mislêč, da bo tam najlaže pobožno
 Žível takó, da bo všêč in pogodu veseljstva vladavcu.

Nekega dné, ko je solnčni zahòd zemljó zaotmračil,
 Gre večérjat in, ko se najé koreninic nabranih,
 Leže na mah, ker mah mu navadna je postelja bila.
 Móli, zatem izročí se angelu varihu v róke;
 Toda ne stisne očí, ker odpódlle san so mu misli.
 „Oh, moj Bog!“ govórí in s seboj na tihem besédi,
 „Ohta, zakaj pač toliko let na samotí prebivam!
 Brezkoristno živim, preobrníl le enega nisem
 K veri presveti, ki tvoj jo učil je edinorojenec;
 Kajti ves čas, kar tukaj živim, pred óči mi ní še
 Stopil noben živ stvor, a minílo je toliko časa!“
 To premišljaje, zaspí in zbudí se o svitanju prvem,
 Vstane in križ naredí in molítev jutranjo molí.
 Komaj odmoli, kar miš priskakljá, z veselím pogledom
 V duplo zbeží. Ta ugléd ga navdá s preobilím veseljem.
 „Hvala ti Bog!“ zavpije vesel, „da pokazal si vendar
 Mojím očém živ stvor brezkončne mogočnosti svoje!“

Miška se kmal spozná' in sprijazni s puščavnikóm božjim
 In se privadí takó, da nikamor ne more od njega.
 Starec vesel je tegà, pa tedaj neprenehoma misli
 Noč in dan, da mu Bog prestvari to miško v dekliško,
 Vse iz pobožnih željá, iz nobene nečiste namembe.
 Bog dopustí, in stori se iz miške mu déklica mlada.
 Kje naj poiščem besed, da bi ž njimí le količkaj mogel
 Vam razodeti ta čút prerádostni starčeve duše,
 Ki jo z rajsko slastjó je pojil in srcé mu razširjal?
 Bil je takó ves vesel, da želím tak bití veselím
 Vsem, kar je dobrih ljudi in srcé ne pozná jim zavisti.

„Zdaj mi je Ÿp, da zastonj ne stekó mi se dnevi življenja.
 Deklico v vsem poučim, kar učil zveličitelj svetá je;
 Trudil se bom, da iz njé naredim popolno dobroto
 S tvojo, veseljstva Gospód, dobrohotno in milo pomóčjo!“
 Ter jo učí in odreja, ko hčer najskrbniši oče.

Dnevi in leta tekó, a deklíč je odrástala krasno
 In razcvetlà v lep cvet in razvila se v róžico rajsko,
 V rádot očém, a očí so to rádot podájale čutom
 Vsém, da so vsi se slastí naužili in dušo pojili.
 Starí menih ko zazrè, da je deklica zalo dorasla,
 Spómeni se, da je Bog človeka ustvaril za društvo,
 Milo se mu naredí in postane mu žal za dekletce.
 Misli sí: Jaz sem star ino žível Bogú sem ugodno,
 Ter te dní, ki še dá mi jih Bog na zemlji živeti,
 Kakor doslé preživím, a gréh se mi zdi in krivica,
 Déklico to, ki svetá še širokega videla nič ni,
 Puščati tu, da dní mladostne preživlja na samem.
 Torej gre k njej pa ji reče: „Premila mi hčERICA draga!
 Ti si dorasla, in čas je, da moraš izbrati si móža;
 Ni prav ženski, da sama živí, stvar slaba je ženska,
 Krepka pa bramba je mož; daj, hčERKA, naj dam te za
 móža.“ —

„Hvala ti, oče, za tó,“ hči reče, „po tvoje mi bodi,
 Idem za mož, al' povem ti, da ga izbereš po volji:
 Hočem, da bode mi mož stvor najmočnejši na svetu.“

Starec se spravi na pot iskat najjačega stvora.
 K mesecu pride, velí mu: „O mesec presvetli, najjači
 Stvor v veseljstvu, imám ti hčer; njo vzemi za ženo!“
 Mesec mu odgovorí: „Oj, motiš se, dragi moj starec,
 Nisem ti jaz najjači, o ne! Jaz svetim ponoči,
 Alí ko solnce dospè, v tem hipu mi vzame svetlobo;
 K solncu odpótuj tedaj, ki je mnogo močnejše od mene.“

Z mesecem se poslovi ter k solncu odpótuje snubit.
 K njemu dospevši, velí mu: „O solnce presvetlo, najjači
 Stvor v veseljstvu, imám ti hčer; njo vzemi za ženo!“
 Solnce mu odgovorí: „Ti se motiš, o dragi moj starec!
 Nisem ti jaz najjače, o ne! Jaz svetim na nebu,

Pride oblak, sprostrè se, ta hip mi vzame svetlobo;
Pojdi k oblaku tedaj, ki je mnogo močnejši od mene!“

Starec se ž njim poslovi in odide k oblaku v snuboke.
K njemu dospè in veli mu: „Oblak premočni, najjači
Stvor v veseljstvu, imám ti hčer; njo vzemi za ženo!“
Odgovori mu oblak: „Ti se motiš, preljubi moj starec,
Nisem ti jaz najjači; ko jaz sprostrèm se po nebu,
Veter popihne in, vzemši mi moč, razžene me brzo;
K vetru se torej podaj, ki je mnogo močnejši od mene!“

Starec se ž njim poslovi in k vetru snubit, odide.
K njemu prispevši, veli mu: „O veter premočni, najjači
Stvor v veseljstvu, imám ti hčer; njo vzemi za ženo!“
Veter mu reče na to: „Ti se motiš, preljubi moj starec,
Nisem ti jaz najjači, o ne, ker púhanje moje
Hrib zadrži in stori, da še onstran záme ne vedo;
Pojdi ti k hribu, ker hrib ti je mnogo močnejši od mene!“

Z vetrom se mož poslovi ino k hribu odide v snuboke.
Kadar tja pride, veli mu: „O hrib premočni, najjači
Stvor v veseljstvu, imám jaz hčer; njo dam ti za ženo!“
Odgovori mu hrib: „Ti se motiš, preljubi moj starec,
Nisem ne jaz najjači; poglej me le, káko sem luknjast,
Zvrtan od vseh strani in spodjeden od mickenih miškov;
Pojdi ti k mišku, ker miš ti je dokaj močnejši od mene!“

Starec se ž njim poslovi ino k mišku odide v snuboke.
Pride do miša, veli mu: „O miš premočni, najjači
Stvor v veseljstvu, imám jaz hčer; njo vzemi za ženo!“
„Jaz bi jo vzal,“ miš odgovori, „če je lepa, zakaj ne?
Daj, dovedi jo sem, da jo vidim, če se mi dopade.“

Starec odide po hčer, in ko pride domov, govori ji:
„Hčerka, dobil sem ti móža; napravi se, ideva k njemu!“

Dvigneta brž se na pot in ko prideta k miškovi hiši,
Mišku puščavnik veli: „Tu, mišek, privèl sem ti ženo,
Če ti bo všeč in povoljna; poglej si jo ter se odloči!“

„Vščeč mi je že,“ miš odgovori, „al' kaj pa pomaga,
Kam jo bom djal, ko ne gre v to malo palačico mojo?“ —

„Ta bo moj mož,“ oglaší se dekletce, „in drugi nobeden;
Torej ti prosí Bogá, naj mene nazaj preobrne
V mišjo podobo, da morem za mož.“ — Kaj hoče puščavnik?
Klekne pa moli Bogá, da ji dá poprejšnjo postavo.
To se zgodi in nazaj se na miš preobrne mladenka.
Šla je za mož in zakonska postaneta mišek in miška.
Starec se vrne nazaj in živí pobožno v puščavi,
Dokler ni smrt prišla in odnesla ga v rajsko veselje.

To vam je kraj pripovedke. In nauk iz nje? Ne povem ga;
Láhkó razžalil bi s tem razsodnost katerega bravca,
Rajši naj mene dolžé, da ne znam nadpisa izbrati,
Ki bi predočil pomén in nakratko povedal obsežek.

Sanje.

Ulomek.

Vestí dobil sem hude; ti glasovi
 So stisli me tako ko dan soparen.
 Na zofo ležem, kmalu pride spanec,
 In ž njim prišle so hitro tudi sanje:

I.

Živèl sem v dobrem, prav prijetnem veku,
 Dobrote pa se vsak prevzèl je take
 In sreče bil je sit in naveličan.
 Popíhnila je nova huda sapa,
 Pobožala po licu ga je gladkem,
 In veku to takó je dobro delo,
 Da mogel ni braniti se nikakor;
 Takó mu biti znala je po godu,
 Da s hotno kmal spečál se je blodnico
 In da rodil je dete — „novo dobo“.
 Jaz zraven bil sem, kadar je porajal
 In trude videl rodne sem njegove;
 To ni legák bil pôrod, bil je pôrod,
 Da sam umrl roditelj skor za njim je.

Ko dete se naróidilo je novo,
 Prišle so Rojenice mu prisojat.
 Žene pa danes niso bile bele,
 Oblečene bilé so v nočno tmíno,
 Vse tri bilé so strašnega obraza
 In kar nemilosrdnega pogleda;
 Dobrote zreti ni biló v nobeni,
 Mrzlà je stala groza znojerodna
 Okoli vsake sedem sežnjev daleč,
 Prešinjala kosti je vse in ude
 Ko tanka, studna, v živo rezna burja.
 Edine so bilé in strašno složne;
 Kar hudega sta prvi dve vgeníli,
 Ovr gla jima tretja nič ni sestra,

Kakor dosle imela je navado,
 To isto je hudobnost prisojála.
 Detétu pa takó so prisojale,
 Da doba bo ime mu napredovna,
 A napredovna v zlem, nikakor v dobrem,
 O, v kakem zlu, ne morem vam izreči,
 O njem bi zadušila me beseda,
 In srečen in vesel bi bil, če vzela
 Od mene bi pozabnost zlosti čute.
 Ušesa sem mašil, da ne bi slišal
 Prisoje grozne, ni je pa hotelo
 Nikoli biti konec od nemude.
 Ko prismoljene v hiši so se dele,
 Ker vek naložil polno jim je mizo
 Pečenega mesa in sira s kruhom,
 Da bi mudile v sobi se povoljno;
 Pa jim poteči mogla ni beseda,
 Počasno zmátal klonč se je hudobe.

To noč čemérne Usod bil je volje,
 Raztogotila starka ga je bila.
 In ko 'z nebes Gospodov angel pride
 In ga o polnoči rekoč pokliče:
 „Hoj, čuješ, Usod? Vek je to noč znosil,
 Rodil je zalo dete, novo dobo,
 In ž njo rodilo sila se je ljudstva;
 Kakó češ, da jim bode, kaj jim sodiš?“
 Nevoljno dvigne Usod se na kvišku
 In jezen reče grozno to osodo:
 „Naj nova doba nova bode ženska,
 Besede naj tekó ji medosladke;
 Toda samo z jezika naj gredó ji,
 Srce pa naj ne čuti jih nikoli;
 Iz ust ne hodi prava naj ji misel,
 Obeta naj, a redko izpolnuje,
 Pravica ji pravica več ne bodi,
 Zaup ostani stvar ji nepoznana.
 In ženske njej enake vse naj bodo,
 V mladosti naj ne čutijo ljubezni,
 Edina strast naj bode jim gizdavost,

Na starost naj pa vžiga jim srce se,
 In stare naj ostajajo device. —
 Device? Ne, ne: matere brezmože,
 Hudobniše naj bodo nego moški,
 A moškim le igrača gola sama. “ . .

Zatisnil sem ušesa tem hudobam
 In tiščal jih trdó, da bi ne slišal.
 Pa nič ni pomagálo: kar ušesom
 Ušlò besed je, te oči so brale
 Na čelu z mrde ali z gibov ustnic,
 Pa so grmele v dušo še strašneje,
 In tu naj pokopane vedno bodo;
 Ne bom jih dramil, ni dajal na znanje,
 Želeč, da ne biló tako bi nikdar
 In svet tegà nikoli ne okušal,
 Samo njegove znanim še darove,
 Ki trosil kar s prgiščem jih je jezen.

Odprl je skrinjo, skrinjo, zlo nosečo,
 Iž nje se vsulo razno je orožje,
 Kakršnega le vojska je vesela:
 Iž nje so sulí meči, sablje, koši,
 Železne vile, sulice in cepci,
 Bodala ostra, noži živorezni
 In puške čudne, smrt izmetujoče,
 Kanoni novi z risanimi žreli,
 Tri ure daleč smrt zadati zmožni;
 Strašila nepoznana še na zemlji,
 Brodovi morski, polni smrtnih gobcev,
 Ki blisk in ogenj bljujejo iz sebe,
 In mu ne vem ne rabe, ne imena,
 In Bog dal, da ga svet izvedel ne bi.

Izsula se je skrinja, drugo vzame,
 Odvezne pokrov: komaj ga odvezne,
 Blahútno tri babure izpod njega,
 Pošasti studne, da mravljé so precej
 Začele žgačno lesti mí po hrbtu.
 Hotela vsaka prva je iziti;

Poskoči najpred v o j s k a iz zapora,
 Od njé je lila kri rdečetámna,
 Človečji udi cepali od nje so,
 Obraz nje difni bil je čudno mrkast,
 Da vánj ozir le vzdigal je želodec,
 In nje pogled je bil tako osoren,
 Da niso mogle zdržati oči ga.

Za njó blahutne ljudomorna kuga,
 Oblečena v opravo medlobelo,
 Belóta ta pa ni bilà belóta,
 Ki v njó odeva zdrava se nedolžnost.
 Bilà je le mrtvaška to bledoba,
 In kamor je stopila, tam skopnelo
 Ko sneg ob jugu zdravje je človeško;
 Obljudna sela tam so se praznila,
 Zastala vsaka tam je veselica,
 Naselil se je jok in stok in žalost
 In strah človeka pred rojenim bratom;
 Ljudjé strastém pa vdali so se vsakim
 In slednji radovóljali so želji,
 Ki je teló je razodelo bilo,
 V nemár puščaje srečo večne duše,
 Češ, zdaj živimo, saj ne bomo dolgo.

Nazadnje skoči l á k o t a iz skrinje,
 Ostudna ženska, grda, mádla, sloka,
 Ne drugega ko sama kost in koža
 In sklepec, rožljajóč pri vsaki stopnji,
 In kamor je prišla, medlelo vse je
 In slóčilo tako se kakor ona.
 Ljudém potekal živež je navadni,
 Drevesno skorje mleli so za žito
 In drugo zmes in pekli kruh iz tega,
 In tákle šel jim kruh je v tek ugodno,
 In hvala, oh, Bogu, da ga biló je!
 Koprive in zeli so druge jedli,
 Ki se jih ne dotakne ni živina.
 In kjer dobil je kdo kak založájec,
 Ni prašal, je li smeti, ni li smeti,

Prilastil brez pomisleka si ga je,
 In ta svojitev greh se ni mu zdela.
 Poteklo v prsih materam je mleko
 In več otrok dojiti niso mogle,
 Uhu! to ti je grozna groza bila.

Odveže zdaj mošnjó, iz nje izmeče
 Penéz le malo zlatih in srebrnih,
 Papirnatih je največ izletelo,
 In ti so večjidel le tjà frfrali,
 Kjer jih poprej biló je že na kupe;
 In izpraznila kmal' se je mošnjica,
 Čeravno je le z dvema prstecema
 Zajemal in razmetal prav počasi;
 A siromaštvo grabil je s prgiščem
 In z naglico raztrášal in razsipal,
 Ko, kdo vé, kam biló bi se mudilo,
 A prazna htela biti ni posoda.

Stemnelo pred očmi se mi je skoraj
 In moral sem ozreti se od njega.
 Na strani spazim božjega poslanca,
 On v lice kakor jaz je bil obledel,
 V očéh so mu solzice se svetile,
 Kar groza ga bilà je te delitve;
 Počasí za odhod peroti spenja
 In le po láhko dviga se na kvišku,
 Ker zdi se, da prišél bo vse prehitro
 V nebeško društvo z žalostno povestjo.
 Ko spne peroti, hitro k njemu skočim
 In primem se ga brzorok za noge,
 Da me unese hudi novi dobi.
 V višavi pa zvrtil mi se po glavi,
 Izmuzneta iz rok mi se nožici,
 Na zemljo padam, ali ko sem hotel
 Na tla opasti, stresem in zbudim se.

Imél sem čelo črez in črez vse znojno,
 Obrisal pót sem ter se razveselil,
 Da, kar sem videl, le bilè so sanje.

In znovič veja z vejo se poljubi,
 Zadremljem znova; komaj pa zadremljem,
 Prišlè so precej tudi nove sanje:
 Prišlà je k meni tista nova doba
 In vzela me je in s seboj nosila
 In nesla me je najpred na Francosko.
 Pehnila tamkaj kralja je s prestola,
 Pa je za čas storila republiko,
 A dala jo možú je po nje volji,
 Ki kmal' prekucnil vlado je svobodno
 In lastno dal je voljo za zapoved,
 In vse je gnalo: Slava, slava, slava!
 Pregnano, češ, povrnil je družinstvo.
 Le eden bil je, ta ga ni oslavljaj,
 A tudi ta ga moral je nazadnje,
 Ker se hudó zameril mu je grozno,
 Da dvignil in našuntal je vojskó nanj.
 Zdaj videl sem, da prav imel je Usod.
 Letela sva s Francoskega na Rusko,
 In videl sem vojskó divjati v Krimu
 In videl strašno vojskino orožje,
 Spoznal, za káko rabi da se rabo.
 Narodi klali, lej, so ž njim narode,
 Na Almi in okrog Sebastopolja.
 In ko je padla ta trdnjava močna,
 Spokoril se je tudi ta edinec
 In združil se je ž njim in ž njim sprijaznil;
 A mira on imél ni: mir sklepaje,
 Nemir ob enem že je sklepal znova,
 In malo dni preteče, pa je čula
 Vojskó rjuti spet Evropa bedna,
 Bolehna še od kólernega klanja.
 Na Laško nova nesla me je dobá,
 Kjer Sardofranki ropali so naše.
 Gnusobe dosti tudi tu sem videl,
 In mir s pogodbo nékako sklenivši,
 Ni mož beseda svoje bil pogodbe;
 Pokoja dala kri mu ni nemirna
 In šel je dražit svetega Očeta
 In hotel vzeti svetno mu kraljestvo,

Golčé mu tisto, kar je Kristus rekel:
 Kraljestvo tvoje ni od tega sveta.
 Ko videl jaz sem vražjo to hudobo,
 Zgenil sem se, da zbudil sem se precej.

II.

Zadremal pa sem zopet; brez pomude
 Prišlè so sanje: nova doba hitro
 Posegne póme ter me vnese s sábo
 Pred zdanjimi sto let v bodoče čase
 Ter me postavi Storžcu na podnožje.
 Mogočni Storžec stal je še na mestu
 In dvigal je glavó v oblake strmo
 In istótáko Záplota je stala,
 A gozdopolna nič bilá več nista,
 Molela sta v nebesa gola rebra,
 Nič več stanišče ne kozám ni srnam.
 Biló je to na delapust Šent Ilna,
 Šent Ilna! Blagi zvon ušesom mojim!
 Pred sto in nekaj leti je na tá dan
 Popoldne zgodaj delapust zvonilo,
 Ljudjé so popuščáli opravila,
 Za drugi sveti dan se pripravljaje;
 Pastirji vseh treh Bél smo biče spletili
 Iz ličja svete lipe, ki zgodila
 Pod kámení hladná ga je vodica,
 Tekoča s Storžca Bélica studena,
 In pokatí smo gromoslično jeli,
 Da letel je malik na vso širjavo;
 Odpokováli Srednjim so Beljanom
 Beljani Gornji s Spodnjimi Beljani.
 Dekleta in mladé ženice krasne,
 Ko vrédile so vse okoli dóma,
 Da v lepi vse je snagi lesketálo,
 Opletale so svetločrne lasce.
 Za dober glas goreča gospodinja
 Trudila se je ter je priskrbéla
 Iz Kranja presne ólovine dobre,
 Da hitro jí testó pojde na kvišku
 In da iz moke, iz samó pšenične,

Nacvrè si boba lepega na óci
 In tečnega na kùs celò nelačnim.
 Ta bob pa cvró ponoči po večerji,
 Ko davno že poléžejo možaki;
 A cvró ga gospodinje in dekleta,
 Trudèč se, da imé sloveče tudi
 Še dalje zadržijo dobre gazde,
 Dekleta čakajo pa fantov budnih.
 Prišli ti bodo kuhinji pod okno
 Po kopo boba po navadi stari,
 In kdor imèl bo v družbi potlej zbrani
 Najbolj okusno cvrtega med njimi,
 Po strani si klobuk bo dél — na glavo,
 Držé jo bolj pokonci nego drugi,
 Češ, moja dečla prava le je dečla,
 Ki bo postala vrla gospodinja
 In si iskala para po soseski;
 Saj ta pohvala dragega dekleta
 Globljéje sega v srce mu prepolno,
 Kakor če hvala njemu bi veljála;
 In deklica, zaznavši drugo jutro,
 Pojdè bolj sramežljivostí navzeta
 Opravljat božjo službo v hram Gospodov.
 Ta bob zató je, da se daje znancem,
 Dobí ga več, kdor nam je bliže srcu,
 In manje, kdor nam manje je prijatelj.
 To veš ti, Kóržmov Bošte, duša draga,
 Ki poti iste naju vodi zgoda,
 Ki pršèl časi z zračnega stanišča
 Si z Gozda na podnožje naši gori
 Na Belo v góstje, v drago vas mi rodno,
 In mislil si si Belo raj nebeški,
 Kjer vsaki dan gostujejo ljudje se;
 In veste drugi, v mislih ki sem še vam,
 In niste pozabili me popolno;
 A tistim, ki sem padel že iz uma,
 Povrnejo spomin naj te vrstice,
 Ki priča so, da jaz se jih spominjam.

Neco j ni tiha noč, in kdor ni delal,
 Da ude je utrudil, spal ne bode,

Zažmeti mu ne bode mira dalo
 Ukanje glasno nezaspanih fantov,
 Ki šale si popevajo vesele
 In piskajo na hruševa peresa,
 Ki streljajo s pištolami, čakaje,
 Da žvenkne v turnu dvě čez polnoč ura,
 Da tako rano dnevi zazvonijo.
 Zbudé se zdaj pastirji, in sramota
 Ga čaka, ki prižene prvi, grenka,
 Še večja pa, ki zadnji prikoraka,
 Ki zlá mu roka lingo je zabla,
 Da hlevnih prec ni vrat odpreti mógel,
 In so pajdaši vsi pred njim odgnali;
 O, kako róžno na uhó bučí mu:
 „Glodávs, glodávs, pomijnik si poglódal!“
 Iz kože, ko bi mogel, kar bi skočil.
 Pomijnikov jaz nisem glodal nikdar,
 Zbudila me je ali stara mati,
 Ali pa lastna skrb o pravem času.

Prišlo je jutro, častni dan Gospodov,
 Obleklo v smanjo vse se je opravo.
 Deseta ura zdaj se približuje,
 Prežijo s turna že fantini pazni
 Po mašniku, da, kakor hitro stopi
 Na vaško last, zazvónili bi skupaj;
 Prikaže se, zvonóvi zapojéjo,
 Pojó pa tako lépo milozvočno,
 Da vsem srcé v veselju poigrava.
 Pristopi mašnik, zvon pristop oznani,
 Zablisne in za bliskom gromobučno
 Izpókne topom glušen pok iz žrela,
 Da si otroci, ženske in netrdni
 Masé ušesa, poknja da se zmanjša
 In strela da bi úh ne preletéla.
 In v cerkvi mali gódcí svete viže
 Zagodejo, spremljaje pevke mlade;
 Podružna cerkev, cerkvica samó je,
 In ni dovolj za orgle v njej prostora,
 A da bilá bi danes tíha maša,

To bi bila mladeničem sramota;
 Zató pa zbrali vkup so se in skladli
 Za gódece, pévke, strél med sabo zbiro.
 Od vseh strani privreli so pobožni,
 Največ biló pa fantov in deklet je;
 Mladeniči so bili krepke zrasti,
 Visoki, évrsti, slast očém in duši,
 Da čudil se jim sleharni je tujec.
 Iz irhovine hlače močno šite
 So stale jim, kakor na stegna vllite,
 Čez rame so jim pruštohi viséli,
 Ki gladki jim je kóljar kitil žamet,
 In svilni robci, tkani vsi na zóbce,
 Bingljáli so ponosno jim iz žepov,
 In za klobuki, za kastorji so jim
 V presjajni družbi pávovega perja
 Dišeče kite moško kvišku stale,
 Spletene krasno in za kraj prišite
 S predragimi, s preljubimi rokámi.

„Al' vidiš ga, kako neotesán je!“ —
 Iz lepih ust doleta meni graja —
 „Samo fantinom kos pohvale daje,
 Za našo čast besédice je néma
 In kras fantinski stavi pred deklíški.
 Neotesanec, da bi se prirastel
 Strupeni ti se k nebu gadji jezik!
 Kaj mé Gorenjke nismo kar nič zale?“ ...
 Jezivka, le huduj se in se srdi,
 Saj srd in jeza lepšo le te déla.
 Jaz sem pa tak, da rad nemalo jézam,
 Pa pravim ti in trdim prav resnobno,
 Da na Gorenjskem, na veselolepem,
 Mladeniči smo lepši od deklét vas,
 In kdor poreče: laž so te besede —
 Obljubim, z máno trd imél bo posel,
 Ker jaz sem trda, trdokorna glava.
 Kar rečem, tega rad ne oporečem,
 In taki vsi gorenjski smo junaki,
 In vé, zakaj nas Bog je take vstvaril.

Sicér lepé Gorenjke vé ste tudi,
 To vé Ljubljana, to vedó Ljubljanci
 In Šiška vé, ki je Ljubljancem znana,
 In Bled to vé, ki znan je vsemu svetu,
 In vé, kdor ima dve očesi v čelu,
 In tudi jaz sirota zvedel to sem,
 Ko deklica me vnela je gorenjska
 Na plesu, ki se to popoldne snuje.
 Domači tu zberó se in pa stranski
 Mladeniči in zale vse mladenke
 In marsikdo, ki mož je ali žena
 In ni odrekel volje se še dobre,
 Ker pamet ima, gluh še ní veselju,
 Vedóč, da to ne kráti mu življenja
 In lajša le mu breme naloženo
 In da življenje ní samó trpljenje,
 Za kar bi radi storili ga črní,
 Vse proti volji božji in dobroti.
 Kdor je vesel, on póšten je gotovo,
 Čemernežu ne upaj pa nikoli,
 Srcé hudó v njegovih prsih tolče,
 In svetujem: ogiblji se ga z daleč!
 Le tukaj prvíkrat mi žal je delo,
 Da v plesu nisem nóg nikoli uril.
 E, Meta, to bi bil te jaz zasukal,
 Na mé vsi fantje gledali bi krivo,
 Na mé, na té, vrteča se po podu;
 Takó pa sám jaz glédal sem za tábo
 In zdihováł na tihem, ali zdihí
 Ušli so in prišli so le do tebe,
 In sluha, oh, zaprla ti jim nisi.
 Ušla si s poda, ples si zapustila,
 Vse kljubu vporu in vabljenju fantov.
 Dobila sva se. Kako bil sem bedast!
 Brez tebe ni biló mi níkdar bití,
 Edína moja misel tí si bila
 Podnevi in ponoči, bdé in speče.
 Zadolben v misli, držal sem se dómu,
 Le redkokdaj me gnalo je od hiše,
 In to le, ko prišél je ponedeljek,

Ta dan, ki trži dan je v Kranjskem mestu.
 Takrat pod vas sem čakati tebe hodil,
 Da skrivno vkup sva na semenj hodila
 Po stranskih potih, le namà poznanih,
 Da sitnim se umakneva zijaalom.
 In kadar šla na božjo pót si romat,
 Jaz tudi spél na góro sem se Šmarno,
 K svetému Joštu, gori na Višarje;
 In kadar nisem šél, vrnivši ti se,
 Gotovo si prinesla mi odpustka,
 In jaz sem mislil, da sem sam na svetu,
 In kralji, potentati cele zemlje,
 So proti meni zdéli se mi palčki,
 Jaz pak sem velik bil in vsemogočen
 In srečen in napihnjen v sreči svojí,
 A vse le v zdetju, v djanju ves ponižen;
 Zaljubljeni so včasih čudno čudni
 In kdáj pa kdáj še pamet izgubijo.
 Obračalo obraz je nekaj vedno
 Mi proti tam, kjer hiša nje je stala,
 In kamor šél sem, nehoté vodile
 Nógé kar so me proti njeni strani.
 Na onkraj bil vodé je kraj povišan,
 Preležal tam sem dokaj ur podnevnih
 V visoki travi, k njej z glavó okrenjen;
 Naučil sem se plezati po strehi,
 Sedél vkobàlj vrh hiše sem velikrat,
 Gledé na ljubo mesto nepomično;
 In če je kdo prišél in me je prašal,
 Zakaj sedim v višavi tej nevarni,
 Dobil odgovor lažne je besede:
 Da laglje gledam po goráh okoli,
 Bode lepo li vreme, ali grdo,
 Bode li stalno, ali premenljivo;
 A če zalezal kdo me je gosposkih,
 Navdušen kateri domorodec slavni,
 Dobil je ves romantični odgovor
 V besédah, po Koseskovo zvarjenih,
 Sestavljenih nerodno neslovenski:

„Umákniv nizozemskim se nižavam,
Izvolil séd sem na to nebotičnost,
Da kinč in kras narave pregledávam
In rajskomilo vidokroga mičnost
Stotisoč lépe drage domovine,
Preskrbne matere za verne sine.“

„Tam, kjer iz zlatosjajnega ležišča
Svoj vstan svetkuje svetli car podánski,
Vsevidno sonce, tam je sklad čerišča
Gór Kámníških, stolp silnoveličánski,
In Grintavec bolj gori gleda góli
V demantosnegoblesku náokóli.“

„A tukaj v družnem miru, v rajski slogi
Sosédujejo silni velikani:
Cvet Záplote in z divjimi brlogi
Strm Storžca z nevsahljiv'mi vodohrámi
In travorodne Križkogorske više,
Vetrov studenih še mrzleje hiše.“

„Od te strani oddalje zrè za námi
Trigláv mogočni, mene pozdravljáje,
Sè vsemí tremi sérími glavámi
Poklón éz gore semkaj mi kimáje.
Od daleč sivi oče z blagri venča
Na vis me hrepenečega mladen'ča.“

„Vesél je stavec ter se me raduje,
Ko vidi, da mi zemlja je prenizka,
Da níže sin se kvišku povzdíguje,
Da mika ga okrožje molnjebliska,
Da zmer po višem hrepeni in zeha,
Ker v stan ga jemlje nebobližnja streha.“

„In tukaj doli proti južni strani
Se snegobélita mi v sklen očésni
Šentjoška stolpa v slavi brunnoznáni,
Vse čarobudno v viši prinebésni,
Ki nam, ko tu zalóg meglá se zbira,
Postáneta nevihte burne vira.“

„Še bolj na jug meglà tu doli vstaja
 In stopa nad Ljubljano slavnoznàno,
 In mnogotroka mamica obdaja
 S tem krilom detobroj, da goni slano
 Od milih varovancev duhomorno,
 Na vsestran skrbno in na vse pozorno.“

„In tu pod máno žubori vodíca,
 Hči Storžčeva, tok Béllice studene,
 Vseh suhih, žejnih grl pojíteljica,
 Dramiteljica k delu za vse lene,
 Njé šuma dón je zvonka melodija,
 Vse kakor večna sferoharmonija.“ . .

In Bog ve, kaj sem skupaj še naklasil,
 Kar več ne vém in kar sem rad pozabil.
 In kdor je deklamacije to slišal
 In domoljubje v ták izráz odeto,
 Navdušen šél je stran od mene,
 Jaz pa za njím sem milujoče gledal,
 Ker ni razumel, kar sem mu povedal.

To bil je lep čas, nepozaben záme,
 Takrát vesele so mi tíčke pele,
 Takrát je bila v toku pévska žila,
 In tudi grlo ni se petju vprlo.
 Ko sva zvečer pri bledem svitu lune
 Sedela v vrtu tího pod drevesi,
 Takrát je luna glédala na naju,
 Žalíla se je, da ga nima solnca,
 Da nima solnca kakor ona mene,
 Pa je hitela, da bi skor ga vjela,
 Da bi biló ji, kakor njej pri meni.
 O, kratki so bili tí dneví sladki!
 Dekleta stvar so jako vedrovita,
 Živé, držeč se tistega pravila,
 Ki pravi: variatio delectat . . .
 In Méta je bilà ko pred dekléta,
 Pa drugega mladeníča objame,
 Ko mene spet od doma uk odžene . . .

O časi, časi, ali ste menjavi!
 Šent Ilna cerkve danes nisem videl
 In ne vesele notri družbe zbrane,
 Na mestu tempelj judovski le stal je,
 Iz njega je namesto godbe, petja,
 Rjula čudna krika na ušesa,
 Da groza mi srcé je kar prevzela,
 V oči solzé posili so stopile,
 In zdihnem: Bog, zakaj si to pripustil?
 Obrnem proč srcá se žalostnega,
 Pa dalje stópam, kjer je nekdam stala
 Očetova in meni rodna hiša;
 Tu živel sem nedolžne dni otročje,
 Tam gori naša sobica bilá je,
 Za deco nas in pa za stáro mater,
 Ki ž njó zvečer in zjutraj smo molili,
 Premájali molitve starodavne,
 Ki jih na pamet toliko je znala,
 Da vsaki dan smo v tednu drugo čuli;
 A bile so pobožne, táko mične,
 Da kmalu sem in rad se jih naučil.
 Tu gori nam je pripovedovála
 Prelepe, mične vsakovrstne bajke,
 Ali svetníka kterega legendo:
 Od svetega Matíja, ki ods'kal
 Očetu sí in materi glavó je,
 Kakor so Rojenice prisodile;
 Od svetega Mihéla, kak je prišel
 Pred sveto nebo duše vagóvat;
 Od svetega Tomaža, kakó v sodec
 Zabil je smrt in sedem let jo jéčal,
 Da sedem lét ljudjé nič niso mrli;
 Od svete Jédruti, kako so miši
 Napredena vreténa ji zglodáli,
 In druge svétne bajeslovne puče:
 Kakó gozdove Védomec preleta,
 In Veles krave varuje in vole
 In goni jih s planin nazój jeseni;
 In káke norce znal je briti Kurent,
 Kakó se je v nebesa sveta zmuzal,

Da zdaj je med izvoljenimi v raj,
 Da moja mati, to od nje zaznavši,
 Na pustni predvečer še danes móli:
 „Še'n očenaš in češeno Marijo
 Svetemu Kórantu na čast in slavo,
 Ki bode jutri njega god in praznik.“
 In zjutraj, kódar vstajala je zarja,
 Golčala je, da svit je to nebeški,
 Da je odlèsk presvete luči rajске,
 Ker rajска so takrát odprta vrata,
 Da hodijo skoz nje k ljudem na zemljo
 In spet od zemlje gor v nebеса sveta
 Poslanci božji, angeli čuvaji
 S poveljem, naj budijo nad človeštvom,
 Da zablodivši kam se ne zadene,
 In nosijo do Bóga sporočila,
 Kakó bili so prej ta dan otróci,
 Jeli poslušni, ali nepokorní.
 In ko sedéli smo na vrtu v senci,
 Okoli nas so róžice cvetéle
 In te smo brali, v vence povijali,
 Nad nami pa so tíčki podnebésni
 Prepevali si vsak na svoje grlo,
 In mati nam razkladala je pesmi:
 Od svetega Duhá jo kos prepeva,
 Kalín pa žvižga svet'ga Avguštína.
 Pod ónimle orehom v hladni senci
 Učila je poznavati me črke:
 Poglej jo tole: ta je kot očáli,
 Ki devajo na nós jih stari oča,
 Kadar popoldne ob nedeljah svetih
 Beró povest od mlajšega Tobija
 In časi od Svetinove družine,
 Tej črki, vidiš tukaj, *g* se pravi;
 Takoj za njo, poglej jo, vidiš tale,
 Ki kakor stol je starega očeta,
 Kadar na njem sedijo pri kosilu,
 Poglej jo dobro, tej pa *h* se pravi.
 Takó prispodabljáje, naučila
 Me več je v tjednu neg učitelj v letu.

In tamle kraj potoka sem postajal
 Na večer, ko zahajalo je solnce.
 Srcé za njim takó je hrepenelo,
 Da plezal na vrhunec sem drevesom,
 Da dalje bi ga videl ino gledal,
 Želěč, da zatonilo ne bi nikdar;
 In ko zašlò je tostran že za gore,
 Še gledal za odsvitom sem na Storžcu,
 In ko odlěsk izgine tudi tukaj,
 Poslál sem naših njiv škrjanca kvišku,
 Da gostolé se dvignil je nad goro
 In solncu nesel „Lahko noč!“ od mene,
 Ki po odlěsku tičku na perotih
 Odzdravila lepó mi „Lahko noč!“ je.
 Takó bi bil spomin mi še navájal
 Dogodbe druge zlatih let otróčjih,
 Ko so cvetěle rožice mi bele;
 Ali stopivši mož iz naše hiše
 Prežene ves spomin preteklih časov.
 Oh, hiša bila judovska je krěma,
 Kjer so Beljani, moji sovaščani,
 Zapili premoženje in poštenje
 In padli v sužnost neusmilnim dušam:
 Krěmar je bil nečeden dolgobrádec,
 Ki ljudomrzno zrl je izpod čela
 In duh dajál od sebe neugoden,
 Ki je natanko izpolnjával zakon:
 Množite mi se kot na nebu zvezde!
 Saj ljubil bi jih človek, pa ne more,
 Še vsi bili so kakor pred sto leti
 Na Poljskem, na Galíškem in Hrvaškem,
 Samo nesreča za krščane mehke.
 Preménili ta čas se kar nič niso,
 Lastnosti tiste vse so še imeli:
 Bili so varěni, dasi rok si niso
 Še tudi zdaj žulili z delom kakim,
 In modri dunajski časniki nemški
 Ostali na cedilu z Židovi so,
 Zastonj so si zamorca umivali,
 Zastonj? Težko, zastonj je davno mrtev.

Nevoljen judstva, prosim nove dobe,
 Naj spet me tej bodočnosti unese,
 In kakor me unese, brž poprašam:
 „Bo li resnica huda ta bodočnost?“
 In nova doba zmiga mi z ramama,
 Pa reče: „To sami Slovenci vejo:
 Gotovo, ako bodo mehkovoljni,
 Nikoli, bodo mož li svoje volje!“
 Izreče in od mene hitro steče,
 In sanje moje šle so poti svoje.

III.

Zaklela se je tista nova doba,
 Da mora mi srcé dobiti záse,
 In za doségo trdnega si sklepa,
 Volila si je vsakovrstna sredstva,
 Češ, mora iti, zlepa ali zgrda.
 Rešivši nepovoljnega me judstva,
 Stori me, da sem bil v Ljubljani šolec.
 Sedél sem v drugi šoli. Naš učitelj
 Večini nas je grozen bil mučitelj,
 Za njim smo s téžo svoja kola vlekli,
 Izpeljal ni jih, kdor kolés ni mazal;
 A kdor je mazal, da je le mazičkal,
 Todà mazéval, dobro je vozičkal.
 O duh ti deda mojega v nebesih,
 Odpusti, prosim, jezo mí tedanjo,
 Ki zgrábila tačas me je do tebe,
 Ko si pomogel rívati mi kola,
 Da srečno sem pretiral jo čez klanec! . . .
 Tu vnel si prvi ti mi dušo záse,
 Dremálov Janez, ker te ni učitelj
 Nikoli mogel v zemljepisu vjeti
 In v zgodovini ti do kraja priti,
 A tekla kola so ti brez mazila.
 No, kar je res, ostani le resnica,
 Ta hvala gre mu, da je znal in umel
 Razlágati nam srcu prikupilno
 Dogodbe časov, sveto zgodovino.

Še danes, Janez, vidim ga pred nami,
 Kako je stal in nam pripovedával
 Z besedo živo in plamtečim srcem
 O Husu, Žižki in obeh Prokopih,
 Junakih, da na svetu malo takih.
 In mi smo poslušali tiho, tiho
 Ter se jezili, ko prešla je ura,
 Ki nam drugač bilà je dolga, dolga.
 Zato mu ne zamérimo bahanja,
 Ki čuli smo ga tolikrat od njega,
 Ko smo gredoč iz šole ga spremljali,
 In nas je: „Kdo sem jaz?“ popraševal.
 „Gospod profesor, mojster Vi ste, mojster!“ —
 „A v čem sem mojster?“ — „Mojster v zgodovini,
 Gospod profesor!“ — „No, to tudi menim.“ —
 Umrl je. Vse nas je prevzela groza,
 Da nam uslišal Bog je prošnjo grešno:
 Ukrajšaj, Oče, zli čas naše peze!
 To grozo nam tolažila je vera,
 Da naša je bilà pravična prošnja,
 Pravična, ker nam jo je Bog uslišal.

Učitelja smo drugega dobili,
 Ki bil je še vrednejši spredaj e ma.
 Poznal ni domorodnosti nobene,
 Čeravno po imenu in po rodu
 Slovenec bil je, le ni bil Slovenec.
 Spačili meni Nemci so priimek,
 Oblekli ga v oblično spako „Wallantz,“
 Da s tem bi pol storili me človeka.
 Divják Valjavec pa obleke tiste
 Nositi dolgo mogel ni na sebi,
 Začela ga je garati po plečih,
 Pa je poskušal, bo li šlo jo sleči.
 Da, šlo je, toda malo s hudo težo.
 Učitelj navalí na mé neslanost,
 Že tolikrat prežvečene dokaze:
 Da z Bogom moja dedščina po stricu,
 Ta ki živi v Ameriki bogati
 In bo zapustil dolarjev milijon mi,

A zanj ne vem ne jaz in ne moj oče.
 „Že prav, gospod učitelj,“ jaz mu rečem,
 „Ko mi umrè v Ameriki ta striček,
 Bom vedel, kam po dohtarja ne hodit',
 Ki vodil bo in branil mojo pravdo.“
 In čutil in čuteval sem pozneje,
 Da je odgovor moj zares razumel:
 Iz ojníc je pehnil me večkrat z bičem, —
 Pripehal s težo sem do „poezije“.

E poezija! . . . Že imé lepó je,
 Lepó biló nam res je v poeziji,
 Kaj nè, Dremalov in Božičev Janez?
 Jeli, Nožarjev France, in vi drugi,
 Katerim ni še ves spomin potekel
 Na ljubega očeta Martinjaka?
 Počivaj sládko in z nebesne više,
 Kjer vživaš že za plodno delovanje
 Zasluženo med izvoljenci plačo,
 Krmili barke našega življenja,
 Da jádrali po tisti bomo poti,
 Ki nas je vroča tvoja domoljubnost
 Krmila nánjo z milim opominom!
 Ti nisi branil biti nam Slovencem,
 Le vsajal si ljubezen domovine
 V mladostna srca kljubu protisilstvu.
 Jezika sram te našega biló ni,
 Zatajal nisi svojega naroda
 Takrat, ko bil je greh Slovenec biti,
 In kazen je stopála za tem grehom.
 Kakó smo z vedrih lic ti brali radost,
 Ko je napočil časek blage nade,
 Da se naródom národnost bo dala!
 To bil je lep čas, ali samo časek,
 Svetloba meteora kratkotrajna,
 Ki le gostejša tmá za njo nastane.
 O blagor tebi, da doživel nisi
 Mrknjénja kratke meteorne luči!
 Preživel bi ga ti ne bil nikoli;
 Prebili tudi mi bi ne bilí ga,

Če vraža ne bi upa nam dajala:
 Za Rimcev srečno znamenje je bilo
 Če so letele z desne strane ptice.
 In lej, ko nam jemali so orožje,
 Prikrokalo vranóv je črnih dvanajst,
 In to od desne ravno nam nad glave.
 Spoglédamo se in si zašeptámo:
 Za dvanajst let imejmo potrpljenje!
 Molčali smo, pobešali glavé smo,
 In jaz molčé glavo sem v tla pobešal,
 Kar me za róko nova doba prime,
 Pa me unese tej morilni sili
 In nese me nazaj v. današnje čase
 In vodi me po motnem vsakod svetu.
 Očém me je nevidnega storila . . .
 Tako sedela sva v državnem zboru.
 Hudó so tu z jeziki se borile
 Tri ženske, tri žené junakosrčne:
 Svoboda, narodnost in nemčarija.
 V lepoti rajski prvi sta sijali,
 Po licu je bilà razlita jima
 Priljudnost mila in prijaznost zlata.
 Zažigali molčé sta vse, vse záse,
 Vseh dobrih srca vnela so se zánju.
 Oblastoljubci le in hudovoljci
 Strpeli niso njunega pogleda.
 Prevzetna pak bilà je nemčarija,
 Napuhnjena, ošabna in šopirna,
 Prešerna in strasti vsa hudih polna,
 Prepirna, samovoljna in nestrpna
 In težka, težka kakor centna vaga,
 Vse preziravna, sebe povzdigavna,
 Za višje se držéč od drugih bitje.
 Takoj bilé z gub čelnih so ji brati
 Lastnosti take, ki so vse, vse slabe
 In s temi je dajála največ škode
 Ta nemčarija blagi vsej Nemčiji.
 Bilà ni lepa; nje pogléd zavdával
 Poštenim dušam grozo in trepet je
 In čut nekako čudno nepovoljen.

Trdó se je držala nemčarija,
Le s težo sta jo prvi dve ugnali,
In že ugnana znova se postavi
Na nóge, zbravši si zagovorníka,
Ki naj ogluševál bi jej protivke . . .

In sanjal sem še dolgo in veliko
Tako lepo in prenebeški krasno,
Ko slišal to bi kdaj Slovenec právi,
Poslal bi mi za vsaki verz goldinar,
Poskakovál bi tri dni od veselja
In tri dni bi solzíce lil in jokal
Od angelske preradosti nebeške.
In jaz vam rad bi pravil še te sanje,
Samó premišljal rad bi ne na samem
Dobrote zdanje tiskovne postave;
In jutri še ne bom umrl, a jutri
Popihne morebiti blažji vetrič.

Zorin in Strelína.

Idila.

Prvi del.

Pri Brezarju menó prosó,
 Bog milost je ljudem ponóvil
 In ljubo žitce blagoslóvil:
 Latjé je polno in težkó,
 Od stavka bo čez mernik žíta,
 Družina skoz bo kaše síta.

Na podu lučice goré,
 Počéz je ranta vbíta v sténi,
 Da se za vpor mencév ne zméni.
 Ti sparoma okoli njé
 Snopjé otirajo z nogáma,
 Na njó vpiraje se držé
 Trdo z obema je rokáma;
 Fant deklico imá za par,
 Ki jo popelje pred oltar.
 Žívó vse: glasna govorica,
 Juk, smeh, grohót gre v kolobar,
 Iskrí veselje vsem raz lica;
 Povzdignjen v kotu kup visók
 Lepó zložèn je v redu čednem,
 In ž njega marsikak otrók
 Podaja snope v gibu vednem.
 Le dva pokojna, mirna sta,
 To je domači fant; Zorina
 Zovó ga, punčka je Strelina.
 Sosedova je hči; sešlà
 Takó sta prvíkrat se zdaj,
 Se zvidela, sprijátllila,
 Poséstrila, pobratila,
 Bog hótél, da za vekomaj!

Karkoli je mencev na podu,
 Za strujenje otrók sreá
 Nihčè ne vé, nikdor ne zná
 Za snidenje njimà po godu.
 A čas polagoma prehaja,
 Do polnoči več daleč ni,
 Juk, smeh, grohot mencèm zastaja,
 Nestaje vsem že besedi.
 Ko čmrlji zgibajo ješeni,
 Ko vetri zadujó studeni,
 Polahko se poizgubé,
 Ne vrne se, ki z gnezda gré,
 Zakrije ga mahóvna rupa:
 Tako razgublajajo raz kupa
 Otroci se domú vsaksebi,
 Edèn za drugim bo pospán
 In iz gumnà domú izgnán;
 Mehkó jih postelj v se zagrebi!
 Le tádva nista nič kaj trudna,
 Še zmerom bolj in bolj sta budna,
 Ta reč je za otroka čudna.
 Kup nižà se, do dna bo kmal,
 Prosó bo zdaj in zdaj ometo,
 Menèc je zadnji snop pobral,
 Pod noge z jezo babo djál
 Mrmráje: da te no, preteto!
 Končano; iz latjà prosó,
 Na podu ga je vse gostó,
 In oj, žoltí se kot zlató,
 Mencèv pa čaka že gotova
 Kaša pripravljena špehova.
 Večerje kraj. Vse šlo domú je,
 Povsod je tího, pokoj, mir;
 Le čuk in sova ne miruje,
 In frka okrog hiš topir. —

Na vzhodu poka rana zarja,
 Oznanja jutro, beli dan,
 In solnce, nebnega vladarja,
 Ki zbuja vse in zganja san;

Na delo giblje slednji stan,
 Vse, kar je mirno počivalo,
 Vse na nogah je, vse je vstalo;
 Otroci le in starci spé,
 Ker njim je treba mnogo spanja,
 Pokonci niso, še ležé,
 In marsikomu se še sanja.
 Strelinka tudi spi. Obráz
 Rdé ji solnčni žarki zlati,
 Ki jeli v spalnico vlivati
 So ravno svetli svoj okrás.
 Kot kri so lica ji rdeča
 In kakor gartroža cveteča,
 In zaljša še jih solnčni žar.
 Obličje pokoj kaže jasno,
 A mir srcé in dušo krasno,
 Ki v njo zalezal ni se kvar.
 Lej, smeje se, kako smehljá se!
 Takó smehljá se sel krilati,
 Ko k Bogu z rajskimi si brati
 Z lepó vestjó z zemljé ravná se.
 Ki vidi ga ta smeh mladičji,
 Se naredi mu tudi smeh
 Ter se naznani na obličji
 Se njega, ki ga tare greh,
 Do srca ga presune v živo,
 Zbudí omolklo vest s koprivo.
 Sanjá se ji: nebeške sanje
 Veselo vnemajo srcé,
 Sinočnjo sév že duh ji žanje,
 Ker sanje niso ništrec prazen,
 Ne kip samó puhlobo kazen,
 Od misli gónjene meglé,
 Ponoči dan so, vir iz duha,
 Ki dere hitro in počási,
 Šumi potiho in poglási
 In tího spet, da ni mu sluha,
 Sledí po prétoki svoj tír,
 Kar res je, s tem lepó strinjaje,
 Kar misli je samo izvir.

Sanjá se ji. O čem? O mir!
 Šeptá, glasove jezik daje,
 Poslušaj, čuj, kaj govori:
 „Zorin!“ zašápne, omolči.

Zorinu tudi vso je noč
 Strelina pred očmi igrala,
 In ko temo je solnčna moč
 S površja zemskega pregnala,
 Iz sanj zbudí ga dné prisvit;
 A te bilé so preživé,
 Da bi prešlé pred svitom dné,
 In sled bi bil jim ves izmit;
 Spominja se natanko vseh
 In jih vesel budé nadalja.
 Kako od misli ločil teh
 Bi srečnih se, ki ga nad kralja
 V veselju dvigajo sladkó?
 Kako bi pustil dobrodetje,
 Ki čuti ga srcé mladó,
 Dozdaj še nepoznano vnetje,
 Ki dušo sili kar na petje?
 In kaj je bil ta srčni vžig,
 Ki strnil je na prvi mig
 Dve mladi duši pretesnó?
 Billa sicer ljubav je to,
 Tako pa še ne gré ga zvati,
 Oboje dete premladó
 Je še, imé mu tako dati;
 A kaj je, pravi mi srce,
 Ki samo je to slast čutilo
 In zánjo vé predobro le
 Ter je ne bode pozabilo
 Do zadnjega življenja dne.
 Samo razloček med menój
 In med Zorinom in Strelino
 Je ta, da moško dete moj
 Ljubljenček bil je, pa jaz ino
 Sladkost enako ne poznam,
 In duša je še ni vživala,

Bazen takrat en časek sam,
 Ki ga potem ni več poznala.
 Jaz srčno rad njega imèl,
 On srčno rad imèl je mene,
 Od drugega ne bil trpèl
 Krivice bi nad njim nobene;
 In če ga zlo je kaj zadelo,
 Od njega me je bolj bolelo;
 Kar njemu je biló sladkost,
 Sladkost bilà je záme tudi.
 Kdor ni izkusil sam, se čudi,
 Al' pa sem jaz bil prepriprost.
 No, več ga solnce ne ogreva,
 Lehkà mu zemlja, ki odeva
 Nemilo mi ga davno že
 In ga ločila je od mene,
 Ki me boli za njim sreé
 Še zdaj, in bol se ne prežene!
 Zatorej sem, ko sem učil
 Kesneje se svetskih prigód
 In imenitnih móž usod,
 O zgodbi najbolj pazen bil
 Od Davida in Jonatana,
 Kako prijatelja bilà
 In trdno z dušama sta vdana;
 Ko sebe menil sem obà
 In živel v vseh dogodkih ž njima;
 In Pilad in Orést bilà
 Sta mojega izraz srcà;
 In tako sem, kar še jih ima
 Prigodkov zgodovina takih
 In kakorkoli tem enakih,
 Po sebi meril in s s sebó
 Prilikoval jih in pa ž njim,
 Ki z nezavdržljivo solzó
 Prezgodni grob mu le rosím.
 In tako kak pajderastijo
 Sem menil, grški običaj,
 Dokler v pregrešno hudobijo
 Prestvaril ni je umski zmaj . . .

A dolgo jima dano ni
 Biló se skupno veseliti,
 Strdí iz duše v dušo piti,
 Živeti vrsto lepih dni:
 Ves boljši sad je dozorèl,
 Približal se svetí Mihèl,
 Počitnicam on kraj podá,
 Učencem svítel grózd solzá
 Nabere pod kalné oči,
 Ko jim iti je iz vasí.
 Oča so rekli, da naj sin
 Študírat gre in v šolo hodí.
 Nagovoré ga: „Moj Zorin,
 Lej, kmet na zemlji je trpin,
 Trpin ostane, kar si bodí.
 Ti moj si, jaz te rad imám,
 Zató to v šolo popeljám.“
 Res materi ni vščeč ukrèp,
 Od sina loči se nerada,
 Ali ji svet je očev sklèp,
 In zlati up, presladka nada,
 Da sin ji bode za gospoda,
 Edini iz vsega nje roda,
 Jo potolaži, da se vdá,
 Najsi v očeh ne brez solzá.
 In kmalu sta se odpeljala
 Z očetom v stari Kranj drdrala.

Prijazno mestece je Kranj,
 Predmet še vedno mojih sanj.
 Tu živel sem mladostna leta,
 Mladostne ne, detinske dní,
 Veseli so mi ti bili,
 Nobena žal mi v njih nadeta;
 Zato sem rad obiskovál
 Še vselej ondi kraje znane:
 Najprvo, kjer sem stanovál,
 Ljudí, tačas mi srčno vdane.
 Čez dolgo spet grem tam enkrát
 Očká in mamko obiskát,

Izvem na bridko svojo žal,
 Da njo je Bog že v raj poslal,
 In on — s prestarimi očmi
 Spoznal in spomnil se me ni.
 A ko naznanim: Kaj, kedó,
 In on razume: Kaj, kakó,
 Poljubim sivo mu glavó,
 Oči so mu se razsvetile,
 Solzé so vanje mu stopile,
 Z desnico stisne mi rokó,
 Od radosti je trepetála
 In dolgo mojo potresála.
 Pristavi mi slonilnik svoj,
 Po sili nánj me posadí,
 Me po gosposki počastí,
 Ko bil služabnik on bi moj;
 Prinesti hitro vina reče
 In kračo ali svinjsko pleče
 In kruha hlebec belega,
 Kakor smo nekđaj jelí ga,
 Ter me gostuje ko sinú
 Čez dolgo prišlega domú. . .
 Vse cerkve obiskal sem zale,
 Najprvo svetega Kocjana,
 Ki velika je cerkev zvana
 Od množe prebivavcev male,
 A vredna kakor kdo pohvale:
 Iz gótiškega dimec doma
 Molí visoko v zrak glavó,
 Doseči hoče ž njó v megló;
 Okoli njega vedno roma
 Podnebnih kita pótnikov,
 Počítka kraj jim daje zvézda
 In ž njo visoki cerkve krov;
 Po pokah v turnu gnezdo gnézda
 Tišči se črnih krókavtov,
 Se več pa hodi nánj jih sest
 Iz spodnjih po pečinah gnezd;
 Pečine té so Kokri struga,
 Ki semkaj se spod gór vijuga.

Strašná je to globina ta,
 Kar zviškega ponižana.
 O dolgo pač že skale liže
 Da té je izkopala niže!
 Komunov je dovolj tu doli,
 Kopeli nam po sredi skal,
 Te skale nam bilé so stoli
 Za séd in za obleč vse kmal;
 Nad nami pa na dve strani
 Molele so strmé čeri,
 In kavke in postovke tam
 In kačji vred in gadji plod
 Imajo v dómpljah svojo kot,
 Zalázniškim nastran rokàm.
 In Rožnikranska cerkev vsà
 Je, kakršna je prej bilà;
 In danes še ko prejšnje čase
 Pobožne gledam tu obraze;
 Sprostira se odtod ozír,
 Da lepšega ti ni nikir:
 Od zdolaj suje siva Sava,
 Valovje tjà naprej podi,
 Deroča od vrhov Triglava,
 Kjer večni skoraj sneg kopni;
 Čez Gaštej nese tvoj pogled
 Te tjakaj proti Škoflji Loki,
 In gledaš planjo z griči vred
 Čez Šmartno, Bitinj, steg široki;
 Šmarjetna gora tu na pravi
 Ozira se naravno v té,
 In doli pod teboj v nižavi
 Ji pere savski val noge;
 In glej, še bolj na desno stran
 Se Bistriška odprè dolina,
 In hrib za hribom, skalni stan
 Nevtrgano do tik Bohinja.
 In Pungrad — da te šent imena! —
 Ima še vedno to imé,
 Prišla pa bodo že vremena,
 Ki zbríšejo nam spake te;

Tu rastle kdaj sta lipi dve,
 Bili sta kraju čast obe,
 Visoko vrhe pod oblake,
 Širokolistnih senčnih vej;
 A konec na tem svetu vsake
 Stvari le pride prej, al' slej.
 In tudi tu ozir je krasen
 Na zapad in na južno stran,
 Na Sorško polje, Sorško plan,
 In koder val šumi tu glasen
 Na levo tja do gore Šmarne,
 Marije kraj preblagodarne.
 Na levo se zavija Sava,
 V njo Kokra pod menoj se vliva,
 Od mej koroških silno spè,
 Ko gorskih se vodá nadmè
 Ter dere kakor zver divjana,
 Brežanom strah in šiba živa,
 Obrežje na okrog spodmiva.
 A tam, odkoder solnce vstaja,
 Je plan do tja, kjer vas Šenčuri
 Stoji brez dobre vode kraja,
 In dalje, da zaklene duri
 Ti Grintavca gore strmén
 Na štajerskokoroško stran;
 Na sever pak očesni sklen
 Dajè občudovati stan
 Ti Zaplate, strmé planine,
 Orjaškega Storžca pečine.

In ondi je Zorin prebival
 In prvega pouka dar,
 Pripravo za prihodnje vžival.
 Za uk imel je skrb in mar,
 A pridnost to in to marljivost
 Je zló poviševal spomin
 Streline in lastná zvedljivost;
 Podedoval je bil Zorin
 Po rodu svojem to lastnost,
 Katere bil nikdár ni prost;

Najglavniši pa ti spodbod
 Bilà si le, Strelina zala!
 In k dobremu vsemù navòd
 Si ti dajala; pot kazala
 Si ti mu, ki po njej naj hodi
 Naravnost, da na stran ne blodi.
 Bil maren je, ker ti za sé
 Si vnela mu mlado srcé;
 Boji se, da ljubav ne zvene,
 Prijaznost da ne spade v nič,
 Da koj ne pogasi plamene,
 Ki v njih se zanj talí deklič.
 Edino tebi le želi
 Po godu vsako stvar storiti,
 Na vsaki način vščeč ti biti,
 Ter drugih nema skor skrbi,
 Ko streči ti, da le imela
 Bi rada ga ko tebe on
 In tako kakor sam želela;
 On ve, da rada ga imaš,
 In ti, da tebe on, to znaš,
 In to je spet močan nagon,
 Da v uku ne zapne, ne neha
 Marljivost mu, korak do vspeha.
 In kadar ga domu iz mesta
 O praznicih privede cesta,
 Predava ji ves šolski uk,
 Strelina pa brez mnogo muk
 Je čitati ob kratkem znala
 In skoraj tudi že pisala.
 In toliko hitrejša bila
 Je v uku vsakem, ker delila
 Od njega se je vsa ji vaja,
 Ki vse imel je nje srcé.
 Zato so pa poučbe te
 Dajale ji stotero slaja.

In ona je bilà pobožna,
 Bilà pokoren ves otrok
 Roditeljem in vsem podložna

In jeze jim nikoli vzrok,
 In angelskega vsa duhá,
 Marijnočistega srcá,
 In vsi, ki so jo le poznali,
 Vsi složni so bili v nje hvallí.
 In tako njena ta pobožnost
 Je moč imela do njegá,
 Da zmedla mu se ni stezá,
 Dajala mu je večkrat zmožnost,
 Da stopal je za njo hodeč,
 Za njo gredoč, po njej živeč,
 In ona je bilá priložnost,
 Da znebil se napak je več.

Pod solncem ni ga brez napak
 Nobenega biló zemljana,
 Posebnost kako íma vsak,
 Ki čednostim je neka rana:
 Volján je duh, meso je slabo,
 Ne da ti razprostreti hábo.
 Zorin jih tudi ni bil prost:
 On primke rad ljudem dajal je;
 Pripravna je na to mladost,
 Posebno pa Zorin lehkost
 V nečednosti si tej príbral je;
 In ostra so imena ta,
 Ki on jih je dajal, bilá,
 Primerna vsa in prav zadeta,
 Da v občnost so bilá sprejeta.
 Nič prida ni navada taka,
 Težko znebiš se tega spaka,
 In če se le je kdó znebí,
 Po težkem jo zgubi borjenju,
 Drugače le, če kaj zgodi
 Posebnega se mu v življenju,
 Kar májhena je časi stvar,
 Samá na sebi brez pomena,
 Osebno pa je velik dar
 In torej reč predragocena,

Prigódljaj kaki, stvar vsakdánja,
 Ki nam pa le glasno naznánja
 Previdnost skrbnega Bogá,
 Ki modro vse in prav ravná.

Vakance so bilé. Domá
 V očetovem si rodnem kraji
 Je blizu bíval spet srcá,
 Pojilo ki ga z medoslaji.
 Bil čas je, ko po polnoči
 Budí rožljanje pol vasí,
 Ko trlice ročné rožljájo,
 Ko pridne tríce lan teró;
 Pestáče za noči imájo,
 Za dné se deca k njim zberó.
 Zorin k njim tudi prikoraka,
 Marljivost tric mu dobro dé,
 Marljivost, res ne kmal enaka;
 A zbádati se tric ne sme,
 Oné so tice tankokljúne,
 Njih jezik zakomúnjen ni,
 Imá napete ostre strune,
 Najlaglje jih dotik zbudí;
 Le varuj se, če ne, dobiš
 Priimek tak prišit na križ,
 Da boš zaripnil tja pod las,
 Ko v čas nezgóden kar na glas
 Zapóje ti ga cela vas.
 Strelina tudi je prišla,
 Lepó se je na smeh držala;
 Zorin jo gleda, hipno vsa
 Pozornost je na njó zbežala;
 A njej z obraza zgine smeh,
 Obrne se in gre Strelina,
 Ko tam bi ne biló Zorina,
 Od jame proč koraka v spéh.
 Kako je to? Kaj on je vzrok,
 Da tako brž je stran hitela?
 Ne on. A drugi kdo otrok?
 Ne. Vaša, tríce, zaboleta

Je primkovanja njo grdóst,
 Ne on; njega nikdár ni čula.
 Njegova to zazná bistróst,
 In lica mu je kri podplula,
 Zapeče ga, pa stopi v stran
 In važen zánj je bil ta dan,
 Trenotek ta, in ta trenotek
 Napake mu je bil razpotek. —

Dobil enkrát je v knjižicah,
 Ki ona je na njé molíla,
 Pri kipih in podobicah,
 Ki v knjige jih je poteknila,
 En kip, enò podobico,
 Z besedami podpisano:
 „Preljubi moji materi.“
 Zastanejo mu tripí vsí,
 Oči se s črk ne máknejo
 Solzé obráz zapláknejo.
 Pisala je Strelina to,
 Poznal je dobro nje peró.
 Lí ljubiš ti očeta tak?
 Lí ljubiš mater ti také?
 Odgovor: nak in nak in nak!
 In dostí je to zánj biló:
 Odsihdob bil je ves drugačen,
 Do starišev nič več ne mlačen;
 A njim je to ugodno delo,
 Srcé jim zmerom boljše grelo.

Drugi del.

Prišel je čas, ko slut se zbuja,
 Čemu ljudem sta spola dva.
 Zorinu isti slut nanuja
 Takisto ista doba ta,
 Obuja v njem se isti slut,
 In čas, ta čas je tudi hud;
 Pa mišljenje na njo nevelo
 Ga mnogemu je zlu otelo;
 Prijaznost, ki sicèr je bila,
 V ljubezen se je ta zmenila.
 Ne črti naj se vam nikar,
 Ki črti vam se, pre, ljubezen
 Ne mislite jo hudo stvar,
 Brez vse koristi samo kvar,
 Ne mislite si njo bolezen,
 Zdravilo je in celi rane,
 Očišča vest, budi zaspane;
 Odvrača od grdih razvad
 In vodi spet na prava pota,
 Ki v stran skrenila jih je zmota;
 O dober, dober nje je sad!
 In grehov, ki mladost težkó
 Se ogne jih, njega rešila
 Ljubezen je, ki jo zvestó
 Srcá je čistost zmer hranila.
 Spremljala ga je ta povsod
 In dala ni mu v greh se vplesti,
 Čuvála ga je vsakih zmot,
 Ki znajo mladi svet privesti
 V pogubo, ki jí vteči ni
 Lehkó nikakor več pozneje,
 Ki radost vso skali, zgreni,
 Lepó število let odveje,
 In ta, kar je ga še, ostanek
 Nevolja je in zgolj otožnost,
 Mu vest je os tenká šivanek,
 Ki zbadajo na vso ga zmožnost,

Bodó ga v dušo, v srce sklé,
 Skali se um in pamet zmanjša,
 Vsa dušna moč po vodi gre
 In skrči se in vsa, vsa stanjša.
 Tovariši so dostikrat
 Ga v studni greh skrivaj mamili,
 Da njim enak bi bil posili;
 A ni dobil ga v roke škrat,
 Ti angel si bilà njegov,
 Na pômoč si mu brž hitela,
 Ko bil je že plenú gotov,
 Nastave ti si vse razdela.

In leta dalje so letela
 Ko sprožena s tetive strela,
 Prišél je čas, ki vsem nastopi
 In gledu v svet zavés odklopi:
 Začnó v duh verski dvomi lesti,
 Skrivaj s početka líki tat,
 Hudó nadležni mladí vesti;
 Počasi ti se spnó za vrat
 In trdno se držé na mestí;
 Če so za čas bilí vkročeni,
 Od grehozdetja proč spojeni,
 Bilí le niso čisto streni.
 In vedno se je um boril,
 In tisoč je reči nastalo,
 Ki vánje se je ves povíl,
 In rešit jih srcé ni znalo.
 O čas mu je nastál grozán
 Notránjega s seboj prepíra,
 Od koder mu nemir izvíra,
 Ki neče se mekníti v stran.
 Težava je zares velíka,
 Gorje, gorje mu brez vodníka!
 A tisočkrat temú gorjé,
 Ki zlemu je prišél v roké!
 In ni imél Zorin vodníka,
 Da dal bi mu imé rešníka.

Mirú mu dvojbe niso dale:
 Od prve luči v trdi mrák
 Okoli njega so se gnale,
 Pa tudi sen je bil težák,
 Ker duh ne spi, le dan nadalja.
 In za pošastjo gre pošast
 Peklenskega pred njega kralja
 In hodi mir in pokoj krast,
 In vedno se vrté pred njim,
 Ne jenjajo vesti mu klati.
 O ti Zorin, ne veš, da Rim
 Imá to moč, jih preč odgnati?
 In to, kar Rim veli? Zorin,
 Da néhaš biti tak trpin,
 Ne boš li rabil ta darila?
 Saj matere si vendar sin
 Najmilíše, le brž pod krila
 Pribeži njena, tu dobiš
 Nazaj srcá mirú sladkost,
 Izdereš s tem iz duše ost,
 Pritisneš s tem na vest obliž.
 Pribežal je in res dobil
 Nazaj srcá mirú sladkosti.
 A dolgo ni ga slaj pojil,
 Zagazi v prejšnje spet grenkosti.
 Vse kaže, da zaup njegov
 Do matere je bil preplitev;
 Pomoček, ki je sam gotov,
 In pot, edina pot v rešitev
 Iz slednjega kí zla peljá,
 Iz čistega mu ni srcá
 Izvirala plamnà molitev.
 Zakaj ni strt mu mislí dar,
 Da težka mu je vera stvar?
 In spet je blodil kakor pred
 In taval po gosti temoti,
 In zemlja je pod njim in svet
 Se zibal v teh dvomóv strahoti.
 Odrečí se je pač težkó
 Temú, kar se je v nas vsejalo

Izmlada od otročjih let,
 Ko nam odpri se je ta svet,
 Kar grelo nas, kar nas je žgalo,
 Pojilo nam uhó, okó,
 Nam up in strah dajalo.
 Lehkó verjameš, tak nemir
 Da je neizrečeno hud;
 Lehkó verjameš, tak prepír
 Notranji da je grozno ljut,
 Ko um pogublja ti nebesa,
 Predsódkov se tesnih otrésa.

Vakance so bilé. Domá
 V očetnem sí domačem kraji
 Je bival blizu spet sreči,
 Odkoder mu je vrel najslajši
 Občut, ki ga je kdaj imél,
 In z rádostjo vsegà navdajal
 In s kupico medú napajal
 In bil je vzrok, da zdaj trpél
 Notranji je prepír ložeje.
 Zatreti pa se le ni dal,
 Prihajal je na dan urneje
 In vest mu je še huje žgal,
 Če sam je bil, ko nikdar preje.
 In enkrat v misli ves vtopljen,
 Ki prost od njih ni hip obèn,
 Pristopa v cerkev razsvétljeno;
 Oltar s podobo vánj vloženo
 Device, ki je nam rodila
 Njegà, ki ga pobožni svet
 Že moli skor dvetisoč let,
 Oltar ta kiti vencev sila,
 Ki brumna jih je roka zvila.
 Pobožna v cerkvi množ ljudi
 Prepeva slavo, čast grmi
 Gospé, ki nikedar se ni
 Branila bití vernim mati,
 Ki vsem pomóč, poslúh delí,
 Ki hočejo njej v bran se dati.

Obhaja se veseli god
 Nebes kraljice, Vel'ki Smaren,
 Ki verni ga praznuje rod,
 Za dan časti ga blagodaren.
 Obhajali so ga lepó,
 Pobožno, kar se dá slovésno,
 Zamaknjen kipel duh je sto
 In sto zažganih src v nebésno.
 In pred oltarjem mož častit,
 Služabnik večnega Bogá,
 S svetostjo mašnika oblit,
 S ponižnostjo obdan duhá,
 Obhaja tistega spomin,
 Ki sama je ljubezen živa,
 Ljubezni otca ljubi sin,
 Ljubezen plamna nevgasljiva,
 In pa gospé spomin, ki mati
 Ljubezni je bilà odbrana,
 Ki nikdar ne nehá kazati,
 Da čast ta ni zastonj ji dana.
 Tik luči v cerkvi luč gori,
 Da čisto vse je v njej svetló,
 In v enem žaru vsa bleščí;
 In vrh tegà in čez vse tó
 Še solnce sije ravno v lice
 Podobe božje porodnice.
 Poldanska v srcu vseh svetloba,
 Le v enem je temota groba:
 Zorin ne vidi, ni krasú mu,
 Ugrabljen mu je glèd očí,
 Na sluh za úho ni glašú mu,
 Pobožnosti za srce ni,
 Občutki so mu zadremali,
 Ne ve, če čuje, ali spi;
 In kaj se na okrog godí,
 Zidovi nemi vred s klopni
 Povedati bi preje znali.
 Duhovnik mašo zdaj končá
 In „Ite, missa est!“ zapoje,
 A ministrant nató po svoje

Se „Deo gratias!“ izžebrá,
 S čežinom potlej pozvončkó.
 K oltarju svet pristopa bliže,
 Pokleka na stopnjé najnižé,
 Kjer živi Bog se jim daruje,
 K ubogim se ljudem znižuje.
 Strelina najnazadnje pride,
 Da sprejme najzlatejši dar;
 Zorinu k njej pogled uide,
 Ospè ga rdečice žar,
 Pa gleda, gleda, a ne trne,
 Oči nikamor v stran ne zvrne.
 Nikoli videl ni še take,
 Današnji še nikdár enake,
 Mu vsa se premenjena zdi
 In lepša od vseh prejšnjih dni.
 V odelu kakor sneg je belem,
 Skup sklenjene roke imá,
 In vidi po držanju celem
 Se snežna čistost nje sreá.
 In zdajle se, poglej, obhaja,
 In najbolj zala ta je hip:
 Vsa angelček odzgor iz raja
 Spod sence paradiških lip.
 Zorin se sklóni k tlom z glavó,
 Z rokami si obraz zakrije,
 Curí mu solza za solzó
 In dvojbe ž njega vse omije.
 Spet veren je in v njé svetosti,
 V svetosti njene globokosti
 Se vtáplja in takó vtopí,
 Da v rajú mu se duh zbudí . . .

Visok je tron Boga očeta,
 Ki družba ga okroža sveta,
 Je dragocen čez ceno cén,
 Belejši kot slonokoščén,
 Iz rude ni, ki hrib je dá;
 Kar teka po stvarjenja širu
 Svetóv po vedno istem tiru,
 Kar gričev je in kar gorá,

Te rude v njih je ni pa ni;
 'Od zlata stokrat bolj lešči.
 Bog oče tu sedi v visosti,
 V neizgovórni visokosti,
 Ves neopisna veličast,
 Vánj zreti le je slast nad slast.
 Bog sin na desni mu sedi,
 Sedi na tronu ravno takem,
 Kot oče v krasu ves enakem,
 Z očetom ena visokost,
 Z očetom ista veličast,
 Enaka za oči sladkost,
 Enaka za vsa srca slast.
 Obraz in lice mu žarí
 Od luči, ki nam znana ni,
 Ljubezen sama v njem plamí,
 Obsežna dobro vseh stvari.
 In sveti Duh kot óna Bog,
 Nad Bog-očetovo glavó,
 Kot oče sam, kot sin sam Bog
 Z očetom, sinom ves enó,
 Z očetom, sinom visokost,
 Z očetom, sinom veličast,
 Enaka za oči sladkost,
 Enaka za vsa srca slast.
 Na levi roci Bog-očeta
 Sedi Marija, mati sveta,
 Vseh milosti je sama milost,
 Vseh milosti je preobilost.
 Krog tronov legijon legjonov,
 Krog tronov milijon milijonov
 Vrstí se angelcev ministrov;
 Devet je korov teh ministrov,
 Vsak kor imá milijon milijonov.
 Od zad je pa razšír brez kraja,
 Očestvo blagih sapíc maja.
 Tu duše so izvoljenih,
 Na zemlji kdaj ljudi pobožnih,
 Oko ti ne pregleda njih
 In jezik ne prešteje jih

Teh trum števenju nepodložnih;
 Iz vseh so časov in strani,
 Iz zemlje in iz vseh svetov,
 Iz vseh narodov, vseh stanov,
 In vse se, vse se veseli
 Tako, da moči reči ni;
 Največja je pa vsem sladkost,
 Da gledajo, da zró visost
 Neskončnega gospod-Bogá.
 In angelci trobéntajo,
 Veselo muzicirajo,
 Dušice lépo rájajo,
 Z veseljem se napájajo,
 Ki slišalo ga ni nihó,
 Ki gledalo ga ni okó,
 Ki ga čutilo ni srcé,
 Ki ga dajó nebesa lé.
 In sedežev je še veliko,
 Še praznih, še pripravljenih,
 Z imeni teh zaznamjanih,
 Ki še žive in večno díko
 Prejmó šelé, ko tu zaspé,
 Otepši s sebe prah zemljé.
 Te angelci pristavljajo
 In zmer nové napravljajo,
 Iz néba v nébo hodijo
 In duše svetih vodijo
 Pozemeljskih ljudi umrlih,
 Živečih zmer v krepostih vrlih;
 Ali prinašajo vesti
 O krépostnih Bogú ljudeh:
 Kako so neki prav sveti,
 Kako mrzi se drugim greh.
 Strelinín angel varih zdaj
 Pristopi k tronu Bog-očeta
 In stopi na povišan kraj,
 Da sliši vsa družina sveta,
 Omolkne vsaki glas tedaj:

„Aleluja in hosana!
 Čast in slava se tí poje

Od zemljé in vseh svetóv;
 Aleluja in hosana!
 Slavi tebe stvorje tvoje,
 Zna, da oče si njegóv;
 Aleluja in hosana
 Aleluja in hosana!
 Ni je duše na Slovenskem,
 Ni je duše tam na zemlji:
 Kakor duša na Gorenjskem —
 Sporočilo blago jemlji —
 Ni svetejše od Streline,
 Vsa nedolžnost, vsa svetost
 Čast slovenske je mladine,
 Čast za vso svetá mladost!“ . . .

In angel nje je ves vesel,
 Tako, da bolj ne more biti,
 Da dalj ne maga jim znaniti;
 A hoče Bog, in že prejel
 Je slednji rajski člen družine
 Vest pričesti lepé Streline,
 In po nebesih zagrmí,
 Da konca več in kraja ni,
 Vse rajsko društvo živo vneto:

„Sveto, sveto, sveto:
 Aleluja in hosana!
 Večna slava ti dajana,
 Aleluja in hosana,
 Sveto, sveto, sveto!“

In cimbale zvoné in trombe
 Nebeških godcev sto in sto,
 Veselih dane te opombe,
 In godejo tako lepo,
 Da tako živlega veselja
 Nobena ne preseže želja;
 Ni slišalo ga še uho,
 Ni videlo ga še nebo.

Čutilo ga še ni srcé,
 Nasiča polno vseh željé.
 Bog-oče se na smeh drži,
 Bog-sin in sveti Duh žarita,
 Mariji ves obraz lešči,
 Obe se lici vsem svetlita;
 In angelci se vsi žaró,
 Najbolj pak angelj varih nje,
 Družina vsa na glas grme:

„Aleluja in hosana!
 Čast in slava se ti poje
 Od zemljé in vseh svetóv;
 Aleluja in hosana!
 Večna slava ti dajana,
 Slavi te vse stvorje tvoje,
 Ve, da oče si njegóv,
 Aleluja in hosana!“

In še grmi, pa le grmi,
 Da konca več in kraja ni:

„Sveto, sveto, sveto,
 Sveto in presveto!“

Zorin kras gleda, sam svedók je,
 Kako časti nebó Strelino,
 In vidi, kaj češčenju vzròk je
 Bogú z nebeško vso družino;
 Spomin mu hud na pamet pride,
 Nesrečen mu zavzklik nide:
 „O kako bo šelé z menó,
 To bo veselje, oh veselje,
 Ko z mene vrelci solz speró
 Vse grehe in vse grešne želje;
 Ker bolj se veseli nebo,
 Ob enem, ki se spokorí,
 Kot o pravičnih skoraj sto,
 Ki treba jim pokore ni!“

A joh! Nesrečna misel ta
 Namah zmešli mu vid neba,
 Kar zgane se in raj zgnbi,
 Na zemlji se mu duh zbudi.
 To je napuh, napuh, napuh,
 Odpuhaj ga v nepóvrat jug! . . .

„Strelina, oj, ojoj, Strelina,
 Ti nisi nič več last Zorina,
 Ti vsa ponižna, angel svet,
 A jaz ošaben meh napet!
 O proč je proč, za zmerom proč,
 Povraček k tebi ni mogoč,
 Te vreden nisem bil nikdar!
 O misli ve! — Nikar, nikar . . .
 Kaj češ? . . . Drevesce je vdušeno,
 Ne bo nikoli več zeleno!
 Strelina, zdaj si pač Strelina,
 Vstrelila si na smrt Zorina.
 A kaj Zorin spet njo dolžiš
 Ter sam si kriv, kar zdaj trpiš;
 Zorin, Zorin, gorje Zorin,
 Dozorel, zrel si za pogin!
 Strelini biti zoren dan,
 Strelini jaz, prevzetna misel,
 Jaz zoren dan? O mračen dan
 Strelini jaz! Glodavna misel!
 Kaj češ? . . . Drevesce je vdušeno,
 Ne bo nikoli več zeleno!“ —

Ne prašaj me, če spet sta kdaj
 Se združila in vkup prišla?
 Ne vem; to vem da rodni kraj
 Ni videl on nič več od zdaj,
 In njega ne rodbina vsa,
 In ona, kje je, kaj je ž njo?
 Za njó sledovi pač tekó?
 Več videlo je ni okó,
 Nič čulo ni o njej uhó.

Zora in Sonca.

Romantični epos.

P r v i s p e v.

Kaj opravkov ima danes
 Dvorski v gradu brez odmora,
 Da jih pol ne premaguje
 Množ domačih slug storoka,

Da biló je iz sosestva
 Jih privzeti silna noja,
 Pa še vedno vsem zahtevam
 Komaj komajčko zadošča,

Pa se trudi, da za svatbo
 Gostba sjajna bo gotova,
 Da sporeči ji najmanje,
 Kdo imèl ne bode vzroka.

Don Almiro se je vrnil
 Vendar z viteškega pota,
 Da na kraj, se zdi, dospela
 Enkrat bloja je njegova.

On je blodil po deželah
 Od naroda do naroda,
 Prag dvoróv je prekoračil,
 Kar imá jih vseh Evropa.

Gospodična marsiktera
 Je bogata in cvetoča
 Zrla v óči mu z željami,
 Da bila bi mu zakonska.

A do danes ni nobena
 Našla v srce mu otvora,
 Ne stopí se in ne staja
 Mu ledena v prsih skorja.

Kar ga sreča zgododelka
 In pa višja božja volja
 Na Gorenjsko tja zanese,
 In tu vstavi mu se bloja.

Stopil v grad je bel in zidan
 Blizu tam, kjer bistra Kokra
 Mem' podi valove šumne
 In pod Kranjem v Savo bobna.

V gradu tem v najlepšem cvetu
 Je cvela prelepa roža,
 Ki po dneva navestnici
 Ni zastoj se zvala Zora.

Ni umel Slovenke vitez,
 Gosposdična ne Španjolca,
 Toda Amor tolmačitelj
 Je ljubečega veseljstva.

Iz zemlje je šla Slovenske,
 Da postane španska dona,
 In voščila so spremljala
 Iz vsega jo src podloštva . . .

Sto svetilnikov razsvitlja
 Sobe krasnega poslopja,
 Po dvoranah nočna tmina
 Premenila se je v poldan.

Če od luči premenila
 Ne bila bi v dan se noč ta,
 Premenila jo bila bi
 Vsaka dona in senjora,

Ker lepota vsa na glasu,
 Kar ima jo Španijolska,
 K don Almiru se je zbrala,
 Da mu svatbi bo navzočna.

Ne da bo navzočna svatbi,
Vse iz družega le vzroka:
Radovednost jih je zbrala,
Kakšna pač je dona Zora;

Kakšna neki je ta tujka,
Ki od nje lepote polna
Vse široke deželé so,
Slednji grad in slednja kočá.

Gori v gradu se razlega
Glasna, hrumna, bučna godba,
Poje pavka in trobenta,
Da bučí do nebosklopka.

Prišel tisti je trenotek,
Ki nasitil bode množta
Radovednost in utišil:
V sobo stopí dona Zora.

Da osupnost bi opisal,
Ki nastala je od vstopa,
Le pomisliti ni treba,
Pač za trud biló bi škoda.

Eden glas je šel po društvu:
„Vse lepote ta je krona,
Take nima cela zemlja,
A nikar le Španijolska!“

Na ušesa je šeptala,
Resolutno doní dona:
„Potemnele smo, sestré, vse
Od prihoda tega sonca.“

Moških hvala je pravična,
Pa ji ni ne ena sprotna,
Da molčé jo odobriti
Za nobeno ni pokora. —

Dona Zora, dona Zora,
 Ali kvar ne bo in škoda
 Prikalivši dozorela
 Iz prehvale tega zгода?

Don Almiro, don Almiro,
 Bo li dosti ta poroka,
 Da te z doma ne izvabi
 Nova sla po čudoblodkah?

Béži stran, hudobna misel,
 Béži, zlobe polna somnja!
 Don Almirova ljubezen
 Je prečista in prevroča.

* * *

Nebó je jasno, čist je zrak,
 Vso pustil je zavist oblak,
 Da sončece bi kril očém,
 In zemskim sije vsem stvarém,
 In ž njim oživlja stvor se vsak.

Raduje se človeški rod,
 Naravi celi sam gospod,
 Srcé človeku gre na šir,
 Iz srca vre mu petja vir,
 A petje znani dušni mir.

Razliva rádost dné mu kras,
 Zato se veselí na glas;
 Vremena kras, vremena stud
 Močno človeku stresa čud,
 Da je kroták in dívje hud.

Pa pride dan oblačen, grd,
 Na čelo vreže ral ti mrd;
 Ki bil vedrih si večeraj lic
 In čela brez sledú meglíc,
 Pritiska dnes te toge žrd.

Se vreme premení čez noč,
 Odname jugu sever moč,
 Premolkne on in ž njim vihar,
 Spet kralj je svetli sonca žar,
 Čemernosti več ni ti mar.

Izgine z neba siver črn,
 Izruje ti iz srca trn,
 Povrne ti se blisk v očéh,
 Povrne ustom sladki smeh,
 Imèl bi žalost kar za greh.

Na stran odvržeš jok in stok,
 Več srcu ne grozi ti pok,
 Vse gre špod rok ti kakor blisk,
 Ki včera j vzrok je bil ti stisk,
 Okrenjen jok je v pisk in vrisk.

Pa si vesel ko mladi maj,
 In sam ne veš, čemu, zakaj
 Ta dan cedi ti pelin med,
 Nažanješ rož, če drač greš žet,
 Zlató ti bode vsaka smet.

Da taki dan se nam je dal,
 Vesela ga je vsa žival,
 Ki Bog ji je za stan odbral
 Preljubi naš planet zemljó,
 Na njej kraj kopni, zrak, vodó.

In vsaki ud planeta tud'
 Brez nog, brez kril in brez plavut
 Dné krasnega je ves vesel;
 Le enemu veselja čút
 Od dné tegà se nič ni vnel.

To je mladenič jak in čvrst,
 V najlepši dobi moških let,
 Krepák in pravi gorski brst;
 Na licih mu na šir razdet
 Je krasen zdravja vonjav cvet.

Telesne mu postave rast
 Lepoti moški dela čast;
 Ko jelka je raván, tenák
 In čil in zdrav, močán, krepák,
 Da zvráča nanj poglede vsak.

Kaj srečo mu denès kalí?
 Med radost kaj mu trosí strup?
 Je vkanil lí ga dober up,
 Njegovih se otél pestí,
 Misleč, da ga močno drží?

Globoko v misli ves vpletèn
 Pobeša kar glavo na níz,
 Na zemljo vpíra gléd skaljèn,
 In slep je za najbližnjo blíz,
 Pač hud ga mora gristí gríz!

Ustavi hojo, slep za krog
 Stojé strmi v potoka tek,
 Potoka tek hití skoz log,
 Vesel mem' olš in vrb in smrek;
 Zastonj to: v njem letí vse prek.

Potočni ljubošumni val
 Veselja sluhu ní dajal,
 Ne pazi danes vid očés
 Na mični tam valovja ples,
 Obrne od vodé se kmal.

Korači dalje v sé zaprt,
 A daleč ga ne vodi hod,
 Majal ko bi pod njim se pod,
 Postane, sede dol na prt,
 Zeleno tu po tleh prostrt.

Sedí nemično tu na tléh,
 Ko bi prestal mu sklepov gib,
 A kri, ko ne še v prejšnjih dnéh,
 Mu dirja, da v minutah dvéh
 Naštel bi tisoč krvnih bib.

Prevzame do ljudi ga grust,
 Zavrè mu v duši, crè, kipí,
 S čeljusti dvigne mu čeljust,
 In sóžnjiku s tem dá izpust,
 Ki naglo od ondod zbeží.

Globoki mu srcá tomun
 Z besedami plitviti jel,
 Počasi v roke gosli vzel
 In láhko peti je začel —
 Izvabil z lokom glas iz stran:

Junak je šel na goro stat,
 Da vidi spodaj beli grad .

„Meglíca v dolu, béži stran,
 Da vidim tukaj dol na plan.

Odpuhaj, veter, mágli čad,
 Da videl se bo beli grad,

In v belem gradu par očí,
 Ki grad se ves od njih žarí;

Da vidim lepo grajsko hčer,
 Ki mene ljubi brez primer.“

Popuhne veter, močni dih
 Megló spodi na prvi pih.

Meglíca ta zbeží na stran,
 Da vidi se tja dol na plan.

Megli odpuha veter čad,
 Da videl se je beli grad,

In v belem gradu ljubica,
 Ki je grlíla — družega.

Umolkne, proč je gosli dél,
 Zastokal, dvignil k nebu zdih,
 Za vse okoli njega tih,
 A njemu zdi se kot na vžig
 Izgnan iz ust kanonu strél.

Zakaj je zdihnil prehudó?
 Zakaj v ta hrib je vpri okó,
 Pogled poslal tja gor na vrh
 Sverép in mrk, da zdèn ti srh
 Je drl čez polt, ki zrl si tó?

O grič, o holm, vrhunec tvoj
 Je tisti bil, ki šel je nánj
 Junak, sladkih napolnjen sánj,
 Ki pač ni mislil, kakšnih noj
 Števalo vrh ta vlil bo vánj.

In ta junak je sam on bil,
 Sam svojo je zapel povest,
 Zapel je bol, ki duh moril
 In vzel mu je srcé v posest,
 Sodrug s početka trdno zvest.

Dà, v onem bélem gradu tàm
 Cvelà je Zora, kras devic,
 Kakor je roža kras cvetlic,
 Iz nje oči je bral puščíc,
 Da meri nánj in ne drugàm.

Zaljubil se je vánjo ves
 In nikdar mislil ni na kes;
 Zakaj bi pač se bil kesal?
 Čemu biló bi pač mu žal?
 Saj nezvestobe ni poznal.

Zakaj si tak imèl v njo up?
 Pa ne bi pokoril se zdaj,
 Imèl bi v srcu mir in raj,
 Kar vrgel si od sebe v kraj
 In dal si tako dober kup.

O grajavec, kje tvoj je um?
 Ni take li te graje sram?
 Kaj sebe nisi grajal sam,
 Ko svetni te je gonil hrum
 V samotni gozd slapú pod šum?

Srcé hudobno ti imaš,
 Da kar hudobe vse kipi,
 Da kriti zlosti še ne znaš;
 Kaj pač od njega te boli,
 Da mira mu od tebe ni?

Odgovor daj, čemu molčiš?
 Kaj jézik za zobmi držiš?
 Se pač resnice ti bojiš?
 O, da, da, za resnice slúh
 Obrékavec je topouh.

Zaljubil se je v grajsko hčer,
 Ni stavil mu graščak ovér,
 Saj bil je korenjak on čvrst,
 Ki bal se Turkov ni nikjér,
 Le mel jih je ko lémež prst.

Junaštvo to je cenil Běč,
 Pa dvígnil ga je v plemski stan,
 Mu viteštva prepasal mēč,
 Za last mu dal posestva věč
 In grad in pa podložnih dlan.

Razširjen bil je glas njegov,
 In slavo hrabrih moških del
 Hvaležni mu je narod pel,
 Ker v boju ni poznal strahóv,
 Pa mu junak veljál je cel.

Podložnik on je gradu bil
 In svojih gospodar ne sil,
 A dal mu je s Turčinom bój,
 Ko strl je divjí trop in vój,
 In sreče in stanú prestrój.

Kot roj čebel iz sebe sul
 O polni paši čvrst bi ul,
 Tako je iz Bosne paša drl
 In tja v Slovensko stran prirjul
 Na brezštevilno tisoč grl.

Brez mnogo stavljenih zaprek
 Je šel plené, neté, moré,
 S krvjo znanéč si sled in tek,
 Neslišano tvoréč gorjé,
 Da obupávajo ljudjé.

In šel je kakor Davor drz,
 A ljut ko sam peklenski bés
 In kakor silna burja brz,
 Da vneti po goráh se lés
 Ni vtegnil za zloznamení krés.

Pridrl je kar na nos na vrat
 Pod lepe Zore beli grad,
 Takó na brž, takó na speh,
 Da časa ni biló za beg;
 Obsul je grad od spred in zad.

Upor je vsaki bil zastonj,
 Ker kamor le je ségel vid,
 Zazrl le tmó je mul in konj
 In prah in blisk jim spod kopit,
 S sovražnikom ves kraj pokrit.

Kdor diše v gradu, ta je rob,
 Turčin je divje hud in zlob,
 Od biča brizga kri pod strop,
 A biča s kruto on rokó
 Graščaka, posle in gospó.

Počiti paša nekaj dni
 Utrujenim ljudém velí,
 Pa stretí prec ne sme se grad,
 Ker paša sam gre v njega stat,
 Polmesec kmalu z lin bleščí.

A mesto polumescu tu
 Odloženo je kratek čas,
 Le dva dni tam je sjeti mu,
 In sname se, zidovi, z vas,
 A vam pa počrni obraz.

Gorjé ga vam odsojenim,
 Kadil iz vas se kmal bo dim,
 Kar ognju vas ne bode ròp,
 Zbesnelcev vas poruši tròp;
 Bostè li kljubovali jim?

Odsodil je takó Turčín,
 Da grad razspè na kup zvalin;
 Kakó je pa odsodil Bog?
 Preprečil li bo grozni čin,
 Ali še več poslal nadlog?

Odložil to je Turek pač,
 A ne Bog: grad ne bo pepel,
 Pa tudi Turek ne vesel,
 Prejenjal bo kristjanom plàč,
 Turčínu bo se joj začel.

Obudil se je že rešnik,
 In ta rešnik je narod sam,
 Ki v gore ga je vgnal hudnik;
 Zaveda se iz prvih mam,
 Plašljivosti ga grize sram.

Ohrabil jim je vpali duh
 Jetnikov revnih grozni stan,
 Ki gine jim svobode dan.
 To vpíje, to kričí na sluh,
 To seka srcu tisoč ran.

In kar poskrito v prsih tlí,
 Mladeníc v živ plamén zbudí,
 Navdahnjen stopí med možé
 In živo jim takó golčí,
 Da slednjemu zažgè srcé.

Če v dvomu je kedó še bil
 In ni še na odlók pristál
 Od nótrnjih nasprotnih sil,
 Iz duše mu je dvom pregnál,
 Ko v té besede je zavil:

„Kaj čakaš, kaj pomišljaš, mož,
 Ki Turek ti ženó je vjel;
 Odločil li se brž ne boš,
 Ne boš orožje v roke vzel
 Najdražji ter si plen otel?

Kaj čakaš, kaj pomišljaš, sin?
 Očeta ti je vgrabil volk!
 Kaj to? Kaj ta pomeni molk?
 Verig robóv ne čuješ golk?
 In tebe plaši še Turčín!

Pomišljaš kaj si še, junak?
 Nevesto ti je vjel divjak;
 Oj, kako nisi nič krepak!
 Ljubezni mrzle to je znak;
 Ohrabri se pa bodi jak!

Kaj čakamo z lenó rokó?
 Tegà, da deca, vzeta nam,
 Se križu odpovejo tam?
 Zato jih Turki proč ženó,
 Da sveto vero jim zatró.

Želiš li, oče, dati hčer,
 Da v harem jo Turčín zaprè
 In ž njo rodi neverne pse?
 Trpiš li, da za deda te
 Stori unukom krivih ver?

Želiš li, oče, tvoj da sin,
 Želiš li, brate, tvoj da brat
 Odkrsti se in bo Turčín,
 In ko odraste, da takrát
 Morít se vračal bo svojät?“ . . .

Iz prsi vsem pregnan je dvoj
 In enoglasno sklenjen boj,
 Nocoj napasti turški roj,
 Da bo sovražnik ali strt,
 Njim zmaga, ali slavna smrt.

Mladenič je za vója zbran,
 Pokornost so prisegli mu,
 Doklèr ne bode boj končan
 In Turek iz dežeze zgnan,
 In tamkaj smrt, a zmaga tu.

Ko Turki najsladkeje spé,
 Se huda zla za njé zbudé:
 Napadene od vseh strani
 Kristjan Turčine v beg podí,
 Še preden zvezde potemné.

Ko prvi se prisveti zor,
 Otet je, kdor je bil jetnik,
 In strnjeni v pobožen kor
 Pojó, da je prišél rešnik,
 In dal pomoč je Oče zgor.

A z dnem premine Turke strah,
 Ko vidijo, da mala pest
 Kristjanov jih je zmela v prah:
 Na enega po petkrat šest,
 In skropil nas je ta sovrág!

To pašo kar hudó zasklí
 In znova čete v boj podí,
 Da zmaga, stare ta tropíč,
 Ki prosti mu je voj kmetíč;
 Pa up se mu razpade v nič.

Vpítjé nastane, glasen hrup,
 Ki paši vlije v srce strup,
 Napadeni so za hrbtóm,
 Začuje se kanonov gróm
 In mečev žvenk in sulic lóm.

Glavar je Kranjske sam zemljé,
 Ki s takim hrumom nánje gré,
 Ko z neba pravi božji sel
 Nevidoma je kot z meglé
 Na pômoč z vitezi prišel.

Ko pride on in polk njegov,
 Opravek bil je skor gotov
 Od kmetskih cepcev in kolov,
 Ker komaj, da se boj je vnel,
 Že bežati je Turek jel.

En sam z živó je všel glavó,
 Vse druge je posekal meč,
 V deželi ni ga Turka več,
 Jetniki vsi domú gredó
 In slavo hrabrih del pojó.

Junaka vrlega častí
 Pa vse, kar diše in živí,
 Glavar deželni sam velí:
 „Za hrabrost tako zvé naj car!“ —
 In car poslal je plemstvo v dar.

A kaj biló mu je nagib
 Za ta junaško slavni čin?
 Brez madežev srcé in hib,
 K' imá za bližnje tudi tríp,
 Imél je podplaninski sin.

Človečnost mu bilà je kret,
 Najprva na odpor in boj,
 Ljubezen gre za njó takoj:
 Za lepo Zoro bil je vnet,
 A ta zaklád mu bil je vzet.

In lastnorók je ta zaklad
 Sovražniškim pestém otel,
 In ko je plemstvo zdaj prejel,
 Graščak bi ga zares vesel
 Pozdravil tudi zeta rad.

Prerádostnih dozdam očí
 Mladiča nič gledal ni,
 Ker bil podložen mu je kmet;
 A danes še se kmet ne zdi
 Graščaku nič povoljen zet.

A ko ne bil bi plemenit
 In svetu spoštovan postal,
 Junaku ne biló bi v prid,
 Da Turke je zatreti znal,
 In je graščak — graščak ostal.

A zdaj, ko je imé dobil,
 Je čislán bil in cenjen gost,
 Gospé in pa gospodu mil,
 In dala sta pristop mu prost
 In spoštovanja znak obil.

In on je rabil ta dopust
 In hodil v grad vesel in rad
 In zmeroma gostejekrat,
 Da vidi dragi svoj zaklad
 In sliši govor sladkih ust.

In Zora je vse bolj ko kdaj
 Prijazna in zgovorna zdaj
 In smeje se in šali ž njim,
 Da Zorin grad in rodni kraj
 Se več mu zdi kot Lahu Rim.

In lepša je od dné do dné
 In ljubiša mu vsaki dan,
 In triplje mu glasno srcé;
 Da trip bi vstavil, vse zaman,
 Zató je hlep prevéč močan.

Da njega ljubi, sod je ták,
 Verjame tudi sam junák,
 Ker nje se mu vedenje zdi,
 Da ona tudi zánj gori,
 A rekla mu nikoli ni.

Verjél je tudi oče njén,
 Ker vsak željàm verjame rad,
 A te pa le premnogokrat
 Storé človeku vid meglén,
 A zlasti, kjer je hlep ognjén.

In tako je zmeglénel vid
 Mladiču z graščakom vréd,
 Obema pa zbistrí pogléd
 Španjolca tistega prišét,
 Ki krog je blodil čud lovit.

Lovit je hodil zgod in čud
 In čudno tu je zgodó vjel,
 Za daljnji blod dobil je stud,
 Zastòr z očí je dvema snel:
 S seboj je lepo Zoro vzel.

Kaj stopil ni graščak v okòm
 Tej zvezi ter je brez ovér
 Dal klatovitezu si hčer?
 Postal li je na duhu hròm,
 Da nič budil mu ni se dvòm?

A če mu je ohromel duh,
 Kaj pač je ohromenju vzrok
 Ter je za srečo hčere gluh?
 Li to, da ga je klopoúh
 V željàh premotil sam otrok?

Le láhko! Nisem fizjolog,
 A nótrnjost pozná le Bog,
 Laží pa nočem praviti,
 Ni hipotez ti staviti,
 Da ne zvrtil se v glavi ti.

Poreče kdo: Imél je prav,
 Da hčere ni junaku dal,
 Ker táko pravi rázum zdrav:
 Različnost je razdoru kal
 In klas, po cvetju brž snetjav.

A káko to trditi sméš,
 Da ni za njó omikan bil,
 In to takó odločno dēs?
 Od mene nimaš sporočil,
 Kakó se mu je duh gojíl.

Pa kaj porečeš, če velím,
 Da bil takó je on zrejšén,
 Ko zlahtnikov tačas nobén,
 Če tudi vir ti zamolčím,
 Iz kogar bil je mož pojén?

To vem, da mi odkrokotaš:
 Neveren sem ti v tem Tomaž.
 A ti verjémi ali ne,
 Na vero siliti ne grè,
 In jaz le pravim: Tako je!

Očetu res ni vščeč biló,
 Da hči mu je na tuje šlá;
 A kaj je mogel on za tó,
 Da htela mu je hči takó
 In delala je brez njegà?

Pa si takó je mislil mož:
 Najpametneje storil boš,
 Da hčeri volje ne vozlaš,
 In daš ji svèt, ki ga imáš
 In za najboljšega spoznáš.

Pa ji je rekel ino djal:
 „Če jaz bi tí bil, jaz izbral
 Domačega bi le možá;
 Vendar ne silim ti srcá,
 Da mi se po željáh ravná.

Jaz mislil sem, da bo mi zet
 Naš sosed, ki je lep in vrl,
 Ki stavi si ga vsak za zgled,
 Ki je pogubo nam zatrl,
 In misli si mu ti predmèt.“

Očetu hči odgovori:

„Nikdár o tem govoril ni,
 Iz mojih tudi besedi
 Povzeti le tegà ni smel,
 Da vzamem ga, bi up imel.

Imela sem ga rada res,
 In on mi je najdražji bil
 In vedno mi ostane mil,
 Za zákon pa nasut je jez,
 Da móči ní mi prejeti čez.

Ko bil ostal ubog bi kmet,
 Edino on Vaš bil bi zet,
 In bil bi najbolj vreden Vas;
 Dajala sem si trud ves čas,
 Omikam da ga prav za nas.

A ker postal je imenit,
 Da vsem je in povsod češčèn,
 Nekdanji sklep je moj zmenjèn,
 On záme je na vek zgubljen,
 A duši vekomaj čestit.

Čemu je moglo priti to,
 Da ravno on je naš rešnik?
 Zakaj ni mogel drugi kdo
 Tegà storiti baš takó,
 Kar je dovršil — moj malik? ...

Takó je rekla in nje mož
 Postal je tujec: španski don,
 In dona, dona mil je zvon;
 Junak pa se je zbol, ker rož
 Cvesti brez trnja ne doboš.

Pustimo ga, naj čas srcé
 Zaceli mu, ker čas gorjé
 Zdrobí in posuši solzé,
 Ter pojdimo iz Kranjskega
 V deželo kralja španskega.

Drugi spev.

Don Almiro celo leto
Srečo v zakonu zavživa,
Sreče te mu ni zastrla
Ni najmanjša še meglica.

Danes pa ga doletela
Sreča je šelé velika:
Porodila mu je Zora
In sinú mu je rodila.

Na vse kraje po deželi
Brzonoge sle pošilja,
Velekrasno če in sjajno
Da se slavi mu botrinja.

In iznova v gradu dvorski
Misli zmišlja in se briga,
Káko mu bo rók dobiti
Za vsa silna opravila.

Znovič sobe in dvorane
Sto svetilnikov razsvitlja,
Premenila se je v poldan
Po sobanah nočna tmina.

Če od luči ne bilà bi
V dan se noč ta premenila,
Danes ne bi več pregnala
Tmé senjor in don množina.

To je moka neprenosna,
Ki srcé prehudo stiska,
Vedeti, da zraven Zore
Več ni krasna krasotica.

Pa se vsaka izgovarja,
Da bi srčno rada prišla,
Ali z dóma da ji brani
Ravno zdaj opravkov sila.

A polača nič manj danes
 Ni gostóv se napolnila,
 Zbralo se je tem več moških
 Gledat srečo don Almira.

Gori v gradu se razlega
 Godba glasna veselivna,
 Da odmeva vse okoli
 Od jezičnega málíka.

Tisti je nastál trenotek,
 Ki nasiti in utíša
 Radovednost vseh prisotnih:
 V sobo prinesó Zorina.

To ime po svojem dati
 Mu je Zora odločila,
 In Almiro ni se branil
 Zvatí sinčka si Zorínčka.

Drobno dete je neumno,
 V strop očí debele vpira,
 Vsi šeptajo, da očetu
 Zrezano je kar z obličja.

Mnogo sladke teče hvale
 Iz ust vsakega botrinjca,
 Zora čuje goste zdihe:
 „Da sem oče, oh, Zorínčka!“

Ino Zora je še lepša,
 Kot je pred porodom bila,
 In od svatovanja moške
 Vnema stokrat bolj botrinja.

Dona Zora, dona Zora,
 Pač ne bode naklonila
 Ni kvarú tí, niti škode
 Tega dneva prehvalitva?

Don Almiro, don Almiro,
 Bo li dosti ta botrinja,
 Da te stara sla ne spravi
 Spet na tuje od ognjišča?

Béžite, hudobne misli,
 Béži, somnja zlo budivna!
 Don Almirova ljubezen
 Je prevročá in prečista.

* * *

Zastonj odganja moja duša
 Od sebe somnjo, v njej bučečo,
 In dasi jo na moč ogluša
 In siloma zatreti skuša,
 Le slutí in sledí nesrečo.

Enkrát se že je v nič razlila:
 Poroka ni kvarú donesla,
 Za leto dni še ni izvila
 Iz rok nesreča sreči vesla,
 Almiru ní na tuje síla.

Odkod ti somnja ta sedanja,
 Da zlo spet od botrinje slutíš,
 Ne brzdaš toličko molčanja,
 Da sóm izrekaš, ki ga čutiš,
 In sebe ž njim in druge ljutiš?

Bog dal, da bi se bil prevaril
 In bil bi slutil slutnjo krivo!
 Grom trešči v hvalo zapeljivo!
 To zel, obljubim, vrag je vstváril
 In z žigom jo koprivnim spáril.

Marsikedó je že opekel
 Se óbnjo in srcé oparil
 In trpko s tem gorjé si stekel,
 Za vek se mirnih ur odrekel.
 Gorjé, ki grom ta vánj je vdaril!

Na Španskem več ni don Almira,
Iznova v svetu križem blodi,
Po turskem Carigradu hodi.
Mik stari li, po čudozgodih
Zbujen, nanovo krog ga tira?

Večina res je takih misli,
In ti ljudje so duše blage;
A so, ki so se vkupaj stisli,
Pogovori ki njih so kisli
Od vjedave trpké nesnage.

In tile govoré: „Pognala
Po svetu ga je zvitá žena;
Prešlò je leto, pristujéna
Je enoterost ji postala —
Premembe hoče ženska zala.

Pognala je moža od doma,
Ker španski grandí v óči žgó jo
In vé, da rad po svetu roma
In da odrekel ji bo koma,
Vesél podal se znova v blojo.

Don Albuxeres mož je krasen,
Stojí v življenja cvetnem maji,
Krog njega čas ni dolgočasen —
O Zora, le nikar ne taji! —
To krivde bil dokáz bi jasen.

Tajenje le biló bi basen,
Bi rada malo zrak zjasnila,
Pa to imela, to za hasen,
Ko bi megluro prepodila;
Takó je mnoga že storila.“

Če je takó storila mnoga,
Pa Zora le tegà ní kriva,
In sodba vaša je prestroga
In hud posvar in trd izziva;
Nezvéstost v Zori le ne biva.

A da domá ni več Almira,
 Prihaja pač od Zore same,
 O hvali se možá prevzame,
 Ki nepremišljena zatira —
 Jo v past, da reva v njó se vjame.

Almiru v sreči preobilni
 Od milja je srcé skipelo
 In brzdati se ni umelo,
 Naganjajo ga čuti silni,
 Iz ust, kar misli, je privrelo.

Enkrát sedel je zraven žene
 In detece zibljal z naročji,
 Napajal ga je smeh otročji,
 Pa vzklikne duše opojene:
 „Kdo živ je srečniši od mene!“

In dete v zibel odloživši,
 Ženó objame, poljubivši
 Ne kakor družo poročeno,
 Ko drago, dolgo pogrešeno,
 Ljubitelj najpreljubeznivši.

On ljubi ino v tej ljubavi
 Ji govori besede strastne,
 Besede ljube, mile, častne,
 In vse, kar reče, vse, kar pravi,
 Vse hvali njo, časti in slávi.

Godí ji hvala, kómu ne bi
 Po godu taka hvala bila?
 A v hvali je zlorodna síla,
 Na zló prišla je, Zora, tebi;
 Napúh, nikar je ne zagrebi!

Premoti res jo zlost napuha,
 Pa reče donu: „Moj Almíro,
 Od hvale tvoje skor sem gluha;
 Ko videl bi, kdo ve, Zairo,
 Če našla bi te trdoúha?“

Ti praviš, da je ni nad mene
 Lepote krasniše nobene
 Na zemlji, koder sonce sveti;
 Veliš, da ímam le želeti,
 Pak ímam, kar želim imeti.

Prišla do nas je govorica,
 Da lepše ni na širu zemlje,
 Kot je Zaíra, sultanica,
 Kristjani se godi krivica,
 Po sili se ji vera jemlje.

Zaíra ta me v óči zbada;
 Napoti se do Carigrada,
 Iz hárema mi jo dopelji,
 Da tam ne zvedne cvetka mlada,
 Kjer jo držé vse proti želji!“

Izrekla je, kar res izreči
 Nikoli misli ni imela,
 Izrekba jo je ta zasklela
 In jela v dušo grozno peči,
 Besede je nazaj želela.

Prepozno, Zora! Don Almiro
 Kar reče, več ne oporeče,
 Pak ali hoče, ali neče,
 Ne dá mu več značaj na zbió —
 Odpotoval je po Zaíro.

A da mu ne bilà bi žena
 Brez njega čisto zapuščena
 In dolgočasu izročena,
 Dá za družbó ji kavaljera,
 Prijatelja don Albuxera.

Don Albuxeres je med doni
 Najlepši bil o tistem času,
 Med donami je bil na glasu,
 Da ga po celi španski kroni
 Njegovemu ni para krasu.

Zató pa je v zavisti svoji
 Nektera dona zašeptala:
 „Kako ga pridobiti znala
 Je v kratkem, a zmagavnem boji
 Nedolžna ta Slovenka zala!“

Nekteri don je malopridno
 Smejál se in obenem čudil,
 Kakóšen bes je um poludil
 Almiru, da je kratkovidno
 Ravnál in sóm ga nič ni grudil.

Almiro bil je brez bojazni
 In brezi straha za soprogo,
 Prehodil on svetá je mnogo,
 Pa sé v njegovi duši pazní
 Prijele razne se prikazní.

Noseč s seboj papir s peresom,
 On z duhom, ne samó le z mesom,
 Z odprtim hodil je očesom
 Okoli po širokem svetu,
 Ne kar na brzo v mimoletu.

Pa brž se je spoznál z resnico,
 Da čudna je zvestoba cvetka,
 Da so povsod sejani zredka
 Zakóni brez kesà nasledka —
 Le zákon je iznet s Kranjico;

Da nápak ni na Kranjsko iti,
 Kdor zvesto će ženó dobiti.
 Imáta res se časih rada
 Slovenec in Slovenka mlada,
 Da vsaki čas je svatbi nada;

A kadar čas zakonu pride,
 Mladenka drugega izbere,
 Mladič prebolí mizere,
 Solzé v očeh si kmal otere,
 Pa drugo v zákon snubit ide.

A kdor postane mož in žena,
Ta dva v zakónu sta poštena,
Na nezvestobo ju nobena
Ne spravi strast, korist, ne sila,
Pa Bog ve kako močna bila.

Almiro je vse to izprašal,
Pa ni se sóm mu nič oglašal,
In Albuxera ni se vstrašal,
Po krivih da bi potih hodil,
Iz tira mu ženó izvodil.

A Zori duša pomrači se,
Na licih obledí ji roža,
Premrežijo obraz ji lise,
Kí hitro najti ni jim brise:
Obhajal jo je strah za móža.

Zavisti črv in ljubosuma
Siroto spravi skor iz uma;
Od prvega prisvita zore,
Da zajde sonce spet za gore,
Tišči jo zaigrana gluma.

In kadar léže, zbegne spanje,
A če zaspí, so grozne sanje:
Zairo vidi in Zairo
Poljublja strastno mož Almiro,
Da sliši mlask . . . Sét grozno žanje.

Zairo vidi, in Zaira
Od nje krasnejša se ji vidi.
In to jo tare, to zatira
Takó, da z lic ji kras obira,
Lepoto ji in zdravje pridi.

Preklinja tisti hip nesrečni.
Ko zlila je željé v besedo,
Kar napolnilo jo je z bedo
In spravilo v ta stan nevščečni,
V ta grozni stan strašno natečni.

Že v drugo se je gaj osočil,
Prešlo čez leto dni je časa,
Odkar se je Almiro ločil;
Pa od njega le glas ni počil,
To je za Zoro vpik modrasa.

Pa je močno jo zaskrbelo,
Da bi ne našlo ga kaj zléga,
Po glavi ji je vse šumelo,
Da ona vzrok bilà bi vséga,
Če smrtno bi ga zlo zadelo.

Kakó si tukaj naj pomaga,
Ne ve, teží jo srčno breme,
Trpí, trpljenja ji ne vzame
Beseda tolaživna blaga,
Obraz zaliva solz ji sraga.

Ne zmaga bolečin tolažba
Don Albuxera ni najmanje,
Še zmerom bolj jo vgreza vánje,
Pa biva le ji čutom zdražba
In hujše le vzrokuje stanje.

Le pride pismo. List prebira,
A ne vmori v njej list prepira;
Kdor videl jo je v času branja,
Opazil je, kako nagánja
Ji kri v obraz in spet ustránja.

Kaj piše? Pač si radoveden,
Jaz vem, jaz slišal list sem brati;
Almiro piše: „V kratkem stati
Se nádejem na tvoji plati,
Popolno tvoje hvale vreden.

Ko bodeš glas teh črk začula,
Dovršil sem natanko strogo
Po tebi dano mi nalogo:
Na Špansko barka bode plula
Z menoj in robinjo ubogo.

Uboge res so turške žene
 In čuden je ta turški harem,
 Razlike nima prav nobene
 Od kletke, kjer trpé vlovljene
 Zaprte tice robstva jarem.

In carski harem je polača
 Od drugih bolj polač leščeča,
 A ječa le ostane ječa;
 Kaj laže tici, če bleščeča
 Polača nje je le kobača?

Ta kletka je polača silna
 In vsa se od lepote bliska,
 A okna mala so in nizka,
 Železnih križev množ tlačilna
 Pa jih še bolj oži in stiska.

Oči bi djale, da je bela,
 Iz ploče marmorja stesana,
 Z železom je povsod obdana,
 A moč zlatá se ž njim je zdela,
 Da mu je barva žoltobela.

Okrožajo ta harem straže,
 Ponoči in podnevi budne,
 Ker čile zamené brž trudne,
 In kdor pred zgrado se prikaže,
 Oči ga spremljajo nevljudne.

Gorjé, če sreča te zamrazi,
 Da v okno gor pogled ti splazi,
 In črnc ta pogled zapazi!
 Doživel si, ko pride luna,
 In ti in gledana kaduna.

Za vse, za celi svet so gluhi
 Obrezspoljéni ti črnuhi,
 Njih čutnost ničli je enaka;
 Sramú ozró se v tla evnuhi
 Le, kadar vidijo možaka.

Edina strast, ki ž njimi vlada,
 Je do ljudi zaprta jeza,
 Ki drugo vse se v njó pogreza,
 Ki živo vse človeštvo rada
 Poslala bi v kraljestvo ada.

Presegla je prevdarnost moja
 Pazljivost sto in sto evnuhov
 In budnih straž in ogleduhov
 In mnoštvo belcev in črnuhov
 In slug prikupljenih brez broja.

Oteta je za mé Zaíra,
 Oteli so jo ječi novci,
 Zatvore vse zlató odpira,
 Ni boljšega do vspeha vira,
 In Židovje so zlatolovci.

Zakladal ti je Jud harémske
 Samotne, lepe prebivavke.
 Kadune tudi so gizdavke,
 Udaljene od zveze zémske
 Imajo z lišpom le opravke.

Dobil ta Jud je krasno runo,
 Lep prt je dal iz njega stkati,
 Premami kahajokaduno;
 Ni htel, da plača mu se v zlati,
 Zairo zánj biló je dati.

Pohlep za lišpom dá kaduni
 Iznajdenost in pa dovednost,
 Prevari stražnikov oglednost,
 Da Judovi samí štacuni
 Dadé harémsko glavno vrednost.

Zabila v kišto je Zairo
 Med tisto robo, ki, dajana
 Kadunam v harem na izbiro,
 Ni od kadun bilà izbrana,
 Le Židovu nazaj poslana.

In Židov izročí je meni
 Za drago, za visoko ceno,
 A nizko zlò za tako meno:
 Lepota taka zemski ženi
 Bilà ni dana še nobeni.

Očesci njeni dve zmodréle
 Vijolice sta se mi zdéle
 Takó živé bilé sta boje,
 Takó iskrivo sta blestéle,
 Da menil sem: očí so tvoje.

In zrla je takó prijazno
 Ljubó, svetó, takó pobožno,
 Takó proseče in otožno,
 Takó premilo, vse premožno
 Na dušo, tudi čutov prazno.

In glasek njenega jezika
 Na úho mi zvonil sladkó je,
 Donèl na sluh tako mehkó je
 Ko tvoj glas, ko me je jetnika
 Storila tvoja moč velika.

S tem glaskom ti si mi grulila,
 Ko v lepo tvojo domovino
 K tebi je pot me doblodfla,
 Ter si mi, Zora moja mila,
 Sreá potresla globočino.

Nje ličca gladka mladoletna
 So táko ljubo rožnocvetna!
 Nje sapica, vonjava raja,
 Lehká je ko zefírček maja
 In licu tího dobrodetna.

In stisnil sem ročico snežno,
 Mehkó, voljnó in táko nežno!
 In plemenito modre žile
 Po rokci so se jí točile,
 Ko da roké bi tvoje bile.

Kakó bi se izreči znalo,
 Kakó je nedrce ji plalo
 Živó, živó in hrepeče!
 Vse kakor tvoje, slast budeče,
 Da v radosti srce trepeče.

A kaj bi dalje to govoril
 O nje krasoti, nje milini?
 Saj kmalu v naši domovini
 Tvoj grad jo gostno bo podvoril,
 Kjer lepši bo ji dan zazoril.“ —

Ni mogla dalje brati lista,
 Na krilo roka ji omahne,
 Ožrè se kvišku ino vzdahne
 Na cele prsi ter izpahne
 Besede: „Oh, za Bóga Krista!“

Preleta mrzlo jo in vroče,
 Omòt prevzame vso v posest jo:
 Zavest se menja ji z nesvestjo,
 Prav misliti ji ni mogoče,
 In sama več ne vé, kaj hoče.

Pobešeno po sobi šeta
 In govoriti jame s sabo:
 Za drugega gorí dekleta,
 A mene je pehnil v pozabo,
 Zanj zákon stvar je, stvar nesveta.

„In ta Zaíra, pač je krasna!
 Kakó zvoní ime Zaíra?
 Sestava črk ni lepoglasna
 Za mene — a za don Almira?
 Z njegovim se na pol ubira.

Kako je vzplámčen o postavi
 Te poharémljene devíce!
 „Očesci“ nje očima pravi,
 Rokama „rokce“ in „ročíce“,
 In „líčce“ mu je njeno líce.

„A moja roka — oh, zastoka,
 Ročica mu samó je — bila!
 Le pridi ti višnjelooka,
 Bom videla, če prekosila
 Krasú me tvojega bo sila!

Še nisem grda, še sem lepa,
 Še zala, krasna — nisem grda,
 Zrcalo kaže — nisem slepa —
 Mehká mi koža ni še trda,
 Nobena ni na čelu mrda.

Kaj mrda? — Mrdice ni zreti,
 Zrklò je delal prvi mojster,
 Natančnîšega ni imeti:
 Pokáz je živ, odsèv je ojster,
 Kdo če si lepši kras želeti?“

„Marjana!“ — zdaj pokliče dekle,
 Ki jo je Kranjsko zapuščaje
 Odvedla s sábo v španske kraje,
 A šla je ž njo se ustavlja je,
 Prav nič je ni na tuje vleklo.

In z dekle ta pogovor sproži:
 „Marjana, meni se po moží,
 Ker ni ga tako dolgo, toží;
 Vesela nič ne morem býti,
 Kaj dela tam on, kaj se zdí ti?“

„Kaj dela Vaš gospod Almira?
 Ne vem, a vse poštenje stavim,
 Da je resnica, kar Vam pravim,
 Da sosed naš domá še zmira,
 Za Vami si solze otira.

Kaj dela Vaš gospod na tujem?
 O tem nikoli nič ne čujem,
 A vsako noč si sanje trujem
 S spominom živim na soséda,
 Ki praša le za Vas in zvéda.“

„E, pusti to, Marjana, pusti,
 Ob ónem ene ne izusti,
 Če nočesh vekomaj zamiro.
 Povej, kaj dela moj Almiro?“ —
 „„Kaj dela? Šel je po Zairo!““

„Kaj, pónjo, pravi? — O, le pravi!
 To pravi, pa se ne zadavi!
 Marjana, reci da Almiro
 Na tuje šel je po Zairo,
 Pa mi se prec iz hiše spravi!“

„„Gospa, nič več mi ne recite,
 Samó me precej zapodite:
 Gospa, gospod Vaš mož Almiro
 Je šel na tuje po Zairo;
 Gospa, zdaj le me zaženite!““

„Ne greš? Kar culico naveži,
 Pa hajd in dalje tu ne reži,
 Da te ne vidim več nikoli!“
 To reče, a ne zniža boli,
 Nemirna skakca na okoli.

Marjana gre in kvišku skoči,
 Ob dlan z dlanjó vesela počí,
 Ta hip, kar ima, hitro spravlja
 In s sábo govoréč ponavlja:
 „Čast, slava, Bog ti vsemogoči!

Domú grem k materi in óči,
 Domú k sosedu in k sosedam,
 Pa bom podnevi in ponoči
 Hodila po vsej svoji moči,
 Da ognem prej se tukaj bedam.

O, sreča mi je zdaj gotova,
 Spet videla bom rodne kraje
 In travnike, logé in gaje,
 Kjer bom žívela se igraje,
 In njega, ki sem vsa njegova.

*Je koli zvest mi, Bog ga vedi,
 Li druga v srce mu je sela?
 * Bog vedi, človek pa zasledi!
 Li živ je? Smrtna ptica pela
 Ni tù, še danes k nam ne sedi!*"

Marjana ni še, kar je živa,
 Veselja takega vživala;
 Lej, že dve leti bo domala,
 Kar jo sovražna sreča kriva
 V odljudno jo dežel zagnala.

In zdaj se sreča k njej obrne,
 Obzorje jasno ji razgrne,
 Prešli so dnevi dolgočasni,
 Razidejo meglé se črne,
 Zasvetijo ji dnevi krasni.

Pa vzkrikne: „Oh, kako sem srečna,
 Vse bolj od tebe, lepa Vida!
 Kraljici ti bilà si vščečna,
 Ta vščečnost ni ti dala prida,
 Do konca ti bilà je žmečna.“

Slovenka poje sredi dela,
 Nikoli ni takó ugnana,
 Da pesem bi ji zamrzela,
 Onà bo v zlu in sreči pela;
 Zapoje tudi si Marjana:

„Tičica zletela
 Vun je iz grmička,
 Slavčica je sela
 Daleč od slavička.

Tiho, tiho tiček
 V zelenem grmičku,
 Vrača se v grmiček
 Slavčica k slavičku.“

Pustímo jo, naj gre na Kranjsko,
 Naj le hití pod gore svoje,
 Pa naj si za popotnjo poje,
 In gre pa reče: „Z Bogom Špansko!
 Opraščam ti vse moke tvoje.“

Tretji spev.

Don Almiro s Carigrada
 Srečno je prišel domú,
 Pa razpošlje po deželi
 Kar imél je slóv in slug.

In povabi vso gospodo
 Na obhajanje godú,
 Kajti dušo je krščansko
 Vragom iz ščepečév izrul.

Pa je moral dvorski zbrati
 Pamet vso in ves svoj um
 In privzeti h trudem dnevnim
 Polovico nočnih ur,

Da zgotóvi vsem po volji,
 In se spleča silni trud,
 Ter ne dá nikomur vzroka,
 Jezik devati na brus.

In prišél je iz kraljestva
 Vsak gospod, ki glas je čul,
 In prišli so v polnem broju,
 Vsak prišél je samodrug.

Gnala jih je radovednost
 In pa čuden srčni čut:
 Vsak izvedel rad bi zgodbo
 Iz izvornih prvih ust.

Ko glasovi čudne zgođe
 Bijejo na pazni sluh,
 Poprijema se čujénje
 Moških src in ženskih duš.

Pravi jim, kar ni nikoli
 Še nikdor zmed zbranih čul,
 Koliko da v Carigradu
 Je preživel smrtnih ur.

S káko pažnjo ga je našel,
 Kamor dal je svoj zaup,
 Da le za težkó zlató se
 Mu predál je dvorski Jud.

S káko pažnjo je dosegel,
 Da ga spazil ni evnuh,
 Ter da ni on in Zaira
 Bosporovim ribam drug.

Ah, kakó senjoram krasnim
 Duša iz najzvončjih strun
 Glas usmiljenja ubira
 Za nesrečo takih bul!

O nesrečne ve harémke,
 Ki vam smrt grozi vsak sum,
 Ah, pri vas srcé je nemo,
 Za nedolžnost zákon gluh.

Pač nesrečne, reče nekdo
 Iz gospodov zlobnih ust,
 Pa se le napolni vselej
 Harem prostovoljnih bul.

Dobro, da besede niso
 Doletele krasnih uh,
 Ne bi táko zažecele
 Donov videti okus.

A tako vele gostivcu:
 „Daj hvalitvi delopust
 Ter samó pred nas postavi,
 Da jo sodi vid in sluh!“

In Zaira stopí v sobo:
 Kip, z lepoto preposut,
 Da očesu, ki jo vidi,
 Trép zastane od krasú.

Dona Zora, dona Zora,
 Táko mi ne prebleduj,
 Kaj takó srce tí vjeda
 Ljubomorstva smrtní strup?

Don Almiro, don Almiro,
 Táko se ne prehinuj,
 Zvest si Zori, pa se delaš,
 Kakor da bi bil ji tuj!

* * *

Gostjé so šli na dom vsaksebi,
 Utihnil je veselja hrup,
 Ves grad je miren; ali v tebi,
 O Zora, oh, da táko ne bi!
 Ne spi prepír, pokoju strup.

Prepričana je v duši svoji,
 Da mož se je nagnil od njé,
 Srcé k Zairi da mu gré;
 Zato pa dušo ji peklé
 Nemiri hudi, žgoči dvoji.

Bolí jo to in tare grozno,
 Da sama je nesreče vzrok,
 A da se vrne, je prepozno,
 In da spozná, to bil bi skok
 Za žensko gizdo preglobok.

Gospá sem, pa sem dati smela
 Zapóved óno, ón' ukáz,
 Vendár ne bíla bi želela,
 Da lotil bi tegà se dela
 Ter se odločil za odláz.

Zakaj je bil takó premalo
 Sam svoje volje gospodar?
 Možú, da je moštvo oltar,
 A ne, da bi mu sklep gibalo
 Od koderbodi zavkazalo!

Takó je sebi govorila,
 Tolažbo si in péč delila,
 In če izmislila je kaj,
 Biló je to samó za zdaj,
 Sklep drugi brž ugnál je v kraj.

In pridejo ji zdaj v spomin
 Mladostnih dní pretekli časi,
 Ko je živela tik planin;
 Sosedov se junaški sin
 Pred dušo nehoté ji zglasi.

In misel ni še prav spočeta,
 Že trka nekdo — kob presneta! —
 Potrka tujec, in zavzeta
 Zagleda pred sebój tačas
 Sosega kdanjega obráz.

Ko prvokrat se opojí
 Iz kupe Amorja mladézen,
 Le steška preboli bolézen;
 Opoj, ki zove se ljubézen,
 Edíno s časom izhlapi.

Odkár miníl je v gradu píř,
 Odkár odšli domú so svatí,
 Izgine mu iz srca míř;
 Tolaži res ga stara matí,
 Mirú pa mu ne more dati.

Vse goni nekaj ga iz dóma,
Pa gledat hodi tujih mest,
A pride tjá in tam je kóma,
Okó že spet mu išče cest,
In vidiš ga, drugám gre sest.

Brž pride želja mu do dóma,
Povrne prec se s tujega,
Da spet iznova kam poróma;
Za mater nič ni hujega,
Če svèt mu dá, ne čuje ga.

Prešlò je leto, šlo je drugo,
In tretja je prišlá pomlád,
Prinesla zimí je odjugo,
Da vzame zemlji studní hlád,
A njemu dá zameno s tugo.

„Pozabi“, skrbna mati pravi,
„Zgubljena je za té na vek
Po dani višnji nam postavi;
A da srcé ti naj ozdravi,
Poprosi še Bogá za lek!

Da dušo ti izvrači skóri,
Mariji kam se zagovóri,
Obljubi se na bójžo pot,
Odvalil boš si s srca hlod,
Ležèc na njem, podoben móri.“

Ta misel mu se dobra zdi,
Prešine mu srcé veselje,
In materi spregovori:
„K Šent Jakobu grem v Kompostelje,
Izpolnil bom Vam Vaše želje.“

Da prej se reši srčnih ran,
Na Špansko gre kar drugi dan.
A ni ga videl sveti Jakob,
„Njegova dobra ali zla kob,“
Je djal Hrvat, „da šel je vstran.“

In táko po težavnem tiru,
 Po neizmerjenem razširu,
 Ko je prehodil silo milj,
 Priromal v grad je k don-Almiru,
 Ne k njemu, drugi mu je cilj.

Izvedeti ga žene to,
 Je koli srečna s tujcem Zora,
 Ne grize li je pač pokora;
 Še enkrat videti jo mora,
 Poprej ne bo mu več lehkó.

Želi ji srečo, toda sreča
 Mu njena nič po volji ni;
 Skor djal bi, da je bolj goreča
 Nasprotna želja; on želi
 In zopet se željé bojí.

Ne boj se, želi srečo, želi!
 Nesreče ima pač dovolj
 In vgreza v njo se bolj in bolj;
 Nikar še ti je ne dresell,
 Le njó in sebe razveseli!

Enkrat si rešil jo preteče
 Od divjih Turkov grozne ječe.
 Izláhka jo nové nesreče
 Otmeš, ki zdaj na njó leti,
 Da dušo s truplom ji zdrobí.

Ne boj se, moški stopi v grad,
 Vročino s čela spuše hlad,
 Pogled nje bo ti dal uteho;
 Ko boš ti gost pod njeno streho,
 Povrne vsem se pokoj zlat.

Kakó to veš? Saj prorok nési,
 Ni kum mu, ki usóđ nam mési,
 Proroštvo kar na kol obési!
 Kakó dobóm tu srečo mir?
 Kakó bom hiši sreče vir?

Prav láhko! Vem jaz to po sodu,
 Ki Rojenice pri porodu,
 Izrekle so ga nad tebój.
 Le srčno, srčno, ljubi moj,
 Pred vrati mi zdvojen ne stoj!

En čas stoji pred gradom plah,
 Iz duše si preganja strah,
 Pa le iti ne upa pr dnjo;
 No, pride srčnost mu na mah,
 Odtira neodločnost slednjo.

Stoji pred Zoro;  e je krasna
 In lepša od nekdanjih dni;
 A ljuba mu se več ne zdi,
 Prešla je z lic vedrina jasna,
 Nemirnost  viga iz oči.

Mori jo nekaj, neka strast,
 In nad seb j je vso oblast
 Uneslo nekaj ji in vzelo;
 To dela točno, neveselo,
 Te i jo nekakšna pošast.

To njemu prepodi ob p,
 Ves odbe i mu kmal os p.
 Od prvega zavdan pogleda,
 In govor mu se ta razpreda
 Iz dušnih p k in srčnih r p:

„Zagovorjen na božjo pot
 V deželo to v  enkompost lje,
 Vr im zagovora pov lje,
 In na vračanju odonod
 Zavedle so me semkaj  eljje.

Bil  bi, djal sem, nepošteno,
 Tu biti, pa ne priti k Vam,
 Ker to je modro govorjeno,
 Da zlepa se ne vrne nam,
 Kar je nemarno zamujeno.

Prijetna vaša je dežel,
 Lepí so kraji in premožni,
 Ljudjé so ko pri nas pobožni,
 In jaz sem, res je, ves vesel,
 Da Vas je takšen dom sprejel.

Ta menja, vidim, Vam je vščečna,
 In Vi ste zadovoljna, srečna,
 In osvedóčen jaz o tem,
 Pokójen spet na Kranjsko grem,
 Bod' sreča Vam neopotečna!⁴

Iz teh besed je Zora zala
 Na prvi hip letó spoznala,
 Da je junaka k njej prignala
 Ljubezen in nagib srcá,
 Da njej njegova pot veljá.

Nikdár nikomur bolj po vščeči
 Kot Zori on prišel še ni,
 S seboj prec skrivni sklep stori:
 Njega v namene svoje vpreči, —
 Klin s klinom! ljudstvo govori.

Moj mož zaljubljen je v Zairo,
 Naj zvé, kako junak za mé
 V ljubezni si pestí srcé.
 Že dobro, ljubi moj Almiro!
 Jaz imam tudi na izbiro.

Odgovori mu: „O, seveda!
 Samó se pride — glej medveda! —
 Nalukne, pa gre spet nazaj,
 Spodobi li se táko — kaj? —
 Za ljubeznivega soseda?“

Beseda se še ni utekla,
 Ki zadnjo je bilà izrekla,
 Sumél je zláhka še nje zvon,
 In zadnjikrat je še odjekla,
 Ko stopi k njima v sobo don.

Kdo ve, kaj še bi rekla bila,
 Da ni ustavil ji besed
 Prihod Almirov; zdaj pa sila
 Besede je drugač zavila
 In zmedla nam je misli sled.

Predstavi nju dva zdaj takój:
 „Moj sosed z rojstvenega mesta,
 Junak, ki vodil on je boj,
 Ki zbil tako je turški roj,
 Da znal ni, kod je v Turško cesta.

On mene s činom preodločnim
 Otél je Turkom krvoločnim,
 Pa za rešenko ga sreé
 Z nagibom željnim, vsemogočnim
 Prignalo sem je v kraje té.

Odločil ga je oče bil
 Za zeta si starejše hčére,
 A je takó bil blag in mil,
 Da rabil ni nobenih sil,
 Ko stavi hči mu v tem ovére.

A to je mož moj, don Almiro,
 Na Španskem glasovit junák,
 Otél si lepo je Zairo,
 Ki s tisočerno jo zapíro
 Je sultanov ječíl bulnják.

Časté ga, da je šel od sina
 Ter pustil družo ter imél
 Srčnost, da v Carigrad je spél,
 Kjer v svesti bil je slave čina,
 Če ne, pa smrti brez spomína.“

S pristavo to bilà je misli,
 Da je vrnila tisti list,
 Čigaver so glasovi kislí
 Na ljubomornost in zavist
 Nagnali jo in šobo grist.

Spozna Almiro, kam to meri,
 A mu za tó ni strah junák;
 Slovenec, vedel je, ni ták,
 Ženó možú da izneveri,
 Poròk so zgodki mu stoteri.

Sprejáme ga tedàj vesel,
 In stavim, da bi bil začel
 Nje ljubomornost dalje gnati,
 Da ni za tó mu časa vzel
 Prigodek nagel, ki vse skрати.

Zaira stopi médnje tri,
 Vsem trem zalije lice kri;
 A ko se srečata s pogledi
 Junak in ona, znaj Bog ti,
 Zakaj oba bilà sta v zmedi.

Osupne Zora, ko to vidi,
 Pogled ji ta osnovo spridi,
 Zvalé naklepi nje se v sip;
 Spoznala je na prvi hip,
 Da strnil dveh se src je trip.

Ugrize jo in v srce speče
 In zbada ko bodala os,
 Trpetí več tegà ni kos,
 Namrdí se, pobesi nos,
 Iz sobe gre, a nič ne reče.

V spaválnico se kar zaklene,
 Na zofo leže in molí,
 A misel misel ji podí,
 Uide brž, ki jo drží,
 A prava se ne razodene.

Nazadnje le v enó vse zbere,
 Utrdí se ji grozen sklep,
 Ki nič več ga ji ne podere,
 Prevzame jo do nje ozèb,
 Ki sreče se ji zdi pogrèb.

„Umrè naj!“ zamrmrà z jezikom,
 „Umrè naj ter naj gre k svetníkom
 V nebesa med deviško množ
 Devica iz harémskih lož!
 Pomenim s kakim se lečnikom.

Vedó lečniki za napoj,
 Ki sreca vstavi trip takoj,
 A smrt ne zdá se za uboj:
 Storé mi to bogati novei,
 Kristjani tud' so zlatolovci.“

Takó se sklep je vánjo vgnezdil,
 Da našel več ovir ní nič,
 In ko začne pomračni tič
 Oblétati hlev in hramič,
 Je v mesto grajski sel odjezdil.

Bolná se je storila Zora,
 Tedáj zdravnik pač priti mora,
 Almiro sam poslal je ponj
 Najhitrišiga svojih konj;
 Prišel, seve, ne bo zastonj.

Prišel je vrač, a bol prešla,
 In ko na zémľjo legne tmá,
 Počiva vse v naročju sná,
 Le trem se v gradu san upira:
 Ne spi gospa, junak, Zaira.

Gospá ne spi; zakaj, to vémo:
 Ne dá ji spati ljuta strast,
 Ki vso imá nad njó oblast,
 Prebrača támo se in sémo,
 In smrtna straši jo pošast.

Junak ne spi; kako bi spal?
 Ljubezen je prevzela vséga,
 Ljubezen nova; sam se téga
 Ne svešča, da takó je kmal
 Slovó ljubezni prvi dal.

Zaspati mu veselje brani,
 Sprelétajo dozdej neznani
 Novi ga čuti in sladki,
 Sladki ne le na eni strani,
 Na drugi pa ko prej grenki.

In ker se le ne dá mu spati,
 A gosli tik njega visé,
 Ubere jih, začne igrati,
 Po tiho strune zabrenčé,
 Besede v nočni zrak doné:

„Junaka rani v srce strel,
 Pomoči sam si ni umel.

O mati, kaj naj le storim,
 Da srčne rane se znebim?

„Na božjo pot pojdi, moj sin,
 Tam najdeš lek si bolečin!“

Šel celit si je srčnih ran
 Na božjo pot v to Špansko stran.

Usmili se ga Bog z nebá,
 Zaceli rana mu srcá,

Senkomposteljski Jakob ti,
 Ves bolni svet ti daj častí!“

Polahkoma odbrenka struna,
 Za gore zajde svetla luna,
 In z luno zajde nočni dan,
 Nastane znotra tma in zima,
 Oči junaku stisne san.

Ne spi Zaira, bdí, skoznuje
 In čudne zgodbe premišljuje:
 Čigav je grad? Kdo je graščak,
 Ki me oteví tu gostuje?
 Po kaj je prišel sem junak?

Rešnik odkril se ji še ni,
 Ne vé imena, ni stanú mu,
 Ne vé, kaj ž njo mu je na umu,
 Ne vé, kakó gospa slovi,
 Prekratko še je med ljudmi.

A kaj, da praša za júnaka?
 Pozná li njega od poprej?
 Pozná ga, saj sta si rojaka,
 Rojaka, praviš? Daj, povej,
 Kranjica je lepota taka?

Zaira, praviš, je Kranjica?
 Odkod je ona, kaj in kdo?
 A bila da je sultanica?
 Almiro nič ne ve, kako?
 Ne ve njegova nič ženica?

Ne vesta, toda kmalu zvesta,
 Komú za stan sta dala mesta,
 Kogá je v grad prinesla cesta.
 In jutri zveš do sitega
 Zvedljivec, kar je skritega.

Dani; kjer se obnebje širi,
 Ne vidi se ne en oblak,
 Vse čez je jasno, čisti zrak
 Lehkotni zibljejo zefiri;
 Kedó bo spal? Ležák ni vsak.

In naš junak nič več ni truden,
 Prespan, pred soncem davno buden,
 Pusti za sábo s svitom grad,
 Na vrh pod njim gre v sveži hlad,
 Nagòn ga tjakaj silí čuden.

Takisto se godí Zairi:
 Nadušljív ji je stan zaprt,
 Tišči jo nekaj, gre na vrt,
 Da grodí si tesné razširi,
 Da čelo ohladé zefiri.

Na vrtu so vse križem poti;
 Zaira šla je tu po poti,
 Junak pa tam po oni gre,
 In ker vse v eno stran drže,
 Do nje pač ne zgreši stezé.

Prišel je k njej. Sedé na klopi
 Zaira gleda v božji dan,
 Ogovori ga, ko pristopi,
 Dá sesti mu na svojo stran,
 In on prisede ko galan.

„Kaj sem tako se premenila,
 Da vpiraš v me srepó oči?
 To je da, že so leta tri,
 Kar videl nisi mene ti,
 Ne rodovina moja mila.

Moj oče, mati so li zdravi?
 Kaj sestra Zora? Ti nje mož?
 Zavedal li se kmal ne boš,
 Kdo sem? Brž misli skupaj spravi
 Ter me sosedo si pozdravi!

Imé je meni Sonca. Turki
 So vjeli mene, ko tvoj mëč
 Jih sekal je, da krvni curki
 So tekli, ko potók derèč,
 Napivši se dežjà prevèč.

Ko je najhuje boj divjal,
 Takrát opázila sem tebe,
 Kako si v beg Turčine gnal,
 Kako glavé tvoj mëč jim klal;
 O tem sem pozabila sebe.

Obraz tvoj mi se v dušo vtisne,
 Prevzame čisto me tvoj čin,
 Svit čuden v srcu mi zablisne,
 A duša v radosti zavrisne,
 Pozabim, da grozí Turčin.

V nesvést opali od omáma
 Prestane v prsih srčni trip,
 Preide čisto kratek hip,
 In naenkrat bilà sem sama,
 Opnè roké me turške rama.

Ko blisk z menój na konja šine,
 Spodbode ga in odletí,
 Nastopi tma mi pred očmi,
 Zavednost vsa mi prec izgine,
 Občutnost vsa me zapustí.

Na Turško šla sem, nisem šla,
 Na konju tja sem priletela,
 Kakó, ne vem, v nesvesti vsa;
 Le redkokdaj sem oživela,
 Da znovega sem omedlela.

Bili vsi Turki so zatrti;
 Edini, ki ušel je smrti,
 Ugrabi mene, ljudski tat,
 Za milost dá me v Carigrad,
 In v harem dé me sultan mlad.

Haremovála sem dve leti,
 Za sultanico mladi car
 Po sili me je htél imeti;
 Dobivala sem vse na dar,
 Da htela bi kot on hoteti.

Tegà hoteti mi ni dala
 Najbolj podoba tvoja res,
 Ki pred očmi je sploh mi stala
 In je ko neprelezna skala
 Pred mé in greh nasula jez.

Rad videl, vem, sestró si Zoro
 In zdaj sí ji zakonski mož,
 Pa le na uma vso upéro
 Ni sonce upa šlo za góro,
 In ti krivó me sodil boš.

Prišel ta don je v Carigrad,
 Da robstva spona mi odkuje,
 Obilen dar: cekin in zlát
 Odprè zatvor harémskih vrát,
 Prišla sem s tujega na tuje.

Med dobrimi sem tu ljudmi,
 Nič zoprnega tu mi ni,
 A nisem, táko se mi zdi,
 Povoljna nič preveč senjori,
 Šla pač bi k starišem in Zori.

Á kaj je tebe z dómu zgnalo,
 Kaj delaš ti med to družbó,
 Poznaš li dona in gospó?
 Za té skrivnosti razkazálo
 Veliko bom dolžná ti hvalo.“

Ni vedel, kaj bi odgovoril,
 Namislil bil je misli tmò,
 Odgóvorov je tísoč storil,
 A prednjega je nov zamoril,
 Pomešal mu račumbo vsò.

Srcé mu vre, kipí mu duša,
 Lepó odgovoriti skuša,
 Pa mu besede čut zaduša,
 Na mígale čeljust mu grè,
 Nazadnje le iz ust privrè:

„O Sonca, ti si sonce moje,
 Ki sinilo je v žítja dni
 Mi včera in pregnalo dvoje,
 Zamórilo mi vse bolí;
 Pregnala si jih včera ti!“

Doklér me vleklo je za Zoro,
 Za mirno dušo nisem znal;
 Ta čut, ki me za njó je gnal,
 Ljubav ne bom imenoval,
 Greh bil mi z dolgo je pokoro.

Ljubila res je mene Zora,
 A Bog ni htel, da moja bó,
 Želela biti je senjora,
 In Bog ji spolni to željó;
 A jaz sem mrl in mrl za njó.

Do včera j mrl sem, včera j kraj
 Nastal je mrenju: ko stopila
 Si ti med nas, ti odklenila
 Nebó si duši, srcu raj,
 Bog ti za to vse dobro daj!

En sam pogled, in bil sem tvoj,
 In videl sem, da ti si moja,
 Nikar se teh besed ne boj,
 Ne plaši jih se duša tvoja,
 Le ljubi me in trdno stoj!

Za Zoro me je v to deželo
 Hrepenje, res da, sem privélo.
 Tegà nikakor ne tajim,
 A zvidanje se mi, velim,
 Kaj neugodno je pomélo.

Pogléd me prvi je preplašil,
 Vsegà osupil in prestrašil:
 Še cvel ji je lepote kras,
 A ljube nisem nič več našel,
 In gnal me proč je skriven glas.

Zdaj bil sem jaz šele nesrečen,
 Postál mi stan je ves nevščečen;
 A blagor mi, le kratek čas!
 Stopila kmal si ti med nas
 In razvedrila moj obraz.

In kakor mir si v mé dehnila,
 Dehnila ga še v Zoro boš
 In ljubkost prejšnjo ji vrnila;
 Junak, ki vzal te je pod krila,
 Je don Almiro, Zorin mož. "...

„Kaj?“ Sonca vzklikne, „Ta senjora
 Je, praviš, moja sestra Zora? ...
 Ta don nje mož? ... Ti prost? ... O Bog!
 Odpadla vsaka je zavora,
 Prišel je konec vseh nadlog.“

To reče pa v junaka vprè
 Oči premilo, da predrè
 Srcé pogled. Roke on spnè,
 Objame Sonco in poljubi;
 Ta hip je za ženó zasnubí.

Za njima za drevesi skrita
 Je Zora stala dober čas,
 Skrivnost postane ji očita,
 Odlahne ji in raz obraz
 Zbeží prepona meglovita.

In izza drevja semkaj h klopi
 Pred ona dva presrečna stopí
 Ter s klikom: „Sonca!“ in ihté
 Okoli vrata spne roké;
 Veselja vsi lijó solzé. —

* * *

Za teden so bilí na pótí
 Don, dona, Sonca in junak,
 In z blagom slug povorek tak,
 Da videa se strmenje lotí;
 Na Kranjsko šli so tótí.

Privede jih na Kranjsko tir,
 Na Kranjskem bil je sjajen pir,
 Junák se s Sonco je poročíl;
 Nad hiši dve se je zobločil
 Veselja svit, nebeški mir.

Ifigenija v Tavridi.

Igra.

Zložil *Goethe*.

O s e b e.

Ifigenija.
Toa, kralj tavrški.
Orest.

Pilad.
Arka.

Kraj igre je gaj pred svetiščem Dianinim.

Prvo dejanje.

Prvi nastop.

Ifigenija.

V te sence vaše, gíbljivi vršiči
Dobrave stare, svete, gostolistne,
Kakòr v svetišče tiho bóginje,
Se zdaj s trepetom ino z grozo stopam,
Ko da bi prvokrat stopála vánje,
In srce mi se semkaj ne privadi.
Veliko let že tukaj me prikriva
Visoka volja, ki se vdajam ji;
Al' zmerom le sem, kakor s prvim, tuja.
Ker oh, od ljubih mene loči morje,
In cele dolge dni stojim na bregu,
Iskaje grške zemlje tožne duše;
In zdihom mojim le glasove votle
Valovi šumni odgrmevajo.
Gorje mu, kdor od starišev oddaljen,
Od bratov in sestrá živi samotno!
Od ust mu žalost trga bližnjo radost,
Vse misli rojijo mu vedno dol
Na dom očetni, kjer je prvokrat

Nebo pod njim odkrilo solnce, kjer
 So sorojenci zmerom ože náse
 Igraje s krotko se vezjó vezali.
 Ne pričkam, ne prepíram se z bogovi;
 Al' ženski stan le žalosten je stan.
 Domá in v vojski gospoduje mož,
 Na tujem spet pomáhati si zna,
 Zanj je posestvo; zmaga venča njega,
 Pripravljena zanj smrt je slave plodna.
 Kak ozka, tesna je pa ženske sreča!
 Že možu trdemu poslušni biti
 Dolžnóst je in toláž; o reva pa,
 Če nese sreča vražna jo na tuje!
 Tak mene tukaj pridržuje Toa,
 Blag človek, v resnih, sužnjih sponah svetih.
 O kak sramujem se povedati,
 Da tihe nejevolje služim ti,
 Diana, réšnica! Jaz mogla bi
 Za prosto službo tvojo le živeti.
 Imela v té sem zmerom up, in up
 Imam še vedno v te, ki kralja si
 Najvišjega zavržení mi hčeri
 Podala sveto svojo roko blaga.
 Da, Zena hči, ko vélikega moža,
 Ki hčer terjaje si peklila ga,
 Ko blaženega Agamemnona,
 Ki daroval ti je najdražje last,
 Pripelješ od razbite Troje slavno,
 Nazaj domú ga v očetnjavo spremiš,
 Ženó, Elektro in sinú, najdražje
 Zaklade mu brez kvara ohranivši,
 Odrajtaj tudi mene mojim že,
 In reši, ki si smrti me otela,
 Me še življenja tega, druge smrti!

Drugi nastop.

A r k a.

Poslal je kralj me sem, da sporočim
 Duhovnici Dianini pozdrav,

Ker danes dan je, ko je Tavridi
 Nje bog'nja dala čudne nove zmage.
 In jaz oznanjat brž naprej hitim,
 Da pride kralj, da vojna bliža se.

Ifigenija.

Pripravljene smo vredno jih sprejeti,
 In boginja s pogledom milostnim
 Od Toa pričakuje všeč-darú.

Arka.

O da zaznal pogled duhovnice
 Bi drage, prečeščene, tudi tvoj
 Pogled, devica sveta, bolje svitel,
 Nam vsem vesel naznám! Al krije še
 Skrivnosti polno žalost srce tvoje;
 Zastonj že leta dolgo čakamo
 Iz tvojih prs zaupljive besede.
 Odkar poznam te jaz na mestu tem,
 Pogled je ta, ki le mi ude stresa,
 In ko v železnih sponah duša tvoja
 Tiči vkovana v nedra globočini.

Ifigenija.

Spodobi to siroti se pregnani.

Arka.

Al' zdiš si tu sirota se pregnana?

Ifigenija:

Al' nam, kar dom, postati more tuj kraj?

Arka:

In dom je zate tuj postal.

Ifigenija.

To dela,
 Da srčna rana se mi ne zaceli.
 V mladosti prvi, ko se komaj duša
 Ovila mi je staršev, brata, sestre,
 Od starih débel dna mladike nove
 So jele družno, ljubo siliti
 Na višek proti nebu; joj, tačas
 Me zgrabi tuja kletev, pa me loči
 Od ljubih, lepo vez z železno roko
 Na dvoje raztrgavši. Zvénila je
 Najslajša radost prvih let mladosti,
 In tudi rešena se zdela sem
 Si senca le. Življenja nova sla
 Ne žene, ne poganja več kalí mi.

Arka.

Ker se pa tak nesrečno imenuješ,
 Ti nehvaležnica že reči smem.

Ifigenija.

Vam vedno hvalo vem.

Arka.

Le hvale ne,
 Ki zavolj nje dobrota se stori;
 Pogleda ne, ki kaže zadovoljno
 Življenje, srce nagnjeno darivcu.
 Ko te je tisto leto preskrivnostna
 Usoda sem v svetišče to prinesla,
 S pobožnostjo in nagnjenjem se je
 Približal Toa tebi bogovdani,
 In gostno tebe je sprejel ta breg,
 Ki bil sicer je tujcem vsem le groza,
 Ker nihče pred teboj ni sem prišel,
 Da stare šege žrtva bi krvava
 Umrl ne bil na stópnicah Dian'nih:

Ifigenija.

Dih prosti samo ni življenje že.
 Življenje kako je, ki v tem svetišču
 Enaka senci groba lastnega
 Živim ga tožna? Al' se to živeti
 Veselo in zavedno sebe pravi,
 Če sleherni zastonj prebiti dan
 Pripravlja nas za tiste črne dneve,
 Ki pozabivši sebe pokraj Lete
 Umrlih žalotruha jih praznuje?
 Življenje je nevredno zgodnja smrt;
 Med prvimi usoda ta je moja.

Arka.

Ponos, da nisi s sábo zadovoljna,
 Ti prizanašam, kakor se mi smiliš,
 Ker jemlje ti življenja sladki vžitek.
 Nič nisi, praviš, kar si tu storila?
 Kdo je razjasnil kralju mračno dušo?
 Kdo z milim pregovarjanjem od leta
 Do leta zadržaval je to staro
 In grozno šego, da krvavo smrt
 Vsak tujec pred Dianinim oltarjem
 Storiti mora, in pošiljal tol'krat
 Jetnike od gotove smrti spet
 Nazaj domu? Al' ni za to Diana,
 Ki nima več krvavih žrtev starih,
 Namesto se groziti, prav obilno
 Uslišala ponižne prošnje tvoje?
 Al' mar veselo vojne zmaga ne
 Obleta? Al' ne hodi clo pred njo?
 Al' mar ne čuti vsak, da mu je bolje,
 Kar pričo tebe kralj, ki nas je dolgo
 Modro in hlabro vodil, milost rabi
 In lajša nam pokorščino molčečo?
 To praviš, da ni nič, da tvoje bitje
 Mazilo hladno tisočim rosi?
 Da ljudstvu, ki te mu je bog poslal,
 Postaneš nove sreče večni vir.

In da na negostivnem bregu smrtnem
Pripravljaš tujeu srečo in vrnitev?

Ifigenija.

Malinko to oči zgrešijo láchko,
Ki vidijo vnaprej, kaj še ostane.

Arka.

Mar hvališ ga, kdor, kar stori, ne čisla?

Ifigenija.

Grajajo ga, kdor tehta svoja dela.

Arka.

In tega, kdor premoški ne ceni
Vrednosti prave, kakor tudi, kdor
Pregizdav krivo vrednost povzdiguje.
Verjemi in poslušaj, kar ti pravim,
Ki verno vdan sem ti iz vsega srca:
Ko bo govoril danes s tábo kralj,
Olajšaj mu, kar ti povedat' ima.

Ifigenija.

Pekliš me ti z besedo vsako dobro,
Že večkrat sem se s težo mu izvila.

Arka.

Pomisli to, kar delaš, kar ti hasní.
Odkar je zgubil kralj sinú, le malo
Komú zmed svojih upa, in še tem
Ne več ko kdaj; zavidnemu v očeh
Je vsak plemič naslednik préstola;
Bojí se brezpomočnih samskih dni
In morda puntanja in zgodnje smrti.

Za Skita nima govor prednosti,
 Za kralja pa najmanj; on vaje le
 Velevatí in pa storiti, pač
 Ne zna počas oddaleč na namen
 Navajati si lično govora.
 Ne delaj teže mu z branitvijo,
 Al' da nalašč bi napak kaj umela.
 Na pota pol mu pojdi prot prijazno.

Ifigenija.

Kaj, ali naj podvizam, kar mi žuga?

Arka.

Mar žuganje snubitev je njegova?

Ifigenija.

To najstrašnejše izmed vseh je meni.

Arka.

Z zaupom vsaj mu vračaj njega vdanost.

Ifigenija.

Poprej od straha naj mi dušo reši.

Arka.

Zakaj mu vedno le svoj rod prikrivaš?

Ifigenija.

Ker božji gre službenici skrivnost.

Arka.

Za kralja ne sme biti nič skrivnost;
 In dasi te ne terja, vendar čuti,
 In čuti notri v krasni duši svoji,
 Da se mu skrbno razodeti nočeš.

Ifigenija.

Al' je nevoljen morda náme kralj?

A r k a.

Skor se mi zdi. Sicer molčí o tebi;
 Vem iz besed pa, ki so mu ušle,
 Da mu je duša trdno zaželela
 Po tebi. O ne daj in ne izročaj
 Nikar ga sebi samemu, da ne
 Zori v njegovih prsih nejevolja,
 In ne rodi ti groze, da prepozno
 Kesaje se ne spomniš sveta mojga.

I f i g e n i j a.

Kaj? Misli kralj, kar nihče blagih bi
 Ne mislil, ki pozná se in ki mu
 Kroti nebeščanov češčenje prsi?
 Al' misli me potegniti po sili
 Stran od oltarja v svojo pósteljo?
 Pokličem na pomoč bogove vse,
 Diano pa pogumno najpoprej,
 Ki svoji mi duhovnici gotovo
 Devica bo devici pomagala.

A r k a.

Ne boj se! Kralja nova vroča kri
 Ne tira drzno v tak mladostni čin.
 Kakršnih misli on je, sklepa se
 Bojim jaz drugega in hujšega,
 Ki zvršil bo ga tudi neprestano,
 Ker on je duše trdne, nepremične.
 Zaupaj torej mu in hvalo vedi
 Če drugega ne moreš mu storiti.

I f i g e n i j a.

O daj, povej, če ti je še več znano.

A r k a.

Od njega zvedi. Kralj se bliža; lej ga.

Ti ga častiš, in lastno srce ti
 Veleva, da zaupno in prijazno
 Ž njim govoriš; precěj se vdá blag mož
 Besedi dobri ženske.

Ifigenija (sama).

Kak ravnam naj
 Po svetu moža zvestega, ne vem;
 Dolžnost pa rada spolnim: kralju za
 Dobrote ne dajati žal-beséd,
 In to želim, da bi mogočniku
 Po volji, a resnico govorila.

Tretji nastop.

Ifigenija. Toa.

Ifigenija.

Kraljevo boginja te blagodari!
 Podeli zmago, slavo in bogastvo
 In srečo jim, ki šteješ jih med svoje,
 In želje vsakršne ti polno mero!
 Da, ki skrbiš za mnoge in jih vladaš,
 Zavživaš tudi več od mnogih sreče.

Toa.

Dovoljen bil bi s hvalo ljudstva svojga:
 Kar sem pridobil, sem za druge bolj
 Ko záse samega. Najsrečniši,
 Pa bodi kralj al' nižjih kdo, je le,
 Ki klíje v lastni hiši sreča mu;
 Delila z mano težke si bridkosti,
 Ko je usmrtil meč sovražnikov
 Poslednjega, najboljšega mi sina.
 Dokler sem nosil maščevanje v prsih,
 Samote čutil nisem stana svojga;

Al' zdaj, ko vrnil sem se zadovoljen,
 Razdjal njih carstvo, sina sem osvetil,
 Domá nič ni, kar bi me veselilo.
 Pokorščino veselo, ki sicer
 V očeh je bila slehernemu brati,
 Zadušili sta skrb in nejevolja.
 Prihodnost vsakemu na mislih je,
 In brezotrokega, ker mora, sluša.
 In danes pojdem v to svetišče, ki
 Sem večkrat vánj prišel si zmage prosit
 In hvalit zánjo. V srcu nosim davno
 In tudi tebi ne neznano, ne
 Nenadno željo: mislim, upam, da
 Za srečo ljudstva svojega in svojo
 Popeljem te nevesto na svoj dom.

Ifigenija.

Preveč, o kralj, ponujaš mi neznanki!
 Osramočena pred teboj stojim
 Begljivka, ktera išče tu pri vas
 Le brambe in pokoja, kar si dal mi.

To a.

Da skrivaš rod svoj pred menoj ko pred
 Najzadnjim in se razodeti nočeš,
 V nobeni bi deželi prav ne bilo.
 Ta breg je tujcu groza. To vелеva
 Postava in potreba. Al' od tebe,
 Ki blage vse pravice vživaš, ki
 Po gostovo sprejeta lastne volje
 Življenja svojega se veseliš,
 Se nadjal sem zaupa, ki ga sme
 Za vernost vendar upati gostitelj.

Ifigenija.

Da razodela nisem ti imena
 Roditeljev in rodovine svoje, ni

Zaup prepíčel bil, o kralj, le stiska;
 Ker, če bi vedel, kdo stoji pred tabo,
 In kako oklétnico rediš in braniš,
 Popala bi neznana groza srce
 Visoko ti, in ne ponujal bi
 Mi trona svojga del; izgnal bi me
 Pred časom iz države, páhnil bi
 Me morda v revo, preden k svojcem mi
 Vesela je vrnitev in popotve kraj
 Namenjen, česar nadjati se ima,
 Kdor blodi krog in je pregnan od doma,
 Od rok ledenih tujcev grozovitnih.

T o a.

Kar naj sklenili so s tebój bogovi
 In namenili rodovini tvoji,
 Le vendar nam, odkar si ti pri nas
 In vživaš gosta blagega pravice,
 Ne manjka blagoslova, ki dobivam
 Od zgor ga, ino težko bi verjel,
 Da bran in varih sem krivični glavi.

Ifigenija.

Dobrótljivost, ne gost, ti daje srečo.

T o a.

Kar vkletim dá se, nima blagoslova.
 Tedaj ne molči dalj in se ne brani,
 Ne prosi tega te krivičen človek.
 Zročila te je meni bóginja,
 In kakor njej, si meni, sveta bila,
 In mig uje bodi mi postava vselej;
 Če up imaš domú se kdaj vrniti,
 Opróstim terjanja te vsakega.
 Al' če za vselej pot ti je zaprta,
 Al' če ti rodovina je pregnana,
 Al' po nesreči grozni kak izmrla;

Tedaj si moja po postavi vsaki.
 Govori! Veš, da sem ti mož-beseda.

Ifigenija.

Težko se vozela stari odvozla
 Jeziku, da odkrije le nazadnje
 Skrivnost zamolčano dalj časa, ker
 Odkrita enkrat zapusti za vselej
 Globoko v srcu varno stanovanje,
 Po božji volji škodli, al' koristi.
 Naj bo! Rodú sem Tantalovega.

To a.

Besedo grozno mirno si izrekla.
 Al' prédnik tvoj je tisti Tantal, ki
 Pozná ga svet, da bil je kdaj bogovom
 Premilodrag? Al' tisti Tantal, ki
 Ga Zen pozvâl je, da sedël je ž njim
 V sovetu in za mizo, ki bogove clo
 So mikali pogovori njegovi kot
 Orakelj zvédeni in prepomembni?

Ifigenija.

Da, tisti! Al' bogovi bi ne smeli
 Družiti se z ljudmi kakor z bogovi;
 Človeški rod je vse preslab, da bi
 Se mu v neznani viši ne vrtelo.
 Neblag ni bil in izdajavec ne;
 Al' previsok za sluga, za pajdaša,
 Grmevcu vélikemu pa le človek.
 Zato pa tudi njega krivda je
 Bilâ človeška. Ali sodba njih
 Bilâ je ostra; pesniki pojo:
 Napuh in nezvestost sta vrgli ga
 Od mize Jupitrove v stari Tartar;
 In oh, ves rod njegov njih jezo nosi!

To a.

Al' kriv rod sam je tega, al' očák?

Ifigenija.

To je, da silne prsi in Titanov
 Premočni mozeg dedovali so
 Sinovi ino vnuki; al' okóval
 Z železnim klepom jim je čelo bog.
 Prikril je njih očém plahotnotemnim
 Modrost, совет in zmernost in potrpnost,
 Zmenila v zlobo jim se vsaka želja,
 In zloba ta poznala ni mejé.
 Že Pelop gromovoljni, Tantalov
 Preljubi sin, prisvojil je z izdajstvom
 In pa z umorom si najlepšo žensko,
 Ojnomajevo hčerko, Hipodám'jo.
 Rodi po volji možu dva sinova,
 Tiesta in pa Atreja; zavidno
 Sta gledala očetovo ljubezen
 Do prvega sinú iz ine žene.
 Srd ju zedini, in skrivaj storita
 Zločinstvo prvo, brata umorivši,
 Al' oče Hipodamijo moritve
 Dolži in terja grozovitno ljut
 Od nje sinú, in ona umori
 Se sama —

T o a.

Kaj molčiš? Govori dalje,
 Zaupa ni se treba ti kesati.

Ifigenija.

O blagor mu, kdor rad spominja se
 Očetov, kdor ž njih čini in visostjo
 Slušavca kratkočasuje in vidi
 Vesel na koncu lepe vrste sebe
 Pridanega! Ker tako brž se hiši
 Ne porodi ne polubog ne vrag;

Sele vrstà hudobnih, ali dobrih
 Na svet prinese grozo, ali radost. —
 Po 'smrti očevi sta skupnovladno
 Gospodovala Atrej in Tiest
 V Mikepah. Toda dolgo sloga ta
 Trpeti mogla ni. Tiest oskrani
 Kmal postelj bratovo. Srditi Atrej
 Spodi ga iz dežele. Al' podmolklec
 Ukral je sina bratu in skrivaj
 Za svojega potuhnjeno redil.
 Navdá mu srce z zlobo in osveto
 In pošlje ga v kraljevo mesto, da,
 Meněč da strica, umori očeta.
 Naklep mladenča se pozvé, in kralj
 Poslanega morivca grozno kazni,
 Misleč, da je umoril bratu sina.
 Prepozno zve, kogá da pričo njega
 Morijo mučno. Da pregnal iz srca
 Bi si osvete gon, na tihem kuje
 Nov, še neslišán čin. Na videz je
 Pomirjen, spravljen, ravnodušen, pa
 Privabi brata s sinoma nazaj
 V državo, zgrabi dečka, ju zakolje,
 In to ostudno, groze polno jed
 Postavi pred očeta pri obedu.
 In ko najé Tiest se lastnega
 Mesá, ko se ga loti neka tožnost,
 Ko praša po sinovih in že méni,
 Da sliši stope njih in govor pred
 Dvorane durmi, z režo Atrej vrže
 Pred njega glavi in nogé zaklanih. —
 Obrnil groze si se stran, o kralj!
 Tak solnce je obrnilo obraz
 Zmeknivši s tira večnega svoj voz.
 To prédniki duhovnice so tvoje,
 In dokaj grozovitne zgode moških,
 Veliko činov zmedenih možgán
 Še krije noč s temoto gosto, da
 Njih grozno svitanje se komaj vidi.

T o a.

Zakrij jih tudi v molk. Naj dosti bo
Gnusob! Povej le to, po kakem čudu
Izviraš ti iz roda teh divjakov.

Ifigenija.

Sin Atrejev najstarši Agamemnon
Je oče moj. Al' reči smem zares,
Da on ves čas od mojih prvih dni
Je bil izgled popolnega moža.
Rodila mu je Klitemnestra mene,
Ljubezni prvi sad, potem Elektro.
Kralj mirno vlada in pogrešan dolgo
Dobé počitek Tantalovei. Al'
Sinú je manjkalo še sreči staršev.
In komaj jima spolni se ta želja,
Da rasel med sestrama je Orest
Ljubljenček, že napravi spet se nova
Nesreča varni hiši. Glas o vojski
Gotovo prišel tudi je do vas,
Ki osvetiti plen najlepše ženske
Je sklical pred trojanske zide vse
Moči helenskih knezov. Ali so
Dobili mesto in dosegli svoj
Namen, ne vem. Moj oče bil je vodja
Helenske vojske. V Avlidi zastonj
So blage sape čakali. Diana,
Na velikega vojskovodja jezna,
Mudila je hiteče, králjevo
Najstaršo hčer po Kalhantu terjaje.
Privabijo me z materjo v ležišče,
Pa vlečejo me pred oltar in žrtvo
Me bog'nji posveté. — Pomiri se:
Krví ni htela moje in zavívši
V oblak me reši. V tem svetišču sem
Zavedla zopet se od mrtvih. Jaz
Sem sama, jaz sem Ifigenija,
Rojena Agamemnonova hči,
Last boginje, ki s tabo govori.

T o a.

Za, mé več predka nima hči kraljeva
 Od nepoznanke. Še enkrat ponavljam
 Ponudbo prejšnjo: pojdi z mano, deli
 Z menoj, kar imam.

I f i g e n i j a.

Kak, o kralj, bi smela
 Storiti to? Al' nima samo bog'nja,
 Ki me rešila je, pravice le
 Do mojga posvečenega življenja?
 Odbrala ona záme je zavetje
 In prihranjuje morda me očetu,
 Ki ga na videz kaznila je dosti,
 V najlepšo radost mu na stare dni.
 Morda je blizu mi vrnitev sladka,
 In jaz, zanemarivši njena pota,
 Bi sem se proti volji navezala?
 Prosila znama sem, če naj ostanem.

T o a.

In znam je to, da si še vedno tukaj.
 Izgovorov ne išči takih mučno.
 Zastónj besed veliko za odrekbo,
 Iz vsega sliši drugi samo: Ne.

I f i g e n i j a.

Besede niso, ki naj le slepé;
 Odkrila sem ti srca globočine.
 In al' ti sam ne praviš, kak želeti
 Iméla bi s tesnobnosilnim čutom
 Po stariših, po bratu in po sestri?
 Da rádot v starih sobah, kjer še včasih
 Šepta potihó žalost moje ime,
 Bi, kakor krog novorojene, vila
 Najlepši venec od stebra do stebra.
 Oj da bi pač poslal me tja na ladjah!
 Življenje novo dal bi meni in vsem.

T o a.

Pa pojdi! Delaj, kar ti srce pravi.
 Ne slušaj glasa dobrega soveta
 In pameti. Le ženska bodi vsa,
 Izroči se nagonu, ki te grabi
 Razúzdano in sem, al' tjakaj tira.
 Če poželjivost v nedrih jim gorí,
 Nobena sveta vez od izdajnika
 Jih ne vdriži, ki zvabi jih očetu
 Al' móžu iz skušenih in zvestih rok;
 Potihne li v njih prsih hitri ogenj,
 Zastonj se trudi zvesto in mogočno,
 Da pregovoril bi jih, zlati jezik.

I f i g e n i j a.

Obljube blage spomni se, o kralj!
 Al' tako vračaš moj zaúp? Pripravljen
 Za vsako vest si se mi vendar zdel.

T o a.

Al' za nenadno nisem bil pripravljen;
 In bil imel bi biti, saj sem vedel,
 Da z žensko bom opraviti imel.

I f i g e n i j a.

Ne psuj, o kralj, nikár nas revnih žensk.
 Ni tako slavno, kakor vaše, al'
 Neblago vendar ni orožje ženske.
 Verjemi, v tem imám pred tabo prednost,
 Da srečo tvoje bolj ko ti poznam.
 Ti misliš, al' neznan s seboj in z mano,
 Da ožja vez bi nama srečo dala.
 Napolnjen z dobro mislijo in voljo
 Napravljaš me, da naj bi se ti vdala.
 Al' tu bogovom hvalo dajem, da
 So dali mi to stanovitnost, da
 Ne vdam se v zvezo to, ki všeč jim ni.

T o a.

Ne bog, le tvoje srce govori.

Ifigenija.

Saj le po srcu govorijo nam.

To a.

Al' jaz jih slišati pravice nimam?

Ifigenija.

Viharna burja nežni glas prehruplja.

To a.

Seve, duhovnica ga samo čuje!

Ifigenija.

Pred vsemi knez bi slušati ga moral.

To a.

Tvoj sveti posel in pravica dedna
Do mize Zenove bogovom tebe
Bolj bližaje ko divje pozemljake.

Ifigenija.

Tak pokorim se za zaup, ki vánj
Si me prisilil.

To a.

Človek sem, tedaj
Končajva. Kar sem rekel, naj veljá:
Duhovnica še bodi, ko si bila.
Al' meni pak oprósti naj Diana,
Da zadržaval stare žrtve sem
Dozdaj po krivem ji in proti vesti.
Ne bliža k nam se nikdar tujec srečno,
Od nekdanj moral vsak je še umreti.
Le ti si z nékako priljudnostjo,
Ki menil sem z veseljem zdaj, da je
Ljubezen mile hčerke, zdaj neveste
Natišna nagnjenost, obdala me
Ko s čaroklepi, da pozabil sem
Dolžnosti. Čute si mi omamila,
Da slišal nisem národa mrmranje,

Al' zdaj dolžijo mene bolj na glas,
 Da jaz sem kriv prerane smrti sina.
 Zavoljo tebe dalj ne bom krotil
 Ljudí, ki žrtvo silno terjajo.

Ifigenija.

Za sé je terjala še nikdar nisem.
 Nebeščane kdor meni krvoželjne,
 Prav ne umé jih; svoje le prideva
 Jim lastne ljute poželjivosti.
 Al' zmáknila me ni duhovnu bog'nja?
 Bolj služba kakor smrt ji všeč je bila.

To a.

Nam ne spodobi se po naših mislih
 Navado sveto z láhko premekljivim
 Razumom našim slabim zlagati.
 Dolžnost ti svojo stori, jaz bom svojo.
 Dva tujca, ki dobili skrita smo
 Na bregu, ki deželi naši prida
 Nič ne prinašata, v pesteh imám.
 Dobi naj bog'nja s tema dvema spet
 Daritev prvo, pravo, dolgo zaostalo!
 Sem pošljem ju, opravek ti je znan.

Četrty nastop.

Ifigenija (sama).

Megle imaš, mrllostna réšnica,
 V nje nedolžno pregánjane skriti,
 In po vetru, usodi železni
 Jih zmeknivši 'z rok, čez morje,
 Daleč čez sveta zemske širjave,
 Kamorkoli le všeč ti je, nesti.
 Modra si ti in vidiš bodoči čas;
 Ni pretekkel záte preminuli čas,
 Tvoj pogled nad tvojimi čuje,

Kakor luč tvoja, nočno življenje,
 Gori nad svetom čuje in vlada.
 Ne oskruni s krvjó mojih rok!
 Miru, blagoslova ne dá to;
 Ino podoba usodno umorjenega
 Bo na morívca nevoljnega hude
 Ure poprežala strašěč.
 Ljubijo neumrjoči človeške
 Razprostránjene, dobre rodove
 Ter podaljšajo bežno življenje
 Radi umrjočemu, radi mu dajo
 Lastna, večna, nebesa vesela,
 Ž njimi souživaje jih, nekaj
 Časa jih vživáti veselo.

Drugo dejanje.

Prvi nastop.

Orest in Pilad.

Orest.

Na potu sva, ki naju pelje v smrt:
 S koraki potihuje duša moja.
 Apolon, ko sem prosil ga, naj reši
 Duhóv me, groznih maščevavcev,
 Je, zdi se mi, besed zaupnih trdno
 Ko bog pomoč obetal in rešitev
 V svetišću sestre mnogoljube svoje,
 Ki je vladavka v tavriski deželi;
 Al' izpolnjuje se, da vseh težav
 Popolno konec bo šele z življenjem.
 Kak láchko bom, ki stiska božja roka
 Sreé mi in omamlja čute moje.
 Odrekel se prezale luči solnčne!
 In ako v boju vnukom Atrejevim
 Ni dano zmagovénčaním umreti,

Če moram jaz ko predniki, ko oče
 Storiti žrtva strašno smrt krvavo:
 Naj bode! Bolje tukaj pred oltarjem
 Ko v kotu kje zavrženem, kjer mreže
 Skrivaj zavratnik bližnjerodni stavi.
 Mirujte, potrpite ve podzemke,
 Ki kakor psi odklenjeni hlepite
 Sleděč po krvi, ki od nog kapljaje
 Stezó krvavo za menoj zaznamlja.
 Pustite me, saj kmalu pridem k vam;
 Luč dneva naj ne vidi vas, ne mene.
 Zeleni prt prezale zemlje naj
 Ne bo tirálišče za vas pošasti.
 Poiščem že tam dolí vas; tam ena
 Usoda vse bo vila v večno noč.
 Le tebe, Pilad moj, nedolžni drug
 Prokletja mojega in moje krivde,
 Tak zgodno jemljem v tisti žalokraj
 Nerad. Življenje tvoje ali smrt
 Samó mi dela upanje al' strah.

Pilad.

Jaz nisem še ko ti, Orest, pripravljen
 Za vhod v deželo tisto, v kraje sene.
 Premišljam še po potih zmedenih,
 Ki vidi se, da v črno noč držé,
 Priviti znova naju še v življenje.
 Ne mislim še na smrt; izvedam, pazim,
 Lí ne bi kakošne za beg vesel
 Bogovi pokazali rešne poti.
 Al' smrti boj se, al' ne boj, nevzdržno.
 Le pride. Kadar že duhovnica
 Ostriči naju dvigala bo roci
 Posvečevaje, skrb mi bo edina
 Rešiti tebe ino sebe. Ne!
 V ta nepogum ne pada naj ti duša,
 Dvom speši le nevarnost. In Apolon
 Obljubil je, v svetišču da pri sestri
 Tolaž, pomoč te čaka in vrnitev.
 Besede božje niso ne dvoumne,
 Kakor si revež misli jih v nevolji.

Orest.

Življenja temno krilo razprostrla
 Že mati mi je okol' nežne glave;
 In tako rasel sem očetu ves
 Enak, in gled moj nemi bil gorjúp
 Očitavec je njej in nje ljubimcu.
 O kolikrat, kadar Elekra sestra
 Sedela tiho je v globoki lopi,
 Bridkosten vrnil sem se ji v naročje
 In gledal vánjo, ko je jokala,
 Z debelimi očmi. Tedaj je dokaj
 Od vrlega očeta pravila.
 O kak hrepénel, želel sem po njem!
 Želel sem sebe v Trojo, njega semkaj,
 Prišel je dan. —

Pilad.

O jenjaj, naj o dobi
 Se tisti menijo pošasti pekla!
 Al' naju lepíh časov naj spomin
 Za nov junaški tir krepoti znova.
 Bogovom treba več je blagih mož
 Na tej široki zemlji za postrežbo.
 Na tebe so se še zanašali.
 Očetu dali niso te spremljavca
 Na pot neprostoVOLjno v temni Orek.

Orest.

O da bi šel bil ž njim, prijemši se
 Za rob!

Pilad.

Tako, ki tebe so rešili,
 Skrbeli so za mé: kaj bil bi jaz,
 Če živel ne bi ti, si lálhko mislim,
 Ker le s teboj in le zavoljo tebe
 Od mladih nog živim, živeti hočem.

Orest.

O ne spominjaj lepíh dní me tistih,
 Ko prost sem bil sprejet na domu tvojem,

Ko blagi tvoj roditelj ljubeznivi
 Skrbel za poloveli cvet je modro;
 Kožti vseskozi živ, vesel pajdáš,
 Podoben láhkemu metuljčku
 Okoli temne cvetke dan za dnem
 Skakljaj krog mene z novim si življenjem,
 Igraje meni v dušo vlijal svojo slo,
 Da reve pozabivši svoje s tabo
 V mladosti urni se tepešil sem.

Pilad.

Živeti jel, ko ljubiti sem jel te.

Orest.

Revneti reci, in resnico praviš.
 Usoda moja je zato nadležna,
 Da kakor kak okuženec pregnán
 Skrivnostno v nedru nosim bol in smrt,
 Da, kamor pridem, v najzdravejšem kraju
 Cvetóči v hipu tem vené obrazi,
 Zaznamljeni s počasne smrti znamí.

Pilad.

Pri smrti tej jaz prvi bil bi v čredi,
 Če kdaj, Orest, ostrupljaj tvoj bi dih.
 Al' nisem vedno še vesel in srečen?
 In mik in pa ljubezen sta peroti
 Do del junaških.

Orest.

Del junaških? Da,
 Poznam ga čas, ko stala so pred nama!
 Ko vkupaj sva po brdih in dolinah
 Drevila večkrat za zverino divjo,
 In predniku se vrlému enaka
 V pogumu ino v moči upala
 Sva kdaj z betòm in mečem, ali zmaja,
 Al' tolovaja góniti sledeč;

In potlej na večer pri širnem morju,
 Sloněč na eden drugem, sva sedela;
 Valovi nama pleskali k nogama,
 Pred nama svet odprt bil tak širok,
 Tedaj po meč je roka segla,
 In dela so prihodnja kakor zvezde
 Vstajála množno nama iz noči.

P i l a d.

Neskončno delo je, ki duša sili
 Ga dovršiti. Mi bi radi prec'
 Že táko, kakor rase in postaja,
 Ko jezik pesnikov vekšaje nosi
 Več let ga čez dežele in rodove.
 Očetov dela so tak lepih glasov,
 Ko v mračni tihi sencí počivaje
 Iz lirnih donov srka jih mladenič;
 In dela naša so, kar njim so bila:
 Težava zgolj in krpanje.
 Za tem hitimo, kar beži pred nami,
 Puščaje vnómar pot, ki po njej hod'mo,
 In zraven sebe komaj vidimo
 Sled prédnikov pozemnega življenja.
 Mi letamo za senco le njihovo,
 Ki v dalji na oblakih zlatih venča
 Vrhove, gorske glave bogoslično.
 Ne čislam ga, ki misli sam o sebi,
 Kak bi povzdigalo ga morda ljudstvo.
 Al', o mladenič, hvali ti bogove,
 Da storili po tebi so že toliko.

O r e s t.

Kadar veselje podaré človeku,
 Da odvali od svojcev kak nesrečo,
 Potolče al' razprši stare vrage,
 Državo zmnoži in obrani meje,
 Tedaj naj hvali, ker podaril bog
 Mu prvo, zadnjo je življenja slast.
 Al' mene so izbrali si za klavca,
 Morivca matere — častite vendar —

In so, zločinstvo sramno maščevaje,
 Pogubili na mig me svoj. Verjemi,
 Na Tantalove so se zaprisegli,
 In jaz, njih zadnji, naj brez krivde, naj
 Pošteno ne poginem.

Pilad.

Ne peklé
 Za zlost očetovo bogovi sina;
 Plačilo prejme vsak za svoja dela,
 Vsakdo, si bodi blag al' bodi zli.
 Ne kletev, blagoslov se ded'je staršev.

Orest.

Njih blagoslov ni naju sem pripeljal.

Pilad.

Al' volja višjih vsaj bogov gotovo.

Orest.

Tedaj njih volja naju pogubljuje.

Pilad.

Kar ti velijo, stori ino čakaj.
 Kadar k Apolouu pripelješ sestro,
 Da bosta vkupaj v Delfih prebivala,
 Da ju častil bo ljud, ki blago misli,
 Častitljiva oná dva bodeta
 Zato ti mila in otela te
 Iz rok podzemek groznih. Že v ta gaj,
 V svetišče to nobena si ne upa.

Orest.

Tedaj bom lahko mirno vsaj umrl.

Pilad.

Jaz sem vse drugih misli, in na tihem
 Preteklost sem z bodočnostjo prav modro

Strnivši zvaril, vse premislil dobro.
 Mór'biti je že davno sklenjeno
 Pri bogih krasno delo to. Želi
 Diana od pobrežja teh barbárov
 In njih krvavih ljudožrtev priti;
 Odbrano nama je to lepo delo,
 Izročá nama se, in čúda! že
 Pred vrata sva po sili semkaj prišla.

Orest.

Umetno kaj ti božje spletaš sklepe
 Strinjaje modro s svojimi željami.

Pilad.

Kaj je človeška vsa modróst, če ni
 Na voljo ónih tamkaj gori pazna?
 Možá, ki blag je, pa je zlo grešil,
 Odbere bog za težko delo; dá mu,
 Naj zvrši, kar se nam nemožno zdí.
 Junak premaga in bogovom služi
 In svetu, ki části ga, pokoréč se.

Orest.

Če za življenje in ravnanje sem
 Namenjen, bog odvzemi vrtoglavje,
 Ki paha me po polzki, z materno
 Krvjó políti poti dal k mrtvakom,
 Raz čela težkega. Usuši mílo
 Potok, iz maternih mi ran naprot
 Tekoč, ki večno z madeži me skruni.

Pilad.

Mirneje pričakuj. Bolest le večáš,
 In sebi Furij le nalagaš delo.
 Jaz mislim naj, ti le miruj! Napósled,
 Če treba združenih močí bo, pa
 Pokličem te in pokorakava
 S premislekom pogumno k dokončanju.

Orest.

Ulisove besede!

Pilad.

Ne norčuj.

Vsakdo izbrati mora si junaka,
 Ki po njegovih potih naj k Olimpu
 Za njim korači. Daj, povem naj ti:
 Po mojih mislih lest in moder um
 Moža, ki hrábrost voli si, ne skruni.

Orest.

Jaz čislam ga, kdor hraber je in raven.

Pilad.

Zato od tebe hotel sveta nisem.
 Storjen je prvi že korák. Pozvedel
 Od najnih stražnikov do zdaj sem dokaj.
 Pozvedel sem, da bogoslična tujka
 Krvavi tisti zakon tukaj brzda;
 Bogovom čisto srce in kadilo
 Z molitvami daruje. Hvalijo
 Močno dobrotnico in sumijo,
 Da je rojena Amazonka ona
 Sem pribežala pred nezgodo kako.

Orest.

Ob moč prišlo je svetlo nje vladanje,
 Se zdi, po bliži zloštnika, ki kletev
 Pregarja ga in krije v gosto noč.
 Pobožni krvohlep navado staro
 V pogubo nama spet z okóv odklepa.
 Umoril naju kralj bo divjih misli;
 Ne otme ženska naju, če je hud.

Pilad.

Še blagor nama, da je ženska! možki,
 Dasi najboljši, duh na grozovitost
 Navadi in nazadnje naredi

Iz tega, kar mu biva gnuš, postavo,
 Postane iz navade trd, da skor
 Poznati ni ga. Ženska pa drži
 Se trdno sklepa. Trdneje na njo
 Zanašaš v dobrem se negoli v slabem.
 Tiho, zdaj gre; ž njo samega me pusti.
 Ne smem imén ji koj, usode najne
 Naravnost ne odkriti. Pojdi, preden
 Govoril bodeš ž njo, dobim te še.

Drugi nastop.

Ifigenija, Pilad.

Ifigenija.

Govóri, tujec, kdo si in od kod;
 Jaz bi po zdetju svojem prej te Grku
 Prilikovala kakor Scitu.

(Okove mu odvzame.)

Nevarna je svoboda, ki jo dajem;
 Bogovi odvrno naj, kar proti!

Pilad.

O sladki don, o ljubi glas predragi
 Jezika maternega v tujem kraju!
 Očetnega pristana sinje gore
 Vesel iznova vidim pred očmi
 Jetnik. O naj ti to veselje moje
 Pové zarés, da tudi jaz sem Grk!
 Pozabil sem za hipec, kako treba
 Je meni tebe, in obrnil duh
 K velikokrasni se mi je prikazni.
 Povej, povej, če kaka ti zapreka
 Jezika ne vozlá, kateri naših
 Rodbin prištevaš se ti bogoslična?

Ifigenija.

Duhovnica od bog'nje same zbrana
 In posvečena s tabo govori.

To ti zadovoljaj; oznani, kdo si,
 In kakšna te usoda grozovladna
 S tovarišem je semkaj pripeljala?

Pilad.

Lehkó naznanim tebi, kako zlo
 Pregarja naju z bridkim spremljevanjem.
 O da bi tudi ti, nebésčanka
 Tak lahko nama srečni up prižgala!
 Iz Krete sva, Adrastova sinova.
 Jaz mlajši sem, mi Kéfal pravijo,
 In on Laódama je, najstarejši;
 Med nama stal je srovodivji srédnik,
 In že v mladosti prvi pri igračah
 Razdiral nam je zložnost in veselje.
 Pokorno še smo mater slúšali,
 Dokler boril se je pred Trojo oče,
 Al' ko se je z obilnim plenom vrnil,
 In kmal po tem umrl, razdvoji brate
 Prepír za vlado in za dedščino.
 Jaz vlekel sem s starejšim; on ubil
 Je brata. Za krvavi dolg dreví
 In goni Furija ga strašno!
 Al' na pobrežje dívje to poslal je
 Apolon Delfski naju z upom močnim
 In rekel, da naj čakava v svetišču
 Njegove sestre blažene pomoči.
 In zdaj so vjeta naju sem privéli
 In tebi dali v žrtvo, kakor veš.

Ifigenija.

Je Troja padla? Dragi mož, povej!

Pilad.

Leži razdrta. Zagotovi ti
 Rešitev nama; hiti s pomočjo,
 Ki bog jo je obljubil. Smili se
 Mi brata ti, besedo daj mu dobro,
 Govóri ž njim, a prosim, prizanašno,

Ker rado vname nótrujost njegovo
 Veselje, bolečina al' opomba,
 In dene ga popolnoma iz sebe,
 In prosto lepo dušo zgrabijo
 Erinije in jo drevijo s sabo.

Ifigenija.

Pozabi, kar in kakor naj te tare,
 Rotim te, dokler mi ne zadovoliš.

Pilad.

Visoko mesto, ki vsej grški moči
 Deset se dolgih let je ustavljalo,
 Razsuto v prah leži, ne vstane nikdar.
 Al' nas barbarskega pobrežja móž
 Najjačjih naših mnogi grob spominja.
 Ahil leži s prijatljem vrlim ondi.

Ifigenija.

Tedaj vi božji kipi prah ste tudi!

Pilad.

In Palamed in Telamonov Ajant
 Več vid'la nista domovine svoje.

Ifigenija.

Od mojega molči očeta: med
 Ubite ga ne devlje. Še živi!
 Še videla ga bom! Le upaj srce!

Pilad.

Al srečna tma je teh, ki sladkogrenke
 Pomrli smrti so od vražjih rok!
 Ker je sovražen bog domú gredočim
 Napravil za triumf le pusto grozo
 In žalosten pogin, nesrečen konec.
 Al' glas človeski ne prihaja k vam?

Dokler on sega, nosi govorica
 Nečuta, ki so zgodila se, dela.
 Tedaj je reva, ki mikenske lope
 Z vedno ponavljajočim jokom polni,
 Skrivnost še záte? — Klitemnestra je
 Na dan vrnitve prevarila moža
 In umorila s pomočjo Egista! —
 Gotovo, ti častiš ta rod kraljevi,
 Zastonj, to vidim, v srcu si zatiraš
 Besedo strašno, nepričakovano.
 Al' sestra si morbiti koga znanca?
 Al' ondi blizu v mestu si rojena?
 Ne skrivaj mi, pa v zlo nikar ne jemlji,
 Da ti jaz prvi grozo to naznanjam.

Ifigenija.

Povej, kak se je ta zlotvor zgodil.

Pílad.

Na dan vrnitve, kadar iz kopéli
 Oživljen, miren šel je kralj, in ženi
 Podati mu je rekel oblačilo,
 Je pogubljivka gubopolno, kaj
 Umetno zmeteno tkanico mu
 Okol vratú čez svetlo glavo vrgla,
 In ker tedaj iž nje je kot iz mreže
 Zastonj izvijal se, tačas Egist
 Ubije ga izdajec, in pokrit
 Preselil se je k mrtvim knez visoki.

Ifigenija.

In kaj dobil je plače sozarótnik?

Pílad.

Državo in ženó, že tak njegovo.

Ifigenija.

Tedaj je gnala strast v ta sramni mor.

Pilad.

In star pa silen hlep po maščevanju.

Ifigenija.

Al' s čim také razžalil jo je kralj?

Pilad.

S pretežkim činom, ki, če dá umor
 Se opravičiti, praviči njo.
 Privabil jo je v Avlido in tam,
 Ker se je neko bogstvo ustavljalo
 Z viharjem silnim grškemu brodovju,
 Je Ifigenijo, najstaršo hčer
 Diani daroval krvavo žrtvo
 Za vgoden veter in za srečo Grkom.
 In to ji neki napolnilo srce
 Je s takim studom, da je snúbljenju
 Egistovemu vdala se in sama
 Opredla v mreže pogubljive móža.

Ifigenija.

Dovolj imam. Še videla se bova.

Pilad (sam).

Kraljevega rodú usoda jo
 Je močno gánila. Naj bo, kdor hoče,
 Poznala ona kralja je gotovo
 In je visoke rodovine semkaj
 Prodana nama v srečo. Tiho, srce!
 Le jádrajva veselo in pa modro
 Za upa srečo, ki migljá na naju.

Tretje dejanje.

Prvi nastop.

Ifigenija. Orest.

Ifigenija.

Nesrečnik ti, okove ti odjemljem
 Le v znamenje bolestniše usode.
 Svoboda, ki svetišče jo dari,
 Je smrtni oznanik, enak bolnika
 Poslednjemu pogledu svetlemu.
 Ne smem si še, ne morem si še reči,
 Da je po vama! In kakó bi mogla
 Z morilno roko vaju dati v smrt?
 In nihče, kdor si bodi, vaj'nih glav,
 Dokler sem jaz duhovnica Diane,
 Ne sme dotákníti. Al' če odrečem
 Dolžnosti se, ki terja kralj jo jezni,
 Odbere katero mojih si devic
 In pošlje jo z menoj, potem z željami
 Samó pomagati bom vama mogla.
 O dragi moj rojak! Najzadnji sluga,
 Ki se ognjišča tikal je bogóv
 Očetnih, nam je drag in ljub na tujem:
 Kak naj dovoljno z rádostjo in srečo
 Sprejámem vaju, ki mi kip junakov,
 Ki od staršev vajena sem jih častiti,
 V spomin navajata in srce znotraj
 Oživljata priljubno z upom novim!

Orest.

Al' ti imé in rod s premislekom
 Prikrivaš? Ali znati smem, kdo si,
 Ki vidiš se mi kakor božjih ktera?

Ifigenija.

Spoznal me boš. Al' zdaj mi prej oznani,
 Kar brat mi tvoj je le napol povedal,

Nesrečni konec teh, ki jih domá
 Usoda nepričakovana nemo
 Od Troje se vrnivše je sprejela.
 Sicer prinesli mlado so me semkaj,
 Al' dobro se spominjam, kak boječe
 Sem gledala na te junake vsa
 Začujena in s tesnim srcem. Šli so
 In šli, ko bi se bil Olimp odklenil
 In te postave svetlih sprednikov
 Poslal na strah in grozo Iliju,
 In Agamemnon bil je vseh najlepši!
 O, daj, povej! Ubila sta z lestjó ga,
 Ko se je vrnil, žena in Egist.

Orest.

Ti praviš!

Ifigenija.

O nesrečne ve Mikene!
 Tedaj so Tantalovi vnuki kletev
 Za kletvo s polnimi pestmi sejali,
 In ko plevel, majaje puste glave
 In tisočerno seme raztresaje,
 Morivce bližnjerođne so za vnuke
 Zaplódili v medsebnó vedno zlobo!
 Oznani, kar povesti brata tvojga
 Prikrila mi je nagló groze tmina.
 Kakó ušel krvavemu je dnevu
 Visoke rodovine zadnji sin,
 Prenežno dete, kak Orest ušel,
 Odbran očetu za mestitelja?
 Al' ga enako je ovil Averen?
 Al' rešen je, je živ? Elektra živa?

Orest.

Živita.

Ifigenija.

Zlato solnce, daj mi žarke
Najlepše, Zenu jih v zahvalo
Pred tron položi, jaz sem nema reva.

Orest.

Če družna si po gostovo, če veže
Še ožja vez te s tem kraljevim rodom,
Kakor mi znani tvoja lepa radost,
Obrzdaj srce in ga drži trdno!
Ker nepretrpen mora zdeti se
Veselemu povrát žalú nanágel.
Ti, vidim, veš le Agamemnona
Umor.

Ifigenija.

Al' nimam dosti te novice?

Orest.

Le polovica groze ti je znana.

Ifigenija.

Kaj mar? Orest, Elektra, saj sta živa.

Orest.

Al' ti za Klitemnestro nič ni mar?

Ifigenija.

Ne upanje, ne mar ne reši je.

Orest.

In tudi šla je iz dežele upa.

Ifigenija,

Vsmrtila li skesana se je sama?

Orest.

O ne, vsmrtila jo je lastna kri.

Ifigenija.

Govori mi jasneje, da ne bom
Predolgo mislila, ker negotovost
Okroža z mrakom mi težavno glavo.

Orest.

Tedaj so me bogovi izvolili
Za oznanfka čina, ki takó
Rad skril bi ga v temino votlo
Brezglasnega peklà! Vse proti volji
Me silijo priljudna tvoja usta;
Al' tud' kaj žalega hoteti smejo,
In naj dobé. Na smrtni dan očeta
Elektra skrije brata, ki ga Strofič,
Očetov svak, z veseljem je sprejel
In ga redil s svojim lastnim sinom,
Ki, Pilad po imenu, s prišlim se
V prijateljstvo najlepše je zavezal.
In kakor rasla sta, jimà je v duši
Po maščevanju rásla živa želja
Za kralja smrt. Oblečena ko tujca
Nenadoma v Mikene prideta,
Ko nesla smrtno vest bi od Oresta
In ž njo pepel njegov. Kraljica ju
Prijazno sprejme; v hišo vuideta.
Spoznati dá Elektri se Orest;
Podpiše ona v njem osvete ogenj,
Ki vse po sveti bliži materni
Potihnil bil mu je. Na tihem tjà
Ga pelje, kjer je bil umorjen oče,
Kjer z blede in dozdetja polno liso
Oskrunjal star in majhen madež zlostno
Krví prelite tla, pogosto mita.
Z ognjenim mu jezikom črtala
Je vsako stvarco črne hudobije,

Življenje svoje súžinjski prebito,
 Prevzetnost onih srečnih izdajavcev,
 Nevarnost, ki preti sestrama bratu
 Od matere pomačešene jim;
 Pa vsili mu taisti stari meč,
 Ki grozno divjal je med Tantalovci že,
 In Klitemnestro lastni sin usmrti.

Ifigenija.

Brezsmrtni vi, ki srečno jasni dan
 Preživljate na novih zmer oblakih,
 Al' ste ločili od ljudi samó
 Zató me tol'ko let, hranili me
 Tak blizu vas in mi nalóžili
 Otročje delo to, da sveti ogenj
 Ohranjam živ, privedi ste zató
 Mi dušo kakor v večnojasnem plamu
 Pobožno v svoje prebivališče,
 Da čutim zdaj bolj pozno, toda bolj
 Globoko grozovitost roda svojga? —
 Govori, kaj z nesrečnim je Orestom?

Orest.

O, da bi reči mogel, da je mrtev!
 Kipěč 'z ubite matere krvi
 Privre nje duh,
 Zarjove nad noči prastare hčere:
 „Ne dajte vteči materomorivcu!
 Za njim, zločincem! Izročen je vam!“
 Posluhnejo in orlohleпно se
 S pogledom votlim ogledujejo.
 Dvigujejo se v črnih dopljah svojih,
 Iz kotov lazita tovarša njih
 Počasno, tiho: dvom in kes.
 Pred njimi vzkače Aheronski čad;
 V oblakokrožju tem pa se vali
 Neskončno mišljenje zločinstva
 Okrog krivičnika ga omamljaje.

In one, pooblašćene za zlotvor,
 Po:božji lepi zemlji hodijo,
 Pregnane s kletvo staro ž nje že davno,
 Beguna urno noge gonijo,
 Delé počitek le za novo grozo.

Ifigenija.

Nesrečnik, ž njim v enakem si primeru,
 In sam trpiš, kar on, begun ubogi.

Orest.

Kaj praviš? Ž njim v enakem sem primeru?

Ifigenija.

Teži, kot onega, te bratomor,
 Povedal že mi je tvoj mlajši brat.

Orest.

Trpeti ni mi tega, blaga duša,
 Da te slepi beseda neresnična.
 Lažnivo naj opreja tujec tujca,
 Zvijač z umétnostjo spletenih vajen,
 Da vjame ga v nastavo; al' med nama
 Resnica bodi!
 Jaz sem Orest! in tale kriva glava
 Pobeša h grobu se in išče smrti,
 Prijazne v kakršni podobi koll.
 Kdorkoli si, želim rešitev tebi
 In svojemu prijatelju, ne sebi.
 Pobegnita, pa mene tu pustita;
 Zvalé naj moj brezdušni trup čez skalo,
 Do morja naj kadí se moja kri
 In zlo rodi barbarskemu pobrežju!
 Le pejdita, domá na lepem Grškem
 Začnita znovega življenje srečno.

(Odide.)

Ifigenija.

Prihajaš vendar k meni ti spolnitev,
 Najlepša hči največjega očeta!
 Kak velik mi stoji tvoj kip pred mano,
 Pogled moj sega komaj ti do rok,
 Ki polne so sadú in blagovencev,
 In dol olimpske nésejo zaklade.
 Kakor daróv obilje znani kralja,
 Ker samemu se mora malo zdeti,
 Kar tisočim bogastvo je; tako
 Poznamo vas bogove po darovih,
 Ki hranite, pripravljate jih dolgo,
 Ker vi le znate, kaj nam je v korist,
 In gledate v prostranjeno prihodnost,
 Ko nam prikriva vsak večer pogled
 Krov zvezdni in oblačni. Naše zdihe,
 Proseče za podvizanje, pokojno
 Poslušate; al' vi ne trgate
 Nezrelega nebeškega sadú;
 In joj mu nepočakancu, ki sad
 Prisili in trpko jed si v smrt zavžije!
 Ne dajte sreči, dolgo že željeni
 In komaj mišljeni, preiti prazno,
 Ko prejde senca mrtvega prijatlja,
 In trikrat bolestneje odleteti.

Orest (pride zopet).

Če kličeš boge záse in za Pilada,
 Ne imenuj nikar še mene z vama.
 Ne otmeš hudodelca, ki se mu
 Pridružaš; beg in revo ž njim si delaš.

Ifigenija.

Usoda moja zvezana je s tvojo.

Orest.

Nikakor! Sam in brez spremenitve naj
 Preselim k mrtvím se; celò če skriješ

Krivičnika v svoj lastni pajčolan,
 Ne škriješ ga čuvavkam vedno budnim,
 In tvoja bliža, ti nebeščanka,
 Jih le odstrani, jih ne odpodi.
 Ne smejo ti z železnimi nogami
 Dotákniti se gaja svetega;
 Pa le od tu in tam iz dalje slišim
 Njih grozonosni smeh. Volkovi tak
 Prežijo pod drevesom, ki se nánj
 Popotnik rešil je. Od zunaj tam
 Ležijo mirne in se dvignejo,
 Majaje gadje glave in prašč
 Na vse strani, kakor iz gaja stopim,
 In mene kot svoj plen drevé pred sábo.

Ifigenija.

Če moč' ti je, besedo čuj prijazno.

Orest.

Ohrani zánj jo, kdor je ljub bogovom.

Ifigenija.

Dajó bogovi ti za nov up luč.

Skoz dim in čad migljá mi temen žarek
 Mrtvaške reke, ki v pekél mi svetí.

Ifigenija.

Al' imaš eno le, Elektro, sestro?

Orest.

Edino to poznal sem; al' starejšo
 Je zvela reví hiše naše zgodaj
 Usoda dobra, zdetno nam tak strašna.
 O več ne izprašuj in se ne druží
 Še ti z Erinijami; pišejo
 Zlorade z duše mi pepel in ne
 Trpé, da zadnja bi žerjavica
 Požara roda mojga groznega
 Potlela v meni; al' bo vekomaj
 Nalašč podpihovana in rejena
 S peklenkim žveplom dušo mojo žgala?

Ifigenija.

Kadilo sladko jaz na ogenj tresem,
 O daj, hlad naj čisti dim ljubezni
 Žerjav'co srčno ti s pihljanjem lahkim.
 Orest moj, al' ti moč' umeti ni?
 Al' so spremljavke, grozne boginje,
 Takó posušile ti v žilah kri?
 Al' plazi, ko od Gorgon'ne glave strašne
 Okamnajoč po udih tvojih čar?
 O, če prelite matrne krvi glas
 Kriči dol v pekel z votlošumnim donom,
 Zakaj bi čiste sestre blagi klic
 Ne zval bogóv pomočnih dol z Olimpa?

Orest.

O, zove, zove! Al' bi rada mar
 Me pogubila? Al' si maščevavka?
 Kde si, da glas mi tvoj strahotno, grozno
 Obrača nótranjost najglobokejšo?

Ifigenija.

To znani se ti v najglobljejšem srcu:
 Jaz sem, Orest, lej Ifigenija!
 Jaz še živim!

Orest.

Al' ti!

Ifigenija.

O brat moj!

Orest.

Pusti!

Ne, varuj! Lás se mojih ne dotikaj!
 Ko od Kreuzine obleke se
 Unema žar neugasljiv od mene.
 Nikar! Ko Herkulj sem pripravljen smrt
 Storití sramno, v sé zaprt, nevrednež.

Ifigenija.

Ne boš umrl! O da bi mogla vsaj
 Besedo mirno slišati od tebe!
 Razruši dvome moje, zagotovi
 Me sreče, tako dolgo prošene.
 Po moji duši se vrti koló
 Veselja in bridkosti. Vleče kar
 Od tujega me moža silno groza;
 Al' k bratu sili srce me na vso moč.

Orest.

Je tu Lijéjev tempelj? Al' duhovnico
 Prijema bledba neukrotno sveta?

Ifigenija.

O slušaj me! Oglej me, kako spet
 Čez dolgo se odpira srce mi,
 Poljubiti glavó najslajšemu,
 Najljubšemu, kar ima svet za mé,
 Objeti tebe zdaj z rokama, ki
 Sta lécali se le z vetrovom praznim.
 O daj, dovoli! Bistreje ne teče
 S Parnasa večni studenec vrvraje
 Od skale spet do skale v zlatí dol,
 Ko teče meni, iz srca vrè veselje.
 In me ko rajsko jezero obdaja,
 Orest, Orest, o brat moj!

Orest.

Nimfa zala!

Ne upam tebi in tvojemu sladkanju.
 Službenice Diana ostre hoče,
 Kaznuje, če oskruni se svetišče.
 Rokó od mojih prsi odmekni!
 In hočeš li mladeniča ljubiti
 In nežna nuditi mu lepo srečo,
 Okleni s srcem se prijatelja,
 Vrednejšega moža. Zdaj blodi
 Po skalni tam stezi; njega poišči,
 Zavrní ga na pot, zanašaj meni.

Ifigenija.

Zavedi se, o brat, spoznaj sestró!
 Nebeško njeno čisto radost
 Ne imenuj kaznivo slepo slò.
 O padi mrena z motnih mu oči,
 Da nama doba ta največje sročè
 Trikratno ne orevi! Jaz sem tukaj,
 Davno zgubljená sestra. Od oltarja
 Potegnila je boginja me sama
 In me rešila v lastno to svetišče.
 Ti si jetnik in pripeljan za žrtev,
 In lej, duhovnica je sestra tvoja.

Orest.

O ti nesrečna! Naj pa vidi solnce
 Poslednjo grozo našega rodú!
 Al' ni Elektre tu, da tudi ona
 Pogine z nama vred in ne živi
 Za zlejši čas in za trpljenje hujše.
 Prav, prav, duhovna! s tabo grem k oltarju:
 Navada dávna starega rodú
 Je bratomor, in hvalim vas bogove,
 Da pokončati mene brez otrok
 Ste sklenili. In ti, verjemi to:
 Preveč ne ljubi solnca in ne zvezd,
 Daj, pojdi z mano tja dol v kraj temine.
 Ko zmaji porojeni v žveplomorju
 Požirajo, borèč se, plod sorodni,
 Takó pogublja se ta zlobni rod.
 Daj, pojdi brezotroka, nekrivična
 Z menoj tja dol. Ti smiljeno me gledaš?
 Nikár! S pogledi takimi je sina
 Skušala pridobiti Klitemnestra,
 Al' roka mu zadela jo je v srce.
 Ubil sem mater! — Pridi duh nevoljni,
 Držèč se v krogu pridite ve Furje,
 Pa vdeležujte se povoljne igre
 Te gadnje, najgroznejše, k' jo ravnate;
 Ne črt, ne mèst ne brusita si meča,

Al' sestro ljubeznivo silijo
 V tą tvor. Ne jokaj ne! Ti nisi kriva.
 Od prvih let nič tako ljubil nisem,
 Ko tebe, sestra, ljubiti bi mogel.
 Zavihti meč, nikar ne prizanašaj,
 Raztrgaj nedro to mi, in odpri
 Potokom, ki tu notri vrejo, pot.
 (Omedli.)

Ifigenija.

Nositi sama sreče te in reve
 Ne morem. — Kje si kje, o Pilad dragi?
 Pomagat hiti, kje si, dragi mož?
 (Gre ga iskat.)

Drugi nastop.

Orest.

(Predramljaje se in pokonci ravnaje.)

Še eno! Daj iz Létinih valóv
 Mi zadnjo hladno kupico krepčila!
 Poplaknjen bode kmal življenja krč
 Iz prs; moj duh, se zlivši noter v potok
 Pozabnosti pritekel tiho k vam,
 Ve sence, kmalu bode v megle večne.
 Priljubno v miru vašem dovolite
 Krepčanje gonjenemu pozemljaku!
 Šeptanje káko čujem med peresi?
 In kaj vrši od mraka onega?
 Že gredo sem, da vidijo novincea.
 Kdo je ta truma, ki se veseli,
 Ko zbrana knéževska družina, krasno?
 Vsi mírni; moški, ženske, mladi, stari;
 Prikazni, ki se semkaj bližajo,
 So bogoslične, si podobne so.
 Oni so, roda predniki so mojga.
 Prijazno pogovarjata se s sabo
 Tiest in Atrej; deca krog skakljajo
 Igraje se. Al' več tu doli ni
 Črtú med vama? Je li mēst ko solnce

Pogasnila? Tedaj bom tudi jaz
 Vesel sprejet v slovesni ta sprevod.
 Očetje, zdravo! Pozdravlja vas
 Orest, poslednji rodù možak.
 Požel je, kar ste vi vsejali:
 Obdan s prokletjem prišel je sem.
 Al' tukaj laže je vsakošno breme:
 Sprejmite k sebi ga v svoj okrog! —
 Častim te Atrej, Tiest, i tebe;
 Sovraštva tukaj je vsak nas prost.
 Očeta, ki le enkrat sem živega videl,
 Pokážite mi! — Al' ti si moj oče?
 In mater pelješ prijazno tak?
 Če ona sme ti rokó dajati,
 Smel tud' Orest bo blizu priti
 In reči smel ji bo: Lej, tvoj sin!
 Lej, vajin sin! Naj vama ljub bo!
 Na zemlji bil je v naši hiši
 Pozdrav umora gotovo geslo,
 In rodovina starega Tantala
 Ima vso radost onstran noči.
 Pozdravljata me in sprimljata!
 Peljita me k starcu, k prédniku
 Da ga bom videl; kje je pa starec,
 Častiti mož prespoštovani,
 V sovétu ki je z bogovi bil?
 Čemu obračate se mudilno?
 Trpi li bogu enaki, ka li?
 Joj, premogočniki so vkováli
 Junaškim prsim bole strašne
 Trdo z verigo železno močno.

Tretji nastop.

Orest. Ifigenija. Pilad.

Orest.

Sta vidva tudi že tu doli?
 Blagor ti sestra! Še Elektro,
 To samo kmal nam pošlji še

S puščico lebko dobrótljiv bog.
 Al' ti prijatelj se mi smiliš!
 Le ž nama pred Plutónov prestol
 Pozdravit novi gostje gospodarja!

Ifigenija.

O vidva, brat in sestra, ki ljudém
 Podnevi in ponoči nosita
 Na širnem nebu zalo luč in mrtvim
 Ne smeta svétiti, rešita nas!
 Diana, brata milega ti ljubiš
 Čez vse, kar zemlja, kar nebó ti daje,
 In za njegovo sveto lučjo tiho
 Želèč deviški svoj obraz obračaš!
 Ne daj, da blodil bi mi po brezumja
 Temini pozno najdeni edinec!
 In če je volja tvoja spolnjena,
 Ker semkaj si me skrila, in če meni
 Po njem in njemu pa po meni misliš
 Pomóci, reši tiste kletve ga,
 Da ne poteče dragi čas rešitve.

Pilad.

Poznaš li naju in ta sveti gaj,
 Pa toto luč, ki mrtvim ni svetilo?
 Al' čutiš roko sestre in prijatlja,
 Ki trdno še, še živa te držita?
 Potipaj naju; nisva votla senca.
 Poslušaj! Pazi na besedo mojo,
 Predrami se, ker drag je vsak trenutek,
 Povrát naš visi na zlo tanki niti,
 Ki Parka dobrohotna nam jo prede.

Orest (Ifigeniji).

O daj, naj prvokrat veselje čisto
 V objemu tvojem vživam s prostim srcem!
 O vi bogovi, ki z močjo plamečo
 Povživat hodite oblake težke
 In miloresno dež nam, dolgo prošén,

Z grmečim glasom, z vetrovim bučanjem
 Na zemljo v divjih curkih lijete,
 Al' grozo spremenite v srečo kmal,
 In čujenje tesnobno v lep pogled
 In glasno hvalo preobrizite,
 Ko v kapljah novooživljenih listov
 Odsvita tisočerno novo solnce,
 In Irída prijazno pisana,
 Z lehkò roko deli poslednje sivre;
 O dajte mi, da bom, kar dájete,
 Hvaležno vžival in obdržal tudi
 V objemu sestre, na prijatlja prsih.
 Izginja kletev, to mi srce pravi,
 Odhajajo, jih slišim, Evmenide,
 In grede v Tartar, luskajo za sabo
 Železne duri daleč gromoglasne;
 Puhti iz zemlje oživljaven duh
 In vabi me hoditi po nje planjah
 Za žitja ráдостjo, za hrabrim djanjem.

Pilad.

Ne gúbita ga časa, ki je zmerjen,
 Naj sapa, ki napenja naša jadra,
 Šele podá Olimpu celo radost.
 Brž! Tukaj nagel svet in sklep veljá.

Četrto dejanje.

Prvi nastop.

Ifigenija.

Ako nebéščani
 Kteremu pozemljaku
 Dokaj zmešnjav namené
 In napravijo mu
 Od veselja do boli
 In od boli k veselju
 V živo sežen močan preskòk;
 Odredijo tedaj
 Ali blizu domú,
 Ali na daljnem pobježju,
 Da, ko sila pretí,
 Prec pomóč je pri rokah,
 Druga mirnega mu.

Bogovi, podarite Píladu
 In vsemu, kar počenja, blagoslov!
 On je mladenča desna roka v bitvi,
 Okó je starca svetlosjajno v zboru,
 Ker duša mu je tiha; svetega,
 Neizerpljivega mirú je shramba,
 Iz nje pomoč in svét podaja tem,
 Ki jih preganja semintjá nepokoj.
 Od brata me je ločil, ki sem ga
 Občudovala in občudovala,
 In ne si mogla prilastiti sreče,
 Od sebe ga pustiti htela nisem,
 Vsa slepa za nevarnost nam grozečo.
 Zdaj k morju šla sta zvršit svoj naklep,
 Kjer ladija s tovarši skrita čaka
 V zalivu znamenja, in pametno
 Besedo mi polóžila na jezik
 In me naučila, kakó naj kralju
 Odgovorim, ko pošlje in mi trje
 Žrtváti zapové. Ah, vidim pač,
 Da mora me voditi kot otroka.
 Resnice ne umém zadrževati

In ne izvedati ljudi z zvijačo.
 Gorjé pa laži! Laž ne oprosti
 Ko vsaka druga res-beseda prsi;
 O ne odžali nas: beteži ga,
 Kdor skuje jo skrivaj, in se obrne,
 Ko strela sprožena, od koga božjih
 Zasúkana, odrečna, ino strelca
 Zadene samega. Skrb za skrbjó
 Mi vlá po prsih. Morda Furija
 Napada divjegrozna brata spet
 Na tleh neposvečenega pobrežja.
 Zalezli so ju morda. Zdi se mi,
 Orožane da bližati se slišim. —
 Lej, sel od kralja brzo sem prihaja;
 Srcé mi triplje, duša se mi mrači,
 Ko se ozrem, v obraz pogledam možu,
 Ki laž, ki naj z lažjo mu odgovarjam.

Drugi nastop.

Ifigenija in Arka.

Arka.

Duhóvnica, pospeši žrtvo! Kralj
 Že čaka, čaka s kraljem ljudstvo vse.

Ifigenija.

Dolžnost, in česar ti me opominjaš,
 Storjeno bilo bi, če bi nenadno
 Zapreka ne zadržala spolnitve.

Arka.

Kaj zadržuje kraljevo povelje?

Ifigenija.

Usoda, ki je nimamo v oblasti.

Arka.

Povej mi hitro vsaj, da mu naznanim:
 Ker on je trdno sklenil smrt teh dveh.

Ifigenija,

Bogovi sklenili še niso smrti.
 Starejši teh dveh mož ima nad sabo
 Krvi prelite bližnjerodne krivdo.
 Pregarjajo ga, koder hodi, Furije;
 Lotilo se ga je to grozno zlo
 Celò v svetišču, in z navzočnostjo
 On onesvetil je to čisto mesto.
 In zdaj ravnám z devicami se k morju
 Skrivnostno zvrševat posvečevanje,
 Škropit z vodó stúdeno bog'nje kip,
 In nihče nas gredočih naj ne moti!

Arka.

Oznanit hitro pojdem kralju to
 Zapreko novo; ti pa ne začenjaj,
 Dokler ne reče, svetega opravka.

Ifigenija.

Duhovnice je samo skrb to delo.

Arka.

Kaj tako redkega naj tudi kralj zve.

Ifigenija.

Njegov ukaz in svèt nič ne predela.

Arka.

Mogočne večkrat prašajo na videz.

Ifigenija.

Ne sili iz menè, kar bi odrekla.

Arka.

Kar je koristnega, ne odrekuj.

Ifigenija.

Podám se, če ne bodeš se mudil.

Arka.

V ležišče brž prinesel poročilo
In semkaj bom njegove spet besede.
O da bi nesti smel že eno vest,
Ki vse, kar zmeda zdaj nas, bi zravнала!
Ti nisi marala za dobri svet.

Ifigenija.

Kar mogla sem, storila vse sem rada.

Arka.

Se čas je, misli lahko premeniš.

Ifigenija.

Ker pa le ni v oblasti, v moči naši.

Arka.

Nemožno meniš, kar ti trud zavdaja.

Ifigenija.

In možno ti, ker želja te prevarja.

Arka.

Al' tako mirna vse poskusit' upaš?

Ifigenija.

Bogovom v roke vse sem izročila.

Arka.

Ljudém delé rešitev po človeško.

Ifigenija.

Kakor oni pomignejo, takó je.

Arka.

Jaz ti pa pravim, da je v tvoji moči.
Sam kralj je, ki razkačenega duha
Napravlja tujcema grenkobno smrt.
Odvádila je vojna davno srce
Od groznih žrtev te krvave službe,

In marsikdo, ki ga sovražna sreča
 Prinesla je na tuja tla, je zvedel,
 Kak prav po božje revnega blodivca,
 Pregarjanca ljudje na tuji zemlji
 Srečujejo s prijaznimi obrazi.
 O kar premoreš, več od nas ne vračaj!
 Lehkò, kar si začela, tí dovršiš.
 Ne vstanovi si milost, ki v človeški
 Podobi k nam z nebes prihaja, nikdar
 Države hitrejše ko tam, kjer temen
 In divji nov ljud, živ, pogumen, močen,
 Prepúščen sebi in tesnemu dozdevku,
 Človeškega življenja težo nosi.

Ifigenija.

Ne potresuj mi duše, ki ne moreš
 Potegniti mi je po svoji volji.

Arka.

Dokler je čas, se ne skopari s trudom,
 In ne s ponávljanjem besede dobre.

Ifigenija.

Ti sebi trud in meni boli delaš,
 Zastonj oboje: pusti me tedaj.

Arka.

In boli ravno klíčem jaz na pomoč:
 Prijatelji so, dober svét dajó.

Ifigenija.

Ti segajo po moji duši silno,
 Al' nejevolje le mi ne končajo.

Arka.

Al' za dobroto, ki deli jo blagi,
 Nevoljna more biti duša blaga?

Ifigenija.

Seve, če blagi, kar se ne spodobi,
Namesto hvale moje, mene hoče.

Arka.

Ki komu nagnjen ni, ne manjka mu
Nikol' izgovarjalnih besedi.
Oznanil kralju bom prigodbo to.
O da bi v duhu pač ponávljala,
Kak blago on s teboj ravnal je vedno
Do tega dne, odkar si prišla semkaj.

Tretji nastop.

Ifigenija (sama).

Besede tega moža so mi v prsih
Srcé obrnile nanaglem kar
O nepriležnem času. Strah me je! —
Kakor pritok rastoč z valovjem naglim
Čez skale, ki leže na bregu v pesku,
Razlije se, tako pokrilo me
Je vse veselje srčno. Jaz z rokama
Objemala sem, kar ni bilo možno.
Oblak se nežno je krog mene zbiral,
In znova dvigal me nad zemljo kvišku,
Vzibaval tisti san, ki ž njim obdala
Srcé mi je dobrotna boginja, ko
Podala mi je roko rešno. — Srce
Edino se oklénilo je brata;
Slušala le njegovega sem druga,
Le nju rešit' naprej me duh je silil;
In ko skalovju pustega otoka
Čolnár obrača hrbet, tak je bila
Za mano Tavrida. Zdaj pa zbudila
Me je beseda moža zvestega,
Da tukaj tudi zapustim ljudi,
Opomnila me je. Prevara mi
Je dvojno zoprna. Miruj, o duša,
Miruj! Kaj zdaj omahuješ in dvomiš?

Sajnote tvoje stalna tla ti je
Zapústiti! Stopivši znova v ladjo,
Zibaje te valovje zgrabi, svetá
In sebe tesnodúšna ne poznaš.

Četrty nastop.

Ifigenija in Pilad.

Pilad.

Kje koli je, da ji oznanim naglo,
Povem veselo vest rešitve naše?

Ifigenija.

Lej tukaj me v skrbéh, pričakovaje
Tolažbe verne, ki mi jo obetaš.

Pilad.

Ozdravljen je tvoj brat! Na skalna tla
Bregú neposvečenega, na pesek
Stopila sva v pogovoru veselem,
Zad pustila sva gaj, da nisva ved'la,
In zmeraj krasneje mu je ožarjal
Mladosti lepi plam glavó kodravo,
Oči njegove polno so sijale
V pogumu ino v upu; srce prosto
Veselju vdalo se je vse in želji
Otetí tebe réšnico in mene.

Ifigenija.

Vse dobro tebi! Naj nikol' iz ust,
Ki so dobroto tako oznanila,
Ne pride bolečin in tožbe glas!

Pilad.

Še več oznanjam: lepo spremljana
Ko knez se sreča rada približuje.

Tovarše svoje tudi sva dobila;
 Skrivali so v zalivu skalnem ladjo.
 Sedeli žalostno so in čakaje.
 Zagledati pa brata tvojega
 So vsi se gánili in zavriskali,
 Prosili, naj pospešimo odhod.
 Vseh roke hrepenijo že po veslih
 In sapa c'lo, ki brž jo vsak opazi,
 Z dežele sem veselo nam pihlja.
 Tedaj le urno pelji brž me v tempelj,
 Daj, stopim naj v svetišče; daj, da primem
 Častilno naše želje cilj in konec.
 Jaz sam sem dosti boginje podobo
 Na plečih vajenih od tukaj nesti;
 O kak želim te zaželjene teže!
 (Govorèč zadnje besede, gre proti tempeljnu in ne
 vidi, da Ifigenija ne gre za njim; nazadnje se le obrne.)
 Ti si pomišljaš; kaj je? — Ti molčiš,
 Se zmedena mi vidiš! Vstavlja li,
 Povej, nezgoda spet se naši sreči?
 Si morda kralju naznanila to,
 Kar modro smo se dogovorili?

Ifigenija.

Sem, ljubi mož, al' ti me kregal bodeš;
 Ugled tvoj bil mi je svaritev tiha.
 Poslanec králjev prišel je, in kakor
 Si me naučil, govorila sem.
 On se je čudil in po sili hotel
 Slovesnost nenavadno kralju prej
 Oznánit' in njegove volje čakati;
 In zdaj pa čakam, da nazaj se vrne.

Pilad.

Gorjé nam! Spet ponóvljena nevarnost
 Okroža sènce nam; zakaj odela
 V duhovsko se pravico modro nisi?

Ifigenija.

Za odeválo ní mi nikdar bila.

Pilad.

Takó boš, čista duša, pogubila
 Sebě in naju. Da poprej na to
 Pač mislil nisem in te ne podučil,
 Kak tudi te terjatve naj se ogneš.

Ifigenija.

Le mene kregaj, dolg je moj, to čutim,
 Al' vesti mogla nisem se drugače,
 Ker mož je s pametjo in resno terjal,
 Kar srce moglo mu je prav dajati.

Pilad.

Nevarnost večja vkup se zbira: al' nikár
 Obupovati, al' brezmiselno
 Sami prenačljeno predati sebe.
 Ti mirno čakaj, da se sluga vrne,
 In trdno stoj, prinese naj karkoli;
 Ker gré duhovnici samó, ne kralju
 Vravnáti sloves takega obhajka.
 In če bo tujca, ki omamlja ga
 Hudúmje strašno, hotel videti,
 Odreci mu, kakòr da bi čuvála
 Obá v svetišču, da nam bode moči
 Bežati, urno vzemši dragocenost
 Nevrednemu sirovemu narodu.
 Najboljše zname daje nam Apolon,
 In preden mi pobožno smo pogoj,
 Obljubo on izpolnil je po božje.
 Orest je prost, ozdravljen! Prepeljíte
 Z opróščenim nas vi, vetrovi blagi,
 Na skalni tjà otók, kjer bog prebiva;
 Potem v Mikene, da naj oživé,
 Da iz pepela mrtvega ognjišča
 Veselo vstanejo očetni bogi,
 In ogenj lep ožári njih stanišča!
 Potresla ti jim bodeš najpoprej
 Kadila iz škodélic zlatih, ti

Čez óni prag spet prinesla srečo in življenje,
 Zravnála kletev in okrásila
 Domače spet z življenja novim cvetjem.

Ifigenija.

Kadár zaslišim tebe, blagi mož,
 Obrne, kakor cvetka se za solncem,
 Za sladkim upom se mi duša moja,
 Zadeta z žari tvojih besedi.
 Kak dobro dé navzočega prijatlja
 Gotovi govor, čigar moč nebeška
 Samótnika ne krepi, in potihne,
 Ker le počas zoré zaprte v nedru
 Mu misli ino sklepí; vpričo njega,
 Ki nam je ljub, razvile bi se láhko.

Pilad.

Z bogom tačas! Prijatelje grem brž
 Tolažit, čakajoče hrepenljivo;
 Povrnem brž se spet in pazil bom
 Na tvoje znamenje skrit za grmom tem —
 Kaj misliš? Kar naenkrat ti prekriva
 Žaloba tihomila prosto čelo.

Ifigenija.

Odpusti! Kakor gre čez solnce lahek
 Oblák, čez dušo meni gre bridkoba
 In lahka skrb.

Pilad.

Ne boj se! Sklenili
 Vkanljivo sta boječnost in nevarnost
 Med sabo se; obe sta tovaršici.

Ifigenija.

Jaz menim blago skrb, ki me svari:
 Naj kralja, ki mi biva drugi oča,
 Kovarno ne prevarim, ne oropam.

Pilad.

Ki ti^š zakolje brata, temu ubegneš.

Ifigenija.

On tisti je, ki mi je dobro storil.

Pilad.

Kar sila terja, to ni nehvaležnost.

Ifigenija.

Pa vendar je; le sila jo praviči.

Pilad.

Pri bogih in ljudéh praviči tebe.

Ifigenija.

Al' srca lastnega mi ne pokóji.

Pilad.

Premnogo terjanje je skrit napúh.

Ifigenija.

Ne preiskavam tega, jaz le čutim.

Pilad.

Če čutiš prav se, moraš se častiti.

Ifigenija.

Prav čisto vživa sebe srce samo.

Pilad.

Da, v tempeljnu si že tak čista bila:
Življenje pak uči manj ostrim biti

S seboj in z drugimi; ti sama boš
 Učila se. Tak čuden je naš rod,
 Tak mnogo zapleten in zavozlán,
 Da ohraniti čistega brez zmed se
 Nikomur moč' ni s sabo in ne z drugim.
 In tudi sebi nismo mi sodniki.
 Živeti, páziti, kakó živeti,
 To je dolžnóst najprva za človeka,
 Ker redko prav cení, kar je naredil,
 In to kar dela, skor ne vé ceníti.

Ifigenija.

Pregóvoril bi skor me v svojo misel.

Pilad.

Pregóvoril, ko izbírke ni? Oteti
 Si brata, sebe in prijatelja je
 Le ena pot; al' praša zdaj se: kod?

Ifigenija.

A naj še čakam! Sam bi ne privolil
 V krivico tako ti nikol', če bil
 Bi za dobrote komu hvale dolžen.

Pilad.

Če pogubímo se, te čaka hujše
 Očitánje, ki je obupanosno.
 Se vidi, zgubi nisi vajena,
 Ker, véliki nesreči ubežati,
 Se c'lo bojiš se dati laž-besede.

Ifigenija.

O, da bi pač imela moško srce,
 Ki bi zaprlo se za vsak drug glas,
 Kadar namerja kak pogumen sklep.

Pilad.

Zastohj umikaš se, zapoveduje
 Železna roka sile, mig nje resni
 Je vélika, postava, kateri so
 Bogovi c'lo podvrženi. Molcé kraljuje
 Usode večne brezsovétna sestra.
 Kar naloží ti, nósi: stóri, kar
 Ti zapové. Vse drugo veš. Jaz brž
 Se vrnem, da iz tvoje svete roke
 Rešitve naše zalo pečat prejmem.

Peti nastop.

Ifigenija (sama).

Pokorna biti moram mu, ker mojcem
 Preti nevarnost huda. Ali oh!
 Usoda lastna zmeraj bolj tesni me.
 Oh, al' ne bo mi rešen tihí up,
 Ki lepo sem redila ga v samoti?
 Al' bo to vkletje vekomaj trpelo?
 Al' se ta rod nikoli z novo srečo
 Ne bo več dvignil? — Zmanjša vsaj se vse!
 Največja sreča, moč največja žitja
 Nazadnje vpeša, kaj bi kletev ne?
 Tedaj sem upala zastonj tu skrita,
 Odstranjena od zgođe roda svojga,
 Dom, zlo oskrunjeni, ob kletev djati
 Kdaj s čistim srcem ino s čisto dušo!
 Ozdravi se mi komaj v rokah brat
 Od grozne zlosti čudesno in naglo,
 Približa komaj se po dolgi prošnji
 Le ladja, da bi me domú peljala,
 Kar naloží mi gluha sila spet
 Z železno roko dvoje zlob: ukrasti
 Podobo sveto meni izročeno,
 Prespoštovano, in goljfati moža,
 Ki imam od njega žitje in kar sem.
 O, da bi ne pognala tudi meni

Nazadnje v nedru nejevolja, da
Titanov, starih bógov močni srd
Do vas, Olimpljani, bi nežnih prsi
Ne zgrabil z orlokrempji! Rešite me,
In rešite svoj kip mi v duši moji!

Buči mi na ušesa stara pesem —
Jo pozabila že sem, in prav rada —
Ta pesem, ki so Parke jo tulile,
Ko Tantal padel z zlatega je stola.
Trpele one so s prijatljem blagim,
Njih prsi gnev, njih petje bila groza.
Otrokom nam jo pela je dojnica
Nam bratu in sestráma; še jo znám.

Bojé naj ljudje se
Mogočnih bogov!
Oblást je v njih rókah,
Drže jo za vselej,
In kakor se zdi jim,
Vrdevajo ž njo.

Al' boj se jih dvakrat,
Ki od njih je povišan!
Na skalah, na meglah
Stolóvi stojijo
Krog zlatih omizij.

Če vname se svada,
Pogreznejo gostje
Se v sram in samoto;
V temino vkovani
Tam čakajo sodbe
Pravične zastonj.

Oní pa samí pa
V trdnjavah so večnih
Krog zlatih omizij.

Od gore na gore
Koračijo oni.
Iz breznov globine
Kadí se jim sapa
Dušénih Titanov,
Kot žrtvovonjava
Lehkoten oblaček.

Oči blagodarne
Obrnejo vladci
Od celih zaródiv.
In nočejo v vnuku
Kdaj ljubega deda
Več videti tiho
Vpijoči obraz.

To pele so Parke;
Pregnanec poslušá
V ponočnih votlinah
To petje; spominja
Otrók se in vnukov,
Pa maje z glavó.

Peto dejanje.

Prvi nastop.

Toa. Arka.

Arka.

Ves zmešan moram reči, da ne vem
 Na koga sum obrniti imám.
 Al' sta jetnika, ki skrivaj ušla
 Bi rada? Al' pomaga jima skor
 Duhovnica? Narašča govorica,
 Da skrita še je ladija v zalivu,
 Ki ta dva sta na njej sem priveslala.
 Hudúmje onega, svečanost ta,
 Izgovor sveti za odlašbo to,
 Vse to obuja večji sum in paznost.

Toa.

Duhovnica naj precej semkaj pride!
 Potem pa pojte, breg preiščite
 Natanko od predgorja tja do gaja,
 Al' svetega ne láčajte se loga,
 Pazljivo zalezujte jih in kjer
 Dobíte, zgrabíte jih po navadi.

Drugi nastop.

Toa (sam).

Togota strašno grize me; najprej
 Do nje, ki mislil sem jo tako sveto,
 Potem do sebe, ki jo prezanesen
 In predobroten storil sem izdajko.
 Navadi človek sužnosti se dobro
 In pa pokoren biti, če mu vso
 Svobodo vzame. O če bila bi
 Sirovim dedom mojim prišla v roke,
 In bil bi sveti srd ji prizanesel,

Vesela bila bi, če sebe le
 Rešila bila bi, in hvalo ved'la
 Usodi svoji, pred oltarjem kri
 Prelila tujo, silo bi dolžnóst
 Imenovala; zdaj pa v prsih ji
 Dobrotnost moja drzno željo zbuja.
 Zastonj sem upal si jo zaročiti,
 Usodo drugo zdaj si izmišljuje.
 Z laskanjem pridobila me je záse;
 Če s tem ne gane me, pa skuša me
 Z lestjó dobiti, in dobrotnost moja,
 Pa zdi se ji lastnina davna, stara.

Tretji nastop.

Ifigenija in Toa.

Ifigenija.

Poklical si me ti; po kaj si prišel?

Toa.

Povej, zakaj odlašáš z žrtvijo?

Ifigenija.

Povedala sem Arku vse natanko.

Toa.

Al' jaz bi rad od tebe dalje zvedel.

Ifigenija.

Da si premisliš, počakuje boginja.

Toa.

To čakanje, se zdi, je záte vgodno.

Ifigenija.

Ne bil bi priti smel, ak' imaš srce
 Utrjeno za krvoželjen sklep.
 Kralj nečloveški najde dosti slug,
 Ki za plačilo in za milost radi
 Pol zlobne kletve náse vzameje,
 Njegova pričnost pa se ne oskruni.
 V temotnih mislih on izmisli smrt,
 Njegovi slugi prinesó plameč
 Pogin na reveža nesrečno glavo,
 On pa po svojih višah mirno leta
 Z viharjem dalje, nedosežen bog.

To a.

Pojó kar divjo pesem usta sveta.

Ifigenija.

Duhovnica nikakor, govori
 Le Agamemnonova hči. Častil
 Besede tujke si, al' knéginji
 Boš kar veleval? Ne! Iz mladega
 Sem naučila se poslušati
 Najprvo starše, potlej bogstvo neko.
 V pokornosti še vselej sem najlepše
 Svobodno se čutila; al' besedi
 Osorni moškega uklanjati
 Učila nisem se ne tam, ne tukaj.

To a.

Ne jaz, star zákon ti veleva.

Ifigenija.

Poprime človek željno se zakóna,
 Ki je orožje za njegovo strast.
 Al' meni drug starejši zakon
 Veleva vstáviti se tebi: zakon,
 Da tujci morajo nam sveti biti.

T o a.

Jetnika, zdi se, sta ti zlo pri sreč,
 Ker zanju mar in gánjenje je tako,
 Da pozabila uma prve si besede:
 Nikar ne dráži ga, ki je mogočen!

I f i g e n i j a.

Naj govorim, al' naj molčím, ti veš,
 Kaj je in kaj mi večno bode v srcu.
 Al' ne mečí zaprtega srcá
 Na milost spomen sličnega osodka?
 Tem bolj še moje! V njih dveh sebe vidim.
 Jaz sama tresla sem se na oltarju,
 Klečečo me obdajala slovesno
 Je zgodnja smrt; izdrt že bil je nož,
 Da mi prebode nedro, žitja polno,
 In znotraj me okročala je groza,
 Oči stembé in — rešena sem bila.
 Al' ni dolžnóst, povrniti nesrečnim,
 Kar dali nam so milostno bogovi?
 Ti veš, ti me poznaš, pa me le siliš!

T o a.

Pokorna bodi službi, ne gospodu.

I f i g e n i j a.

Nikar ne lepšaj, ne praviči sile,
 Ki veseli se o slabosti ženske.
 Jaz rójena sem prosta, kakor kdor
 Si bodi moški. Če bi stal pred tabo
 Sin Agamemnonov, in ti bi htel
 Kaj nespodobnega: on tudi ima
 Roko in meč, da brani srčne si
 Pravice. Jaz pa le besede ímam,
 In blagi mož cení besede ženske.

T o a.

Jaz bolj cením jih kakor bratov meč.

Ifigenija.

Orožna sreča se preminja vsestran:
 Sovražnika ne podcenjuje modri.
 Narava tudi slabega ni brez
 Pomoči zoper silnike pustila,
 Podala mu je lest in znajdenost:
 Ogiba se, kesní, ovinke dela.
 In prav mogočnikom, da tak ravná.

T o a.

Za lest pa imamo mi paznost.

Ifigenija.

Al' čista duša je ne potrebuje.

T o a.

Ne obdolžuj nikar nepazno sebe.

Ifigenija.

O, da bi videl moje duše borbo,
 Da bi usodo hudo, ki jo grabi,
 V napadu prvem z jakostjo odgnala!
 Tedaj se nimam s čim braniti tebi?
 Prositev lepo, vejčico prijetno,
 Ki v ženskih rokah je mogočniša
 Od meča in orožja, si zavrnil:
 S čim branim zdaj naj srce svoje si?
 Al' čudeža naj prosim boginje?
 Al' ni je v duši več moči nobene?

T o a.

Teh tujcev, zdí se mi, usoda skrb
 Nezmerno dela ti; povej mi, kdo sta,
 Ki zanju duh tvoj se poganja tako?

Ifigenija.

Oná sta, — zdita se mi, da sta Grka.

Toa.

Rojaka sta? Se ve, sta pa vrnitve
Obudila ti znova lepi kip?

Ifigenija.

Al' ima mar samó možák pravico
Za grozen čin? Al' nemogočnost sam
On na junaške prsi silne stiska?
Kaj zove se visoko? Kaj mrzeče
Dviguje dušo pripovedovavcu,
Ko, česar lotil se je najbolj srčni
Z izidom negotovim? Kdor ponoči
Sovražnikovo sam preleze vojsko,
Ko divji plamen neprevidoma
Napada speče in se zbujajoče,
Nazadnje pa, od spodbujénih stiskan,
Se vrne na sovražnikovih konjih
Z bogatim plenom, ali hvalijo
Le tega? Tega le, ki varno pot
Na stran pustivši, srčno blodi po
Goráh in gozdih, da od kod iztrebi
Razbojnike? Al' nam nič ne ostane?
Al' mora ženska se pravic odreči
Prirójenih, na divje divja bití,
Kot Amazonke, meča last vam vzemši,
Zatiranje krvavo maščevati?
Dviguje v prsih srčno se početje:
Če mi ne steče prav, ne bom ušla
Očitbi hudi in zlu hujšemu;
Al' vam vse na kolena devljem! Če
Resnični ste, kakor vas hvalijo,
Resnica naj oslávi se po meni!
Da, kralj, skrivaj se kuje res prevara;
Zastonj ti zvedati je po jetnikih;
Odšla sta stran in iščeta prijateljév,

Ki z ladje čakajo ju tam na bregu.
 Starejši, ki ga zlo je tu napadlo
 In zdaj zapústilo ga, je Orest,
 Moj brat, in drugi ž njim je porazumljen,
 Pajdaš njegov od mlada: Pilades.
 Apolon ju je sem poslal iz Delfov
 S tem božjim naročilom, da naj kip
 Dianin vzameta in k njemu sestro
 Pripeljeta; zato je pa obljubil
 Rešenje mu, ki gonijo ga Furije,
 Ki kriv je lastne matere umora.
 Zdaj naju dva, ostanek Tantalovih,
 Oba sem tebi v roke izročila
 Pogubi naju — ako smeš.

To a.

Al' misliš,

Da Scičan, da barbár sirovi glas
 Resnice sliši in človečnosti,
 Ki Atrej Grk ga slišal ni?

Ifigenija.

Ta glas

Vsak sliši, naj bo rojen, kjer si bodi,
 Ki vir življenja teče čisto mu
 In brez ovir skoz nedro. — Kaj molčé,
 O kralj, v globini duše mi namerjaš?
 Če je pogin, pogubi prvo mene!
 Zdaj čutim, ko ni več za nas rešenja,
 Nevarnost to, ki nepremišljena
 Nalašč sem vánjo páhnila ljubljenca.
 Gorjé mi, videla ju bom pred sabo
 Povezana! O, s kákimi pogledi
 Se pač bom mogla posloviti z bratom,
 Ki umorila bom ga? Več ozreti
 Ne bom se mogla v ljube mu oči!

To a.

Tedaj z umetno zmišljarijo sta
 Takó goljufa dolgo v sé zaprti,

Ki rada, kar želiš, verjameš, glavo
Omréžila!

Ifigenija.

O kralj, nikakor ne!
Biló bi mene lahko goljufati,
Al' ta dva sta poštena. Ako nista,
Ju le pogubi, mene pa zapodi,
Preženi me zavolj neumnosti
Na kakšen skalnat žalosten otok.
Če pa pozveš, da je moj ljubi brat,
Ki dolgo hrepenim po njem, ta mož:
Odpusti nas, in, kakor sestri, bodi
Prijazen tudi bratu! Oče moj
Je pal po ženi, žena pa po sinu,
On sam je zadnji Atrejevcev up.
Odpusti s čistim srcem, s čisto dušo
Domú me rešit kletve rod naš. Ti
Boš mož beseda! Saj se zaklel si
Pustiti me, če bi namenjena
Mi bila kdaj vrnitev; lej jo zdaj!
Kralj ne obeta ko ljudjé vsakdanji
V zadregi kaj, da za kak čas prosivca
Odstrani; tudi ne obeta na
Prigodljaj kak, ki mu ni gotov. Le
Tedaj visostnega se čuti, kadar
Osreči koga, ki kaj pričakuje.

To a.

Nevoljno, kakor ogenj proti vodi
Šumé se brani in sovražnika
Končati skuša, tako meni v nedru
Besedam tvojim zoper srd se brani.

Ifigenija.

O, daj, naj milost kakor sveta, mírna
Darilna luč, gorí ovenčani
Mi s hvalo in zahvalo in veseljem!

T o a.

Kol'krát me je ta glas že potolažil!

I f i g e n i j a.

O, daj mi roko v znamenje miru.

T o a.

Veliko terjaš v tako kratkem času.

I f i g e n i j a.

Za dober čin pomisleka ni treba.

T o a.

O pač, ker tudi zlo sledí za dobrim.

I f i g e n i j a.

Dvom je, ki dela zlo iz dobrega;
Ne pomišljuj, dovoli, kakor čutiš.

Četrty nastop.

Orest v orožju. Poprejšnja.

O r e s t.

Podvojite moči, branite jih
Od sebe! Malo le! Ne umikajte
Množini se! Do ladje pota var'te
Za me in sestro!

(Obrne se k Ifigeniji, ali kralja ne vidi.)

Pojdi, izdani smo.

Za beg imamo kratek čas, le naglo!

(Ugleda kralja.)

T o a (seže po meč).

Brez kazni vpricho mene nima meča
Izdrtega nikdor.

Ifigenija.

Ne skrunita

Z morjenjem zlobno hrama boginje.
Prenehati recita svojim ljudém,
Slušajta me duhovnico in sestro.

Orest.

Ti, kdo je ta, ki nama žuga, kaj?

Ifigenija.

Spoštuj ga, on je kralj, moj drugi oče!
Odpusti brat mi; vso usodo našo
Otročje moje srce njemu je
Izročilo. Odkrila vajin sem
Naklep, otela dušo si izdajstvu.

Orest.

Al' pustil bode mirno nas domú?

Ifigenija.

Tvoj svetli meč odgovoriti brani.

Orest (vtakne meč v nožnico).

Govóri, vidiš, da sem ti pokoren.

Peti nastop.

*Poprejšnji. Pilad. Kmalu za njim pride Arka,
oba z izdrtima mečema.*

Pilad.

Ne múdita se, zadnje sile naši
Napenjajo; umikajo počasi
Nazaj se proti morju stiskani.
Kaj pogovarjata se kneza tukaj!
In kralja vidim tu častitega!

Arka.

Mirno kakor spodobi se ti, kralj!
 Stojiš nasprot sovražnikom. Predrznost
 Bo kmal pokarana, umikajo
 Se teh tovariši, padajo; njih ladja
 Je naša; reci le in bo gorela.

Toa.

Pojdi, naj neha ljudstvo moje, dokler
 Govorimo, nikomur naj ne škodi.

(Arka odide.)

Orest.

Naj bo, prijatelj zvesti, pojdi, zberi
 Ostanke ljudstva, mirno čakajte,
 Kakó končali bodejo bogovi.

(Pilad odide.)

Šesti nastop.*Ifigenija. Toa. Orest.*

Ifigenija.

Skrbi me réšita, popreden se
 Začneta pogovarjati. Bojím
 Se hude rázpre, če, o kralj, ne boš
 Poslušal, kar je prav, in ti, o brat,
 Ako ne boš mladosti nagle brzdal.

Toa.

Jaz, kakor staršemu spodobi se,
 Že brzdam srd. Povej mi, s čim mi spričaš,
 Da si zares sin Agamemnonov,
 In da si tele brat?

Orest.

Tu, lej ga meč,
 Ki ž njim ukrotil je Trojance hrabre,

Ki vzel sem ga njegovemu morivcu,
 In prosil višnje, naj dadó pogúm
 In moč in srečo svetlega mi kralja,
 In lepšo od njegove smrti smrt.
 Odberi mi od svojih žlahtnika,
 Postavi mi najboljšega nasproti.
 Nikjer, kjerkol' rodi junake zemlja,
 Te prošnje tujcu ne odrekajo.

To a.

Te prédnosti navada stara ni
 Dajala tukaj tujcem nikdar.

Orest.

Naj

Se pa začne od naju ta navada!
 Kar blagega storé vladarji, ljudstvo
 Posnemovaje posvetí za zakon.
 In daj, naj ne le za svobodo našo,
 Ampak borím naj tujec se za tujce.
 Če padem jaz, naj bodo tudi tujci
 Z menoj obsojeni; al' če po sreči
 Premagam jaz, naj nikdor več ne pride
 Na to pobrežje, da bi ne dobil
 Prijazne, ljubeznive brž pomoči,
 In vsak od tod naj potolažen ide!

To a.

Nevreden sprédnikov, kí se jih hvališ,
 Ne zdiš se mi, mladeniç! Hrabrih mož,
 Ki mene spremljajo, število je
 Veliko, ali jaz še v svojih letih
 Postavim sam se pred sovražnika,
 S teboj poskusiti orožja sreço.

Ifigenija.

Nikakor ne! Krvave take spriçbe
 Ni treba, kralj! Od meça vzemi roko!

Pomislita na mé in mojo zgodo.
 Nanagel boj za vek oslavi moža:
 Če pade precej, pesmi ga častijo,
 Al' selz neskončnih zapuščene
 Ostale žene pa ne štejejo
 Potomci, ino pesniki molcé
 O sto prejkanih nočéh in dneh,
 Ko žalostí zastonj se tiha duša,
 Prijatelja, zgubljenega na naglem,
 Umrvséga nazaj priklicati.
 Skrbelo prec je mene samo nekaj,
 Da bi me roparji ne goljufali,
 Od varnega zavetja v sužnost me
 Ne vlekli. Marno sem ju prášala,
 Za vse pozvédala, hotela znamov,
 In torej ima srce zdaj gotovost.
 Poglej mu na desnici tej to znamnje,
 Trem zvezdam slično, ki se rojstni dan
 Pokazalo precéj je, ki je djal
 Duhoven, da pomeni težek čin
 Te roke. Bolj pa še me prepričuje
 Ta praska tu po sredi te obrvi.
 Otroka še ga je Elektra po
 Navadi nagla, neprevidna 'z rok
 Na tla spustila. Ob trinožen stol
 Se je udaril. — Je, je, on je, on! —
 Al' naj ti še enakost vso očetu,
 Naj srca svojega notranjo radost
 Povem za priče zagotóvljenja?

T o a.

Naj slednji dvom razdró besede tvoje,
 Naj ukrotim si v srcu vsako jezo,
 Orožje vendar bi razločiti
 Med nami moglo; mira jaz ne vidim:
 Prišli so, kakor sama praviš, mi
 Podobo sveto naše bog'nje krast.
 Al' mislite, da bom to mirno gledal?
 Grk poželjivo večkrat se ozira

Za daljnimi barbarskimi zakladi,
 Po koži zlati, konjih, lepih hčerah;
 Al' ni ga vselej srečno pripeljala
 Domú z dobljenim blagom lest in sila.

Orest.

Podoba naj, o kralj, nas ne razdvaja!
 Zdaj znana nam je zmota, ki jo bog
 Ko pajčolan ovil je okol' glave,
 Ko nama semkaj romati velél je.
 Ko prosil sem sovéta in rešitve
 Od spremstva Furij, mi je rekel:
 „Kadar na Grško boš pripeljal sestro,
 Ki proti volji v Tavridi živi
 V svetišču, jenjalo to bode vkletje.“
 Menila sva, da misli svojo sestro
 Pa menil le le tebe! Ostre ózi
 So rešene, in ti svetnica spet
 Si svojcem vrnjena. Ozdravel sem,
 Se tebe doteknivši. V tvojem objemu
 Popadlo z vsemi kremplji zadnjikrat
 Me zlo je in mi streslo grozno mozeg;
 Potem pa je zbežalo kakor kača
 V doplino svojo. Zdaj po tebi ves
 Prerojen dneva luč prostrano vživam.
 Visosten, krasen zdi se mi sovét
 Od bog'nje. Kakor svet kip, ki je nanj
 Navezana z besedo božjo skrivno
 Usoda mesta, nikdar premenljiva,
 Je tebe, brambo hiše, zmáknila,
 Hranila te na tihem svetem kraju
 Na srečo bratu ino tvojim vsem.
 Že zdelo se je, da na zemlji več
 Rešenja ni, kar dala ti si vse spet.
 O kralj, obrni dušo si na mir!
 Ne pridržuj je zdaj, da posveti
 Očetni dom, spet povrne
 Poslopju, rešenemu od prekletja,
 Ter mi na glavo dene staro krono!

Povrni blagoslov ji, ki ti ga
 Prinesla je, in meni daj, da vživam
 Pravice bližnje. V sram je djala moč
 In lest, največjo čast možem, resnična
 Ta duša blaga, in otročje čisto
 Zaupanje poplača človek blag.

Ifigenija.

Besede svoje spomni se, in kar
 Ti pravi zvest in raven mož, to naj
 Te gane. Lej tu naju! Dostikrat
 Ne bo priložnosti za tak blag čin,
 Odreči saj ne moreš; brž dovol!

To a.

Pa pojdite!

Ifigenija.

O, ne brez blagoslova!
 Od tebe, kralj, v nevolji se ne ločim.
 Nikár nas ne preženi! Gostje med
 Seboj si bodimo in vekomaj
 Ne bomo ločeni. Jaz imam rada
 In ljubim tebe kakor kdaj očeta,
 In večno bo ta čut ostal mi v duši.
 Če bo najmanjši tvojga ljudstva kdaj
 Prinesel na uhó mi glas jezika,
 Ki vajena sem slišati od vas ga,
 Al' če bom videla največjo revo
 Po vaše v nošnji, ga sprejela bom
 Ko boga, sama postljo mu postlala,
 Na stol ga povabila bom k ognjišču,
 In le, kak tebi se godí, prašala.
 O, naj bogovi po zaslugi ti
 Poplačajo vsa dela in to milost.
 Ostani zdrav! O daj, obrni sem se,
 Odslovi blago se na slovo moje,

Da blažja sapa jadra bo napela
In tolažljiviše solzil odhodnik.
O zdrav! Podaj desnico mi za znak,
Da stara si ostaneva prijatlja.

T o a.

Zdravi!

KAZALO.

Vsaki pesmi je pridejan vir, kje je bila prvič natisnjena, oziroma odkod je vzeta v to zbirko. — Z zvezdico * zaznamovane pesmi doslej še niso bile nikjer natisnjene.

	Stran
Valjavčeve poezije	I.
Drevo v cvetu — Novice 1848, 19. l.; Pesmi 1855, str. 45.	1
Poletni večer. — Pesmi, 49	2
Na grobu. — Pesmi, 65	2
Tice vinopivke. — Novice 1849, 37. l.; Pesmi, 51	3
Rožica. — Pesmi, 86	3
Prostost. — Pesmi, 51	4
Prevzetnici. — Pesmi, 85	4
Ti moj oče. — Pesmi, 71	5
Kam in kje? — Vedež 1850, 1 list; Novice 1854, 47. l.	6
Rožica. — Novice 1859, 65. l.; Pesmi, 70	6
Na planini. — Novice 1851, 24. l.; Pesmi, 73	7
Brezgorje. — Pesmi, 76	9
Danici. — Pesmi, 63	9
Podonavska riba. — Pesmi, 60	10
Slovo. — Vodnikov spomenik, 240 in rokopis	11
Hrepenenje. — Pesmi, 58	12
* Dunajske tercine I, II, III, IV. — Rokopis	12
* Dokler sem študiral — Rokopis	21
Ob štiriindvajsetem letu. — Novice 1855, 74. l.	22
Vrhu Varaždinskih gor I, II. — Zora, I, 164	23
* Taki so. — Rokopis	24
Soneti I, II. rokopis; — III. Vodnikov spomenik 241; — IV. Knezova knjižnica 1895, 181; — V., VI., VII. Vodnikov spomenik 241; — VIII. rokopis	25
* Čudno. — Rokopis	29
* Grozne sanje. — Rokopis	29
* Maj. — Rokopis	31
* Trdosrčni. — Rokopis	32
* Berta I. — Rokopis; — II. Zora I, 148	32
Drobne pesmi. — I. Stritarjev Zvon I, 11; — II. Stritarjev Zvon I, 28; — III. Zora I, 163.; — IV., V., VI. Vodnikov spomenik, 239; — VII. Stritarjev Zvon I, 10.; — VIII. Stri- tarjev Zvon I, 27; — IX. Vodnikov spomenik, 240	34
* Starec in mladost. — Rokopis	38
* Ne trobi svetu! — Rokopis	38
Oj, kako ga je ljubila. — Zora I, 147	39
Zapuščena. — Zora I, 164	40

	Stran
* Gorje. — Rokopis	41
* Mrzla slana pala. — Rokopis	42
Milko je vprašal solnčeca. — Slov. Bčela 1851, 149	42
Kaj si tak bleda, zvezdica. — Slov. Bčela 1851, 167	43
Gospodič pod gradom hodil. — Stritarjev Zvon I., 11	43
* Dva vrta. — Rokopis	44
Tako je bilo. — Slov. Glasnik 1860, 102	45
* Oče ino mati. — Rokopis	47
Bratovska ljubezen. — Novice 1857, 72. l.	48
Mati. — Novice 1855, 6 l.	49
* Vasovavec. — Rokopis	50
Županja hči. — Pesmi, 200	51
Razloček. — Pesmi, 209	52
Prek Save. — Slov. Glasnik 1863, 161	53
Katrinčica. — Koledarček slov. 1856, 56	55
Žnjica. — Novice 1854, 47. l.; Pesmi, 193	58
— Kmet v risu. — Novice 1852, 29. l.; Pesmi, 164	59
Blagi sin. — Slov. Bčela 1853, 185; Pesmi, 173	61
— Od nebeške gloriije. — Slov. Bčela 1852, 201; Pesmi, 153	65
— Znamenja dežja. — Novice 1848, 29. l.; Pesmi, 156	67
Odkod reveži? — Vedež 1849, II. 129; Pesmi, 161	70
Starček. — Slov. Bčela 1853, 137; Pesmi, 170	72
— Tica pivka. — Glasnik slov. slovstva 1854, 3; Pesmi, 179; rokopis iz l. 1896.	74
— Ovsenjak. — Vedež 1850, 329; Pesmi, 183	76
Srečni Štefan. — Pesmi, 189	80
Tri kaplje Jezusove. — Pesmi, 191	81
— Zaprta smrt. — Novice 1854, 52. l.; Pesmi, 196	82
Sveti Mihel. — Slov. Glasnik 1859, II., 33; rokopis iz l. 1896.	84
— Sveti Gregor. — Slov. Glasnik 1860, II., 33; rokopis iz l. 1896.	87
— Pastir. — Slov. Glasnik 1860, II., 165; rokopis	94
✓ Volk Rimljan. — Novice 1857, 8—10 l.	107
✓ Osel, kralj zverin. — Novice 1857, 37. in 38. l.; rokopis iz l. 1896.	115
✓ Volk in pes. — Slov. Glasnik 1861, 111; rokopis iz l. 1896.	119
— Miš-deklica. — Slov. Glasnik 1862, 213; rokopis iz l. 1896.	124
— Sanje. — I. Slov. Glasnik 1860, I. 129; — II. Slov. Glasnik 1860, II., 129; — III. Slov. Glasnik 1861, 25. Tukaj iz rokopisa 1896.	128
— Zorin in Strelina. — Pesmi, 113; rokopis iz l. 1896.	150
— Zora in Sonca. — Cvetje iz domačih in tujih logov 1866, zv. 33; iz rokopisa iz l. 1896.	174
— Ifigenija v Tavridi. — Vierter Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasium zu Warasdin 1856, 11—33.	226

C06155 5042100

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000426843